

**UCHWAŁA NR XI/65/2025
RADY MIASTA CHEŁMNA**

z dnia 8 stycznia 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą do 2050 roku.”

Na podstawie art. 10e ust. 1-4, art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 roku, poz. 1465 z późn.zm.), art. 18 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j.n Dz.U. z 2024 roku, poz. 324 z późn. zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię rozwoju miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą do 2050 roku”, stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Chełmna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Chełmna

Marek Olszewski

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO 2050 ROKU

*„Miasta mają każdemu coś do zaoferowania, pod warunkiem, że wszyscy je współtworzą”
Jane Jacobs*

Chełmno 2025

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	5
2.	Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miasta Chełmna ...	7
3.	WIZJA.....	9
4.	MISJA	9
5.	MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY	10
5.1.	System dróg.....	18
5.2.	System dróg rowerowych.....	19
5.3.	Transport publiczny - ponadlokalny.....	20
5.4.	Transport publiczny - lokalny	20
5.5.	Wpływ suburbanizacji na układ komunikacyjny miasta	20
5.6.	Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju	25
6.	CELE i DZIAŁANIA.....	29
6.1.	Sfera społeczna.....	31
6.1.1.	Polityka Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	31
6.1.2.	Polityka Wychodzenia z Kryzysu Bezdomności.....	32
6.1.3.	Polityka Senioralna i Integracji Społecznej.....	33
6.1.4.	Polityka Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	35
6.1.5.	Polityka Rozwoju Sportu i Kultury Fizycznej.....	36
6.1.6.	Polityka Rozwoju Kultury.....	38
6.1.7.	Polityka Rozwoju Edukacji	41
6.2.	Sfera gospodarcza.....	43
6.2.1.	Polityka Rozwoju Gospodarczego.....	43
6.2.1.1.	Logistyka.....	46
6.2.1.2.	Turystyka.....	47
6.2.1.3.	Lokalny przemysł i przedsiębiorczość	49
6.2.1.4.	Usługi społeczne.....	52
6.3.	Sfera przestrzenna	54
6.3.1.	Polityka rozwoju przestrzennego miasta	54

6.3.2.	Polityka mieszkaniowa.....	55
6.3.3.	Polityka ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna.....	55
6.3.4.	Polityka gospodarki niskoemisyjnej i efektywności energetycznej	56
6.3.5.	Polityka Gospodarki Odpadami Komunalnymi	57
6.3.6.	Polityka Adaptacji do Zmian Klimatu.....	59
6.3.7.	Polityka Mobilności i Transportu Zrównoważonego	60
7.	NARZĘDZIA INWESTYCYJNE REALIZACJI STRATEGII.....	62
7.1.	Sfera społeczna.....	62
7.2.	Sfera gospodarcza.....	64
7.3.	Sfera przestrzenna	66
8.	MONITORING i EWALUACJA.....	71
8.1.	Sfera społeczna.....	71
8.2.	Sfera gospodarcza.....	74
8.3.	Sfera przestrzenna	76

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Miasta Chełmna stanowi strategiczny dokument, który precyzuje cele oraz kierunki rozwoju Miasta na lata 2023-2030 z perspektywą roku 2050. Dokument ten pełni nadrzędną funkcję nad innymi dokumentami planistyczno-strategicznymi Miasta, jak również jest, spójny z dokumentami wyższego rzędu, w szczególności z: *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku - Strategia Przyspieszenia 2030+*, *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030* oraz *Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*.

Strategia uwzględnia uczestnictwo Chełmna w partnerstwie terytorialnym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia, jak również funkcjonowanie *Strategii Rozwoju Lokalnego Lokalnej Grupy Działania Chełmno*. W okresie, dla którego został przyjęty, niniejszy dokument wyznacza ramy dla planów oraz programów powstających przy udziale Gminy Miasta Chełmna, jak również stanowi podstawę dla efektywnego pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia ta, zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami prawa, określa długofalowy rozwój Gminy Miasta Chełmna łącząc różne wymiary planowania: społeczny, gospodarczy oraz przestrzenny.

Zgodnie z analizami Instytutu Geografii Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk, Chełmno zostało zakwalifikowane jako jedno z miast kryzysowych, w którym zachodzi nasilenie problemów społeczno-gospodarczych. Na skutek powyższego została sporządzona szeroka diagnoza społeczna i gospodarcza, składająca się z kilku etapów oraz obszarów badań. Niniejsza Strategia powstała jako efekt szerokich badań i analiz, służących jak najlepszej ocenie sytuacji, jak również diagnozy potencjałów rozwojowych Gminy Miasta Chełmno.

Pierwszym etapem poprzedzającym programowanie celów i kierunków rozwoju miasta, była diagnoza realizowana pod hasłem *#MiastoŻyje - Diagnoza problemów rozwojowych miasta Chełmna*. Badania diagnostyczne dotyczyły czterech głównych aspektów rozwoju: środowiskowego, gospodarczego, społecznego i instytucjonalnego. Analizowano dane przygotowane przez Związek Miast Polskich (ZMP) w ramach Monitoringu rozwoju lokalnego. Korzystano ze statystyk Głównego Urzędu Statystycznego, danych dostępnych w Urzędzie Miasta Chełmna oraz poproszono najważniejszych interesariuszy (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Zakład Wodociągów i Kanalizacji) o opracowanie i udostępnienie dodatkowych statystyk). Jednym z najistotniejszych elementów działań diagnostycznych było aktywne włączenie w jej wykonanie mieszkańców i mieszkanki oraz przedsiębiorców i przedsiębiorczyń działających na terenie miasta i powiatu chełmińskiego. Ankiety wypełniło: **890** mieszkańców oraz **15** przedsiębiorców, szczegółowe wyniki są dostępne pod adresem: miastozyje.chelmno.pl.

Kolejnym etapem prac nad Strategią były konsultacje powiązane z tworzeniem projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Wówczas, w formie warsztatowej, zostały podjęte z mieszkankami i mieszkańcami Chełmna następujące tematy badawcze: rozwoju mieszkalnictwa; funkcjonalności starówki; komunikacji, w tym transportu miejskiego i regionalnego; układu dróg rowerowych; rozwoju turystyki, w tym turystyki zielonej.

Trzecim istotnym programem, stanowiącym uzupełnienie procesu konsultacji dla niniejszej Strategii, były działania zmierzające do opracowania Lokalnego Programu Rozwoju Gospodarczego dla Gminy Miasta Chełmna, który został opracowany w ramach projektu „*Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MŚP, działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem*”. Finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Strategicznego Gospostrateg, realizowany przez konsorcjum w składzie: Województwo Kujawsko-Pomorskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie i Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Zgromadzony w ramach ww. działań bogaty materiał empiryczny, stanowił podstawę dla sformułowania diagnozy. Jego uzupełnienie stanowiły materiały wypracowane w formule warsztatowej w odniesieniu do potencjałów i problemów rozwojowych Miasta Chełmna. Na jego podstawie powstała diagnoza, stanowiąca załącznik do niniejszej Strategii i posłużyła dalszym pracą w zespołach tematycznych.

Zespoły tematyczne, składające się z przedstawicielek i przedstawicieli samorządu, organizacji społecznych i pozarządowych, a także aktywistek i aktywistów utworzyły i pracowały w 15 zespołach zdefiniowanych na podstawie obszarów i specjalizacji działalności członków i członkiń zespołu roboczego. Efektem prac każdego z zespołów są wypracowane polityki, zaprezentowane szczegółowo w rozdziale 6 Strategii. **W ten sposób wypracowany materiał zostaje poddany konsultacjom społecznym od dnia 28 grudnia 2023 r.**

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miasta Chełmna

Gmina Miasto Chełmno jest samodzielną gminą miejską, o nieznacznym potencjalnie terenowym, ograniczonym dodatkowo uwarunkowaniami przyrodniczymi, wynikającymi z położenia na granicy Wysoczyzny Chełmińskiej oraz dolin rzecznych: Doliny Dolnej Wisły oraz Doliny Browiny/Fryby. Urozmaicona rzeźba terenu przekłada się na nieprzeciętne walory krajobrazowe, objęte ochroną w ramach Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, stanowiącego część Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą. Wyjątkowe uwarunkowania przyrodnicze wpłynęły również na znaczącą koncentrację zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego, z których kluczowym jest zachowany Zespół Staromiejski składający się z niemal 600 obiektów zabytkowych, objęty ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków, jak i nadanemu statusowi Pomnika Historii Prezydenta RP.

Miasto Chełmno od połowy lat 90-tych dotknięte jest zjawiskiem depopulacji, wynikającego zarówno z migracji lokalnych do strefy suburbanizacji (szczególnie na teren gmin wiejskich powiatu chełmińskiego: Chełmno, Kijewo Królewskie oraz Stolno), migracji krajowych (głównie ośrodki metropolitalnej: Bydgoszcz, Toruń, Trójmiasto, Poznań), jak i migracji zagranicznych.

Znaczącym wyzwaniem jest również postępujący proces starzenia się społeczeństwa, czego dowodem jest przekroczenie pułapu 25% osób w wieku poprodukcyjnym pod koniec 2022 r. Powyższe w znaczący sposób wpływa na sposób funkcjonowania systemu oświatowego (zmniejszająca się liczba dzieci oraz młodzieży), jak również zakresu realizacji działań w systemie pomocy społecznej (zwiększenie wyzwań dotyczących opieki nad seniorami, w tym form opieki wytechnieniowej).

Spółeczność Miasta Chełmna charakteryzuje się umiarkowaną aktywnością zawodową. Na koniec 2022 roku niemal 800 osób z terenu Miasta Chełmna pozostawało zarejestrowanych w Powiatowy Urzędzie Pracy, poszukując zatrudnienia. Jednocześnie lokalni przedsiębiorcy wskazują jako podstawowe wyzwanie rozwojowe brak pracowników gotowych do podjęcia zatrudnienia.

Kluczowym ogniwem rynku pracy jest lokalny przemysł skupiony wokół branży meblarskiej. Aż 3 podmioty z niniejszego sektora stanowią duże przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 osób. Jednocześnie rośnie znaczenie turystyki jako elementu lokalnego sektora gospodarczego (gastronomia, hotelarstwo). Znaczący potencjał rozwoju, wynikający z dostępności specjalistycznej kadry, wykazują sektory usług społecznych oraz logistyki i bezpieczeństwa.

Mieszkańcy i Mieszkańcy Chełmna zdecydowanie określili się za zrównoważoną mobilnością, opartą na trzech sposobach przemieszczania się po mieście: pieszo, rowerem oraz komunikacją miejską. Jednocześnie największe potrzeby, które zgłosili dotyczą dalszego rozwoju sieci komunikacji miejskiej na terenie miasta, zarówno w zakresie rozwoju sieci przejazdów, poprawy funkcjonalności przejazdów (szczególnie w zakresie wydłużenia godzin kursowania). Zwrócono również uwagę na potrzebę dalszego sukcesywnego poprawiania systemu przestrzeni pieszych i rowerowych umożliwiających bezpieczne i komfortowe przemieszczania się.

Kluczowym wyzwaniem rozwojowym są powiązania komunikacyjne Chełmna z ośrodkami regionalnymi: Bydgoszczą, Świeciem, Grudziądem oraz Toruniem, jak również możliwość korzystania z ogólnokrajowej sieci komunikacyjnej – przede wszystkim dostępność do linii kolejowej – szczególnie przystanków węzłowych jak: Laskowice Pomorskie, Bydgoszcz Wschód czy Toruń Główny. Dostępność do ww. przystanków jest uwarunkowana sprawnie funkcjonującą komunikacją regionalną, co od 2020 roku jest znaczącym problemem w mniejszych ośrodkach kraju.

Miasto Chełmno stało się miejscem znaczącego rozwoju potencjału odnawialnych źródeł energii – fotowoltaiki. Na koniec 2022, zainstalowane w formie małych instalacji towarzyszących

zabudowie mieszkaniowej produkowały 2,5 MW mocy. Równolegle, w ramach inicjatywy prywatnej, powstała przy ul. Nad Groblą farma fotowoltaiczna o mocy przyłączeniowej 2,5 MW. W toku procedowania są inwestycje towarzyszące lokalnej przedsiębiorczości dotyczące montażu instalacji służących celom własnym. Potencjał rozwoju energetyki solarnej jest znaczący. Gmina Miasto Chełmno posiada obecnie 5 własnych instalacji fotowoltaicznych, każda o mocy do 50 kW. W 2023 roku zrealizowano w tym zakresie inwestycje w kompleksie Nad Jeziorem oraz w kompleksie Szkoły Podstawowej nr 4. Ponadto podjęte są działania służące dalszemu rozwojowi ww. rodzaju energetyki, zwiększając wykorzystanie OZE do zaspokojenia potrzeb energetycznych miasta.

Miasto Chełmno charakteryzuje się trudną sytuacją w zakresie stanu powietrza atmosferycznego, wynikającego głównie ze słabej jakości indywidualnych źródeł ogrzewania budynków. Kluczowe wyzwanie stanowi systematyczna poprawa efektywności energetycznej budynków, zarówno komunalnych, jak i prywatnych, jak również wymiana źródeł ogrzewania.

Obecna kondycja społeczno-gospodarcza Chełmna sprawiła, że Gmina Miasto Chełmno została zakwalifikowana jako jedno z miast średniej wielkości tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Szczegółowy raport w tej sprawie opracował Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk pod kierunkiem Prof. Przemysława Śleszyńskiego. Według analizy za lata 2004-2014 Chełmno zostało zakwalifikowane do grupy miast „stagnujących”. Odświeżona analiza obejmująca lata 2008-2018, sklasyfikowała Chełmno wśród miast powiększających swój dystans rozwojowy – „miasto kryzysowe”. Niniejsza kwalifikacja stanowi ocenę kondycji społeczno-gospodarczej Chełmna we wskazanych okresach czasu. Powyższe dowodzi również skomplikowanych uwarunkowań rozwoju Chełmna, jednakże może stanowić również mobilizację do podejmowania nowych wyzwań rozwojowych.

Od 2019 roku zostały podjęte znaczące działania zmierzające do zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej Chełmna. Jednym z kluczowych działań jest rozwój mieszkalnictwa, którego efekty są obecnie obserwowane w przestrzeni Chełmna. W 2023 roku zakończono realizację Osiedla Wiklinowego (10 mieszkań). Dobiega końca budowa budynku wielorodzinnego pod adresem Biskupia 25 (20 mieszkań). Trwa budowa budynku komunalnego przy ul. Rycerskiej, gdzie znajdują się 44 mieszkania. W przygotowaniu są kolejne inwestycje mieszkaniowe, zarówno komercyjne, komunalne jak i spółdzielcze, które są możliwe dzięki powołaniu w 2021 roku spółki komunalnej: Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sp. z o.o. Utrzymanie dynamiki rozwoju mieszkalnictwa jest jednym z istotnych wyzwań rozwojowych Chełmna.

Gmina Miasto Chełmno posiada nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą Rady Miasta Chełmna z dnia 23 lutego 2022 roku, które przedstawia wizję przestrzennego rozwoju Miasta Chełmna z perspektywą wieloletnią. Niniejszy dokument zabezpieczył grunty pod rozwój budownictwa jednorodzinnego, wielorodzinnego (prywatnego, ale również spółdzielczego i komunalnego), wytyczył tereny pod rozwój przedsiębiorczości, jak również rozwój energetyki odnawialnej. Ponadto wytyczył tereny tworzące sieć terenów zieleni, stanowiących ważny element ekosystemu Gminy Miasta Chełmna. Uwzględniając powyższe proponuje się kontynuację prac nad Strategią w obszarach: sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Zapewnieniem dalszego rozwoju Chełmna jest sukcesywne aktywowanie potencjału gospodarczego, zdiagnozowanego w formie czterech lokalnych specjalizacji. Logistyka, turystyka, lokalny przemysł i przedsiębiorczość oraz usługi społeczne, to cztery filary umożliwiające rozwój gospodarczy Chełmna. Na szczególną uwagę zasługuje temat rozwoju usług społecznych oraz gospodarczego wymiaru turystyki, dla których zaangażowanie samorządu jest kluczowe dla dalszego

rozwoju. Obszary te są również powiązane z aktywowaniem nowych terenów rozwojowych, przede wszystkim dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej oraz kompleksu nad Jeziorem Starogrodzkim.

Kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkanki i mieszkańców Miasta Chełmna jest dalszy rozwój oferty usługowej, w tym w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Oferta kulturalna miasta współtworzona jest obecnie przez trzy samorządowe instytucje kultury: Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie, Miejską Bibliotekę Publiczną im. Walentego Fiałka w Chełmnie oraz Chełmiński Dom Kultury oraz chełmińskie organizacje pozarządowe i Urząd Miasta Chełmna. Oferta sportowa organizowana jest przez szereg stowarzyszeń oraz klubów sportowych, przy finansowym, organizacyjnym, infrastrukturalnym oraz promocyjnym udziale samorządu oraz Urzędu Miasta Chełmna. Niniejsze obszary działania są kluczowe dla dalszego rozwoju społeczeństwa Miasta Chełmna, dlatego sugeruje się wypracowanie stałych zasad współpracy oraz wspólne nakreślenie wizji przyszłości.

Uwzględniając powyższe proponuje się kontynuację prac nad Strategią w obszarach: sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

3. WIZJA

Chełmno miastem dobrej jakości życia wszystkich mieszkanki i mieszkańców.

To właśnie nadrzędny cel strategiczny rozwoju miasta Chełmna. Dobra jakość życia obejmuje w tym przypadku każdy aspekt życia mieszkanki i mieszkańców, jak również obszary funkcjonowania lokalnej wspólnoty samorządowej jaką jest Gmina Miasto Chełmno. Miasto, w którym zrealizowane zostaną wszystkie cele określone w niniejszej strategii, charakteryzuje się dobrym dostępem do różnorodnych usług oraz posiada rozwinięty rynek pracy a jego mieszkańcy są przedsiębiorczy i zaangażowani w życie miasta. Miasto oferuje dobre warunki zamieszkiwania, gdyż dzięki aktywnej polityce mieszkaniowej rozwija się w sposób wpisujący się koncepcję miasta kompaktowego przeciwdziałając procesowi suburbanizacji i oferując miejsca do zamieszkiwania w sąsiedztwie o szerokim wachlarzu usług gwarantującym wysoką jakość życia. Rozwijając się w nurcie miasta kreatywnego, Chełmno posiada bogatą ofertę kulturalną i rekreacyjną, a jego mieszkańcy aktywnie współuczestniczą i współtworzą wydarzenia oraz dbają o kształtowanie wysokiej jakości życia. Realizując inwestycje Miasto dba o zapewnienie dobrej jakości życia dla przyszłych pokoleń. Odpowiedzialnie podchodzi do kwestii zmian klimatu, dlatego Miasto wyróżnia wystarczalność i efektywność energetyczna. Miasto Chełmno jest odporne i zaadaptowane do zmian klimatu, dlatego charakteryzuje się wysoką jakością środowiska przyrodniczego i lokalnych ekosystemów. W trosce o jakość i komfort życia mieszkańców w mieście funkcjonuje spójny system terenów zielonych oraz zintegrowana sieć przestrzeni pieszych i rowerowych. Mieszkańcy i mieszkanki chętnie przemieszczają się pieszo i rowerami dzięki zwartej strukturze miasta.

4. MISJA

Dalszy i ciągły zrównoważony i zróżnicowany rozwój Chełmna gwarantuje dobrą jakość życia dla wszystkich mieszkanki i mieszkańców.

5. MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY

Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Miasta Chełmna został zaproponowany z uwzględnieniem zapisów nowo przyjętego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (luty 2022), wyników przeprowadzonej diagnozy sporządzonej dla potrzeb niniejszego opracowania, jak również szeregu zgłaszanych potrzeb mieszkańek i mieszkańców Chełmna. Uwzględniono w nim również obserwowane przez zarządzających rozwojem miasta możliwości i kierunki dalszego rozwoju miasta. Podstawowe założenia dla opracowanego modelu funkcjonalno-przestrzennego przedstawiają się następująco:

- Oparcie rozwoju Chełmna o lokalne potencjały.
- Zapewnienie zróżnicowanych form rozwoju gospodarczego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarczego wymiaru turystyki, lokalnego przemysłu i poziomu przedsiębiorczości, możliwości rozwoju usług społecznych i opiekuńczych, a także potencjału wynikającego z uwarunkowań przestrzennych, umożliwiających rozwój sektora logistyki.
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju miasta Chełmna z uwzględnieniem potencjału funkcjonalnych połączeń z gminami współtworzącymi powiat chełmiński, obecności Gminy Miasta Chełmna w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Torunia, jak również silnych związków z sąsiednimi ośrodkami położonymi w regionie: Świeciem, Bydgoszczą oraz Grudziądem.
- Zapewnienie warunków do wprowadzania różnorodnych funkcji, umożliwiających rozwój przestrzenny miasta wpisującego się w koncepcję miasta kompaktowego, dbającego o dobrą jakość życia, uwzględniającego potrzeby różnych grup społecznych.
- Zdiagnozowanie i przeciwdziałanie poprzez zaproponowanie rozwiązań dla zdefiniowanych wyzwań stanowiących hamulec rozwoju.
- Zwrot ku aktywizacji dotychczas niewykorzystanych potencjałów, w tym wynikających z dziedzictwa kulturowego oraz uwarunkowań przyrodniczych oraz kulturowych.

Miasto Chełmno w hierarchii sieci osadniczej województwa kujawsko-pomorskiego zostało sklasyfikowane jako *ośrodek powiatowy*. Zgodnie ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+*, ośrodki powiatowe stanowią bardzo ważną część sieci osadniczej regionu: „*pełnią istotną rolę w równoważeniu rozwoju regionu, będąc swego rodzaju przekaźnikiem bodźców rozwojowych z ośrodków wyższego poziomu na otaczające obszary. W miastach tych koncentruje się większość zadań przypisanych do kompetencji powiatów, a więc pełnią kluczową rolę w stymulowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego na tym poziomie. Pełnią również bardzo ważną funkcję dla obszarów wiejskich, głównie jako ośrodki zaplecza rolnictwa, ale też miejsca tworzenia i realizacji funkcji pozarolniczych, wobec których są głównymi centrami aktywizującymi tereny powiatów*”.

W Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030, Miasto Chełmno pojawia się pod mianem: „*Chełmno-dziedzictwo historyczno-kulturowe*”, jako jeden z kluczowych elementów budujących potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa kujawsko-pomorskiego. Cytując: „*Chełmno – Pomnik Historii oraz ośrodek dziedzictwa historyczno-kulturowego - Miasto Chełmno charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym bazującym w znacznej mierze na średniowiecznym miejskim układzie urbanistycznym, tj. dzielnic*

Starego Miasta wraz z rynkiem w obrębie dawnych murów miejskich i ich otoczenia, cechującym się wysokimi wartościami historycznymi oraz urbanistyczno-architektonicznymi. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2005 roku „Chełmno-Stare Miasto” zostało uznane za Pomnik Historii. Szereg zabytków architektury gotyckiej w obrębie Starego Miasta (m.in. zabudowa mieszkalna, sakralna), charakterystyczny rynek (jeden z większych prostokątnych w kraju) oraz gotycko-renesansowy ratusz sprawiają, iż miasto Chełmno charakteryzuje się wyróżniającym w Polsce zasobem dziedzictwa kulturowego. Popularności miasta prócz wspomnianych walorów sprzyjają także wykreowane dotąd i cieszące się dużym zainteresowaniem produkty turystyczne oparte m.in. na relikwiach św. Walentego promujące miasto Chełmno jako „miasto zakochanych”. Dostrzega się jednak znacznie większe możliwości wykorzystania potencjału miasta oparte na jego wyjątkowych walorach historyczno-kulturowych dla zwiększenia skali ruchu turystycznego na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (spozycjonowanie miasta jako jednego z głównych ośrodków recepcji turystycznej na terenie województwa) oraz pełnienia roli jednej z charakterystycznych wizytówek województwa – kształtujących jego postrzeganie poza regionem”.

W Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030, w zakresie koncepcji rozwoju przestrzeni inwestycyjnych na terenie województwa, Gmina Miasto Chełmno została zakwalifikowana do grona: *Gmin szczególnie predysponowane do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym*. Ponadto, Miasto Chełmno zostało włączone w makroobszar inwestycyjny obejmujący swoim zasięgiem miasta: Grudziądz, Świecie i Chełmno, jak również grunty przy węzłach autostradowych w Lisewie położone na terenie gmin: Lisewo oraz Płużnica oraz węzła w Nowych Marzach. Makroobszary inwestycyjne „są to obszary, w stosunku do których prognozuje się występowanie dużego zainteresowania ze strony inwestorów, a więc w sposób naturalny będą to obszary pobudzające rozwój gospodarczy oraz oferujące znaczącą liczbę miejsc pracy i impulsy innowacyjne – każdy będzie oddziaływał pod tym względem na co najmniej 2-3 sąsiednie powiaty. Jednocześnie charakter sieci osadniczej oraz układ najważniejszych istniejących i planowanych dróg międzyregionalnych powodują, że rozmieszczenie makroobszarów inwestycyjnych w przestrzeni województwa (pozwalające na stymulowanie rozwoju znacznej jego części), stanowi istotny walor kujawsko-pomorskiego na tle innych regionów”.

W Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030, Miasto Chełmno (w części) zostało zdiagnozowane, jako „obszary zasobu gleb najwyższej klasy”. Zgodnie z treścią Strategii... „Obszar zasobu gleb najwyższych klas – rolnicza przestrzeń produkcyjna jako narzędzie wykorzystania szansy, wynikającej z bycia jednym z krajowych liderów w dziedzinie produkcji żywności. Użytki rolne na terenie województwa zajmują prawie 1,1 mln ha. Pomimo zróżnicowanej przydatności, znaczna ich część wykorzystywana jest do wielkoskalowej produkcji rolniczej, co powoduje, że województwo kujawsko-pomorskie zaliczane jest do czołowych producentów płodów rolnych na terenie kraju, notując w zakresie niektórych kierunków produkcji nawet kilkunastoprocentowe udziały w produkcji krajowej. Rolnicza przestrzeń produkcyjna, w połączeniu

z korzystnymi uwarunkowaniami pozaprzrodniczymi (wysoka kultura rolna, stosunkowo korzystna struktura wielkościowa, dobrze funkcjonujące doradztwo, zaplecze naukowo-badawcze, tradycje przetwórstwa) stanowi więc bardzo istotny potencjał, który zamierza się wykorzystywać także w kolejnych latach do tworzenia przewag konkurencyjnych w dziedzinie gospodarki. Należy jednakże zaznaczyć, że grunty najwyższej klasy gleb znajdujące się w granicach administracyjnych Miasta Chełmna znajdują się głównie na obrzeżach miasta. Kluczowa jest również obecność najwyższej klasy gleb w gminach ościennych (szczególnie Kijewo Królewskie oraz Stolno), dla których Miasto Chełmno jest ośrodkiem powiatowym.

Miasto Chełmno zostało zakwalifikowane jako Obszar Strategicznej Interwencji (OSI), na szczeblu krajowym, wojewódzkim, jak również wyznaczono lokalny – gminny, obszar. Na szczeblu krajowym Chełmno zostało zakwalifikowane, jako miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – miasto kryzysowe. Zgodnie z zapisami Krajowej Strategii, jako Obszar Strategicznej Interwencji objęte są łącznie Miasto Chełmno oraz trzy sąsiednie gminy wiejskie: Gmina Chełmno, Gmina Kijewo Królewskie oraz Gmina Stolno. Ponadto wskazano możliwość utworzenia jednego obszaru funkcjonalnego tworzonego z podobszarów miast: Świecie oraz Chełmno. Dla Świecia jako Obszar Strategicznej Interwencji wykazano obszar gminy miejsko-wiejskiej Świecie. Szczegółowy raport w tej sprawie opracował Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk pod kierunkiem Prof. Przemysława Śleszyńskiego. Według analizy za lata 2004-2014 Chełmno zostało zakwalifikowane do grupy miast „stagnujących”. Odświeżona analiza obejmująca lata 2008-2018, sklasyfikowała Chełmno wśród miast powiększających swój dystans rozwojowy – „miasto kryzysowe”. Wiążąca w tym zakresie jest delimitacja Miasta Chełmna, jako miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze (miasta kryzysowego), zgodnie z „*Imienną listą 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze*” zawartej w załączniku do pisma Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 lutego 2020 roku w sprawie aktualizacji delimitacji obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją oraz miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Zgodnie z powyższą delimitacją Gmina Miasto Chełmno została wyznaczona jako „**Obszar Strategicznej Interwencji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze**” – **miasto kryzysowe**.

Obszary Strategicznej Interwencji na terenie województwa kujawsko-pomorskiego ustanowione do roku 2030, zostały zdefiniowane w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”. Wskazano OSI dotyczące terytorialnie województwa kujawsko-pomorskiego: *miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze* i obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Ww. Krajowa Strategia... dopuszcza na poziomie polityki regionalnej danego województwa identyfikację obszarów strategicznej interwencji jako odpowiedzi na problemy rozwojowe, o ile będzie to wiązało się z zapewnieniem konkretnych instrumentów wsparcia lub mechanizmów uzgodnień. Ponadto Miasto Chełmno przynależy do regionalnego Obszaru Strategicznej Interwencji „Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia”. Jednakże w zakresie polityki terytorialnej ww. OSI zostało rozdzielone na dwa

obszary funkcjonalne, odrębnie MOF Bydgoszcz oraz MOF Toruń. Gmina Miasta Chełmna przynależy do drugiego obszaru: Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia.

W niniejszej Strategii Rozwoju Miasta Chełmna wyznaczono ponadto Obszar Strategicznej Interwencji na poziomie gminy: obszar wymagający rewitalizacji. Obszar ten został przyjęty zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna na lata 2016-2023, przyjęty Uchwałą Nr VII/51/2019 Rady Miasta Chełmna z dnia 8 maja 2019 roku. Dla tego Obszaru rekomenduje się opracowanie gminnego programu rewitalizacji, zgodnie z przepisami odrębnymi.

W zakresie zasad prowadzenia polityki terytorialnej Gmina Miasta Chełmna przynależy do:

- II poziom związany z Bydgoszczą i Toruniem oraz obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie: Gmina Miasto Chełmno przynależy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (obejmującego: Miasto Powiat Toruń oraz gminy współtworzące cztery powiatu ziemskie: aleksandrowski, golubsko-dobrzyński, toruński oraz chełmiński, dla których wprowadzony został mechanizm Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia)
- IV poziom związany z miastami powiatowymi i obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie: Gmina Miasto Chełmno przynależy do Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Chełmno, obejmującego obszar powiatu chełmińskiego.

W modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Miasta Chełmna uwzględniono projekty kluczowe planowane do realizacji, uwzględnione w zapisach Strategii Rozwoju Województwa, są to:

- *Regionalny Klaster Usług Społecznych i Zdrowotnych w Chełmnie* (projekt kluczowy dla województwa, pozycja 210 w Strategii Rozwoju Województwa), uwzględniony w modelu funkcjonalno-przestrzennym jako obszar o szczególnym znaczeniu dla zrównoważonego rozwoju – B obszar aktywizacji dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej,
- *Pakiet projektów mających na celu realizację nowej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa – IV. Budowa linii kolejowej Chełmno – Unisław, stworzenie ciągu: Bydgoszcz – Unisław – Chełmno* (projekt kluczowy dla województwa, pozycja 461 w Strategii Rozwoju Województwa). Ze względu na wstępny etap zaangażowania projektu, w Strategii Rozwoju Miasta Chełmna nie wyznacza się przestrzennego wymiaru niniejszego projektu. Projekt ten stanowi opracowanie odrębne. Samorząd Gminy Miasta Chełmna potwierdza wolę kontynuowania działań, w celu utworzenia docelowego połączenia kolejowego Chełmno – Unisław – Bydgoszcz.

W granicach Miasta Chełmna aktualnie znajduje się kilka obszarowych form ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody – Łęgi na Ostrowiu Panieńskim,
- park krajobrazowy – Chełmiński Park Krajobrazowy,
- obszar Natura 2000 – Solecka Dolina Wisły,

- obszar Natura 2000 – Dolina Dolnej Wisły.

Rezerwat przyrody „*Łęgi na Ostrowiu Panieńskim*” został uznany za formę ochrony przyrody w 1998 roku. Rezerwat położony jest w sąsiedztwie rezerwatu „*Ostrów Panieński*” (na terenie Gminy Chełmno) i chroni drzewostan łęgowy o charakterze naturalnym. W całości leży na obszarze Natura 2000 Solecka Dolina Wisły. Pomimo, iż dominującym zespołem leśnym rezerwatu jest łąg jesionowo-wiązowy, w drzewostanie pojawiają się gatunki charakterystyczne dla siedlisk łągowych. Celem ochrony obszaru jest zabezpieczenie i zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych drzewostanów łągowych o charakterze naturalnym. Aktualnym aktem prawnym w sprawie tej formy ochrony przyrody jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 2 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody "*Łęgi na Ostrowiu Panieńskim*".

Chełmiński Park Krajobrazowy obejmuje większość obszaru miasta. Rozciąga się od okolic Unisławia po Grudziądz. Został utworzony na mocy rozporządzenia nr 11/98 Wojewody Toruńskiego z dnia 15 maja 1998. Aktualnym aktem prawnym w sprawie parku jest Uchwała nr II/57/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 17 grudnia 2018 r. w sprawie *Chełmińskiego Parku Krajobrazowego* (D. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 stycznia 2019 roku, poz. 9). Podstawowym celem ochrony parku jest zachowanie mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej i w niewielkiej części lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej.

Obszar Natura 2000 *Solecka Dolina Wisły* (PLH040003) ma status specjalnego obszaru ochrony siedlisk. Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej (Wisły) oraz fauny związanej z rzeką i środowiskami dna jej doliny. Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i objętych ochroną gatunkową związanych ze środowiskiem wodnym. Występują tu liczne i zróżnicowane siedliska przyrodnicze wymienione w Załączniku I *Dyrektywy Siedliskowej*, a także gatunki roślin i zwierząt wymienione w Załączniku II *Dyrektywy Siedliskowej*. Ponadto stwierdzono obecność populacji rozrodczych i migrujących gatunków ptaków z Załącznika I *Dyrektywy Ptasiej*. W 2022 roku Zarządzeniem RDOŚ w Bydgoszczy z dnia 13 stycznia 2022 r. zmieniono zarządzenie RDOŚ z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie *ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Solecka Dolina Wisły PLH040003* (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 814 ze zm.) ustanawiając zaktualizowane cele działań ochronnych.

Ostatnia obszarowa forma ochrony przyrody zlokalizowana na terenie Chełmna to obszar Natura 2000 *Dolina Dolnej Wisły* (PLB040003), posiadająca status obszaru specjalnej ochrony ptaków. Obszar został wyznaczony w 2004 r. (zmiana granic nastąpiła w 2007 r.). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest rozporządzenie z 2011 r. (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie *obszarów specjalnej ochrony ptaków* [Dz. U. z 2011 r. Nr 25, poz.

133). Obszar rozciągnięty jest wzdłuż ponad 260 kilometrowego odcinka rzeki Wisły. Na niektórych jej odcinkach obecne są liczne mielizny i wyspy, odsłaniane szczególnie podczas niskiego stanu wody. W wielu miejscach na obszarze międzywala znajdują się rozległe podmokłe łąki. Na terasie zalewowej obecne są starorzecza i pozostałości lasów łęgowych. Ostoja stanowi teren łągowy dla ok. 180 gatunków ptaków, a także stanowi bardzo ważną ostoję dla ptaków migrujących i zimujących.

Ponadto, zgodnie z wykazem Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody w granicach Gminy Miasto Chełmno znajduje się również 39 pomników przyrody. Ochroną prawną jest objęte 40 drzew (jeden pomnik przyrody składa się z dwóch drzew). Chronione są głównie dęby szypułkowe – 33 sztuki (w kompleksie Parku Słowackiego) i dodatkowo buki zwyczajne – 2 szt., cisy pospolite – 2 szt. i po jednym jesionie wyniosłym, klonie jaworze i sośnie czarnej.

Uzupełnieniem opisanych zasobów przyrodniczych w formie prawnie ustanowionych form ochrony przyrody są korytarze ekologiczne. Korytarze ekologiczne odgrywają dużą rolę z punktu widzenia poprawy funkcjonowania środowiska przyrodniczego w każdej skali przestrzennej, od lokalnej do ponadregionalnej. Ich podstawowym celem jest zapewnienie warunków sprzyjających migracji zwierząt i innych organizmów. Poza funkcją migracyjną i wzbogacania różnorodności biologicznej, korytarze ekologiczne pełnią również inne zadania. Tworzą ostoje dla wielu gatunków, ponadto wytwarzają barierę dla części szkodników oraz hamują oddziaływanie wiatru, zwiększają wilgotność i zatrzymują zanieczyszczenia powietrza. Przez teren Chełmna przebiegają dwa korytarze ekologiczne:

- GKPn-10A Dolina Dolnej Wisły,
- KPn-14B Lasy Brodnickie – Dolina Wisły.

Kraje członkowskie UE wskutek wprowadzenia Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23.10.2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (tzw. *Dyrektywa Powodziowa*) zobowiązane są do:

- a) opracowania wstępnej oceny ryzyka powodziowego,
- b) opracowania map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego,
- c) opracowania planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawiono obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$),
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego oraz zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwsztormowego.

Od dnia 23 marca 2023 r. obowiązuje zaktualizowany plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (teren obejmujący Gminę Miasto Chełmno) przyjęty w drodze Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły. W granicach Gminy Miasta Chełmna znajdują się tereny, które zostały oznaczone jako obszary szczególnego zagrożenia powodzią od rzeki Wisły (tereny pomiędzy wałami rzeki Wisły):

- obszar o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat (1%),
- obszar o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 10 lat (10%),
- międzywale.

Na ww. obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne wynikające z ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm).

W celu zapewnienia przejrzystości zaproponowanych rozwiązań modelu funkcjonalno-przestrzennego, zaprezentowano system pięciu map, obejmujących poszczególne komponenty modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Jako pierwszą zaprezentowano zbiorczą mapę wynikową dotyczącą modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Następnie zaprezentowano trzy mapy zawierające informacje wynikające z diagnozy, które prezentują kluczowe potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury służącej poprawie spójności polityki mobilności Chełmna. Są to:

- mapa prezentująca główny układ systemu transportowego (drogowego) – rysunek 2,
- mapa prezentująca system dróg rowerowych – rysunek 3,
- mapa obrazująca system transportu publicznego – rysunek 4.

Następnie zaprezentowano dwie mapy, obrazujące kluczowe możliwości oraz wyzwania rozwoju przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Są to:

- mapa prezentująca obszary kluczowe dla rozwoju miasta Chełmna – rysunek 5,
- mapa obrazująca zdiagnozowane obszary kluczowe dla rozwoju turystyki i rekreacji mieszkańców – rysunek 6.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Chełmna

SYSTEM PRZYRODNICZY

zasięg obszarów szczególnie cennych przyrodniczo i krajobrazowo (w tym: park krajobrazowy, rezerwat, korytarze ekologiczne, użytki ekologiczne, Obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) / specjalne obszary ochrony (SOD) – „siedliskowa” Natura 2000, Obszary specjalnej ochrony – „ptasia” Natura 2000)

ELEMENTY STANOWIĄCE WYZWANIA GMINY DO ROZWIĄZANIA, ZMINIMALIZOWANIA LUB SZCZEGÓLNYCH DZIAŁAŃ

- ▲ Międzyzławe
- ▭ Obszary zagrożenia powodziowego 1%
- ▭ Obszary zagrożenia powodziowego 10%
- ♻️ Gmina Miasto Chełmno - ośrodek powiatowy w hierarchii sieci osadniczej województwa kujawsko-pomorskiego
- III obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych

w tym:

- A** obszar aktywizacji terenów pokolejowych przy ul. Kolejowej i ul. Dworcowej
- B** obszar aktywizacji terenów dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej
- C** obszar południowy przy ul. Górczyckiego, ul. Blińskiej i ul. Wrzosewej
- D** obszar przy ul. Bocianiej oraz ul. Kolibrowej
- E** obszar os. Dworzyska
- F** obszar w sąsiedztwie os. Jana Pawła II

obszary przeznaczone pod rozwój funkcji rekreacyjnej: parki wraz z ciągami pieszymi lub pieszo-rowerowymi

w tym:

- Z** teren wzdłuż rzeki Browiny
- Y** teren dawnego składowiska odpadów w Uściu
- X** teren tzw. piaset przy ul. Górczyckiego
- W** teren wzdłuż cmentarza komunalnego
- V** teren przy ul. Nad Groblą i ul. Wiklinowej
- U** teren w sąsiedztwie Kopca Wolności
- T** teren przy ul. Bocianiej i ul. Kruczej

SYSTEM TRANSPORTOWY

Infrastruktura obsługująca kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa

- ▬ droga krajowa DK91
- ▶ międzynarodowe drogi wodne E40/E70
- ⇒ główne kierunki powiązań

Infrastruktura zapewniająca spójność transportową i komunikacyjną gminy

- ▬ drogi wojewódzka DW245
- ▬ droga powiatowa
- ▬ drogi kluczowe dla układu komunikacyjnego miasta
- ▬ planowana modernizacja dróg o kluczowym znaczeniu dla układu komunikacyjnego miasta, podniesienie kategorii

system dróg rowerowych

- ▬ istniejące drogi rowerowe z bezpiecznym przejazdem rowerowym
- fragmenty dróg wymagające poprawy bezpieczeństwa ruchu rowerowego
- proponowane do rozbudowy układy dróg rowerowych

System komunikacji publicznej zewnętrznej i wewnętrznej

system obsługi dominującego środka transportu publicznego - transport autobusowy (obsługującego m.in. relacje ośrodek powiatowy - stolica województwa)

- 🚌 dworzec autobusowy
- 🚏 przystanki komunikacji regionalnej
- 🚏 istniejące przystanki komunikacji miejskiej obsługiwane regularnie
- ▬ obszary przewidziane do rozwoju komunikacji miejskiej

ELEMENTY STANOWIĄCE POTENCJAŁ GMINY DO WYKORZYSTANIA

Elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjnej województwa

- 🏛️ dziedzictwo kulturowe Miasta Chełmna jako kluczowy element budujący potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjnej województwa
- 🌐 Miasto Chełmno przynależne do makroobszaru inwestycyjnego
- 🌐 Miasto Chełmno gminą szczególnie predysponowaną do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym

Elementy budujące potencjał i przewagę konkurencyjną miasta

- 📍 obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego miasta

w tym:

- 🏛️ Pomnik Historii Prezydenta RP - Zespół Staromiejski w Chełmnie
- X** obszar przy Al. Prawa Chełmińskiego, ul. Stromej, ul. Wiklinowej i ul. Nad Groblą (przemysł, usługi, logistyka, OZE)
- Y** obszar przy ul. Magazynowej, ul. Przemysłowej, ul. Budowlanej i al. Prawa Chełmińskiego (przemysł, usługi)
- Z** kompleks nad Jeziorem Starogrodzkim (usługi rekreacji, turystyki, sportu, społeczne i zdrowotne)

- 📍 tereny predysponowane do rozwoju OZE (fotowoltaika)

w tym:

- N** tereny w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków przy ul. Nad Groblą i al. Prawa Chełmińskiego
- M** tereny użytkowane rolniczo w południowej części os. Dworzyska, w sąsiedztwie PSZOK w Osnowie
- P** tereny w sąsiedztwie ujęć wód przy ul. Łąkowej i ul. Powiśle

- 📍 obszary kluczowe dla rozwoju turystyki

w tym:

- A** Pomnik Historii Prezydenta RP - Zespół Staromiejski w Chełmnie
- B** rzeka Wisła
- C** Jezioro Starogrodzkie

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI)

poziom krajowy:

- 🌐 Miasto Chełmno zaliczane do "OSI miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze" - miasto kryzysowe

poziom regionalny:

- 🌐 Miasto Chełmno przynależy do OSi „Miejski obszar funkcjonalny Bydgoszcz i Torunia”

poziom gminy

- ▭ obszar wymagający rewitalizacji

ZAŁOŻENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ WOJEWÓDZTWA

- 🌐 Miasto Chełmno przynależy do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (II poziom prowadzenia polityki terytorialnej w województwie)
- 🌐 Miasto Chełmno przynależy do Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej (OPPT) Chełmna (IV poziom prowadzenia polityki terytorialnej w województwie)

PROJEKTY KLUCZOWE DLA MIASTA I REGIONU

- 🌐 Regionalny klaster usług społecznych i zdrowotnych w Chełmnie
- 🌐 Budowa linii kolejowej Chełmno - Unisław (stworzenie ciągu Bydgoszcz - Unisław - Chełmno)

POZOSTAŁE OZNACZENIA

- ▬ obszary zabudowy
 - ▬ główne obszary zieleni
 - ▬ woda
 - ▬ obszary leśne
 - ▭ granice powiatu
 - 📍 granice miasta
- podkład OpenStreetMap oraz BDOT

Rysunek 1. Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Miasta Chełmna - rysunek zbiorczy
Źródło: Hanna Obracht-Prondzińska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chełmna).

5.1. System dróg

Elementy infrastruktury transportowej obsługującej kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa Kujawsko-Pomorskiego, przebiegające przez teren Gminy Miasta Chełmna stanowią:

- Droga Krajowa nr 91 Gdańsk – Podwarpie (relacji Gdańsk – Tczew – Świecie – Toruń – Łódź – Częstochowa – Podwarpie),
- Międzynarodowe Droga Wodna E70 i E40.

Ww. elementy infrastruktury transportowej obsługujące kluczowe zewnętrzne relacje transportowe województwa Kujawsko-Pomorskiego obsługują w ujęciu transportu pasażerskiego i towarowego następujące kierunki:

- Trójmiasto (ośrodki miejskie i porty), a dalej Skandynawia oraz Azja Południowo--Wschodnia (jedynie w ujęciu towarowym) – obsługiwane ciągami: DK91, MDW E40/E70,
- Centralny Port Komunikacyjny (linia nr 5 KDP), Warszawa, Łódź, Metropolia Górnośląska, Ukraina, Węgry, Kraje Bałkańskie – obsługiwane ciągami: DK91 i MDW E40.

System transportowy naszej wspólnoty samorządowej opiera się o jedną drogę krajową, zlokalizowaną wzdłuż wschodniej granicy miasta – drogę krajową nr 91. Chełmno posiada trzy główne skrzyżowania węzłowe z ww. drogą, tj. skrzyżowania z ul. Nad Groblą (DW245), ul. Łunawską oraz ul. Szosa Grudziądzka. Połączenie z ww. drogą posiadają ponadto ulice: Wybudowanie, Budowlana oraz Magazynowa, a zjazdy na tę drogę posiada szereg nieruchomości. Droga nr 91 stanowi kluczowe powiązanie miasta: (1) w kierunku północnym do Świecia, i dalej poprzez drogę ekspresową S5 (węzeł Świecie Zachód znajduje się w odległości 4,3 km od granic Miasta Chełmna) z Bydgoszczą oraz Gdańskiem, (2) jak również południowym, w kierunku Torunia oraz poprzez DW548 i węzeł Lisewo z autostradą A1 zapewniając komfortowy dojazd w kierunku Łodzi oraz Warszawy.

Przez teren miasta przebiega jedna droga wojewódzka DW245, której przebieg obejmuje część ul. Nad Groblą oraz ul. Powiśle. Droga ta stanowi dowiązanie do DK nr 91 z rzeką Wisłą. Ponadto na terenie miasta przebiegają dwa fragmenty dróg powiatowych: nr 1621C Chełmno-Mniszek (fragment ul. Nad Groblą) oraz nr 1622C Chełmno-Sztynwag (fragment ul. Łunawskiej). Obie ww. drogi mają znaczenie dla powiązania z Gminą Chełmno oraz Grudziądzem. Istotne znaczenie dla Chełmna na również Południowa Obwodnica Miasta Chełmna, przebiegająca jednak poza granicami Miasta. Droga ta stanowi część przebiegu drogi wojewódzkiej nr 550, do której dojazd stanowią przede wszystkim ulice Toruńska oraz Osnowska z Żurawią.

Podstawowy, funkcjonalny układ dróg stanowią ulice dowiązane do ww. dróg o znaczeniu ponadlokalnym. Główny układ komunikacyjny oparty jest o ulice: Nad Groblą-Kamionka-Wodna stanowiących dowiązanie zespołu staromiejskiego do DK nr 91 w kierunku Świecia. Układ ulic:

- Wodna-Dominikańska-Klasztorna-22Stycznia-Poprzezna-Rycerska-Wodna stanowi objazd zespołu staromiejskiego,
- Biskupia-Jastrzębskiego stanowiących dojazd do Jeziora Starogrodzkiego,
- Danielewskiego-Toruńskiej oraz Osnowskiej-Żurawiej stanowiących wyjazd w kierunku południowym.

Wschodnia część miasta skomunikowana jest poprzez Aleję 3-ego Maja-Świętojerska-Dworcowa-Szosa Grudziądzka będących dowiązaniem do DK nr 91 w kierunku Torunia. Dojazd

do trzeciego węzła DK nr 91 dopina układ ulic: Łunawska-Polna-Młyńska-Dworcowa-Powstańców Wielkopolskich.

W trakcie prowadzonych prac nad diagnozą określono następujące potrzeby:

- Wskazano trzy układy dróg przeznaczonych do modernizacji, kluczowych dla uzupełnienia podstawowego układu komunikacyjnego Chełmna. Wnioski te dotyczą objazdu północnej części miasta, którego pierwszy etap stanowiła zrealizowana już modernizacja ul. Kilińskiego. Kontynuację niniejszego zamierzenia stanowić powinna przebudowa ul. Łąkowej, Panieńskiej oraz Ogrodowej wraz z włączeniem w ul. Jastrzębskiego.
- Kluczowa dla przyspieszenia rozwoju południowo-zachodniej części Miasta Chełmna jest realizacja przebudowy ul. Gorczyckiego wraz z dowiązaniem do miejscowości Kałdus. Trzecim przedsięwzięciem jest przebudowa układu ul. Szosa Grudziądzka oraz Przemysłowej, poprawiająca skomunikowanie przemysłowej części miasta z drogą krajową nr 91 oraz dzielnicami mieszkalnymi Chełmna.

5.2. System dróg rowerowych

Równie istotny w układzie komunikacyjnym Chełmna jest układ dróg rowerowych. Obecnie ruch rowerowy jest zorganizowany (w formie drogi rowerowej, pieszo-rowerowej lub dopuszczonego ruchu rowerów na deptaku) w głównej osi miasta biegnącej od DK nr 91 i granicy z miejscowością Grubno (gm. Stolno), dawnym śladem linii kolejowej do Kornatowa do ul. Planty Kolejowe, następnie poprzez ul. Dworcową do Rynku (dopuszczenie ruchu na płycie Rynku), aż do miejsca, którym droga rowerowa się kończy - ul. Biskupia. Następnie, wzdłuż ul. Jastrzębskiego ruch rowerowy jest uregulowany od ul. Ogrodowej aż do ośrodka nad J. Starogrodzkim. Ponadto drogi pieszo-rowerowe zlokalizowane są na odcinku od ul. Planty Kolejowe do ul. Brzoskwiniowej (nasyp dawnej linii kolejowej w kierunku Unisławia) oraz w ciągu drogi powiatowej nr 1621.

Dla zapewnienia spójnej sieci dróg rowerowych proponuje się podjęcie następujących działań:

- Poprawa bezpieczeństwa ruchu rowerowego w obrębie ulic,
- Budowa nowego układu dróg rowerowych (lub pieszych z dopuszczeniem ruchu rowerowego). W tym przypadku wskazano na potrzeby dotyczące poprawy bezpieczeństwa ruchu rowerowego w obrębie ulic: Kamionka-Stare Planty-Rybacka, Jastrzębskiego-Danielewskiego-Toruńska- fragment ul. Gorczyckiego oraz dowiązanie ul. Dworcowej poprzez Słowackiego lub Świętojerską do rzeki Browiny.
- Budowa nowych ścieżek rowerowych lub pieszo-rowerowych w obrębie trzech układów:
 - W dolinie rzeki Wisły i w północnej części miasta budowa ścieżek rowerowych w ciągu DW245: ul. Nad Groblą i Powiśle (dowiązanie do rzeki Wisły oraz DK nr 91),
 - Stworzenie przejazdu poniżej ul. Kilińskiego łączącego ul. Powiśle z ul. Łąkową, następnie poprzez Łąkową, Panieńską i Ogrodową do ul. Jastrzębskiego (z możliwym wariantem wytyczenia nowego połączenia ul. Panieńskiej z Jastrzębskiego wzdłuż biegu rzeki Browiny).
 - Stworzenie układu dowiązującego wschodnią część miasta z ul. Dworcową: Młyńska-Polna-Łunawska.
- Ponadto proponuje się wykorzystanie wyjątkowego przebiegu doliny rzeki Browiny i stworzenie nowego pasma terenów rekreacyjnych spiętych ciągiem pieszo-rowerowym od Parku Słowackiego, poprzez amfiteatr, ul. Nad Browiną do ul. Łabędziej, następnie fragmentem ul. Strusiej, kontynuując bieg wzdłuż brzegu Browiny (przecinając ul. Toruńską)

do ul. Gorczyckiego. Potencjalne wyzwanie stanowi dzisiaj dowiązanie ul. Gorczyckiego z Jastrzębskiego, stąd obecnie najbardziej realny wariant obejmuje stworzenie połączenia w sąsiedztwie Cmentarza Komunalnego.

5.3. Transport publiczny - ponadlokalny

Dominującym środkiem transportu publicznego obsługującym relacje ośrodek powiatowy – stolica województwa jest transport autobusowy. Jako jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych Miasta Chełmna należy wskazać przeciwdziałanie wykluczeniu transportowemu, rozumianemu, jako brak atrakcyjnej oferty dowiązania do miast wojewódzkich: Torunia oraz Bydgoszczy, węzłów kolejowych na przebiegającej w pobliżu linii kolejowej 131 łączącej Bydgoszcz z Trójmiastem (najbliższe węzły: Terespol Pomorski oraz Laskowice Pomorskie). Analizy wykazały:

- Istotnym wyzwaniem dla miasta jest przekształcenie obecnego dworca autobusowego w funkcjonalny węzeł integrujący komunikację miejską i regionalną.
- Uzupełnienie przystanków komunikacji regionalnej w innych lokalizacjach miasta: przystanki zlokalizowane przy ul. Toruńskiej (w sąsiedztwie ul. Piotra Skargi), Alei 3-ego Maja oraz Szosie Grudziądzkiej,
- Rozszerzenie oferty komunikacji ponadlokalnej w sposób zapewniający dostęp do węzłów kolejowych w Terespolu Pomorskim lub Laskowicach Pomorskich (powiat świecki),
- Poprawa oferty komunikacji zbiorowej łączącej gminy powiatu chełmińskiego z Chełmnem, szczególnie gmin: Stolno, Kijewo Królewskie oraz Chełmno,
- Poprawę jakości komunikacji, poprzez podniesienie jakości taboru oraz częstotliwości połączeń.

5.4. Transport publiczny - lokalny

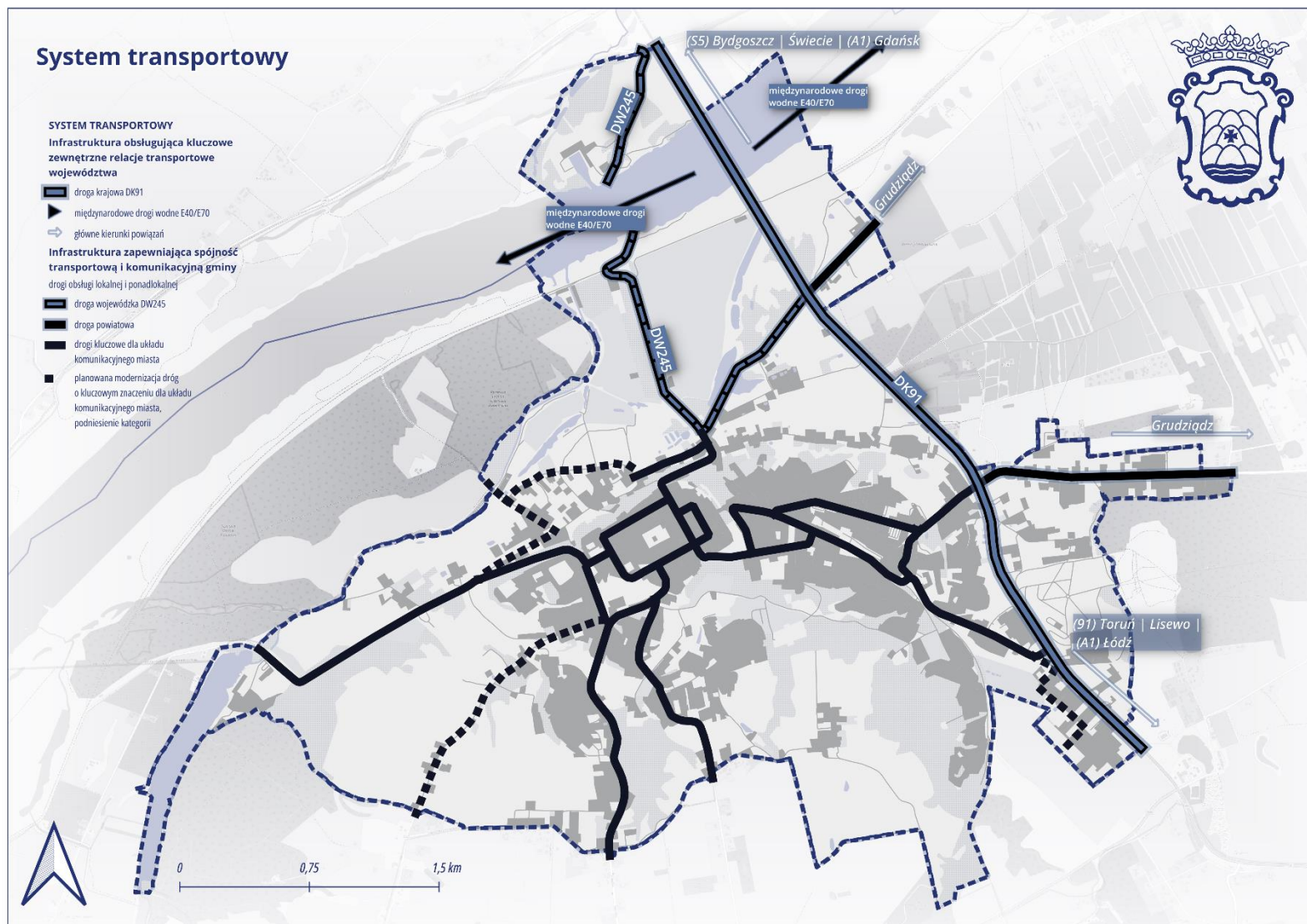
Obecny System komunikacji miejskiej miasta Chełmna obejmuje kilkanaście przystanków, zapewniających umiarkowany dostęp pieszy mieszkańcom poszczególnych części miasta. W celu wytypowania obszarów wymagających uzupełnienia sieci przystanków sporządzono analizę zasięgu dostępności w interwałach 100 m, od 0 do 800 m. W ten sposób zostały wytypowane obszary, które dotychczas nie posiadają oczekiwanej pieszej dostępności do przystanków sieci komunikacji miejskiej:

- Obszary o mniejszym zagęszczeniu oraz o przeważającej formie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej: cały obszar doliny Wisły (Os. Rybaki, sąsiedztwo ul. Wiklinowej i Podgórnjej)
- Dwa punkty okazjonalnych odwiedzin: Cmentarz Komunalny oraz ośrodek nad Jeziorem Starogrodzkim przy ul. Jastrzębskiego.
- Obszar Osiedla Dworzyska, Osiedla Wybudowanie oraz sąsiedniej ul. Łunawskiej (po wschodniej części DK nr 91).
- Obszar przemysłowy w sąsiedztwie ul. Przemysłowej, Magazynowej oraz Budowlanej),
- Obszar, który jawi się jako posiadający największy potencjał dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wzdłuż ulicy Gorczyckiego.

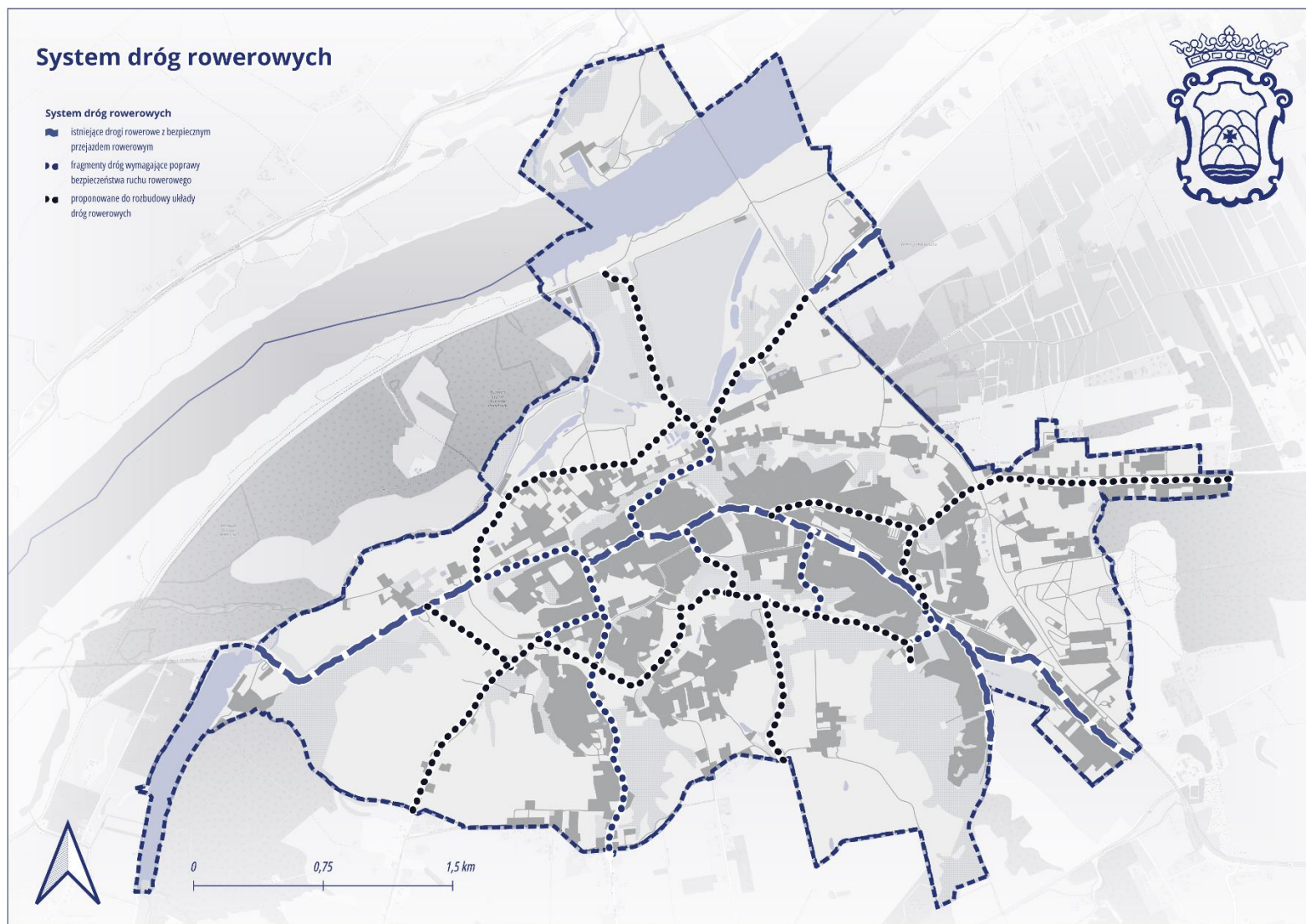
5.5. Wpływ suburbanizacji na układ komunikacyjny miasta

Dodatkowej analizie poddano kwestię rozwoju zabudowy w miejscowościach powiatu chełmińskiego bezpośrednio graniczących z miastem. Największą koncentrację rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej obserwuje się w miejscowościach Gminy Chełmno: Klamry (na przedłużeniu ul. Łunawskiej), Nowe Dobra/Kolno (na przedłużeniu ul. Nad Groblą)

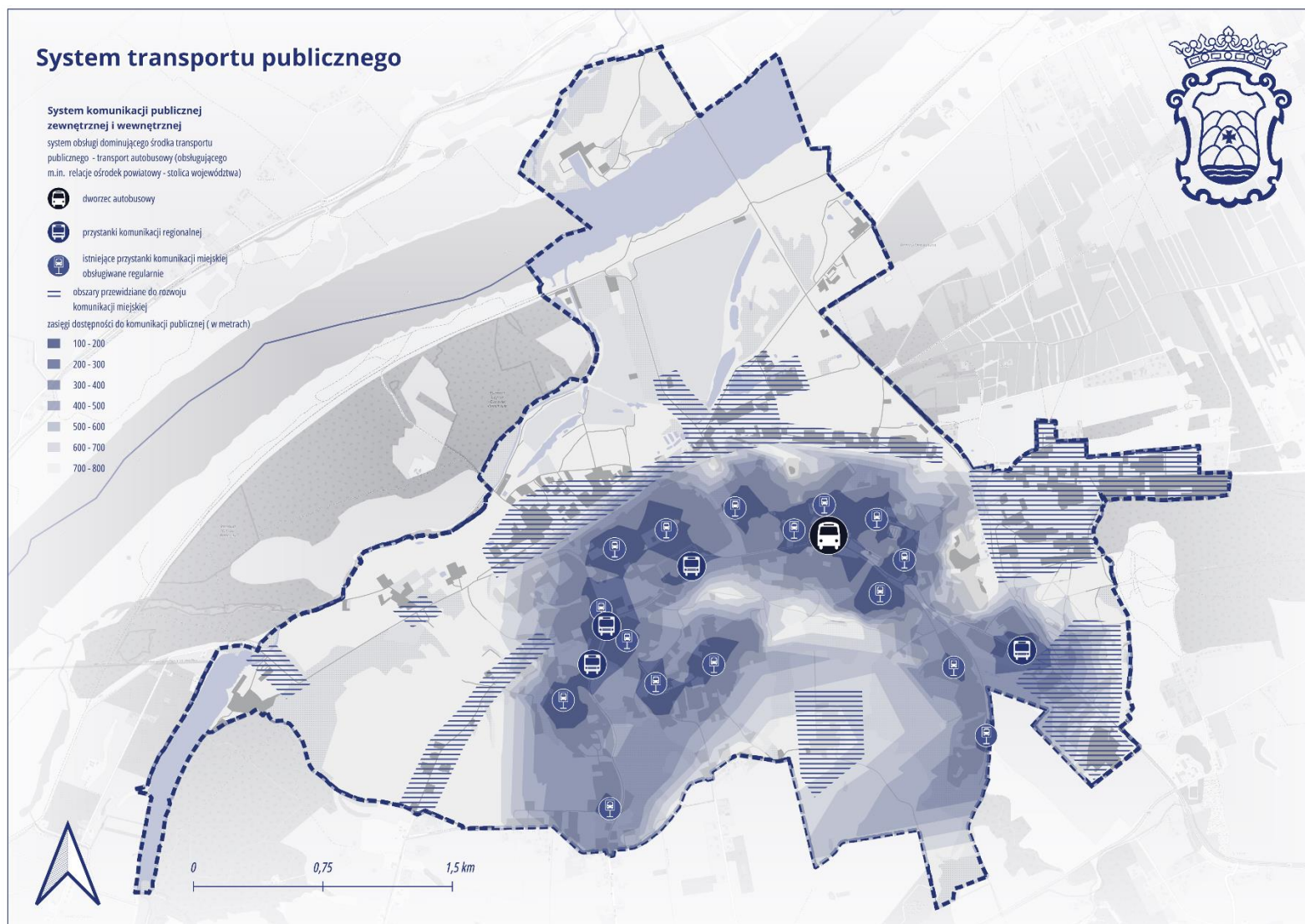
oraz miejscowości Kałdus (sąsiedztwo ul. Bliskiej oraz na przedłużeniu ul. Gorczyckiego). Podobne natężenie zjawiska suburbanizacji obserwuje się ponadto w Brzozowie gm. Kijewo Królewskie (przedłużenie ul. Toruńskiej) oraz w miejscowości Grubno (na przedłużeniu Alei Prawa Chełmińskiej – DK nr 91). Proces ten, a więc wyprowadzki mieszkańców Chełmna na obszar okolicznych gmin wiejskich, ma również znaczenie dla planowania rozwoju układu funkcjonalno-przestrzennego Chełmna. W jego konsekwencji, w przyszłości należy spodziewać się rosnącego znaczenia ul. Gorczyckiego, a także Łunawskiej i Nad Groblą w układzie komunikacyjnym miasta oraz wzrostu natężenia ruchu w relacji wieś-miasto-wieś. Ważnym zadaniem rozwojowym jest więc integracja z funkcjonalnym otoczeniem miasta poprzez rozwijanie sieci transportu publicznego, ale również budowanie wspólnej oferty w zakresie dostępności usług dla mieszkańców całego obszaru. Integracja funkcjonalna jest również ważnym kierunkiem rozwoju relacji bilateralnych z Gminą Świecie, z którą współpraca może przynosić realne obustronne korzyści.

Rysunek 2. Mapa prezentująca główny układ systemu transportowego (drogowego)
 Źródło: opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chelmn.

Rysunek 3. Mapa prezentująca system dróg rowerowych miasta Chelmsko Małe
 Źródło: opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chelmsko Małe.

Rysunek 4. Mapa prezentująca system transportu publicznego miasta Chelmn
 Źródło: opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chelmn

5.6. Obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju

Rozwój obszarów o wielofunkcyjnym charakterze

W toku prac wyszczególniono obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju Chełmna. Tereny te charakteryzują się różnorodnymi uwarunkowaniami stwarzającymi możliwość rozwoju przestrzennego celem wykreowania w pełni funkcjonalnych obszarów służących społeczności lokalnej. Taki potencjał ma zespół staromiejski, będący unikatową przestrzenią, zaprojektowaną jako średniowieczna stolica państwa krzyżackiego, w której zachowały się liczne świadectwa historii. Ten obszar śródmiejski ten stanowi kluczową przestrzeń z punktu widzenia rozwoju miasta. Oprócz znaczących walorów historycznych i krajobrazowych, jest to również miejsce zamieszkałe przez niemal 3000 mieszkańców i mieszkańek, a także jedno z dwóch funkcjonalnych centrów miasta.

Poza tą najważniejszą częścią miasta należy zadbać również o rozwój przestrzenno-funkcjonalny pozostałych terenów miasta, w celu zapewnienia ich wielofunkcyjnej struktury i stworzenia warunków dla dalszego rozwoju miasta, umożliwiając jednocześnie wdrażanie koncepcji miasta kompaktowego. Literami od A do F oznaczono obszary o kluczowym znaczeniu dla rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowych, są to:

- **A** – teren aktywizacji terenów pokolejowych (między ul. Dworcową, Kolejową i Dojazdową),
- **B** – teren aktywizacji terenów dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej,
- **C** – teren przy południowej granicy Miasta w sąsiedztwie ul. Gorczyckiego, Bliskiej i Wrzosowej,
- **D** – obszar w sąsiedztwie ul. Bocianie i Kolibrowej,
- **E** – obszar Osiedla Dworzyska,
- **F** – teren pomiędzy Os. Jana Pawła II, a ul. Podgórną.

Każdy z powyższych terenów stanowi obszar potencjalnego rozwoju przestrzennego miasta, jednak wymagają one odpowiedniego przygotowania infrastrukturalnego oraz sporządzenia dokumentów planistycznych umożliwiających przemyślanie rozwój nowej zabudowy.

Rozwój obszarów dedykowanych funkcjom gospodarczym

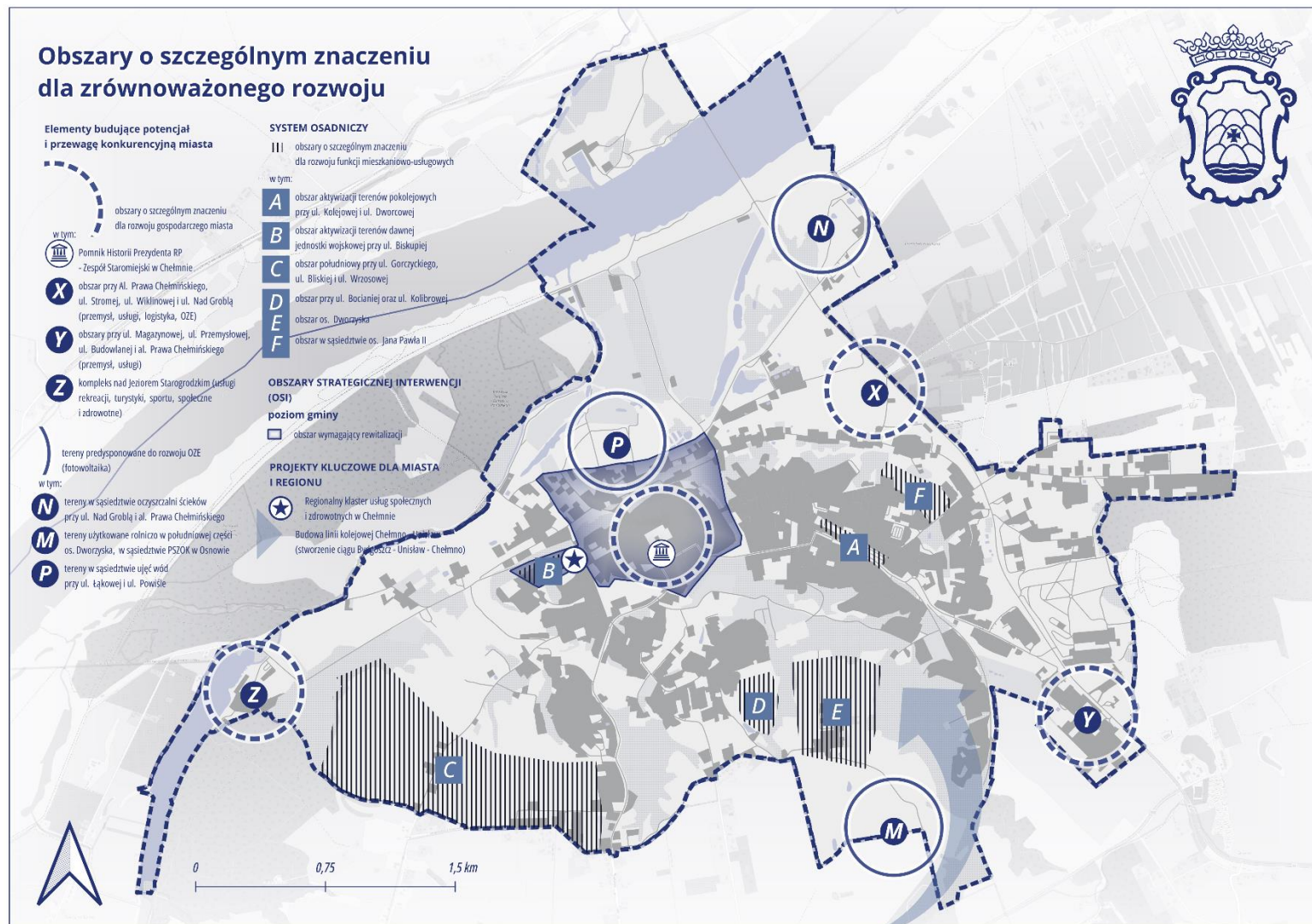
W przestrzeni Chełmna znajdują się ponadto obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarczego miasta (z uwzględnieniem gospodarczego wymiaru turystyki), jest to zarówno wspomniany powyżej zespół staromiejski, jak również obszary:

- **X** – tereny w sąsiedztwie Alei Prawa Chełmińskiego (DK nr 91), ul. Stromej, Wiklinowej i Nad Groblą (możliwość rozwoju funkcji: przemysłowej, usługowej oraz logistycznej),
- **Y** – obszar przy ul. Magazynowej, Przemysłowej, Budowlanej oraz Al. Prawa Chełmińskiego (przemysł oraz usługi),
- **Z** – kompleks nad Jeziorem Starogrodzkim (usługi rekreacji, turystyki, sportu, społeczne i zdrowotne).

Obszary kluczowe dla rozwoju OZE

W trakcie sporządzania niniejszej strategii wskazano tereny, które są predysponowane do rozwoju odnawialnych źródeł energii (fotowoltaiki). W ramach tej kategorii obszarów wytypowano trzy zwarte tereny:

- **M** – w południowej części Os. Dworzyska, w sąsiedztwie PSZOK w Osnowie,
- **N** – tereny w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków przy ul. Nad Groblą i Al. Prawa Chełmińskiego,
- **P** – tereny w sąsiedztwie ujęć wód przy ul. Łąkowej i ul. Powiśle.

Rysunek 5. Mapa prezentująca zdiagnozowane obszary o szczególnym znaczeniu dla rozwoju Gminy Miasta Chełmna
 Źródło: opracowanie Hanna Obrachci-Prondzyńska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chełmna.

Rozwój obszarów predysponowanych do wzmacniania funkcji turystycznych

Uwzględniając uwarunkowania historyczne, krajobrazowe oraz gospodarcze, jednym z największych potencjałów rozwoju Chełmna jest turystyka. Rozwój gospodarczego wymiaru turystyki jest jednym z potencjalnych narzędzi budowania dobrobytu mieszkanki i mieszkańców Chełmna. Rozbudowa oferty turystycznej może również służyć poprawie jakości życia mieszkańców, zarówno w wymiarze ekonomicznym, jak również poprzez poprawę dostępności do terenów rekreacyjnych, czy dobrej jakości form spędzania wolnego czasu. Jako obszary kluczowe dla rozwoju turystyki wskazano następujące obszary:

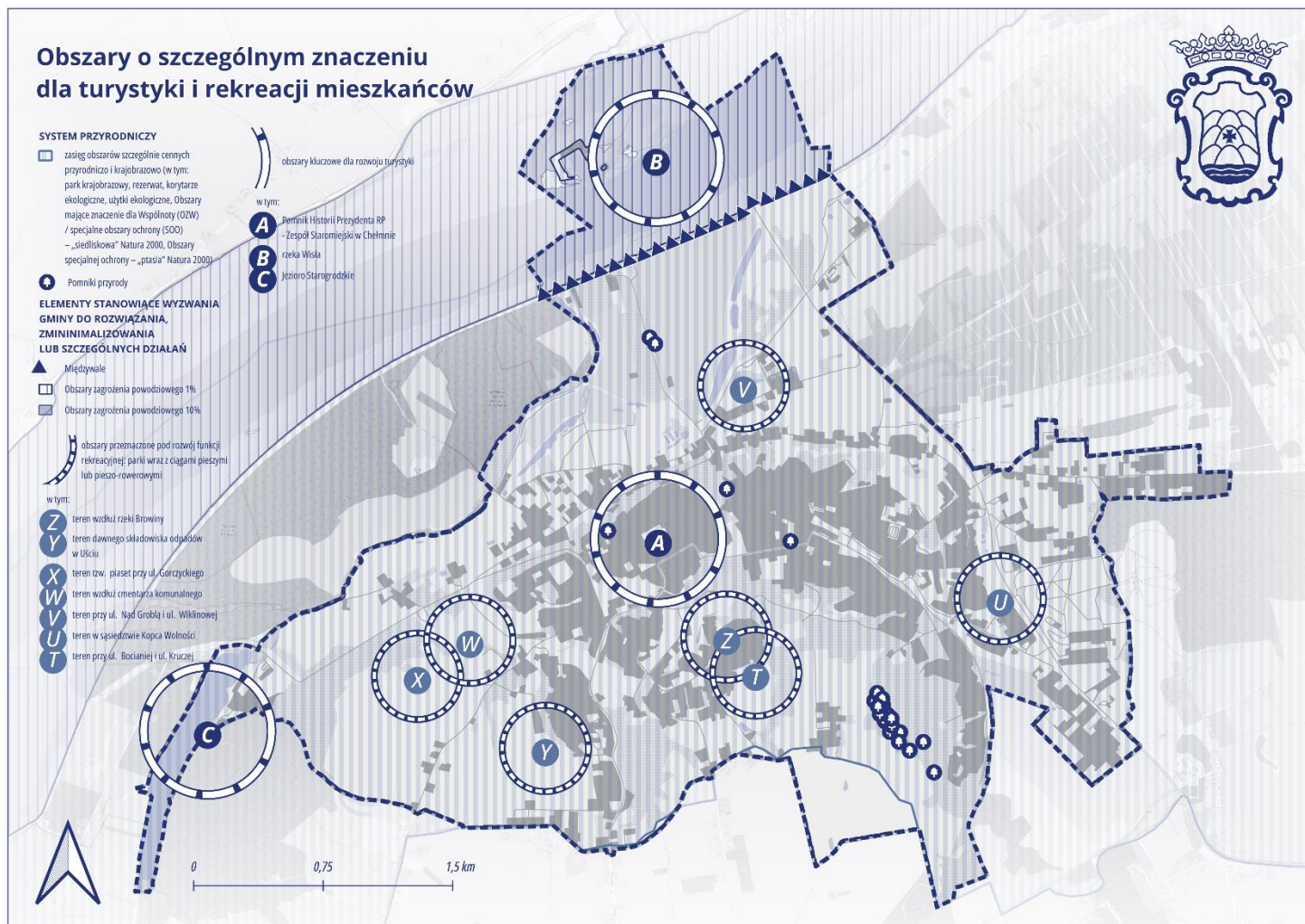
- **A** – Pomnik Historii Prezydenta RP – Zespół Staromiejski w Chełmnie, jako obszar nagromadzenia wartości kulturowych, wielofunkcyjny, oferujący różne formy spędzania czasu i koncentrujący życie kulturalne miasta.
- **B** – rzeka Wisła, wraz z potencjałem przyrodniczym oraz kulturowym Doliny Dolnej Wisły, jako obszar predysponowany do rozwoju funkcji rekreacyjnych oraz turystycznej.
- **C** – Jezioro Starogrodzkie wraz z terenem ośrodka wypoczynkowego oraz poprawą funkcjonalności do Góry Św. Wawrzyńca położonej w kierunku południowym od Jeziora, leżącej na terenie Gminy Chełmno, jednakże częściowo stanowiącej własność Miasta Chełmna, jako obszary predysponowane do rozwoju funkcji rekreacyjnych oraz wzmacniania roli miasta w turystyce krajobrazowo-przyrodniczej.

Zintegrowany system przestrzeni publicznych i terenów rekreacyjnych

Na podstawie analiz przestrzeni Chełmna zaproponowano ponadto uzupełniający system zielonych przestrzeni publicznych o funkcjach rekreacyjnych dedykowanych mieszkankom i mieszkańcom. W zintegrowanej sieci zielonych powiązań, rozproszone nowe miejskie parki stanowiąc będą uzupełnienie dla istniejących założeń parkowych. Wyznaczone lokalizacje w sąsiedztwie istniejącej lub rozwijającej się zabudowy mieszkaniowej jedno i wielorodzinnej, dodatkowo pozytywnie wpływać będą na jakość życia społeczności Chełmna, a ponadto stanowiąc będą atrakcyjną przestrzeń dla odwiedzających miasto gości. Proponowane lokalizacje nowych parków, wyposażonych i dowiązanych do istniejących i planowanych ciągów pieszych lub pieszo-rowerowe to:

- **Z** – teren wzdłuż rzeki Browiny wraz z pasmem terenów rekreacyjnych spiętych ciągiem pieszo-rowerowym od Parku Słowackiego, poprzez amfiteatr, ul. Nad Browiną do ul. Łabędziej, następnie fragmentem ul. Strusiej, kontynuując bieg wzdłuż brzegu Browiny (przecinając ul. Toruńską) do ul. Gorczyckiego,
- **Y** – teren dawnego składowiska odpadów w Uściu (w sąsiedztwie ul. Bliskiej i Wrzosowej),
- **X** – teren tzw. piaset przy ul. Gorczyckiego,
- **W** – teren wzdłuż cmentarza komunalnego (połączenie ul. Gorczyckiego z ul. Jastrzębskiego),
- **V** – teren przy ul. Nad Groblą i ul. Wiklinowej wraz z istniejącym zbiornikiem wodnym,
- **U** – teren w sąsiedztwie Kopca Wolności i ul. Zakole,
- **T** – teren przy ul. Bocianie i Kruczej.

Proponowany system sieci terenów zieleni to uzupełnienie istniejących stosunkowo licznych parków i zieleńców. Dobra dostępność publicznie dostępnych terenów zieleni jest jednym z kluczowych wyznaczników adaptacji do zmian klimatu, jak również dobrej jakości życia mieszkanki i mieszkańców Miasta. Zaproponowane powyżej działania realizują wizję miasta dobrej jakości życia, miasta kompaktowego, rozwijającego się w sposób zrównoważony. Zrównoważony i zróżnicowany rozwój Chełmna, służący osiągnięciu dobrej jakości życia wszystkich mieszkanki i mieszkańców.

Rysunek 6. Mapa obrazująca obszary kluczowe dla rozwoju turystyki i rekreacji mieszkańców miasta Chelmska
 Źródło: opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie materiałów Urzędu Miasta Chelmska.

6. CELE i DZIAŁANIA

Sformułowanym poniżej celom i działaniom odpowiadają następującym elementom wizji miasta:

- Chełmno miastem odpornym na kryzysy.
- Chełmno miastem szczęśliwym, w którym mieszkanki i mieszkańcy czują się bezpiecznie, spokojnie, komfortowo, mają zaufanie do władz samorządowych, czują się szczęśliwi.
- Chełmno miastem zwartym, o wielofunkcyjnej kompaktowej strukturze, w którym poruszanie się odbywa się przede wszystkim pieszo, rowerem lub komunikacją miejską.
- Chełmno miastem kreatywnym, które dbając o rozwój mieszkanek i mieszkańców rozwija się w sposób kształtujący społeczność samorządową.

Na tej podstawie sformułowanych został szereg celów i odpowiadających im proponowanych działań, które mają służyć realizacji celu głównego rozwoju Chełmna. Dla przejrzystości mechanizmów dążących do realizacji przedstawionej wizji proponowane cele i działania podzielono na trzy sfery:

- **Strefę społeczną:**

W jej ramach podjęte zostały tematy rozwiązywania problemów społecznych, w tym szczególne działania służące realizacji polityki senioralnej, współpracy z organizacjami pozarządowymi, czy wychodzenia z kryzysu bezdomności, jak również działania służące realizacji polityki rozwoju społecznego: edukacji, rozwoju sportu i kultury fizycznej oraz rozwoju kultury.

- **Strefę gospodarczą:**

W tej części kluczowa jest polityka rozwoju gospodarczego, z uwzględnieniem czterech sektorów wpisujących się w wizję gospodarczego rozwoju Chełmna: logistyki, turystyki, lokalnego przemysłu i przedsiębiorczości oraz usług społecznych. W tym dziale wyodrębniono ponadto politykę marki miasta i rozwoju turystyki, którą określono jako lokalną specjalizację gospodarczą.

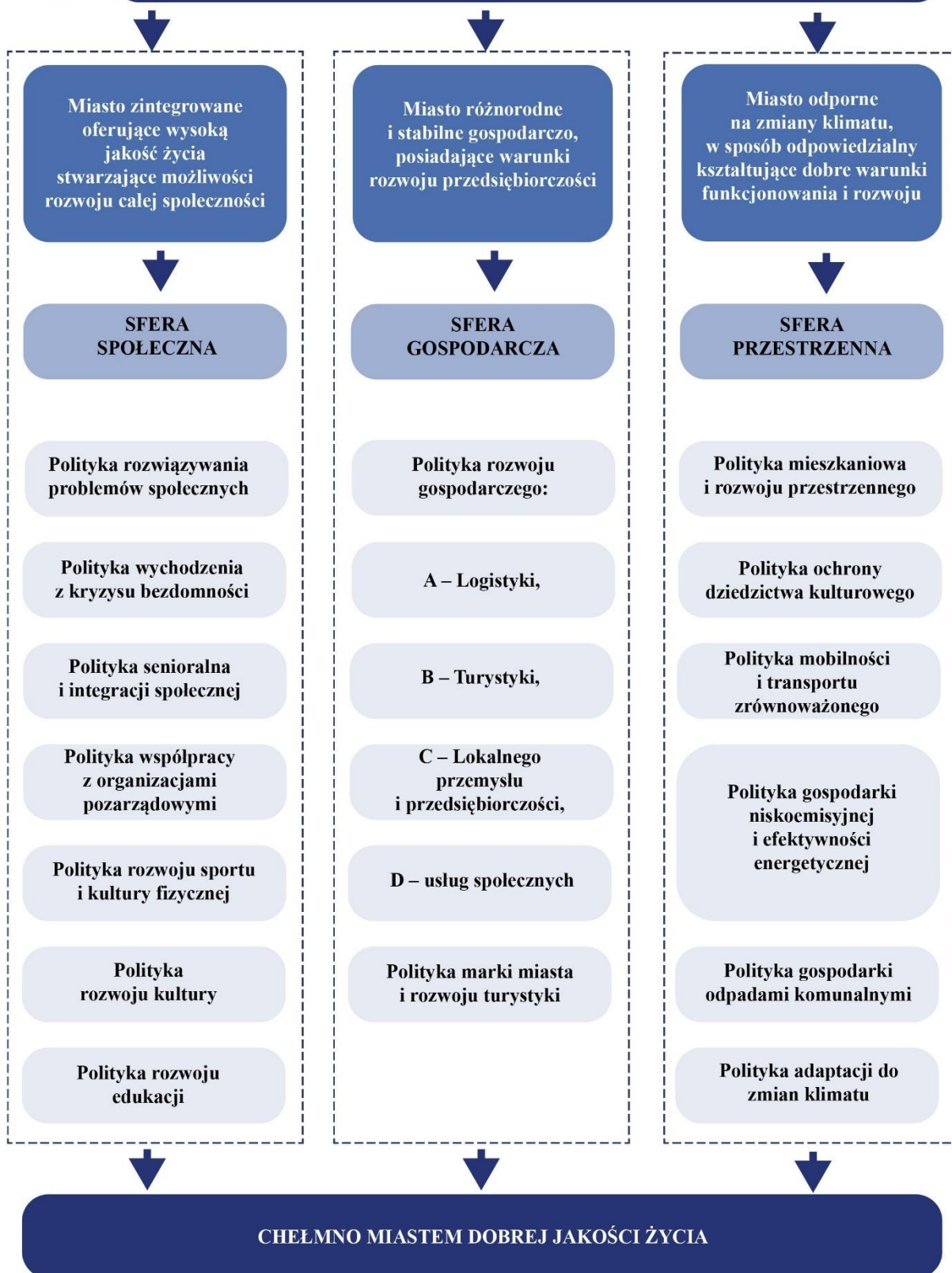
- **Strefę przestrzenną:**

W jej ramach określono politykę mieszkaniową i rozwoju przestrzennego, ochrony dziedzictwa kulturowego, a także cztery polityki podejmujące kwestie środowiskowe oraz związane z klimatem.

Na poniższym rysunku zaprezentowano wypracowany schemat, w ramach którego prowadzono dalsze prace związane z opracowaniem *Strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku*.

**CHEŁMNO JEST MIASTEM O WIELU POTENCJAŁACH,
STOJĄCYM PRZED LICZNYMI WYZWANIAMAMI**

6.1. Sfera społeczna

6.1.1. Polityka Rozwiązywania Problemów Społecznych

CEL 1: Chelmino jest miastem o dobrych warunkach dla rozwoju społecznego mieszkańców i godnych warunków ich życia.

DZIAŁANIA:

- Realizacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.
- Podejmowanie aktywności w zakresie wspierania ekonomii społecznej.
- Zwiększenie dostępności usług publicznych dla osób starszych i dla osób z niepełnosprawnościami.
- Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia.

CEL 2: Chelmino miastem zapewniającym dobry start w samodzielnym życiu.

DZIAŁANIA:

- Realizacja polityki mieszkaniowej umożliwiającej samodzielne życie oraz usamodzielnienie młodych startujących w dorosłość.
- Kształtowanie polityki edukacyjnej dostosowanej do potrzeb osób samodzielnie utrzymujących się.
- Kształtowanie oferty rynku pracy dającej możliwość łączenia nauki i pracy.
- Kształtowanie oferty rozwoju osobistego (kultury, sportu, wolontariatu i innych) w sposób zapewniający możliwość uczestniczenia dla osób pracujących i uczących się.

CEL 3: Chelmino jest miastem wzmacniającym system przeciwdziałania przemocy domowej.

DZIAŁANIA:

- Stałe zwiększanie efektywności systemu przeciwdziałania przemocy domowej.
- Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy domowej i możliwych do podjęcia działań przeciwdziałających zjawisku lub umożliwiających zmianę sytuacji.

- Rozwój bazy instytucjonalnej świadczącej pomoc i wsparcie osobom doznającym przemocy.

CEL 4: Chełmno jest miastem zapewniającym dostęp do wysokiej jakości usług społecznych oraz zdrowotnych dla mieszkańców i mieszkanki miasta i regionu.

DZIAŁANIA:

- Rozwój dostępności do usług społecznych poprzez utrzymanie istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury usług społecznych.
- Rozwój dostępności do usług zdrowotnych poprzez utrzymanie istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury usług zdrowotnych.
- Zawiązanie Klastra Usług Społecznych jako podmiotu koordynującego dostęp do usług społecznych dla mieszkańców miasta Chełmna oraz regionu oraz realizacja zamierzeń w ramach tejże inicjatywy.
- Dążenie do stworzenia Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowego, które uzupełni istniejące usługi społeczne.
- Dążenie do powołania Centrum Opiekuńczo-Mieszkaniowego lub alternatywnej formy, która zapewni dostęp do usług społecznych o charakterze mieszkaniowym (mieszkania chronione, mieszkania wspomagane lub inna forma zamieszkiwania ze wsparciem asystenckim).

CEL 5: Chełmno jest miastem zapewniającym dostępne dla mieszkańców mieszkania.

DZIAŁANIA:

- Opracowanie i wdrożenie wieloletniej polityki mieszkaniowej.
- Podjęcie działań związanych z odnowieniem gminnego zasobu lokalowego oraz zapewnieniem lokali socjalnych dla najuboższych mieszkańców miasta Chełmna.
- Rozwój społecznego budownictwa czynszowego na terenie miasta Chełmna, jako uzupełnienia oferty lokalowej dla osób średniozamożnych.
- Podjęcie działań związanych z aktywizacją rynku mieszkaniowego w Chełmnie.
- Opracowanie polityki wychodzenia z kryzysu bezdomności jako narzędzia dającego możliwość wyjścia z ww. sytuacji.

CEL 6: Chełmno jest miastem sprzyjającym seniorom i integracji międzypokoleniowej.

DZIAŁANIA:

- Realizacja działań wspierających aktywność senierek i seniorów.
- Utrzymanie, dostosowanie oraz rozwój infrastruktury sprzyjającej aktywności senierek i seniorów.
- Realizacja działań wspierających integrację międzypokoleniową mieszkanki i mieszkańców miasta Chełmna.

6.1.2. Polityka Wychodzenia z Kryzysu Bezdomności

CEL 1: Chełmno posiada i wykorzystuje mechanizmy przeciwdziałające bezdomności.

DZIAŁANIA:

- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkanki i mieszkańców Chełmna.

- Współpraca z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji projektów przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu.
- Współpraca z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji projektów włączających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w życie lokalnej społeczności.
- Realizacja odpowiedzialnej i progresywnej polityki mieszkaniowej, zapewniającej dostępność mieszkań na terenie miasta.

CEL 2: Chełmno realizuje program wsparcia osób wychodzących z kryzysu bezdomności.

DZIAŁANIA:

- Zapewnienie wsparcia osobom w kryzysie bezdomności w zakresie podstawowych usług socjalnych.
- Realizacja projektów aktywizacji społeczno-zawodowej z modułem wyjścia z kryzysu bezdomności.
- Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji projektów na rzecz wychodzenia z kryzysu bezdomności.
- Wyodrębnienie z gminnego zasobu lokalowego mieszkań aktywności społecznej (lub innej formuły prawnej, jak mieszkanie chronione, wspomagane lub inne) z przeznaczeniem na realizację programu wychodzenia z kryzysu bezdomności (w myśl zasady, najpierw mieszkanie później praca).
- Rozbudowa gminnego zasobu lokalowego poprzez realizację nowych inwestycji mieszkaniowych, uwzględnianie w programach inwestycyjnych rozproszonych mieszkań aktywności społecznej.

CEL 3: Chełmno wdrożyło odpowiedzialną politykę mieszkaniową.

DZIAŁANIA:

- Zapewnienie funkcjonowania gminnego zasobu lokalowego na poziomie nie niższym niż 500 lokali w różnych formach najmu.
- Realizacja nowych inwestycji mieszkaniowych służących zwiększeniu oferty mieszkaniowej na terenie miasta Chełmna.
- Bieżący monitoring stanu zadłużenia lokatorów, współpraca zarządcy gminnego zasobu lokalowego z ośrodkiem pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania zadłużania się lokatorów.
- Realizacja programów umożliwiających wyjście z zadłużenia.

6.1.3. Polityka Senioralna i Integracji Społecznej

Polityka senioralna jest jednym z większych wyzwań dla miasta Chełmna. Uwzględniając informacje zawarte w prognozie rozwoju miasta, seniorzy prawdopodobnie staną się w przyszłości najliczniejszą grupą mieszkańców miasta. W związku z powyższym zaproponowano przyjęcie **polityki senioralnej i integracji społecznej**. Realizacja polityki senioralnej i integracji społecznej stanowi interdyscyplinarne zadanie, wiążące współpracę jednostek organizacyjnych gminy, jak również jednostek powiatowych, wojewódzkich oraz organizacji pozarządowych. Koordynacja działań opierać się będzie na współpracy: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmnie oraz Referatu Komunikacji Społecznej, Promocji i Sportu. Proponowane podstawowe działania w ramach strategicznych obszarów funkcjonowania miasta Chełmna:

- Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznych i budynków.
- Rozwój transportu publicznego dostosowanego do wymagań społeczeństwa starzejącego się.
- Rozwój mieszkalnictwa dostosowanego do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- Tworzenie warunków do wzrostu partycypacji społecznej, obywatelskiej oraz aktywności osób starszych.
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do włączania i integracji społecznej.
- Tworzenie warunków do aktywności najstarszych mieszkańców miasta, zapewnienie możliwości zatrudnienia oraz utrzymania pracy.
- Pobudzanie i wspieranie różnorodnych i skutecznych form komunikacji oraz informacji.
- Rozwój, podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych, opiekuńczych oraz zdrowia.

CEL1: Miasto Chełmno wspiera aktywność senierek i seniorów.

DZIAŁANIA:

- Sukcesywna poprawa dostępności przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, dająca możliwość aktywnego korzystania przez osoby starsze oraz z ograniczeniami ruchowymi.
- Rozwój dostępnej sieci komunikacji miejskiej zapewniającej komfortowe i dostępne cenowo warunki przemieszczania się po Chełmnie.
- Dbalność o zapewnienie regularnego transportu publicznego pomiędzy Chełmnom a ośrodkami regionalnymi: Bydgoszcz, Grudziądz, Świecie oraz Toruń, jak również integrację z krajową siecią kolejową poprzez węzły kolejowe: Bydgoszcz Wschód, Terespol Pomorski, Laskowice Pomorskie lub inne.
- Podnoszenie jakości i dostępności usług społecznych, opiekuńczych oraz i zdrowia, sprzyjających dobremu starzeniu się oraz zapewniających stosowną i komfortową opiekę osobom tracącym samodzielność.
- Tworzenie warunków do aktywności zawodowej najstarszych mieszkańców i mieszkanki miasta, stwarzanie możliwości zatrudnienia oraz utrzymania pracy.
- Kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych i tworzenie warunków do włączania i integracji społecznej.
- Kontynuowanie funkcjonowania Chełmińskiej Rady Seniorów jako organu opiniującego oraz doradczego w zakresie polityki senioralnej miasta Chełmna.

CEL2: Miasto Chełmno posiada infrastrukturę sprzyjającą aktywności senierek i seniorów.

DZIAŁANIA:

- Utrzymanie oraz rozwój oferty Chełmińskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych Grudziądzka 36 z uwzględnieniem potrzeb oraz propozycji seniorem i seniorów.
- Rozwój form aktywności społecznej senierek i seniorów: Klubów Seniora, Społecznej Informacji Turystycznej, Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz innych proponowanych działań angażujących mieszkańców miasta.
- Dążenie do zawiązania Klastra Usług Społecznych jako podmiotu koordynującego dostęp do usług społecznych dla mieszkańców miasta Chełmna oraz regionu.

- Dążenie do stworzenia Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowego, które uzupełni istniejące usługi społeczne.
- Dążenie do powołania Centrum Opiekuńczo-Mieszkaniowego lub alternatywnej formy, która zapewni dostęp do usług społecznych o charakterze mieszkaniowym (mieszkania chronione, mieszkania wspomagane lub inna forma zamieszkiwania ze wsparciem asystenckim).
- Rozwój mieszkalnictwa dostosowanego do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- Rozwój teleopieki oraz alternatywnych form wsparcia opieki seniorów w formie częściowego dozoru z wykorzystaniem technologii. Uwzględniając przewidywany znaczący wzrost liczby mieszkańców w wieku senioralnym wymaga poszukiwania oraz wdrażania nowych rozwiązań umożliwiających zapewnienie bezpieczeństwa seniorom i jednocześnie maksymalne wydłużenie okresu ich samodzielności.
- Dążenie do tworzenia punktów wspierających aktywność seniorów, takich jak: Dzienny Dom Pobytu, Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz alternatywnych możliwości, w tym pilotażowych projektów.

CEL3: Miasto Chełmno wspiera integrację międzypokoleniową mieszkanek i mieszkańców.

DZIAŁANIA:

- Animowanie działań w ramach Chełmińskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych: Grudziądzka 36, w tym stwarzanie chełmińskim organizacjom pozarządowym przestrzeni do realizacji działań związanych z integracją międzypokoleniową mieszkanek i mieszkańców Chełmna w ogólnodostępnej, nieodpłatnej infrastrukturze.
- Rozwijanie infrastruktury obiektu poprzez rozwój instytucji o Międzypokoleniowe Centrum Integracji. W miarę funkcjonowania obiektu przy Grudziądzkiej 36 prowadzenie ewaluacji funkcjonowania obiektu i w razie konieczności podejmowanie działań w kierunku rozwoju obiektu, który jest możliwy w obrębie niezabudowanej części działki od ul. Podmurnej.
- Kontynuacja współpracy z Lokalną Grupą Działania CHEŁMNO oraz innymi organizacjami pozarządowymi w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacji społecznej mieszkanek i mieszkańców miasta Chełmna.

6.1.4. Polityka Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi

Miasto Chełmno wspiera grupy inicjatywne oraz organizacje pozarządowe prowadzących działania w obszarze zadań własnych gminy, jak również rozwijających działalność kreatywną realizujących ideę miasta kreatywnego. Obecnie, wiodącą rolę we współpracy z organizacjami pozarządowymi pełnią dwie instytucje: Urząd Miasta Chełmna oraz Chełmiński Inkubator Organizacji Pozarządowych Grudziądzka 36. Coroczna współpraca z organizacjami pozarządowymi regulowana jest w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Gminy Miasta Chełmna przyjmowanego na dany rok.

CEL1: Miasto Chełmno wspiera aktywność mieszkanek i mieszkańców miasta Chełmna zrzeszonych w organizacjach pozarządowych.

DZIAŁANIA:

- Podejmowanie działań w ramach Chełmińskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych: Grudziądzka 36, w zakresie:
 - ułatwiania dostępu do zasobów niezbędnych do prowadzenia organizacji pozarządowej,
 - stymulowania wzrostu kompetencji potrzebnych do prowadzenia organizacji pozarządowej wśród osób zaangażowanych w ich działania,
 - rozwijania kultury współpracy, usprawniania komunikacji oraz wdrażania nowych kierunków i narzędzi współpracy wewnątrz sektora obywatelskiego,
 - tworzenia warunków do powstawania nowych inicjatyw obywatelskich oraz wzmacniania potencjału już istniejących poprzez wsparcie animacyjne, edukacyjne i promocyjne;
 - stosowanie mechanizmów zachęcających organizacje i podmioty zewnętrzne do angażowania się w działania G36, w szczególności do wnoszenia zasobów merytorycznych, organizacyjnych, materialnych (wspólne budowanie potencjału tego miejsca).
- Podejmowanie działań w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, w zakresie:
 - budowania i umacniania partnerstwa pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi, a także tworzenia optymalnych warunków zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców i wspierania ich aktywności;
 - aktywizowania organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej, w kreowaniu polityki społecznej i w realizacji zadań publicznych;
 - wzmacniania potencjału organizacji pozarządowych, zapewniania równości szans w realizacji zadań publicznych;
 - budowania współpracy z organizacjami pozarządowymi na zasadzie partnerstwa;
 - integracji podmiotów realizujących zadania publiczne;
 - promocji działalności organizacji pozarządowych;
 - poprawy jakości życia mieszkańców poprzez pełniejsze zaspakajania potrzeb społecznych;
 - zapewnienia efektywniejszego wykonania zadań publicznych.

6.1.5. Polityka Rozwoju Sportu i Kultury Fizycznej

Obecnie wiodącą rolę w zakresie kreowania rozwoju sportu i kultury fizycznej pełni Referat Komunikacji Społecznej, Promocji i Sportu Urzędu Miasta Chełmna oraz lokalni działacze. Wskazana jest kontynuacja tychże działań, wzmacnianie ich roli i docieranie do nowych odbiorców.

CEL 1: Chełmno sprawnie zarządza sportem.

DZIAŁANIA:

- Opracowanie nowej/rozszerzonej koncepcji zarządzania obiektami sportowymi w Gminie Miasto Chełmno.
- Powołanie referatu/wydziału sportu i zwiększenie liczby pracowników odpowiedzialnych za sport [UM Chełmna].

- Współpraca przy organizacji imprez sportowych z instytucjami kultury (Chełmiński Dom Kultury, Muzeum Ziemi Chełmińskiej, Biblioteka Miejska), placówkami oświaty, służbami mundurowymi oraz administratorem ośrodka wypoczynkowego nad Jeziorem Starogrodzkim.
- Powołanie Społecznej Rady Sportu.

CEL 2: Chełmno skutecznie wspiera sport dzieci, młodzieży i aktywność fizyczną seniorów.

DZIAŁANIA:

- Organizowanie imprez zgodnie z kalendarzem Szkolnego Związku Sportowego.
- Stworzenie systemu klas sportowych lub alternatywnej formy edukacji dzieci i młodzieży uzdolnionych w zakresie kultury fizycznej.
- Rozwój aktywności sportowych włączających szeroką grupę dzieci i młodzieży.
- Rozwój aktywności sportowych dostosowanych do potrzeb i możliwości seniorów.
- Zlecenie i stwarzanie przestrzeni klubom sportowym z miasta Chełmna dla organizacji imprez sportowych dla dzieci, młodzieży i w kategorii senior.
- Współpraca z Ogniskiem Miejskim TKKF w zakresie współzawodnictwa sportowego na terenie miasta.
- Współpraca ze zrzeszeniem Ludowe Zespoły Sportowe (udział reprezentacji miasta w eliminacjach i finałach Igrzysk Olimpijskich Sportowców Wiejskich).
- Promocja sportu z wykorzystaniem strony internetowej, wydawnictw, biuletynu oraz utworzenie izby tradycji.
- Zapewnienie powszechnego dostępu do sportu dla dzieci i młodzieży poprzez bezpłatny dostęp do obiektów sportowych.
- Wspieranie rozwoju talentów sportowych poprzez ofertę stypendialną dla sportowców.
- Systematyczne zwiększanie środków finansowych przeznaczonych na wspieranie klubów sportowych w zakresie upowszechniania i rozwoju kultury fizycznej i sportu.

CEL 3: Chełmno jest miastem o rozwiniętej bazie sportowej i rekreacyjnej.

DZIAŁANIA:

- Budowa pełnowymiarowej (do koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, futsalu, tenisa stołowego) hali sportowo-widowiskowej z widownią na minimum 500 miejsc siedzących wyposażonej w ściankę wspinaczkową przy Szkole Podstawowej nr 4 w Chełmnie.
- Opracowanie nowej - alternatywnej do obecnej - koncepcji zarządzania i administrowania Stadionem Miejskim w Chełmnie i boiskiem „Sahara”.
- Modernizacja/rozbudowa Stadionu Miejskiego w Chełmnie poprzez :
 - dążenie do pozyskania/wykupienia gruntów w celu rozbudowywania obiektu,
 - zmodernizowanie i powiększenie zaplecza socjalnego,
 - budowa zadaszonych trybun,
 - poprawa infrastruktury dróg dojazdowych i parkingów,
 - wyposażenie boiska bocznego "Sahara" w zaplecze socjalne i trybuny odkryte.
- Organizacja lodowiska czasowego na sezon zimowy, w perspektywie długofalowej budowa krytego lodowiska.

- Zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Starogrodzkim pod kątem sportu, tj. budowa boiska do piłki nożnej, koszykówki 3x3, zadaszenie kortów tenisowych oraz budowa nowej infrastruktury dla sportów wodnych.

6.1.6. Polityka Rozwoju Kultury

Zróżnicowana oferta kulturalna, wykorzystująca potencjały Chełmna – położenie, historię, architekturę oraz wysokie zaangażowanie mieszkańców w kreowanie wydarzeń kulturalnych; przemyślane i skuteczne strategie promocyjne dziedzictwa kulturowego i twórczych przedsięwzięć miejskich; współpraca lokalna na rzecz efektywnej edukacji kulturalnej oraz zewnętrzna – umożliwiająca instytucjom kultury sięganie po nowe rozwiązania w codziennej pracy; a także intensyfikacja działań z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej – to główne cele polityki rozwoju kultury, w ramach strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2021-2030, z perspektywą do roku 2050.

Nadrzędnym celem opracowanej polityki jest efektywne i rozwojowe eksponowanie mocnych stron miasta, dziedzictwa kulturowego, oferty kulturalnej i potencjałów mieszkańców oraz wcielanie w życie rozwiązań dla przestrzeni potrzebujących wsparcia lub zmian. Pomyślną realizację założeń polityki ma zapewnić przede wszystkim ścisła i bieżąca współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, samorządu, szeroko rozumianej społeczności lokalnej oraz podmiotów zewnętrznych.

CEL 1: Chełmno jest miastem o atrakcyjnej i zróżnicowanej ofercie kulturalnej, korzystającej z potencjałów miasta i społeczności lokalnej.

DZIAŁANIA:

- Rozbudowanie oferty kulturalnej instytucji kultury o nowe propozycje cyklicznych zajęć i działań, skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców, dostosowanych do zdiagnozowanych oczekiwań społeczności lokalnej.
- Wspieranie lokalnego ruchu amatorskiego, w tym zespołów artystycznych z długoletnią tradycją, oraz współtworzenie z nimi nowych przestrzeni rozwoju i kulturalnej oferty miasta.
- Wspieranie rozwoju kluczowych wydarzeń na terenie miasta (m.in. Walentynki Chełmińskie, Chełmiński Jarmark Jaszczurczy, Perspektywy – 9 Hills Festival) i zaangażowanych lokalnych społeczności oraz większe wyeksponowanie potencjałów pozostałych wydarzeń realizowanych w ciągu roku.
- Eksponowanie historycznych walorów miasta (układ urbanistyczny, architektura) i wykorzystywanie ich potencjału w kreowaniu nowych i rozwoju istniejących wydarzeń kulturalnych – m.in. Ogólnopolskie Plenery Studentów Architektury, Festiwal Architektów, Spacerki po Chełmnie, konferencje naukowe.
- Wykorzystanie potencjału teatralnego ruchu amatorskiego rozwijającego się na terenie miasta, w zakresie m.in. realizacji projektów teatralnych, podjęcia współpracy z zespołami teatralnymi i instytucjami, powołania festiwalu lub innej formy dostępnej dla mieszkańców.
- Wykorzystanie potencjału lokalnych środowisk pracujących z osobami z niepełnosprawnościami w zakresie m.in. realizacji twórczych inicjatyw na terenie miasta kierowanych do podopiecznych ośrodków, jak i całej społeczności miasta.
- Kontynuowanie i poszerzanie pomyślnie realizowanej współpracy pomiędzy instytucjami kultury, organizacjami trzeciego sektora, urzędu miasta, oraz parafią, dotyczącej organizacji wydarzeń kulturalnych w obiektach zabytkowych.

- Animowanie działań kulturalnych w miejscach o dotychczas nieznacznym lub wcale niewykorzystanym potencjale – Jezioro Starogrodzkie, Góra św. Wawrzyńca, Dolina Dolnej Wisły.
- Kreowanie oferty kulturalnej poprzez wdrożenie nowych rozwiązań i możliwości technologicznych do promocji i wykorzystania dziedzictwa kulturowego – m.in. digitalizacja zbiorów, projekty interaktywne.
- Sukcesywna restauracja wnętrza Ratusza wraz z ewaluacją oraz rozbudowaniem wystawy stałej Muzeum Ziemi Chełmińskiej,
- Zbudowanie oferty turystycznej i edukacyjnej w oparciu o elementy dziedzictwa urbanistycznego w celu podnoszenia świadomości roli Chełmna w kształtowaniu urbanistyki innych miast, a także promocji współczesnych trendów w kształtowaniu miast o dobrej jakości życia.

CEL 2: Dziedzictwo kulturowe i oferta kulturalna stanowią główny przedmiot promocji miasta.

DZIAŁANIA:

- Doprowadzenie do wpisania Chełmna na listę Światowego Dziedzictwa Ludzkości UNESCO, w celu stworzenia nowych możliwości promocyjnych miasta i dbania o jego zasoby kulturowe.
- Wyeksponowanie znaczenia marki „Chełmno-miasto zakochanych®” w ofercie kulturalnej miasta oraz zaplanowanie i wdrożenie strategii dalszego rozwoju tejże marki.
- Opracowanie systemu skutecznej promocji oferty kulturalnej – zarówno w formach tradycyjnych (kalendarz wydarzeń, system tradycyjnej komunikacji na terenie miasta), jak i poprzez kampanie w mediach społecznościowych i rozbudowane działania zewnętrzne.
- Zintensyfikowane i spójne kampanie promocyjne dziedzictwa kulturowego Chełmna – zwłaszcza historycznego znaczenia miasta, prawa chełmińskiego i zachowanego układu urbanistycznego,
- Dążenie do utworzenia URBINARIUM jako miejsca poświęconego edukacji przestrzennej, prawu chełmińskiego i zasadom kształtowania dobrej jakości życia.

CEL 3: Mieszkanki i mieszkańcy Chełmna aktywnie uczestniczą w planowaniu i kreowaniu kulturalnego życia miasta.

DZIAŁANIA:

- Stworzenie Chełmińskiego Centrum Wolontariatu – żywego punktu skupiającego wolontariuszy i wolontariuszki włączających się w szeroko rozumiane miejskie działania społeczno-kulturalne – przemyślanie koordynowanego, stałego i międzypokoleniowego,
- Powołanie młodzieżowej rady programowej instytucji kultury – Chełmińskiego Domu Kultury, Muzeum Ziemi Chełmińskiej oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej, gwarantujących adekwatność propozycji instytucji – zarówno cyklicznych, jak i jednorazowych, do potrzeb młodzieży.
- Powołanie zespołu reprezentantów instytucji kultury, organizacji pozarządowych i urzędu miasta w celu współorganizacji wydarzeń, dyskusji, wyznaczania kierunków kulturalnego rozwoju miasta i jego realizacji (sieciowanie kontaktów).

- Stworzenie warunków rozwoju i prezentacji lokalnym twórcom kultury – angażowanie artystów w realizację wydarzeń i tworzenie oferty kulturalnej miasta.
- Realizowanie cyklicznych badań diagnozujących kulturalne potrzeby i oczekiwania mieszkańców i mieszkanek, a także bieżące monitorowanie opinii na temat realizowanych wydarzeń i oferty zajęć (badania ewaluacyjne).

CEL 4: Chełmno współpracuje lokalnie na rzecz twórczej i efektywnej edukacji kulturalnej.

DZIAŁANIA:

- Powołanie zespołu reprezentantów instytucji kultury i chełmińskich organizacji pozarządowych opracowującego propozycje lokalnej oferty kulturalnej skierowanej do uczniów szkół i przedszkoli (spektakle, wystawy, działania warsztatowe, lekcje muzealne, inicjatywy na terenie miasta).
- Rozwój lub nawiązanie współpracy między instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i placówkami oświatowymi w zakresie edukacji kulturalnej oraz uczestnictwa w kulturze młodych mieszkańców miasta – stałe forum wymiany informacji, dyskusji, wspólnych przedsięwzięć.
- Stworzenie przestrzeni współpracy między instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi a placówkami i zespołami prowadzącymi działania z zakresu pomocy społecznej – włączanie w uczestnictwo w kulturze osób narażonych lub zmagających się z wykluczeniem społecznym.

CEL 5: Chełmno współpracuje z podmiotami zewnętrznymi w zakresie badań społecznych i budowania oferty kulturalnej miasta.

DZIAŁANIA:

- Podjęcie współpracy ze środowiskiem akademickim w celu przeprowadzania szerokiej diagnozy (1) kultury, w tym potrzeb i oczekiwań mieszkańców i mieszkanek, a także (2) wykorzystywanych przez społeczność lokalną kanałów informacyjnych pozwalających organizatorom na skuteczną promocję wydarzeń.
- Podjęcie lub rozwój współpracy z zewnętrznymi podmiotami kultury w zakresie realizacji zadań poszczególnych jednostek kultury, wymiany doświadczeń pracowników i pracowniczek oraz testowania nowych rozwiązań dla chełmińskiego środowiska kultury.
- Podjęcie lub rozwój współpracy ze środowiskiem akademickim w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego miasta.
- Podjęcie współpracy z zewnętrznymi podmiotami kultury w celu rozbudowania kulturalnej oferty miasta np. poprzez współpracę międzyfestiwalową i międzyprojektową.

CEL 6: Chełmno aktywnie i skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne na rozwój kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego.

DZIAŁANIA:

- Realizacja dla kadry kultury szkoleń z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych, wzmocnienie możliwości miasta i jego instytucji w zakresie pozyskiwania środków.

- Na bazie wypracowanej współpracy z parafią znalezienie dróg finansowania renowacji cennych, zabytkowych obiektów miasta, w tym środków na realizację wydarzeń z wykorzystaniem dostępnych przestrzeni oraz ich utrzymania/aranżacji,
- Zintensyfikowanie aktywności w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na systematyczne zwiększanie dostępności infrastruktury instytucji kultury oraz oferty kulturalnej (digitalizacja zbiorów, rozwiązania interaktywne).
- Podjęcie prac nad restauracją elewacji renesansowego Ratusza, przeprowadzenie badań konserwatorskich dotyczących historycznego wystroju poszczególnych wnętrz obiektu, sukcesywna restauracja pomieszczeń wraz z rozbudową wystawy stałej oraz rozwojem działalności Muzeum Ziemi Chełmińskiej.
- Podejmowanie prac restauratorskich w obrębie obiektów zabytkowych, wraz z poszukiwaniem nowych funkcji zapewniających ich całoroczne lub sezonowe wykorzystanie do celów kulturalnych oraz społecznych.

6.1.7. Polityka Rozwoju Edukacji

Edukacja stanowi niepodważalny fundament rozwoju społeczności. Jej rozwój opiera się na systemie edukacji przedszkolnej oraz w szkołach podstawowych, koordynowanych przez Centrum Obsługi Placówek Oświatowych. W toku pracy nad Strategią zespół współpracujący nad tematem wypracował wizję rozwoju edukacji wyrażoną w następujący sposób: *szkoła przygotowująca do dorosłego życia, do przejścia na kolejne etapy edukacyjne, kształtująca świadomych członów i członkiń społeczności lokalnej, ale także obywateli i obywaterek świata; świadomych własnego potencjału, dążących do rozwoju osobistego i zawodowego.*

CEL STRATEGICZNY: Chelmno posiada szkoły nowoczesne, przyjazne uczniom, rodzicom, nauczycielom, rozwijające oraz wyposażające w niezbędne kompetencje.

CEL 1: W chełmińskich szkołach stworzone są pożądane i efektywne relacje rodzic – nauczyciel – uczeń.

DZIAŁANIA:

- Rozwój różnych form upowszechniania wiedzy dotyczącej edukacji i potrzeb dzieci.
- Organizacja wydarzeń edukacyjnych zacieśniających współpracę między szkołami, ich kadrami i uczniami.
- Włączanie rodziców i przedstawicieli środowiska lokalnego, a także instytucji kultury w organizację wydarzeń szkolnych oraz promocja tychże wydarzeń wśród mieszkańców i mieszkanki miasta.
- Podejmowanie działań wzmacniających poczucie bezpieczeństwa uczniów i uczennic w szkole.

CEL 2: Chelmno posiada urozmaiconą i wzbogaconą ofertę edukacyjną, opiekuńczą i wychowawczą.

DZIAŁANIA:

- Zapewnianie wysokiej jakości usług edukacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych (w szczególności świetlicowych), zróżnicowanych w zależności od zdiagnozowanych potrzeb dzieci i młodzieży.
- Pozyskiwanie środków i organizacja dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, w tym wyrównujących i rozwijających talenty.

- Prowadzenie działalności prowadzącej do utrwalania prawidłowych wzorów zdrowego stylu życia.
- Rozwijanie kompetencji osobistych i społecznych społeczności szkolnej: coaching kariery, doradztwo edukacyjno-zawodowe, komunikacja interpersonalna (w tym debaty Oxfordzkie), praca zespołowa (w tym world cafe, negocjacje problemowe), myślenie krytyczne, kreatywność, rozwiązywanie konfliktów, etc.
- Prowadzenie działań wspierających edukację obywatelską: aktywność w samorządzie szkolnym, Młodzieżowej Radzie Miasta, partycypacja społeczna, panele obywatelskie.
- Rozwijanie edukacji regionalnej.
- Wzmocnienie opieki psychologiczno – pedagogicznej w placówkach oświatowych, poprzez zatrudnienie psychologów i nauczycieli wspomagających, ale również organizację szeregu wydarzeń dostosowanych do sytuacji i kondycji uczniów.
- Stworzenie systemu stypendialnego dla dzieci szczególnie uzdolnionych.

CEL 3: Chełmno posiada ofertę umożliwiającą efektywne nauczanie i uczenie się.

DZIAŁANIA:

- Wykorzystanie w edukacji nowoczesnych metod nauczania oraz innych sprawdzonych metod przyjaznych uczniom i uczennicom.
- Zapobieganie wykluczeniu dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
- Stworzenie możliwości dla nauczycieli i nauczycielek dla podnoszenia kompetencji w zakresie, np. pracy z nowymi narzędziami, pracy z uczniami dysfunkcyjnymi jak i zdolnych.
- Unowocześnianie bazy dydaktycznej (doposażenie pracowni specjalistycznych, sal sportowych, pracowni językowych).

CEL 4: Chełmińskie szkoły i przedszkola są miejscami bezpiecznymi, dającymi komfort nauki.

DZIAŁANIA:

- Poprawa bazy lokalowej szkół i przedszkola „Tęczowy Zakątek”.
- Modernizacja bazy sportowej.
- Poprawa bezpieczeństwa, w tym wymiana monitoringu.
- Dostosowanie budynków oświatowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub szczególnymi potrzebami.
- Stworzenie programu obejmującego dzieci, w większym zakresie, opieką medyczną i stomatologiczną.
- Podjęcie działań w zakresie przeciwdziałania cyberprzemocy.
- Stworzenie mechanizmów wsparcia dedykowanych dzieciom i młodzieży doświadczającym przemocy.

CEL 5: Chełmno współpracuje z uczelniami wyższymi.

DZIAŁANIA:

- Podejmowanie partnerskich projektów z uczelniami wyższymi z regionu oraz kraju,
- Zabieganie o umiejscowienie oddziału szkoły wyższej na terenie Chełmna,

- Podejmowanie działań zmierzających do kultywowania dziedzictwa prawa chełmińskiego oraz urbanistycznego, w oparciu o współpracę z uczelniami wyższymi.

6.2. Sfera gospodarcza

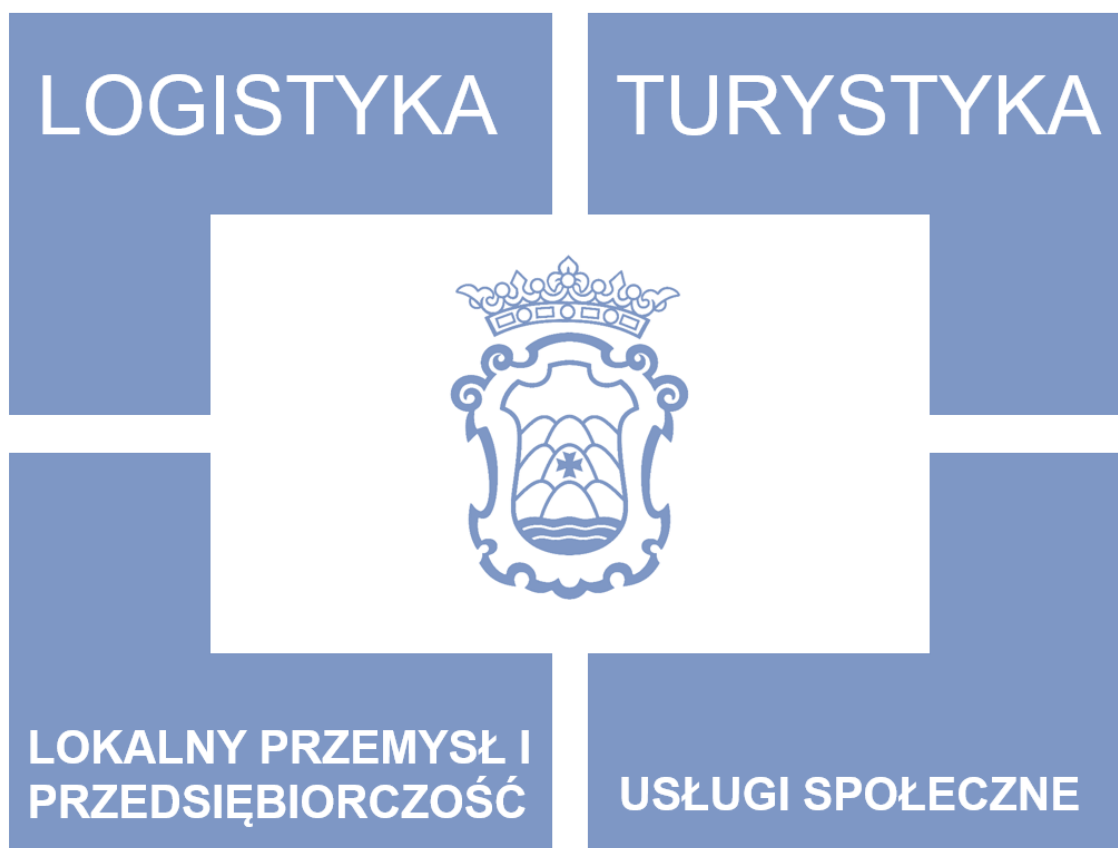

6.2.1. Polityka Rozwoju Gospodarczego

Potencjalnym narzędziem wdrażania polityki jest Lokalny Program Rozwoju Gospodarczego. Uwzględniając czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne mające wpływ na perspektywy rozwoju gospodarczego miasta Chełmna oraz jego bezpośredniego otoczenia, rekomenduje się oparcie rozwoju miasta na czterech komplementarnych i równorzędnych sektorach.

Ze względu na różnorodność ww. sektorów, odrębnie określono założenia rozwoju każdego z nich. Cztery wiodące sektory rozwoju gospodarczego miasta dają możliwość zrównoważonego rozwoju gospodarczego miasta, jak również wpisują się w ideę miasta odpornego. Różnorodność sektorów gospodarczych daje większą odporność na ewentualne kryzysy gospodarcze. Cztery powyższe segmenty stanowią wynik analizy potencjałów miasta stworzonej w ramach projektu „Miasto żyje”, stanowiącego przygotowanie do projektu Rozwój Lokalny.

Ważnym wyzwaniem dla rozwoju Chełmna jest również obserwowany rozwój sektora obronności, który przekłada się na liczbę pracujących na terenie miasta. Funkcja ta, obecna w przestrzeni Chełmna od dziesięcioleci, obecnie zyskuje na znaczeniu, jako atrakcyjne miejsca pracy dla ludzi młodych oraz w średnim wieku. Zapisy dotyczące obronności zostały dodatkowo uwzględnione w obszarze „Logistyka”, jak również w polityce rozwoju przestrzennego.

CEL 1: Chełmno jest miastem atrakcyjnym dla inwestorów oraz posiada warunki do zróżnicowanego rozwoju gospodarczego z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, oparte o cztery komplementarne i równorzędne sektory (lokalny przemysł, logistyka, turystyka, usługi społeczne).

DZIAŁANIA:

- Stworzenie atrakcyjnej oferty dla przedsiębiorców, w tym budowanie oferty inwestycyjnej oraz współpraca z przedsiębiorcami w zakresie planowania rozwoju gospodarczego:
 - promocja oferty inwestycyjnej (strona www, media społecznościowe, foldery, nośniki danych);
 - zwiększenie dostępności do kluczowych informacji odpowiadającej potrzebom przedsiębiorców i przedsiębiorczyń (np. stworzenie strony przyjaznej przedsiębiorcom, zespołu/stanowiska dla kontaktu z przedsiębiorcami, stworzenie bazy danych dla przedsiębiorców dot. gminnej oferty inwestycyjnej/terenów/nieruchomości);
 - Sukcesywne poprawianie komunikacji pomiędzy instytucjami miejskimi a sektorem prywatnym;
 - organizacja bezpośrednich spotkań z przedsiębiorcami i Chełmińską Radą Biznesu.
- Stworzenie sprawnego i kompetentnego zespołu obsługującego inwestora, w tym m.in.:
 - powołanie zespołu ds. obsługi przedsiębiorców (Stanowisko ds. obsługi przedsiębiorcy/Lokalnej Organizacji Gospodarczej/ Inkubator przedsiębiorczości);
 - zwiększenie zaangażowania i aktywności urzędników odpowiedzialnych za współpracę z przedsiębiorcami;

- zwiększenie zaangażowania podmiotów miejskich i ich przedstawicieli we współpracę z przedsiębiorcami;
- wzmocnianie współpracy z instytucjami zewnętrznymi wspierającymi lokalny rozwój gospodarczy;
- udzielanie wsparcia przedsiębiorcom w trakcie realizacji inwestycji, jak i w ramach tzw. opieki poinwestycyjnej;
- zapewnienie wsparcia w pozyskiwaniu funduszy przez przedsiębiorców.
- Przygotowanie rozwiązań prawnych:
 - określenie przeznaczenia terenów w planach lokalnych (dokumentach planistycznych i strategicznych);
 - opracowanie zasad udzielania ulg i zwolnień dla przedsiębiorców;
 - wprowadzenie obowiązujących przepisów prawa lokalnego w zakresie przyznawania lokalnej pomocy gospodarczej;
 - wprowadzenie tzw. „zasady jednego okienka”.
- Zainwestowanie środków pod rozwój gospodarczy, w tym m.in.:
 - pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na rozwój gospodarczy;
 - zainwestowanie środków w przygotowanie terenów inwestycyjnych;
 - zainwestowanie środków w celu zrównoważonego rozwoju gospodarczego miasta, opartego na czterech filarach lokalnym przemyśle, logistyce, turystyce i usługach społecznych.

CEL 2: Miasto Chelmno posiada warunki i wspiera aktywność społeczną i gospodarczą mieszkańców i mieszkańek, zaś mieszkańcy są usatysfakcjonowani sytuacją na rynku pracy.

DZIAŁANIA:

- Stwarzanie możliwości podnoszenia kompetencji zawodowych mieszkańców oraz wsparcie w podnoszeniu poziomu wykształcenia:
 - podjęcie współpracy szkół z przedsiębiorcami w zakresie kształcenia kompetencji zawodowych mieszkańców;
 - podjęcie współpracy z instytucjami wspierającymi rozwój kompetencji mieszkańców (np. Powiatowy Urząd Pracy, Starostwo Powiatowe);
 - zainicjowanie działań na rzecz podwyższenia poziomu wykształcenia mieszkańców;
 - wdrażanie projektów ze wsparciem zewnętrznym w zakresie zwiększenia efektywności nauczania umiejętności kluczowych;
 - wdrażanie programów profilaktycznych w zakresie zwalczania zjawiska bezrobocia dziedzicznego, podejmowania aktywności zawodowej.
- Wzrost atrakcyjności jakości życia w mieście, realizacja potrzeb społecznych mieszkańców w celu wdrażania mechanizmu zachęty dla lokowania kapitału gospodarczego w mieście, a także podnoszenia warunków osiedleńczych dla nowych pracowników:
 - poprawa sytuacji mieszkaniowej dzięki działalności Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej oraz wyznaczenie i przygotowanie terenów pod zabudowę wielorodzinną;

- poprawa sytuacji transportu ponadlokalnego w celu zwiększenia połączeń pomiędzy ośrodkami gospodarczymi, w tym ze Świeciem, Grudziądem, Bydgoszczą, czy Toruniem;
- wspieranie realizacji inicjatyw oddolnych w zakresie aktywizacji społecznej mieszkańców (pomoc finansowa, merytoryczna i lokalowa dla chełmińskich organizacji pozarządowych, powołanie Chełmińskiego Inkubatora Organizacji Pozarządowych dla inicjatyw społecznych, formalnych i nieformalnych);
- podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu gminnej infrastruktury sportowej i kulturalnej dla umożliwienia realizacji potrzeb społecznych mieszkańców;
- poszerzenie oferty kulturalnej i sportowej.

CEL 3: Miasto Chełmno wspiera rozwój gospodarczy posiadając aktywną politykę promocyjną miasta i lokalnej przedsiębiorczości.

DZIAŁANIA:

- Promowanie miasta jako jednego z kluczowych ośrodków turystycznych województwa Kujawsko-Pomorskiego; wspieranie lokalnych marek i kreowanie nowych produktów.
- Promowanie Klastra Usług Społecznych.
- Promowanie lokalnej przedsiębiorczości i obszarów inwestycyjnych na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.
- Promowanie miasta jako lidera turystyki w Dolinie Dolnej Wisły oraz Ziemi Chełmińskiej.

Cel 4: Miasto Chełmno posiada rozwiniętą współpracę lokalnej przedsiębiorczości i administracji samorządowej.

DZIAŁANIA:

- Rozwijanie współpracy samorządu z przedsiębiorcami w zakresie inwestycji ze wsparciem zewnętrznym.
- Rozwijanie współpracy z gminami ościennymi.

6.2.1.1. Logistyka

Rozwój funkcji logistycznej jest jedną z szans dla Chełmna. Dogodne położenie komunikacyjne, w odległości 15 km od węzła Autostrady A1 w Lisewie (poprzez drogę krajową nr 91 oraz drogę wojewódzką nr 548), około 5 km od węzła Świecie Zachód na drodze ekspresowej S5 (poprzez drogę krajową nr 91), stanowią o znaczącym potencjale tej formy działalności.

Za rozwojem funkcji logistycznej przemawia również kapitał społeczny, gdyż na terenie miasta funkcjonują dwie szkoły średnie o profilu logistycznym: Technikum Logistyczne Zespołu Szkół nr 2 im. Adama Mickiewicza w Chełmnie oraz Technikum Logistyczne Mundurowe Bydgoskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Chełmnie. Dwie powyższe szkoły każdego roku wypuszczają na rynek pracy kilkudziesięciu specjalistów i specjalistek – techników logistyków. Zaznaczenia wymaga fakt, że kierunek ten realizowany jest częściowo w formacie szkoły mundurowej, przygotowującej uczennice i uczniów do podjęcia pracy w służbach mundurowych oraz w sektorze obronności. Kształcenie kadr w tym obszarze odpowiada na obserwowane zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy.

Znaczącą szansą dla miasta Chełmna jest również przywrócenie znaczenie transportu rzeczno-g. Położenie miasta nad Wisłą, istniejąca infrastruktura portowa na lewym brzegu rzeki,

jak również częściowa infrastruktura na prawym nabrzeżu stwarza możliwość realnego spojrzenia na możliwości rozwoju funkcji przeładunkowej.

Ze względu na niewielką dostępność gruntów na terenie miasta Chełmna konieczne jest zawiązanie szerszego partnerstwa dającego możliwość wspólnego rozwoju sąsiadujących wspólnot samorządowych.

CEL 1: Chełmno jest współzałożycielem i uczestnikiem międzygminnego partnerstwa na rzecz wspólnego zabiegania o rozwój przedsiębiorczości, w tym funkcji logistycznej.

DZIAŁANIA:

- Opracowanie wspólnej oferty terenów inwestycyjnych przez gminy – sygnatariuszy porozumienia.
- Podjęcie wspólnych działań dotyczących przygotowania i promocji terenów inwestycyjnych.
- Podjęcie wspólnych działań usprawniających obsługę inwestora.
- Podejmowanie wspólnych działań dotyczących aktywizacji zawodowej lokalnej społeczności.
- Utworzenie stałego Biura Obsługi Inwestora lub Lokalnej Organizacji Gospodarczej będących instytucją wsparcia przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem działalności na terenie gmin – sygnatariuszy porozumienia.

CEL 2: Miasto Chełmno jest regionalnym portem rzeczny.

DZIAŁANIA:

- Podjęcie współpracy z samorządem wojewódzkim oraz odpowiednimi agendami rządowymi w zakresie umożliwienia okazjonalnego, a docelowo stałego wykorzystania nabrzeży Wisły do celów przeładunkowych pomiędzy transportem rzeczny a lądowy.
- Lobbowanie za poprawą dostępności nabrzeży rzeki Wisły poprzez przebudowę drogi wojewódzkiej nr 245 w ciągu ulicy Powiśle oraz Nad Groblą, z umożliwieniem wzrostu natężenia ruchu pojazdów.
- Lobbowanie za umożliwieniem realizacji funkcji żeglownej na dolnym odcinku rzeki Wisły, umożliwiające bezpieczną, regularną żeglugę pomiędzy portem rzeczny w Chełmnie a portami morskimi w Trójmieście.
- Podejmowanie działań promujących transport rzeczny jako ekonomiczną i ekologiczną alternatywę względem transportu drogowego, realizowaną w zgodzie ze środowiskiem.

6.2.1.2. Turystyka

Kluczowe dla rozwoju Miasta Chełmna jest zrównoważone wykorzystanie jego turystycznego potencjału. Cel ten należy osiągnąć poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty konkurencyjnej na rynku ogólnopolskim. W tym obszarze, należy dążyć do zwiększania możliwości obsługi turystów, w tym poprzez zwiększenie bazy noclegowej. Niezbędne jest wypracowanie mechanizmów zachęty mieszkańców oraz przedsiębiorców do kreowania lokalnych produktów i uświadamianie możliwości ekonomicznych wynikających z rozwoju przedsiębiorczości w ramach sektora turystyki (edukacja w zakresie komercjalizacji produktów i usług). Turystyka jest branżą interdyscyplinarną, wymagającą zaangażowania oraz współpracy wielu interesariuszy, w tym samorządu, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych. Dzięki temu jest doskonałym narzędziem rozwoju lokalnego i regionalnego, integrującym podmioty wokół wspólnego, społeczno-ekonomicznego celu jakim jest dobrostan mieszkańców Miasta Chełmna.

CEL 1: Miasto Chełmno jest silnym ośrodkiem turystycznym.

DZIAŁANIA:

- Opracowanie strategii komunikacji marki miasta.
- Stworzenie systemu identyfikacji wizualnej marki miasta.
- Integrowanie komunikacji marketingowej realizowanej przez interesariuszy marki: samorząd, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe.
- Wykorzystanie dokumentów strategicznych województwa dotyczących rozwoju turystyki i regionalnej marki Doliny Dolnej Wisły.
- Prowadzenie współpracy z branżą turystyczną i podmiotami odpowiedzialnymi za rozwój turystyki w województwie i w kraju.

CEL 2: Miasto Chełmna jest wpisane na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO.

DZIAŁANIA:

- Zawiązanie zespołu, który skoordynuje działania związane z wpisaniem Chełmna na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
- Kontynuowanie prac konserwatorskich na terenie Zespołu Staromiejskiego z poszanowaniem wyjątkowego dziedzictwa Przywileju Chełmińskiego.
- Prowadzenie działań zwiększających świadomość wśród mieszkańców i mieszkanek miasta Chełmna na temat unikatowości dziedzictwa Chełmna jako wzorcowego miasta stołecznego założonego na prawie chełmińskim.
- Ujęcie tematu Przywileju Chełmińskiego oraz Prawa Chełmińskiego w materiałach promocyjnych oraz w przestrzeni miasta,
- Utworzenie URBINARIUM, jako miejsca poświęconego Prawu Chełmińskiemu – jego promocji oraz edukacji przestrzennej.

CEL 3: Miasto Chełmno zapewnia wysokiej jakości obsługę ruchu turystycznego.

DZIAŁANIA:

- Prowadzenie nowoczesnych w formie, atrakcyjnych wizualnie i w treści kanałów komunikacji dedykowanych turystom i turystkom oraz odwiedzającym.
- Bieżące aktualizowanie informacji nt. produktów i usług turystycznych oraz towarzyszących,
- Prowadzenie Chełmińskiej Informacji Turystycznej (ChIT) w sposób adekwatny do potrzeb sezonu turystycznego oraz miejskich wydarzeń.
- Poszerzenie zakresu informacji ChiT o atrakcje i wydarzenia Doliny Dolnej Wisły oraz Szlaku Kopernikowskiego.
- Stwarzanie możliwości do udziału ChiT oraz pracowników miejsc recepcyjnych miasta w szkoleniach branżowych.
- Rozwój Społecznej Informacji Turystycznej, jako formy włączenia mieszkańców w obsługę ruchu turystycznego w mieście i okolicy.
- Dostosowanie miejskich przestrzeni zwiedzania do potrzeb turystów (stałe i elastyczne terminy otwarcia), spójne wizualnie i wyposażone w materiały promocyjne punkty informacji w każdym z zabytków.

- Prowadzenie monitoringu ruchu turystycznego - współpraca z przedsiębiorcami, korzystanie z merytorycznego wsparcia Uczelni/instytucji prowadzących badania ruchu.

6.2.1.3. Lokalny przemysł i przedsiębiorczość

Lokalny przemysł i przedsiębiorczość to potencjał wewnętrzny lokalnej społeczności oparty o przedsiębiorczość mieszkanki i mieszkańców naszego miasta, w tym historycznego dorobku miasta. Wspieranie rozwoju lokalnych podmiotów gospodarczych stanowi jedną z czterech podstawowych filarów rozwoju gospodarczego społeczności Chełmna. Zadaniem lokalnej społeczności oraz Gminy Miasta Chełmna jest tworzenie warunków rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, zarówno w wymiarze przestrzennym (poprzez uzbrojenie terenów, prawidłowe kreowanie polityki rozwoju przestrzennego oraz zapisy planów miejscowych, prawidłowy rozwój infrastruktury miasta), jak i dbałości o kapitał społeczny (odpowiednie kwalifikacje pracowników, dobre warunki do osiedlania się, dobre warunki mobilności, w tym transport publiczny oraz sieć dróg rowerowych). Kluczowa jest korekta warunków regularnej komunikacji pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami a strukturami instytucjonalnymi miasta.

Cel 1: Miasto Chełmno realizuje regularną, efektywną komunikację pomiędzy władzami miasta a lokalnymi przedsiębiorcami.

DZIAŁANIA:

- Funkcjonowanie Chełmińskiej Rady Biznesu, będącej organem opiniotawczo-doradczym, składającym się z przedstawicieli podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta Chełmna, której celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego Miasta poprzez:
 - tworzenie warunków dla rozwoju życia gospodarczego oraz wspieranie inicjatyw gospodarczych;
 - współdziałanie przy tworzeniu strategii rozwoju gospodarczego, w tym Lokalnego Programu Rozwoju Gospodarczego, strategii rozwoju Miasta, opiniowanie innych programów o charakterze społecznym, gospodarczym i rozwojowym;
 - wspieranie promocji inwestycyjnej Miasta sprzyjającej rozwojowi gospodarczemu;
 - informowanie o funkcjonowaniu przedsiębiorców, ich problemach oraz wyrażanie opinii o stanie rozwoju gospodarczego;
 - inicjowanie i wspieranie działalności gospodarczej, promocyjnej, naukowej, oświatowej, kulturalnej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, działalności w zakresie ochrony środowiska oraz innych działań na rzecz dobra wspólnego.

Cel 2: Chełmno posiada dobre warunki dla powstawania nowych podmiotów gospodarczych, tworzonych przez mieszkanki i mieszkańców.

DZIAŁANIA:

- Powołanie i zapewnienie bieżącego funkcjonowania Chełmińskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, jako miejsca wsparcia nowotworzonych podmiotów gospodarczych, poprzez:
 - zapewnienie bazy lokalowej dostępnej na preferencyjnych warunkach, dostępnej dla nowotworzonych podmiotów gospodarczych tworzonych przez mieszkanki i mieszkańców miasta Chełmna;
 - zapewnienie warunków dla sieciowania i wzajemnych kontaktów pomiędzy nowotworzonymi podmiotami, a dotychczasowymi podmiotami działającymi na terenie miasta Chełmna i powiatu chełmińskiego;

- promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkanek i mieszkańców miasta Chełmna, w tym uczniów i uczennic chełmińskich szkół podstawowych oraz szkół średnich.

Cel 3: Chełmno posiada warunki dla rozwoju funkcjonujących przedsiębiorstw i innych podmiotów gospodarczych.

DZIAŁANIA:

- Zwiększenie priorytetu dla działań dających możliwość rozwoju lokalnym przedsiębiorstwom, w szczególności:
 - wyznaczanie gruntów przeznaczonych pod rozwój przedsiębiorczości (produkcja, ale również usługi) w procedowanych planach miejscowych;
 - uwzględnianie potrzeb rozwojowych lokalnych podmiotów gospodarczych w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych, w tym wodociągu, kanalizacji i innych;
 - uwzględnianie profilu działalności lokalnych przedsiębiorstw w kształtowaniu polityki edukacyjnej miasta Chełmna oraz powiatu chełmińskiego,
 - promowanie produktów realizowanych przez lokalne przedsiębiorstwa, jako produktów lokalnych i regionalnych, w tym jako produkty promocyjne miasta Chełmna i powiatu chełmińskiego;
 - wspieranie propozycji rozwojowych lokalnych przedsiębiorstw, w tym partnerstwa publiczno-prywatnego proponowanego przez lokalnych przedsiębiorców;
 - prowadzenie progresywnej polityki mieszkaniowej, zapewniającej różnorodną ofertę zamieszkiwania na terenie miasta Chełmna zwiększając w ten sposób atrakcyjność Miasta dla rozwoju gospodarczego;
 - prowadzenie polityki zapewniającej dobrą jakość życia dla mieszkanek i mieszkańców miasta Chełmna, zarówno obecnych, jak i zachęcających do osiedlania się na terenie miasta i podejmowanie zatrudnienia w lokalnych biznesie.
- Rozwój lokalnych targowisk poprzez poprawę ich infrastruktury.

CEL 4: Chełmno pobudza lokalną przedsiębiorczość poprzez udostępnienie istotnych informacji oraz promowanie informacji o przedsiębiorstwach lokalnych.

DZIAŁANIA:

- Upowszechnianie informacji o lokalnej przedsiębiorczości na oficjalnym gminnym portalu internetowym, w gminnych mediach społecznościowych oraz w materiałach promocyjnych.
- Opracowanie dedykowanej strony/zakładki dla przedsiębiorców.
- Utworzenie lokalnej bazy firm/ bazy ofert inwestycyjnych ogólnodostępnej dla mieszkańców.
- Przeprowadzanie konkursów zachęcających mieszkańców Chełmna do kupowania lokalnych usług i produktów.
- Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie odpowiedzialności społecznej, realizacji inicjatyw ze środowiskiem lokalnym i administracją samorządową.
- Promocja aktywizacji zawodowej wśród mieszkańców - organizacja konkursów na lokalne biznes plany, aktywny udział w stażach i praktykach u lokalnych przedsiębiorców oraz wzmocnienie współpracy ze szkołami.
- Promocja zatrudnienia mieszkańców u lokalnych przedsiębiorców.
- Promocja lokalnych przedsiębiorców aktywizujących lokalny rynek pracy.

- Udzielenie wsparcia lokalnym przedsiębiorcom w zakresie przepisów prawnych, możliwości pozyskiwania dofinansowania środków zewnętrznych.

CEL 5: Chełmno posiada i promuje lokalne produkty, wspiera współpracę, promuje możliwości inwestycyjne i rozwojowe lokalnego przemysłu i przedsiębiorczości.

DZIAŁANIA:

- Bieżąca współpraca z przedsiębiorcami w zakresie tworzenia i promowania lokalnego produktu.
- Bieżąca współpraca z przedsiębiorcami w zakresie promowania możliwości inwestycyjnych i rozwojowych Miasta.
- Współpraca administracji z przedsiębiorcami w zakresie wzrostu kompetencji pracowników samorządowych i poprawy jakości komunikacji z lok. biznesem.
- Utworzenie Lokalnej Organizacji Gospodarczej – lokalnego ośrodka wspierania przedsiębiorczości.
- Stworzenie przestrzeni dla bezpośrednich kontaktów i organizacja spotkań z lokalnym biznesem – Chełmińską Radą Biznesu i tzw. śniadania z biznesem.
- Udział w klastrach i sieciach, realizacja wspólnych kampanii promocyjnych, udział w wydarzeniach branżowych Miasta i lokalnego biznesu.
- Współpraca ze szkołami średnimi i wyższymi w zakresie promowanie możliwości rozwojowych Miasta i lokalnego przemysłu.
- Współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój przedsiębiorczości (Powiatowy Urząd Pracy i inne).
- Współpraca z lokalnym biznesem z gmin ościennych.

CEL 6: Chełmno posiada dobre warunki dla przyciągania samozatrudnionych wykonujących swoją pracę w formie zdalnej lub firmy działające mobilnie.

DZIAŁANIA:

- Utworzenie na terenie Chełmna Inkubatora Przedsiębiorczości lub co-workingu (miejsca do pracy zdalnej), oferującego nieodpłatny adres firmowy, jak również miejsce typu „hot-desk”, potencjalnie również wsparcie księgowo i prawne.
- Prowadzenie działań promocyjnych Chełmna, jako miasta idealnego dla pracujących online, szukających dobrego miejsca do życia.
- Inkubator podejmuje aktywną współpracę z uczelniami wyższymi, szkołami średnimi oraz lokalnymi firmami, stanowiąc okienko kontaktowe pomiędzy biznesem a otoczeniem biznesu.
- Inkubator udostępnia przestrzeń okazjonalnie wykorzystywaną przez firmy, przykładowo salę konferencyjną, dzięki czemu podnosi możliwości organizacyjne i funkcjonalne lokalnego biznesu.
- Inkubator zajmuje się informowaniem lokalnego biznesu na temat możliwości pozyskiwania: dotacji, ulg i innych działań wspierających biznes, możliwych do wykorzystania na szczeblu lokalnym oraz centralnym, jest podstawowym źródłem pierwszej informacji dla biznesu.
- Inkubator oferuje specjalistyczne szkolenia i spotkania eksperckie.

6.2.1.4. Usługi społeczne

Usługi społeczne, rozumiane jako zbiór podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej, aktywizacji społecznej i zawodowej, jak również usług zdrowotnych, stanowią sektor obejmujący ponad 30% budżetu Miasta Chełmna, jak również odpowiadają za bieżące funkcjonowania lokalnej i regionalnej społeczności. Wśród podmiotów sektora usług społecznych należy wymienić zarówno instytucje samorządowe, takie jak: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (oraz odpowiedniki w każdej z gmin wiejskich), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Podmioty ekonomiki społecznej, takie jak: Zakład Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz planowaną do powołania spółdzielnię socjalną. Sektor pozarządowy obejmuje lokalne organizacje pozarządowe, w tym szczególnie aktywne: Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom oraz Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Chełmno. W obszarze tym współpracują ponadto przedsiębiorstwa lokalne stanowiące uzupełnienie usług świadczonych przez poszczególne podmioty. Proponuje się zawiązanie Klastra Usług Społecznych (KUS) stanowiącego podmiot integrujący działania ww. podmiotów, zapewniający swobodę przepływu danych oraz zgodność działań z przepisami prawa.

CEL 1: Miasto Chełmno współtworzy Klaster Usług Społecznych w Chełmnie.

Rysunek 7. Wizualizacja powiązań międzysektorowych oraz interesariuszy KUS
Źródło: opracowanie Piotr Murawski.

KLASTER - skoncentrowana przestrzennie grupa przedsiębiorstw, a także instytucji i organizacji, pochodzących z tego samego lub pokrewnych sektorów, powiązanych ze sobą siecią pionowych i poziomych zależności, konkurujących i współpracujących ze sobą:

- Samorządy powiatu chełmińskiego, z liderem: Gminą Miasto Chełmno,
- Centrum Usług Społecznych, przekształcone z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, stanowiące gminną jednostkę organizacyjną, wiodącą w zakresie usług społecznych w Chełmnie,

- Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom (prowadzące Warsztaty Terapii Zajęciowej w Chełmnie oraz zaangażowane w utworzenie Zakładu Aktywności Zawodowej w Drzonowie, współtworzące grupę rozwijającą pracę z osobami w spektrum autyzmu: Gentle Teaching),
- Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie powiatu chełmińskiego działające w obszarze usług społecznych,
- Przedsiębiorcy korzystający z usług świadczonych przez Zakład Aktywności Zawodowej,
- Zakład Aktywności Zawodowej jako odbiorca produktów lokalnych i regionalnych,
- Spółdzielnia Socjalna Wspólna Sprawa utworzona przez Gminę Miasto Chełmno w partnerstwie z Gminą Chełmno w związku z rozwojem świadczenia usług opiekuńczych,
- Chełmińska Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa Sp. z o.o. – utworzony w 2021 podmiot realizujący politykę mieszkaniową miasta Chełmna.

CEL 2: Miasto Chełmno posiada infrastrukturę służącą rozwojowi usług społecznych oraz przedsiębiorstw ekonomii społecznej na bazie dawnej Jednostki Wojskowej przy ul. Biskupiej.

DZIAŁANIA:

- Uzbrojenie w niezbędne media kompleksu dawnej jednostki wojskowej.
- Pozyskanie środków zewnętrznych na adaptację poszczególnych obiektów dawnej Jednostki Wojskowej na cele klastra usług społecznych.
- Utworzenie nowej siedziby służącej rozwojowi usług Centrum Usług Społecznych w Chełmnie.
- Realizacja projektu o znaczeniu dla województwa: Regionalnego Klastra Usług Społecznych i Zdrowotnych w Chełmnie, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju jednostek: Zakładu Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz Centrum Usług Społecznych.
- Stworzenie warunków do rozwoju nowych inicjatyw z zakresu usług społecznych i opiekuńczych, sformalizowanych, jako: Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowe, Centrum Inicjatyw Społecznych lub innej formie oddolnie wypracowanej.
- Realizacja nowych obiektów mieszkaniowych w kompleksie Jednostki z uwzględnieniem dostępności architektonicznej osób z niepełnosprawnościami oraz problemami w poruszaniu się.

CEL 3: Miasto Chełmno aktywnie współtworzy Przedsiębiorstwa Ekonomii Społecznej.

DZIAŁANIA:

- Kontynuacja wsparcia Spółdzielni Socjalnej Wspólna Sprawa w Chełmnie.
- Dążenie do uzyskania statutu organizatora Zakładu Aktywności Zawodowej.
- Kontynuacja wsparcia rozwoju Zakładu Aktywności Zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem Ośrodka Nad Jeziorem Starogrodzkim.
- Promowanie klauzul społecznych i mechanizmów wsparcia działalności podmiotów ekonomii społecznej.

6.3. Sfera przestrzenna

6.3.1. Polityka rozwoju przestrzennego miasta

Polityka rozwoju przestrzennego, jak również polityka mieszkaniowa miasta Chełmna stanowią wiodące obszary działania Gminy Miasta Chełmna zmierzające w kierunku zrównoważonego rozwoju Gminy, z uwzględnieniem różnorodnych potrzeb nowych i przyszłych mieszkańek oraz mieszkańców Chełmna. Działania związane z rozwojem przestrzennym miasta wiążą się ze ścisłą korelacją współpracy dwóch instytucji: Referatu Gospodarowania Nieruchomościami Urzędu Miasta Chełmna oraz spółki komunalnej Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sp. z o.o. Obserwując rozwój rynku pracy w Chełmnie, szczególnie związany ze zwiększaniem zatrudnienia przez lokalny przemysł oraz sektor obronności, przewiduje się w najbliższych latach zwiększone zapotrzebowanie na nowe budynki mieszkalne, zarówno jedno, jak i wielorodzinne. Sytuacja ta znajduje odzwierciedlenie w proponowanym brzmieniu progresywnych polityk rozwoju przestrzennego oraz rozwoju mieszkalnictwa.

CEL 1: Miasto Chełmno posiada zrównoważoną politykę przestrzenną dającą możliwość zrównoważonego rozwoju miasta.

DZIAŁANIA:

- Przygotowanie Plan Wykorzystania Zasobu Nieruchomości w sposób odpowiadający na aktualne wyzwania rozwojowe miasta (stymuluje rynek nieruchomości).
- Zabezpieczenie terenów inwestycyjnych stanowiących własność prywatną lub publiczną umożliwiającą realizację nowych inwestycji mieszkaniowych jedno i wielorodzinnych, nowych inwestycji produkcyjnych oraz usługowych.
- Sukcesywne wprowadzanie zmian w przepisach aktów prawa miejscowego, umożliwiających realizację nowych inwestycji mieszkaniowych, jak również przemysłowych i usługowych, stwarzających możliwość realizacji zamierzeń inwestycyjnych inwestorów prywatnych, z zachowaniem i poszanowaniem ładu przestrzennego.
- Realizacja polityki przestrzenną wpisującej się w koncepcję miasta zwartej/kompaktowej, z jednoczesnym uwzględnieniem wrażliwości na zmiany klimatu.

6.3.2. Polityka mieszkaniowa

CEL 1: Chełmno jest miastem o różnorodnej ofercie mieszkaniowej umożliwiającej zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych osób o zróżnicowanych dochodach.

DZIAŁANIA:

- Racjonalne gospodarowanie gminnym zasobem mieszkaniowym – podejmowanie działań zmierzających do poprawy jakości zasobu oraz zwiększenie liczby funkcjonalnych lokali mieszkalnych.
- Stworzenie gminnego zasobu mieszkań na wynajem oraz wprowadzenie nowej formy gospodarowania zasobem mieszkaniowym Gminy, dla osób średniozamożnych.
- Dążenie do realizacji mieszkań w formule społecznej inicjatywy mieszkaniowej.
- Kreowanie polityki mieszkaniowej w sposób umożliwiający rozwój prywatnego zasobu mieszkaniowego – stymulowanie rozwoju rynku budowlanego (mieszkaniowego).

CEL 2: Chełmno jest miastem o różnorodnej, atrakcyjnej ofercie mieszkaniowej, stymulującej rozwój miasta.

DZIAŁANIA:

- Rozwój aktywnej spółki społecznego budownictwa czynszowego (SBC) – Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sp. z o.o. zapewniającej rozwój gminnej substancji mieszkaniowej oraz zapewniającej dostęp do mieszkań dla osób o niskich oraz średnich dochodach: (1) mieszkania w najmie socjalnym i komunalnym, (2) mieszkania gminne na wynajem, mieszkania partycypacyjne – formuła SIM.
- Korzystanie przez Chełmińską SIM Sp. z o.o. z rządowych mechanizmów wspierających rozwój mieszkalnictwa, w tym finansowania Banku Gospodarstwa Krajowego i innych proponowanych form wsparcia.
- Prowadzenie progresywnej polityki przestrzennej proponowanej przez Referat Gospodarowania Nieruchomościami stymulującej rynek nieruchomości prywatnych, w tym deweloperskich – zaktywizowanie nowych terenów z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkalnictwo jedno- i wielorodzinne.

6.3.3. Polityka ochrony dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna

Dziedzictwo kulturowe miasta Chełmna stanowi kapitał materialny i niematerialny wspólnoty samorządowej miasta Chełmna. Dbłość o jego zachowanie oraz rozwój stanowi interes społeczny wszystkich pokoleń współtworzących miasto Chełmno. Wyjątkowość miasta Chełmna bierze swoje początki w przywileju chełmińskim oraz nadaniu miastu charakteru stolicy trzynastowiecznego Państwa Krzyżackiego. Geneza miasta, jako średniowiecznego miasta wzorca, stanowi podstawę do ubiegania się o wpis na listę światowego dziedzictwa kultury UNESCO.

Dziedzictwo kultury materialnej miasta Chełmna objęte jest ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków oraz uznane jest za pomnik historii prezydenta RP. Kluczowym jest jednak uregulowanie sposobu zarządzania dziedzictwem kulturowym miasta Chełmna.

CEL 1: Zapewniona jest sprawna, efektywna i progresywna ochrona dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna.

DZIAŁANIA:

- Dążenie do zwiększenia zakresu kompetencji i działań Miejskiego Konserwatora Zabytków w Chełmnie, wyposażenie w szersze mechanizmy kontroli stanu zachowania dziedzictwa kultury materialnej, jak również w mechanizmy wsparcia organizacyjnego w procesach inwestycyjnych publicznych i prywatnych na terenie miasta.
- Dążenie do powołania architekta miejskiego lub menadżera przestrzeni jako instytucji kształtującej ład przestrzenny na terenie miasta Chełmna, zapewniającej możliwości rozwoju przestrzennego miasta w poszanowaniu dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna.
- Uruchomienie mechanizmów finansowych wspierających realizację działań dotyczących ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna, w formie programów dotacyjnych i partycypacyjnych.
- Przygotowanie oraz wdrożenie uchwały krajobrazowej jako dodatkowego narzędzia kształtowania estetyki zespołu staromiejskiego miasta Chełmna oraz jego otoczenia, oraz doprowadzenie do satysfakcjonującej estetyki reklam funkcjonujących w przestrzeni miasta.
- Dążenie do intensyfikacji procesów rewitalizacji poprzez zastąpienie dotychczasowego Lokalnego Programu Rewitalizacji, Gminnym Programem Rewitalizacji, jako efektywniejszego narzędzia planowania i przeprowadzania procesu rewitalizacji umożliwiającego regulację stanów prawnych nieruchomości.
- Wypracowanie mechanizmów wsparcia porządkowania sytuacji własnościowej i prawnej obiektów zabytkowych znajdujących się w przestrzeni miasta Chełmna.
- Wypracowanie mechanizmów wsparcia procesów renowacji i rewitalizacji obiektów zabytkowych znajdujących się w przestrzeni miasta Chełmna.

6.3.4. Polityka gospodarki niskoemisyjnej i efektywności energetycznej

CEL 1: Chełmno jest miastem samodzielnym energetycznie.

DZIAŁANIA:

- Dążenie do rozwoju indywidualnych form wytwarzania energii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii – zarówno w domach jednorodzinnych, jak i wielorodzinnych.
- Dążenie do rozwoju przemysłowej energetyki odnawialnej – farm fotowoltaicznych lub innych technologii charakteryzujących się nieznacznym oddziaływaniem na środowisko, z poszanowaniem walorów krajobrazowych miasta.
- Przygotowanie gruntów miejskich pod możliwość realizacji farm fotowoltaicznych lub innych technologii odnawialnych źródeł energii umożliwiających produkcję energii przy nieznacznym oddziaływaniu na środowisko.
- Dostosowanie zapisów aktów prawa miejscowego (planów miejscowych i innych dokumentów) w sposób umożliwiający i promujący stosowanie technologii odnawialnych źródeł energii, technologii nisko i zeroemisyjnych.
- Dążenie do zawiązania Klastra Energetycznego, który skonsoliduje działania wytwórców energii elektrycznej na terenie miasta Chełmna.
- Dążenie do osiągnięcia mocy wytwórczej energii elektrycznej na poziomie mocy przyłączeniowej występującej na terenie miasta.

- Dążenie do ograniczenia zapotrzebowania na energię elektryczną w obiektach publicznych i indywidualnych na terenie miasta – promowanie i stosowanie technologii niskoenergetycznych i zeroenergetycznych.

CEL 2: Chełmno dąży do transformacji w miasto zeroemisyjne do 2050 roku.

DZIAŁANIA:

- Realizacja działań zmniejszających emisyjność obiektów publicznych na terenie miasta.
- Realizacja programów wspierających zmniejszenie emisyjności obiektów prywatnych na terenie miasta Chełmna.
- Promowanie rozwiązań nisko i zeroemisyjnych przy realizacji nowej zabudowy, w tym poprzez realizację targów oraz innych metod.
- Promowanie zeroemisyjnego sposobu przemieszczania się na terenie miasta: pieszego, rowerowego oraz korzystania z transportu zbiorowego w formie zeroemisyjnej.
- Dążenie do wprowadzenia zeroemisyjnej miejskiej komunikacji publicznej.
- Dążenie do wprowadzenia zeroemisyjnej komunikacji regionalnej obsługującej miasto Chełmno.
- Racjonalizacja wykorzystania energii elektrycznej oraz pozostałych źródeł energii (gaz oraz paliwa stałe) w bieżącym funkcjonowaniu miasta, w tym poprzez racjonalizację wykorzystania oświetlenia miejskiego, systemu iluminacji obiektów zabytkowych i inne.

CEL 3: Chełmno korzysta z zeroemisyjnego transportu.

DZIAŁANIA:

- Budowa infrastruktury umożliwiającej rozwój transportu zeroemisyjnego na terenie miasta – stacji ładowania pojazdów elektrycznych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości ładowania transportu zbiorowego.
- Rozbudowa infrastruktury poprawiającej funkcjonalność oraz bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów w codziennym funkcjonowaniu na terenie miasta.
- Promowanie transportu zrównoważonego jako formy codziennego przemieszczania się po mieście, z uwzględnieniem paradygmatu: **pieszo** → **rowerem** → **transportem zbiorowym**.
- Opracowanie koncepcji oraz wdrożenie zeroemisyjnego systemu miejskiej komunikacji publicznej, stwarzającej możliwość ekonomicznego i efektywnego przemieszczania się po terenie miasta, wraz z uwzględnieniem dowiązań do głównych miejsc koncentracji podmiejskiej zabudowy mieszkaniowej na terenie ościennych gmin: Chełmno, Kijewo Królewskie oraz Stolno.
- Tworzenie infrastruktury przesiadkowej typu *Park & Ride* oraz *Bike & Ride*, umożliwiającej przesiadanie się osób z terenu obszaru funkcjonalnego miasta Chełmna na miejski system transportu zeroemisyjnego.

6.3.5. Polityka Gospodarki Odpadami Komunalnymi

System gospodarki odpadami komunalnymi zapewnia prawidłowy odbiór odpadów z terenu miasta Chełmna. Jego funkcjonowanie jest uregulowane na szczeblu centralnym ustawą o odpadach, ale również regulacjami lokalnymi. Samorząd ma realny wpływ na jego funkcjonowanie i posiada możliwość usprawnienia systemu.

CEL 1: Chełmno jest miastem o efektywnym, funkcjonalnym i estetycznym systemie gospodarki odpadami komunalnymi.

DZIAŁANIA:

- Dążenie do zorganizowania funkcjonalnych i estetycznych wysp śmieciowych dwóch szczebli: **podstawowego** (papier, tworzywa sztuczne i metale, szkło) oraz **rozszerzonego** (pojemniki dodatkowe, na takie surowce jak: odzież i tkaniny, elektroodpady, baterie i akumulatory, i inne).
- Zwiększenie dostępności Punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) na którym mieszkańcy mogą oddać odpady specjalistyczne – budowlane i inne.
- Dążenie do umożliwienia zbiórki surowców zbieranych selektywnie – **podstawowych** w zabudowie jednorodzinnej oraz kameralnej wielorodzinnej na działkach mieszkańców.
- Dążenie do deanonimizacji odpadów komunalnych, z zastosowaniem odpowiedniego systemu.
- Dążenie do zwiększenia zagospodarowania bioodpadów przez mieszkańców i mieszkanki w formie kompostowania.

CEL 2: Chełmno jest miastem segregującym i odzyskującym odpady.

DZIAŁANIA:

- Intensyfikacja działań edukacyjnych kierowanych do wszystkich mieszkańców i mieszanek – dążenie do osiągnięcia efektu, w którym mieszkańcy wiedzą, że ich rzetelna segregacja przyczynia się do wzrostu faktycznego poziomu recyklingu, a tym samym zmniejsza nasz indywidualny wpływ na środowisko.
- Intensyfikacja działań edukacyjnych wśród dzieci oraz młodzieży – kontynuowanie wydawania publikacji komiksowych i kolorowych, realizacja warsztatów ekologicznych, wizyt studyjnych, promowanie różnorodnych zadań proekologicznych.
- Intensyfikacja działań edukacyjnych dedykowanych seniorkom i seniorom – realizacja warsztatów oraz wykładów ekologicznych dot. prawidłowości segregowania odpadów, ekologicznych nawyków codziennego życia zmniejszających liczbę odpadów.
- Realizacja działań edukacyjnych dotyczących kompostowania bioodpadów wytwarzanych w gospodarstwach domowych, rodzinnych ogrodach działkowych oraz innych podmiotach wytwarzających bioodpady, promowanie kompostowania jako prawidłowej i efektywnej formy zagospodarowania bioodpadów, edukacja w zakresie prawidłowego kompostowania w celu wykluczenia ryzyka nieprzyjemnego zapachu i innych negatywnych skutków kompostowania.
- Intensyfikacja działań edukacyjnych dotyczących prawidłowych zasad segregowania odpadów, jak również dobrych nawyków, które ograniczają ilości wytwarzanych odpadów.

CEL 3: Mieszkańcy Chełmna odpowiedzialnie współtworzą system gospodarki odpadami komunalnymi.

DZIAŁANIA:

- Wdrożenie identyfikacji pojemników na odpady. Transponder sprawi, że pojemnik będzie niepowtarzalny. W ten sposób może być jednoznacznie przyporządkowany do lokalizacji zamieszkałej bądź niezamieszkałej.
- Wdrożenie systemu kodów kreskowych lub alternatywnego systemu personalizacji oznaczenia zbiórki surowców (obecnie worków na śmieci), zadanie to umożliwi weryfikację prawidłowości prowadzonej segregacji odpadów komunalnych.

- Wdrożenie Systemu Indywidualnej Segregacji Odpadów Komunalnych, np. w formie bezdotykowych pojemników na odpady umożliwiających skuteczną weryfikację segregacji odpadów w zabudowie wielorodzinnej.
- Edukacja w zakresie traktowania odpadów zmieszanych, jako odpadów reszkowych, czyli tych, z którymi nie da się już nic zrobić, nie jak obecnie w dużej mierze traktowanych, jako odpad niesegregowany.

6.3.6. Polityka Adaptacji do Zmian Klimatu

CEL STRATEGICZNY: Chełmno jest miastem odpornym na zmiany klimatu.

CEL 1: Mieszkańcy Chełmna współdziałają na rzecz adaptacji i mitygacji do zmian klimatu.

DZIAŁANIA:

- Realizacja działań informacyjno-edukacyjnych, w szczególności: propagowanie wiedzy o zmianach klimatu i dobrych praktykach służących adaptacji dla poszczególnych grup mieszkańców: dzieci i młodzież, seniorzy, właściciele domów jednorodzinnych, użytkownicy rodzinnych ogrodów działkowych, zarządcy nieruchomości lub innych potrzebnych.
- Realizacja działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących zmian klimatu, ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka susz, nawałnych deszczy i ich skutków oraz występowania osuwisk – trzech skutków zmian klimatu szczególnie niebezpiecznych dla Chełmna.
- Realizacja rozproszonych działań dotyczących zwiększenia małej retencji na terenach prywatnych – promowanie zbierania i magazynowania wód opadowych w celu nawadniania ogrodów lub innych celach gospodarczych. Uruchomienia programu grantowego dotyczącego zbiorników na deszczówkę oraz ogrodów deszczowych, a w konsekwencji odpięcia prywatnych wód deszczowych od systemu kanalizacyjnego miasta.
- Realizacja działań promocyjnych dotyczących zwiększenia udziału powierzchni biologicznie czynnych oraz przepuszczalnych na terenach zainwestowanych, zarówno prywatnych, jak i publicznych.
- Realizacja działań zwiększających udział zieleni wysokiej – zacieniającej, w przestrzeniach publicznych miasta Chełmna, wraz z promocją wprowadzania zieleni wysokiej na gruntach prywatnych.

CEL 2: Chełmno jest miastem zarządzanym w sposób odpowiedzialny względem adaptacji i mitygacji do zmian klimatu.

DZIAŁANIA:

- Wdrożenie działań organizacyjnych w zakresie zarządzania miastem, ze szczególnym uwzględnieniem: zarządzania: poszczególnymi jednostkami i instytucjami (kluczowe jednostki z zakresu gospodarki wodnej i ściekowej, gospodarki miejskiej, zarządzania zielenią publiczną), przestrzenią i służbami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie różnych elementów miasta, a także zachowań mieszkańców.
- Wprowadzanie zieleni wysokiej w przestrzeni miasta, zacieniającej oraz ograniczającej negatywne skutki fal upałów dla społeczności miasta.
- Prowadzenie odpowiedzialnej gospodarki drzewostanem, zapewniającej zwiększenie potencjału ekologicznego na terenie miasta.

- Stworzenie kodeksu dobrych praktyk w zakresie błękitno-zielonej infrastruktury oraz możliwości zagospodarowania wód opadowych na terenie miasta – informowanie mieszkańców o możliwościach technologicznych realnych do zastosowania przy planowanych, prywatnych zamierzeniach inwestycyjnych.

CEL 3: Chełmno jest miastem dostosowanym do zmian klimatu, uczestniczącym w procesach mitygacyjnych.

DZIAŁANIA:

- Uwzględnianie zastosowania błękitno-zielonej infrastruktury w procesach inwestycyjnych realizowanych lub uzgadnianych przez Miasto i jego jednostki organizacyjne.
- Wdrażanie działań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w obszarze gospodarki wodami opadowymi oraz gospodarowaniem zielenią miejską.
- Wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych zagospodarowujących wody opadowe w miejscu ich powstania, ograniczanie odprowadzania wód opadowych do systemów kanalizacyjnych.
- Rozwinięcie miejskiego systemu monitoringu występujących zagrożeń na terenie miasta oraz zgłaszania przez mieszkańców występowania nieprawidłowych zdarzeń na bazie aplikacji NaprawmyTO.pl lub alternatywnym systemie komunikacyjnym.
- Wdrożenie systemu informującego mieszkańców o potencjalnym ryzyku wystąpienia zdarzeń atmosferycznych.

6.3.7. Polityka Mobilności i Transportu Zrównoważonego

Mieszkańcy miasta przedstawili swoje oczekiwania w zakresie sposobów codziennego przemieszczania się. Wyniki zaprezentowane w diagnozie wskazują, że mieszkańcy preferują korzystanie z roweru, następnie poruszanie się pieszo, w trzeciej kolejności wybierają komunikację miejską, zaś dopiero na czwartym miejscu wskazali samochód jako preferowaną formę mobilności miejskiej. Wyniki te wskazują na konieczność zmiany podejścia do rozwoju przestrzennego miasta w zakresie mobilności mieszkanki i mieszkańców. Uwzględniając kluczowe znaczenie poruszania się pieszo, zarówno w obecnym funkcjonowaniu miasta, jak również oczekiwanym funkcjonowaniu, w polityce transportu zrównoważonego (obejmującego komunikację miejską, regionalną oraz rowerową) skoncentrowano się na sposobie mobilności, będącym powszechnym wyborem mieszkanki i mieszkańców miasta.

CEL 1: Chełmno jest miastem kompaktowym oferującym 15 minutową dostępność pieszą do usług podstawowych i komunikacji publicznej.

DZIAŁANIA:

- Uwzględnienie potrzeb rozwoju funkcji usługowej w planowaniu przestrzennym, wykluczenie ryzyka tworzenia monofunkcyjnych osiedli mieszkaniowych (tj. bez funkcji usługowych). Uwzględnienie kształtowania osiedlowych zespołów usługowych zapewniających dostępność usług podstawowych.
- Uzupełnienie sieci usług publicznych o nowy samorządowy punkt przedszkolny (filia lub samodzielne przedszkole) we wschodniej części miasta (od Bramy Grudziądzkiej w kierunku drogi krajowej nr 91). Obecne jedyne przedszkole samorządowe przy ul. Klasztornej ogranicza dostęp pieszy dla mieszkańców wschodniej części miasta Chełmna.

- Poprawa bezpieczeństwa pieszych oraz rowerzystów na terenie miasta Chełmna poprzez realizację zadań inwestycyjnych uzupełniających istniejącą sieć dróg i chodników:
 - poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych przy ul. Gorczyckiego w kierunku ul. Danielewskiego oraz Toruńskiej (odcinek od rzeki Browiny do granicy z m. Kałdus),
 - stworzenie bezpiecznych przejść pomiędzy Osiedlem Nad Browiną a zespołem staromiejskim,
 - dążenie do budowy ścieżki pieszo-rowerowej łączącej Miasto Chełmno z Miastem Świeciem wzdłuż ul. Nad Groblą oraz drogi krajowej nr 91,
 - poprawa bezpieczeństwa pieszych przy ul. Powiśle pomiędzy ul. Kamionka a rzeką Wisłą,
 - stworzenie nowego traktu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Browiny od Osiedla Działki Miejskie i Parku Słowackiego do ul. Panińskiej, a następnie do ul. Powiśle.
- Sukcesywne uzupełnianie obiektów małej architektury i infrastruktury towarzyszącej ciągom pieszym i rowerowym (ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych), jak również zadrzewień sprzyjającym takim formom przemieszczania się.
- Sukcesywna realizacja zadań dotyczących poprawy bezpieczeństwa przy istniejących ciągach pieszych w zakresie uzupełnienia istniejącego oświetlenia, jak również modernizacji i wytyczania nowych przejść dla pieszych w miejscach zgłaszanych przez użytkowników ruchu.

CEL 2: Miasto jest przyjazne rowerzystom i posiada spójną sieć rowerową dowiązaną z do gmin ościennych.

DZIAŁANIA:

- Zorganizowanie spójnej sieci dróg rowerowych umożliwiających bezpieczny i komfortowy przejazd przez miasto oraz swobodną komunikację z gminami ościennymi.
- Poprawa warunków utrzymania infrastruktury rowerowej, zapewniającej możliwość całorocznego korzystania z tejże infrastruktury.
- Prowadzenie kampanii promujących korzystanie z roweru jako codziennego środka przemieszczania się po mieście.
- Realizacja corocznych wydarzeń promujących korzystanie z roweru oraz uświadamiających o konieczności dbania o stan techniczny pojazdów.
- Uzupełnianie obiektów małej architektury (stojaki dla rowerów, stacje naprawcze rowerów, spoczniki przed skrzyżowaniami) poprawiających dostępność infrastruktury dla rowerzystów.

CEL 3: Chełmno jest miastem o atrakcyjnej, efektywnej i ergonomicznej komunikacji miejskiej.

DZIAŁANIA:

- Podniesienie standardu taboru autobusowego oraz dążenie do wprowadzenia autobusów niskopodłogowych i nisko- lub zeroemisyjnych.
- Stworzenie wygodnego węzła przesiadkowego komunikacji miejskiej oraz regionalnej na bazie Dworca Autobusowego przy ul. Dworcowej/Kolejowej.
- Poprawa dostępności do przystanków poprzez sukcesywne rozbudowywanie sieci przystanków oraz niwelowanie barier architektonicznych uniemożliwiających komfortowe dojście piesze do przystanków.

- Prowadzenie działań promujących korzystanie z komunikacji miejskiej jako alternatywy dla indywidualnego transportu samochodowego.

CEL 4: Chełmno jest miastem o dobrym dostępie do komunikacji publicznej regionalnej i krajowej.

DZIAŁANIA:

- Utrzymanie stabilnej sieci połączeń w ramach zespołu miast: Chełmno-Świecie, w liczbie przynajmniej 10 par połączeń dziennie.
- Utrzymanie stabilnej sieci połączeń Chełmna z ośrodkami regionalnymi: Bydgoszcz, Toruń oraz Grudziądz.
- Utrzymanie stabilnej sieci połączeń z miejscowościami współtworzącymi powiat chełmiński.
- Dążenie do utworzenia stałych połączeń autobusowych z węzłami kolejowymi Terespol Pomorski oraz/lub Laskowice Pomorskie.
- Lobbowanie za przeprowadzeniem przez Chełmno tranzytowych linii komunikacji publicznej dalekobieżnej umożliwiającymi dostęp do ośrodków krajowych: Warszawy, Gdańska, Poznania oraz Łodzi.

7. NARZĘDZIA INWESTYCYJNE REALIZACJI STRATEGII

Poniższa tabela prezentuje szereg proponowanych inicjatyw inwestycyjnych, których realizacja będzie miała wpływ na osiągnięcie założeń Strategii. Zadania stanowią katalog otwarty, podlegający rozszerzeniu, w związku z dużą dynamiką zmian społeczno-gospodarczych, postępu technologicznego, jak również możliwości inwestycyjnych Gminy Miasta Chełmna.

7.1. Sfera społeczna

L.P.	Przedsięwzięcie wraz z krótką charakterystyką
Polityka rozwiązywania problemów społecznych	
1.	Aktywizacja terenów dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej poprzez adaptację historycznych budynków na cele: <i>Regionalnego klastra usług społecznych w Chełmnie</i> , w tym adaptacja budynek dawnej stołówki żołnierskiej oraz budynek dawnego klubu żołnierskiego na cele Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz miejsce prowadzenia usług Zakładu Aktywności Zawodowej oraz budowę nowego obiektu w miejscu niedokończonej kotłowni na cele Centrum Usług Społecznych.
2.	Rozbudowa infrastruktury <i>Regionalnego klastra usług społecznych w Chełmnie</i> poprzez stworzenie Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowego, które uzupełni istniejące usługi społeczne.
3.	Rozbudowa infrastruktury <i>Regionalnego klastra usług społecznych w Chełmnie</i> poprzez stworzenie Centrum Opiekuńczo-Mieszkaniowego lub alternatywnej formy, która zapewni dostęp do usług społecznych o charakterze mieszkaniowym (mieszkania chronione, mieszkania wspomagane lub inna forma zamieszkiwania ze wsparciem asystenckim).
4.	Realizacja zadań z zakresu poprawy dostępności architektonicznej przestrzeni publicznych, obiektów użyteczności publicznej oraz gminnego zasobu mieszkaniowego dla osób z niepełnosprawnościami oraz ograniczeniami w mobilności wynikającymi z wieku.

5.	Realizacja inwestycji w zakresie odnowienia gminnego zasobu lokalowego, w sposób poprawiający efektywność energetyczną, warunki sanitarne oraz funkcjonalność zasobu, z poszanowaniem zasad ochrony dziedzictwa kulturowego.
Polityka wychodzenia z kryzysu bezdomności	
1.	Rozbudowa gminnego zasobu lokalowego poprzez realizację nowych inwestycji mieszkaniowych, z uwzględnieniem w programach inwestycyjnych rozproszonych mieszkań aktywności społecznej wdrożonych w program wychodzenia z kryzysu bezdomności.
2.	Realizacja nowych inwestycji mieszkaniowych służących zwiększeniu oferty mieszkaniowej na terenie miasta Chełmna – z uwzględnieniem potrzeb osób usamodzielniających się, w tym opuszczających pieczę zastępczą.
3.	Realizacja nowych form inwestycji mieszkaniowych dostępnych cenowo (zabudowa szeregowa lub kameralna wielorodzinna z dużym udziałem zieleni), stanowiąca rozsądną alternatywę względem zamieszkiwania na obszarze rodzinnych ogrodów działkowych.
Polityka Senioralna i Integracji Społecznej	
1.	Centrum rozwoju (rekreacji) nad Jeziorem Starogrodzkim – kompleksowe zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w kompleksie ośrodka nad Jeziorem Starogrodzkim, wraz z poprawą walorów rekreacyjnych i wypoczynkowych miejsca.
2.	Rozwijanie infrastruktury obiektu Grudziądzka 36 poprzez rozwój instytucji o Międzypokoleniowe Centrum Integracji. W miarę funkcjonowania obiektu przy Grudziądzkiej 36 prowadzenie ewaluacji funkcjonowania obiektu i w razie konieczności podejmowanie działań w kierunku rozwoju obiektu.
3.	Rozwijanie sieci transportu zbiorowego, z uwzględnieniem potrzeb komunikacyjnych seniorek i seniorów, zarówno w zakresie dostępności architektonicznej, jak również rozmieszczenia względem docelowych punktów podróży.
Polityka Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	
1.	Rozwijanie infrastruktury obiektu Grudziądzka 36, w miarę funkcjonowania obiektu przy Grudziądzkiej 36 prowadzenie ewaluacji funkcjonowania obiektu i w razie konieczności podejmowanie działań w kierunku rozwoju obiektu.
Polityka Rozwoju Sportu i Kultury Fizycznej	
1.	Budowa pełnowymiarowej (do koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, futsalu, tenisa stołowego) hali sportowo-widowiskowej z widownią na minimum 500 miejsc siedzących wyposażonej w ściankę wspinaczkową przy Szkole Podstawowej nr 4 w Chełmnie lub w alternatywnej lokalizacji.
2.	Modernizacja/rozbudowa Stadionu Miejskiego w Chełmnie poprzez : • dążenie do pozyskania/wykupienia gruntów w celu rozbudowywania obiektu, • zmodernizowanie i powiększenie zaplecza socjalnego, • budowa zadaszonych trybun, • poprawa infrastruktury dróg dojazdowych i parkingów, • wyposażenie boiska bocznego "Sahara" w zaplecze socjalne i trybuny odkryte.
3.	Zagospodarowanie terenu nad Jeziorem Starogrodzkim pod kątem sportu, tj. budowa boiska do piłki nożnej, koszykówki 3x3, zadaszanie kortów tenisowych oraz budowa nowej infrastruktury dla sportów wodnych.
4.	Rozbudowa infrastruktury SkateParku przy Szkole Podstawowej nr 4 – II etap.
Polityka rozwoju edukacji	

1.	Modernizacja/przebudowa z wyposażeniem punktu filialnego Przedszkola Miejskiego Tęczowy Zakątek mieszczącego się w części jednego z dwóch budynków siedziby Szkoły Podstawowej nr 2 w Chełmnie przy ul 22 Stycznia 4.
2.	Rozbudowa infrastruktury Przedszkola Miejskiego Tęczowy Zakątek o nowy punkt przedszkolny – filię w północno-wschodniej części Chełmna.
3.	Poprawa funkcjonalności kompleksu Szkoły Podstawowej nr 2 poprzez korektę układu pomieszczeń, stworzenie stołówki szkolnej oraz uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.
4.	Realizacja zadań dotyczących poprawy dostępności architektonicznej obiektów. Pełne dostosowanie kompleksu Szkoły Podstawowej nr 4 do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, wraz z budową szybu windy i eliminacją barier architektonicznych wewnątrz budynku.
5.	Modernizacja kompleksu sportowego przy Szkole Podstawowej nr 1 wraz z modernizacją systemu technologicznego basenu, rozbudową instalacji fotowoltaicznej oraz poprawy efektywności energetycznej obiektu.
Polityka rozwoju kultury	
1.	Poprawa funkcjonalności z doposażeniem siedziby Chełmińskiego Domu Kultury w Chełmnie przy ul. Dworcowej 40a – modernizacja obiektu w raz z poprawą efektywności energetycznej, jak również poprawą funkcjonalności wewnątrz, w tym doposażeniem w nowe pracownie merytoryczne.
2.	Podjęcie prac nad restauracją elewacji renesansowego Ratusza, przeprowadzenie badań konserwatorskich dotyczących historycznego wystroju poszczególnych wewnątrz obiektu, sukcesywna restauracja pomieszczeń wraz z rozbudową wystawy stałej oraz rozwojem działalności Muzeum Ziemi Chełmińskiej.
3.	Zbudowanie oferty turystycznej i edukacyjnej w oparciu o elementy dziedzictwa urbanistycznego w celu podnoszenia świadomości roli Chełmna w kształtowaniu urbanistyki innych miast, a także promocji współczesnych trendów w kształtowaniu miast o dobrej jakości życia – stworzenie stałego punktu edukacji o mieście jako wynalazku ludzkości.
4.	Podejmowanie prac restauratorskich w obrębie obiektów zabytkowych, wraz z poszukiwaniem nowych funkcji zapewniających ich całoroczne lub sezonowe wykorzystanie do celów kulturalnych oraz społecznych – ze szczególnym uwzględnieniem obiektów gotyku ceglanego.
5.	Przekształcenie amfiteatru w formę zielonego amfiteatr, który będzie mógł służyć chełmińskim instytucjom kultury, jako miejsce realizacji wydarzeń animacyjnych i rodzinnych.
6.	Utworzenie URBINARIUM, jako miejsca poświęconego edukacji przestrzennej, prawu chełmińskiemu i zasadom kształtowania miast dobrej jakości życia.

7.2. Sfera gospodarcza

L.P.	Wskaźnik zmiany	Źródło pomiaru	Znaczenie	Czas pomiaru
Polityka Rozwoju Gospodarczego - Logistyka				
1.	Realizacja infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz drogowej w celu aktywizacji nowych terenów inwestycyjnych, szczególnie gruntów w sąsiedztwie drogi krajowej nr 91.			
2.	Podjęcie współpracy z samorządem wojewódzkim oraz odpowiednimi agendami rządowymi w zakresie umożliwienia okazjonalnego, a docelowo stałego wykorzystania nabrzeży Wisły do celów przeładunkowych pomiędzy transportem rzeczonym a lądowym – docelowe stworzenie przystani oraz nowoczesnego portu rzeczno-łodziowego na Wiśle w Chełmnie.			

3.	Podjęcie współpracy z samorządem wojewódzkim w zakresie poprawy dostępności nabrzeży rzeki Wisły poprzez przebudowę drogi wojewódzkiej nr 245 w ciągu ulicy Powiśle oraz Nad Groblą, z umożliwieniem wzrostu natężenia ruchu pojazdów, przy jednoczesnej poprawie bezpieczeństwa pieszych oraz rowerzystów.
Polityka Rozwoju Gospodarczego - Turystyka	
1.	Kontynuowanie prac konserwatorskich na terenie Zespołu Staromiejskiego z poszanowaniem wyjątkowego dziedzictwa, w szczególności obiektów gotyckich kościołów, murów obronnych, Ratusza, Bramy Grudziądzkiej oraz innych obiektów.
2.	Realizacja działań promocyjnych Zespół Staromiejski w Chełmnie, jako Pomnik Historii Prezydenta RP, z uwzględnieniem dziedzictwa prawa chełmińskiego oraz urbanistyki średniowiecznej.
3.	Dostosowanie miejskich przestrzeni zwiedzania do potrzeb turystów, umożliwienie dostępności obiektów oraz wyposażenie w stosowne materiały informacyjne w każdym z zabytków.
4.	Aktywizacja terenu historycznego grodziska przy Górze Św. Wawrzyńca w Kałdusie (gm. Chełmno), stanowiącego częściowo własność Gminy Miasta Chełmno, wraz z dowiązaniem kompleksu do ośrodka nad Jeziorem Starogrodzkim.
5.	Utworzenie centrum kulturalno-edukacyjnego poświęconego pamięci Ludwika Rydygiera w obiekcie jego dawnej kliniki przy ul. Dworcowej 9 i 9A w Chełmnie.
Polityka Rozwoju Gospodarczego – Lokalny przemysł i przedsiębiorczość	
1.	Tworzenie warunków dla rozwoju życia gospodarczego oraz wspieranie inicjatyw gospodarczych, poprzez sukcesywną modernizację oraz rozbudowę infrastruktury, zarówno przyłączeniowej, jak również drogowej, poprawiającej warunki prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Chełmna, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów o znaczeniu dla rozwoju gospodarczego miasta (z uwzględnieniem gospodarczego wymiaru turystyki): X – tereny w sąsiedztwie Alei Prawa Chełmińskiego (DK nr 91), ul. Stromej, Wiklinowej i Nad Groblą (możliwość rozwoju funkcji: przemysłowej, usługowej oraz logistycznej), Y – obszar przy ul. Magazynowej, Przemysłowej, Budowlanej oraz Al. Prawa Chełmińskiego (przemysł oraz usługi), Z – kompleks nad Jeziorem Starogrodzkim (usługi rekreacji, turystyki, sportu, społeczne i zdrowotne).
2.	Powołanie i zapewnienie bieżącego funkcjonowania Chełmińskiego Inkubatora Przedsiębiorczości – poprzez adaptację jednego z miejskich budynków pod potrzeby nowej instytucji. Uwzględnienie w programie użytkowym budynku nowych form wsparcia przedsiębiorczości, takich jak <i>coworking</i> .
3.	Rozwój lokalnych targowisk poprzez poprawę ich infrastruktury.
Polityka Rozwoju Gospodarczego – usługi społeczne	
1.	Budowa i rozbudowa infrastruktury <i>Regionalnego klastra usług społecznych w Chełmnie</i> poprzez stworzenie Centrum Rehabilitacyjno-Szkoleniowego, które uzupełni istniejące usługi społeczne.
2.	Tworzenie dobrych warunków pod rozwój komercyjnej działalności w zakresie usług społecznych, w tym zdrowotnych oraz opiekuńczych, poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych posiadających odpowiednie uwarunkowania planistyczne pod realizację

niniejszej funkcji, m.in. grunty przy południowym odcinku ul. Gorczyckiego czy części kompleksu nad Jeziorem Starogrodzkim.

7.3. Sfera przestrzenna

L.P.	Wskaźnik zmiany	Źródło pomiaru	Znaczenie	Czas pomiaru
Polityka rozwoju przestrzennego				
1.	Rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej służąca poprawie efektywności procesów oczyszczania ścieków oraz jakości dostarczanej wody, w tym: modernizacja sieci wodociągowej (azbestowej) wraz z modernizacją stacji uzdatniania wody, modernizacja oczyszczalni ścieków (etap II), modernizacja stacji uzdatniania wody (etap II).			
2.	Sukcesywna realizacja zadań inwestycyjnych dot. budowy infrastruktury wodociągowej oraz kanalizacyjnej, jak również sieci dróg, chodników oraz oświetlenia, służących aktywizacji niezagospodarowanych fragmentów miasta Chełmna, zgodnie z zapisami dokumentów planistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wykazanych w modelu funkcjonalno-przestrzennym, jako grunty o szczególnych uwarunkowaniach rozwoju funkcji mieszkaniowo-usługowej: A – teren aktywizacji terenów pokolejowych (pomiędzy ul. Dworcową a Kolejową i Dojazdową), B – teren aktywizacji terenów dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej – roboczo określane jako Chełmińska Dzielnica Społeczna, C – teren przy południowej granicy Miasta w sąsiedztwie ul. Gorczyckiego, Bliskiej i Wrzosowej, D – obszar w sąsiedztwie ul. Bocianiey oraz Kolibrowej, E – obszar Osiedla Dworzyska, F – teren pomiędzy Os. Jana Pawła II, a ul. Podgórną.			
3.	Sukcesywna realizacja prac utrzymaniowych dot. infrastruktury komunalnej, w tym wodociągów, kanalizacji, sieci kanalizacji deszczowej oraz błękitno-zielonej infrastruktury, a także chodników, ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, dróg oraz oświetlenia, służące zachowaniu spójności przestrzennej miasta, możliwości rozwojowych oraz dobrego standardu istniejącej infrastruktury.			
4.	Wskazano trzy układy dróg przeznaczonych do modernizacji, kluczowych dla uzupełnienia podstawowego układu komunikacyjnego Chełmna. Wnioski te dotyczą objazdu północnej części miasta, którego pierwszy etap stanowiła zrealizowana już modernizacja ul. Kilińskiego. Kontynuację niniejszego zamierzenia stanowić powinna przebudowa ul. Łąkowej, Panieńskiej oraz Ogrodowej wraz z włączeniem w ul. Jastrzębskiego. Kluczowa dla przyspieszenia rozwoju południowo-zachodniej części Miasta Chełmna jest realizacja przebudowy ul. Gorczyckiego wraz z dowiązaniem do miejscowości Kałdus. Trzecim przedsięwzięciem jest przebudowa układu ul. Szosa Grudziądzka oraz Przemysłowej, poprawiająca skomunikowanie przemysłowej części miasta z drogą krajową nr 91 oraz dzielnicami mieszkalnymi Miasta Chełmna.			
5.	Rozwijanie sieci teleinformatycznych, szczególnie sieci światłowodowych oraz dobrej sieci łączności telefonicznej, jak również dbałość o dobrą jakość przesyłu danych – podejmowanie działań partnerskich z gestorami sieci.			

6.	Sukcesywne działania modernizacyjne dotyczące sieci dróg i chodników, zmierzające do poprawy jakości infrastruktury miejskiej.
Polityka mieszkaniowa	
1.	Racjonalne gospodarowanie gminnym zasobem mieszkaniowym – podejmowanie działań zmierzających do poprawy jakości zasobu oraz zwiększenie liczby funkcjonalnych lokali mieszkalnych, szczególnie poprzez realizację kompleksowych modernizacji gminnych budynków komunalnych.
2.	Stworzenie gminnego zasobu mieszkań na wynajem poprzez realizację nowej zabudowy mieszkaniowej o zróżnicowanej formie i charakterze.
3.	Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej w formule społecznego budownictwa czynszowego (społecznej inicjatywy mieszkaniowej) poprzez realizację nowej zabudowy o zróżnicowanej formie i charakterze.
4.	Zaktywizowanie nowych terenów z przeznaczeniem pod budownictwo mieszkaniowe jedno- i wielorodzinne poprzez uzbrojenie gruntów komunalnych oraz prywatnych, przyczyniające się do realizacji progresywnej polityki przestrzennej stymulującej rynek nieruchomości prywatnych, w tym deweloperskich.
Polityka Ochrony Dziedzictwa Kulturowego	
1.	Rewaloryzacja parku miejskiego Stare Planty – kompleksowa rewaloryzacja najstarszego miejskiego parku, poprawa estetyki przestrzeni publicznej, uzupełnienie elementów małej architektury, wprowadzenie oświetlenia, jak również uzupełnienie nasadzeń.
2.	Podejmowanie prac restauratorskich w obrębie obiektów zabytkowych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów gotyku ceglanego, w tym: Bramy Grudziądzkiej (dach oraz elewacja), kościoła farnego (elewacja), kościoła gimnazjalnego (elewacja oraz witraże), kościoła Św. Ducha (dach, elewacja oraz witraże), kościoła św. Piotra i św. Pawła (elewacja), murów obronnych, a także przywracania historycznych nawierzchni ulic zespołu staromiejskiego.
3.	Uruchomienie mechanizmów finansowych wspierających realizację działań dotyczących ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego miasta Chełmna, w formie programów dotacyjnych i partycypacyjnych, prowadzących do sukcesywnej restauracji obiektów zabytkowych zespołu staromiejskiego oraz historycznych przedmieść.
Polityka gospodarki niskoemisyjnej i efektywności energetycznej	
1.	Modernizacja energetyczna kompleksu dawnego Europejskiego Centrum Wymiany Młodzieży z przeznaczeniem pod usługi Zakładu Aktywności Zawodowej - etap II – poprawa efektywności energetycznej obiektu wraz z poprawą dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
2.	Kompleksowa realizacja inwestycji zeroemisyjnego systemu miejskiej komunikacji publicznej, z uwzględnieniem budowy stacji ładowania autobusów elektrycznych, odnawialnych źródeł energii służących ładowaniu pojazdów oraz zakupu pojazdów elektrycznych w formie autobusów miejskich.
3.	Budowa infrastruktury umożliwiającej rozwój transportu zeroemisyjnego na terenie miasta – stacji ładowania pojazdów elektrycznych indywidualnych, ze szczególnym uwzględnieniem ww. możliwości ładowania transportu zbiorowego.
4.	Podejmowanie technologicznych możliwości ograniczenia zapotrzebowania na energię elektryczną w obiektach publicznych i indywidualnych na terenie miasta – wdrożenie

	inteligentnych systemów monitorowania zużycia energii, wprowadzenie nowych mechanizmów ograniczania zużycia i zapotrzebowania na energię.
5.	Realizacja działań wzmacniających liczbę realizowanych indywidualnych form wytwarzania energii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii – zarówno w domach jednorodzinnych, jak i wielorodzinnych.
6.	Sukcesywna realizacja miejskich systemów wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z systemem jej magazynowania, w tym mikroinstalacji, farm fotowoltaicznych lub innych technologii odnawialnych źródeł energii umożliwiających produkcję energii przy nieznacznym oddziaływaniu na środowisko.
Polityka Gospodarki Odpadami Komunalnymi	
1.	Rozbudowa systemu wysp śmieciowych zgodnie z bieżącymi potrzebami zapewnienia odpowiedniego dostępu do systemu gospodarki odpadami komunalnymi.
Polityka Adaptacji do zmian klimatu	
1.	Działania dotyczące rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury (etap I) – realizacja pilotażowych, rozproszonych działań dotyczących zwiększenia małej retencji na terenach publicznych – zbierania i magazynowania wód opadowych w terenach zieleni.
2.	Uwzględnianie zastosowania błękitno-zielonej infrastruktury w procesach inwestycyjnych realizowanych lub uzgadnianych przez Miasto i jego jednostki organizacyjne.
3.	Wdrażanie działań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury w obszarze gospodarki wodami opadowymi oraz gospodarowaniem zielenią miejską, w tym redukcja zbędnych przestrzeni utwardzonych wraz z zastąpieniem ich powierzchnią biologicznie czynną.
4.	Wdrażanie rozwiązań infrastrukturalnych zagospodarowujących wody opadowe w miejscu ich powstania, ograniczanie odprowadzania wód opadowych do systemów kanalizacyjnych, zarówno na gruntach publicznych, jak i prywatnych.
5.	Realizacja nowych parków miejskich, wyposażonych i dowiązanych do istniejących oraz planowanych ciągów pieszych lub pieszko-rowerowe to: • Z – teren wzdłuż rzeki Browiny wraz z pasmem terenów rekreacyjnych spiętych ciągiem pieszko-rowerowym od Parku Słowackiego, poprzez amfiteatr, ul. Nad Browiną do ul. Łabędziej, następnie fragmentem ul. Strusiej, kontynuując bieg wzdłuż brzegu Browiny (przecinając ul. Toruńską) do ul. Gorczyckiego, • Y – teren dawnego składowiska odpadów w Uściu (w sąsiedztwie ul. Bliskiej i Wrzosowej), • X – teren tzw. piaset przy ul. Gorczyckiego, • W – teren wzdłuż cmentarza komunalnego (połączenie ul. Gorczyckiego z ul. Jastrzębskiego), • V – teren przy ul. Nad Groblą i ul. Wiklinowej wraz z istniejącym zbiornikiem wodnym, • U – teren w sąsiedztwie Kopca Wolności i ul. Zakole, • T – teren przy ul. Bocianie i Kruczej.
Polityka mobilności i transportu zrównoważonego	

1.	Sukcesywna poprawa bezpieczeństwa pieszych oraz rowerzystów na terenie miasta Chełmna poprzez realizację zadań inwestycyjnych uzupełniających istniejącą sieć dróg i chodników, w tym między innymi: • Budowa nowego układu dróg rowerowych (lub pieszych z dopuszczeniem ruchu rowerowego). W tym przypadku wskazano na potrzeby dotyczące poprawy bezpieczeństwa ruchu rowerowego w obrębie ulic: Kamionka-Stare Planty-Rybicka, Jastrzębskiego-Danielewskiego-Toruńska- fragment ul. Gorczyckiego oraz dowiązanie ul. Dworcowej poprzez Słowackiego lub Świętojerską do rzeki Browiny. • Budowa nowych ścieżek rowerowych lub pieszo-rowerowych w obrębie trzech układów: – W dolinie rzeki Wisły i w północnej części miasta budowa ścieżek rowerowych w ciągu DW245: ul. Nad Groblą i Powiśle (dowiązanie do rzeki Wisły oraz DK nr 91), – Stworzenie przejazdu poniżej ul. Kilińskiego łączącego ul. Powiśle z ul. Łąkową, następnie poprzez Łąkową, Panieńską i Ogrodową do ul. Jastrzębskiego (z możliwym wariantem wytyczenia nowego połączenia ul. Panieńskiej z Jastrzębskiego wzdłuż biegu rzeki Browiny). – Stworzenie układu dowiązującego wschodnią część miasta z ul. Dworcową: Młyńska-Polna-Łunawska. • Ponadto proponuje się wykorzystanie wyjątkowego przebiegu doliny rzeki Browiny i stworzenie nowego pasma terenów rekreacyjnych spiętych ciągiem pieszo-rowerowym od Parku Słowackiego, poprzez amfiteatr, ul. Nad Browiną do ul. Łabędziej, następnie fragmentem ul. Strusiej, kontynuując bieg wzdłuż brzegu Browiny (przecinając ul. Toruńską) do ul. Gorczyckiego. Potencjalne wyzwanie stanowi dzisiaj dowiązanie ul. Gorczyckiego z Jastrzębskiego, stąd obecnie najbardziej realny wariant obejmuje stworzenie połączenia w sąsiedztwie Cmentarza Komunalnego. • poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszych przy ul. Gorczyckiego w kierunku ul. Danielewskiego oraz Toruńskiej (odcinek od rzeki Browiny do granicy z m. Kałdus), • stworzenie bezpiecznych przejść pomiędzy Osiedlem Nad Browiną a zespołem staromiejskim.
2.	Sukcesywne uzupełnianie obiektów małej architektury i infrastruktury towarzyszącej ciągom pieszym i rowerowym (ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych), jak również zadrzewień sprzyjającym takim formom przemieszczania się.
3.	Sukcesywna realizacja zadań dotyczących poprawy bezpieczeństwa przy istniejących ciągach pieszych w zakresie uzupełnienia istniejącego oświetlenia, jak również modernizacji i wytyczania nowych przejść dla pieszych w miejscach zgłaszanych przez użytkowników ruchu.
4.	Zorganizowanie spójnej sieci dróg rowerowych umożliwiających bezpieczny i komfortowy przejazd przez miasto oraz swobodną komunikację z gminami ościennymi (zgodnie z zaprezentowanym modelem funkcjonalno-przestrzennym).

5.	Stworzenie wygodnego węzła przesiadkowego komunikacji miejskiej oraz regionalnej na bazie Dworca Autobusowego przy ul. Dworcowej/Kolejowej.
6.	Poprawa dostępności do przystanków poprzez sukcesywne rozbudowywanie sieci przystanków oraz niwelowanie barier architektonicznych uniemożliwiających komfortowe dojście piesze do przystanków.
7.	Podniesienie standardu taboru autobusowego oraz dążenie do wprowadzenia autobusów niskopodłogowych i nisko- lub zeroemisyjnych, zarówno na liniach komunikacji miejskiej, jak i funkcjonującej w obszarze funkcjonalnym miasta oraz trasach wiążących z kluczowymi węzłami w Bydgoszczy, Toruniu oraz stacjach linii kolejowej Bydgoszcz-Trójmiasto: Terespol lub Laskowice Pomorskie.
8.	Zapewnienie stałego dowiązania do linii kolejowej Bydgoszcz-Trójmiasto, np. poprzez organizację transportu autobusowego dowożącego do przystanków w Terespole lub Laskowicach Pomorskich.

8. MONITORING i EWALUACJA

Poniższe tabele prezentują szereg wskaźników pozwalających na porównanie wieloletnich zmian zachodzących w strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz społeczeństwie Gminy Miasto Chełmno. Dane będą zbierane i przetwarzane przez odpowiednie komórki Urzędu Miasta Chełmna oraz prezentowane w formie syntetycznej w trakcie sesji Rady Miasta Chełmna wraz z przedstawieniem Raportu o Stanie Miasta za rok poprzedni.

8.1. Sfera społeczna

L.P.	Wskaźnik zmiany	Źródło pomiaru	Znaczenie	Termin pomiaru
Polityka rozwiązywania problemów społecznych				
1.	Liczba mieszkańców miasta Chełmna (r/r)	Dane UM	Wskazanie zmian demograficznych	31.12.
2.	Liczba mieszkańców miasta w podziale na grupy: przedprodukcyjna, produkcyjna i poprodukcyjna (r/r)	Dane UM	Wskazanie zmian struktury społeczeństwa	31.12.
3.	Liczba osób korzystających z systemowych form opieki społecznej realizowanych przez OPS - % liczby mieszkańców Chełmna	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie stopnia potrzebnej interwencji OPS wśród społeczeństwa	31.12.
4.	Liczba interwencji w ramach procedury „Błękitnej Karty” w stosunku do liczby mieszkańców miasta (r/r)	Dane MOPS, dane UM	Wykazanie zmian kondycji społecznej	31.12.
5.	Liczba „interwencji domowych” podjętych przez służby na terenie Chełmna (r/r)	Dane KPP w Chełmnie, dane UM	Wykazanie zmian kondycji społecznej	31.12.
Polityka wychodzenia z kryzysu bezdomności				
1.	Liczba osób uczestniczących w programach przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali realizowanych programów	31.12.
2.	Liczba osób w kryzysie bezdomności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali zjawiska bezdomności	31.12.
3.	Liczba osób, które usamodzielniały się po udziale w programie wychodzenia z kryzysu bezdomności	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skuteczności realizowanych programów	31.12.
Polityka Senioralna i Integracji Społecznej				
1.	Liczba osób umieszczonych w DPS w przeliczeniu na liczbę osób w wieku senioralnym	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali osób, które utraciły samodzielność	31.12.

2.	Liczba osób korzystających z form usług opiekuńczych realizowanych w domach	Dane MOPS	Wskazanie skali dostępności do usług	31.12.
3.	Liczba osób korzystających z form usług opiekuńczych poza miejscem zamieszkania – dzienny dom pobytu i inne	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali dostępności do usług społecznych	31.12.
4.	Liczba osób korzystających z form aktywizacji seniorów (UTW, Klub Seniora i inne) w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w wieku senioralnym	Dane MOPS, dane ChDK, dane UM	Wskazanie aktywności seniorów	31.12.
5.	Liczba osób korzystających ze z informatyzowanych form opiekuńczych, jak opaska życia, czy teleopieka w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w wieku senioralnym	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali dostępności do usług społecznych	31.12.
6.	Liczba osób korzystających ze wspomaganych form zamieszkania (mieszkania wspomagane, chronione, centra opiekuńczo-mieszkaniowe i inne) w przeliczeniu na liczbę mieszkańców w wieku senioralnym	Dane MOPS, dane UM	Wskazanie skali dostępności do usług społecznych w zakresie mieszkalnictwa	31.12.
Polityka Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi				
1.	Liczba aktywnych organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie miasta Chełmna (r/r)	Dane UM oraz Starostwa Powiatowego	Ocena aktywności NGOów miasta Chełmna	31.12.
2.	Liczba zgłoszonych przez NGOsy projektów w ramach naborów wniosków konkursowych realizowanych przez UM Chełmno	Dane UM	Ocean aktywności NGOów	31.12.
3.	Liczba uczestników korzystających z oferty przygotowanej przez NGOsy w ramach naborów konkursowych realizowanych przez UM Chełmno	Dane UM	Ocena jakości realizowanych zadań we współpracy samorządu oraz NGOów	31.12.
Polityka Rozwoju Sportu i Kultury Fizycznej				

1.	Liczba zrealizowanych wspólnych wydarzeń sportowych z chełmińskimi instytucjami kultury (r/r)	Dane UM, dane instytucji kultury	Wykazanie intensywności współpracy pomiędzy sportem a kulturą	31.12.
2.	Liczba wydarzeń sportowych współorganizowanych przez UM wspólnie z klubami sportowymi	Dane UM	Wykazanie efektywności współpracy samorządu i klubów sportowych	31.12.
3.	Liczba złożonych wniosków o dofinansowanie wydarzeń sportowych w naborze konkursowym realizowanym przez Gminę Miasto Chełmno (r/r)	Dane UM.	Ocena aktywności klubów sportowych w zabieganiu o środki	31.12.
4.	Liczba uczestników wydarzeń sportowych realizowanych z dofinansowaniem GMCh (r/r)	Dane UM	Ocena jakości realizowanej działalności sportowej	31.12.
5.	Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację infrastruktury sportowej jako % budżetu GMCh	Dane UM	Wykazanie aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury sportowej	31.12.
Polityka rozwoju edukacji				
1.	Liczba dzieci korzystających z dodatkowych zajęć pozalekcyjnych w poszczególnych placówkach: - wyrównujących, - rozwijających	Dane COPO	Ocena możliwości rozwoju uczniów, oraz stopnia poprawy jakości nauczania i funkcji opiekuńczej szkoły	31.08
2.	Liczba zatrudnionych w placówkach: - nauczycieli wspomagających (w zależności od potrzeb w danym roku szkolnym), - psychologów w przeliczeniu na liczbę uczniów w szkole	Dane COPO	Ocena zakresu opieki psychologicznej – pedagogicznej oraz edukacji włączającej	31.08.
3.	Wyniki egzaminu ósmoklasisty	Dane COPO	Ocena efektywności nauczania i uczenia się	31.08
4.	Liczba nowo wyposażonych pracowni przedmiotowych	Dane COPO		31.08
5.	Liczba zrealizowanych inwestycji	Dane UM		31.08

6.	Liczba dostosowanych budynków do osób z niepełnosprawnościami i osób z problemami w przemieszczaniu się	Dane COPO + dane UM	Ocena poziomu poprawy bezpieczeństwa, komfortu nauki i rozwoju	31.08
7.	Liczba zmodernizowanych lub nowych obiektów sportowych	Dane COPO + dane UM		31.08
8.	Liczba przeprowadzonych remontów i modernizacji w placówkach	Dane COPO + dane UM		31.08
Polityka rozwoju kultury				
1.	Liczba uczestników zrealizowanych zajęć i wydarzeń kulturalnych (r/r)	Dane UM	Wskaźnik skali rozwoju uczestnictwa w kulturze	31.12.
2.	Liczba wolontariuszy/mieszkańców aktywnie uczestniczących w planowaniu i realizacji wydarzeń kulturalnych (r/r)	Dane UM	Wskaźnik skali rozwoju udziału mieszkańców w planowaniu i realizacji wydarzeń kulturalnych	31.12.
3.	Liczba badań kulturalnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz bieżącego monitorowania opinii społeczności lokalnej na temat realizowanych przedsięwzięć (ewaluacja oferty)	Dane UM	Wskaźnik skali rozwoju w zakresie prowadzonych diagnoz	31.12.
4.	Liczba inicjatyw z zakresu pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój kultury i dziedzictwa kulturowego	Dane UM	Wskaźnik skali rozwoju w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych	31.12
5.	Liczba przedsięwzięć z zakresu zwiększania dostępności oferty i infr. instytucji kultury	Dane UM	Wskaźnik skali rozwoju w zakresie zwiększania dostępności	31.12
6.	Wysokość środków zewnętrznych pozyskanych na realizację zadań inwestycyjnych w obszarze, jako % budżetu GMCh	Dane UM	Wykazanie aktywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój kultury	31.12.

8.2. Sfera gospodarcza

L.P.	Wskaźnik zmiany	Źródło pomiaru	Znaczenie	Czas pomiaru
Polityka Rozwoju Gospodarczego - Logistyka				

1.	Liczba inicjatyw progospodarczych zrealizowanych z udziałem Gminy Miasta Chełmno	Dane UM	Miara aktywności Gminy w zakresie rozwoju gospodarczego	31.12.
2.	Stopa bezrobocia na terenie powiatu chełmińskiego	Dane PUP	Miara skutków rozwoju gospodarczego	31.12.
3.	Liczba mieszkańek i mieszkańców miasta Chełmna zarejestrowanych w PUP do liczby mieszkańców	Dane PUP	Miara aktywności zawodowej społeczności miasta Chełmna	31.12.
Polityka Rozwoju Gospodarczego - Turystyka				
1.	Przyrost liczby miejsc noclegowych na terenie miasta Chełmna (r/r)	Dane UM oraz sektora turystyki	Miara rozwoju bazy noclegowej miasta Chełmna, kształtująca możliwości rozwoju ruchu turystycznego	31.12.
2.	Przyrost liczby miejsc gastronomicznych na terenie miasta Chełmna (r/r)	Dane UM oraz sektora turystyki	Miara rozwoju bazy gastro. miasta Chełmna, kształtującej możliwości rozwoju ruchu turystycznego	31.12.
3.	Przyrost liczby osób korzystających z oferty Informacji Turystycznej i Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie (r/r)	Dane Muzeum Ziemi Chełmińskiej	Miara ruchu turystycznego w punkcie recepcyjnym Muzeum Ziemi Chełmińskiej	31.12.
Polityka Rozwoju Gospodarczego – Lokalny przemysł i przedsiębiorczość				
1.	Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie Chełmna zgodnie z CEiDG (r/r)	Dane UM na podstawie CEiDG	Miara aktywności gospodarczej lokalnych podmiotów	31.12.
2.	Liczba nowych podmiotów gospodarczych otwierających działalność na terenie miasta Chełmna z główną siedzibą na terenie miasta (r/r)	Dane UM na podstawie CEiDG	Miara rozwoju aktywności gospodarczej mieszkańek i mieszkańców Chełmna	31.12.

3.	Liczba inicjatyw pro-gospodarczych realizowanych przy udziale Gminy Miasta Chełmna	Dane UM	Miara aktywności Gminy na rzecz rozwoju gospodarczego	31.12.
Polityka Rozwoju Gospodarczego – usługi społeczne				
1.	Liczba aktywnych podmiotów ekonomii społecznej działających w Chełmnie (r/r)	Dane UM	Miara aktywności KUS	31.12.
2.	Liczba osób korzystających z oferty Klastra Usług Społecznych w Chełmnie	Dane UM/KUS	Miara jakości funkcjonowania KUS	31.08.
3.	Liczba osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej na terenie Chełmna	Dane UM/KUS	Miara rozwoju ekonomii społecznej w Chełmnie	31.08

8.3. Sfera przestrzenna

L.P.	Wskaźnik zmiany	Źródło pomiaru	Znaczenie	Czas pomiaru
Polityka rozwoju przestrzennego				
1.	Liczba pozwoleń wydanych na realizację nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie miasta Chełmna	Dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego oraz RGN UM Dane GUNB	Wskaźnik rozwoju przestrzennego miasta w zakresie funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej	31.12.
2.	Liczba nowych mieszkań na których realizację pozyskano pozwolenia w formie zabudowy wielorodzinnej na terenie miasta Chełmna	Dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego oraz RGN UM	Wskaźnik rozwoju przestrzennego miasta w zakresie funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej	31.12.
3.	Powierzchnia nowych obiektów o funkcji gospodarczej (przemysłowej lub usługowej) na realizację których pozyskano pozwolenie na realizację	Dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego oraz RGN UM Dane GUNB	Wskaźnik rozwoju przestrzennego w zakresie gospodarczym	31.12.
Polityka mieszkaniowa				
3.	Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku	Starostwo Powiatowe – PINB	Wskazanie rozwoju budownictwa wielorodzinnego	31.12.
4.	Liczba osób oczekujących na najem lokalu komunalnego (r/r).	Dane RGN UM	Ocena aktywności polityki	31.12.

			mieszkaniowej Gminy	
5.	Liczba nowych budynków mieszkaniowych jednorodzinnych	Dane GUNB	Wskazanie rozwoju budownictwa jednorodzinnego	31.12.
Polityka Ochrony Dziedzictwa Kulturowego				
1.	Liczba wydanych uzgodnień dot. remontów i restauracji obiektów zabytkowych na terenie miasta Chełmna	Dane UM, MKZ	Wskaźnik realizacji poprawy zachowania stanu dziedzictwa kulturowego	31.12.
2.	Liczba przyznanych dotacji na prace remontowe lub konserwatorskie obiektów zabytkowych na terenie miasta Chełmna.	Dane UM (MKZ) oraz dane pozyskane z WKZ oraz MKiDN	Wskaźnik skuteczności realizacji poprawy zachowania stanu dziedzictwa kulturowego	31.12.
3.	Liczba budynków zabytkowych przywróconych do bieżącego funkcjonowania	Dane UM	Wskaźnik skuteczności aktywizacji obiektów zabytkowych	31.12.
Polityka gospodarki niskoemisyjnej i efektywności energetycznej				
1.	Wielkość zainstalowanych mocy wytwórczej OZE w stosunku do łącznej mocy przyłączy elektrycznych na terenie miasta	Dane UM, dane operatora sieci	Wskaźnik realizacji celu miasta samodzielnego energetycznie	31.12.
2.	Wielkość energii wyprodukowanej z samorządowych instalacji OZE w stosunku do łącznej ilości skonsumowanej energii	Dane UM, dane operatora sieci		31.12.
3.	Liczba zeroemisyjnych pojazdów komunikacji miejskiej w stosunku do łącznej liczby pojazdów komunikacji miejskiej	Dane UM, dane przewoźnika	Wskaźnik zeroemisyjności komunikacji miejskiej	31.12.
Polityka Gospodarki Odpadami Komunalnymi				
1.	% surowców poddawanych recyklingowi względem łącznej liczby odpadów zbieranych na mieszkańca	Dane UM, dane operatora systemu GOK	Wskaźnik jakości zbierania odpadów przez mieszkańców	31.12.

2.	% bioodpadów kompostowanych w miejscu wytworzenia	Dane UM, deklaracje na temat kompostowania	Wskaźnik jakości gospodarowania odpadami komunalnymi	31.12.
3.	Stopień redukcji masy wytwarzanych odpadów komunalnych na mieszkańca (r/r)	Dane UM, dane operatora systemu GOK	Wskaźnik ograniczenia produkcji odpadów	31.12.
Polityka Adaptacji do zmian klimatu				
1.	Łączna powierzchnia ogrodów deszczowych na terenie przestrzeni publicznych miasta Chełmna (r/r)	Dane UM	Miara postępu adaptacji do zmian klimatu	31.12.
2.	Procent powierzchni biologicznie czynnej w łącznej powierzchni Chełmna (r/r)	Dane UM	Miara odporności do zmian klimatu	31.12.
3.	Liczba posadzonych nowych drzew na gruntach publicznych (nie będących następstwem wycinki) (r/r)	Dane UM	Miara przeciwdziałania skutkom zmian klimatu	31.12.
Polityka mobilności i transportu zrównoważonego				
1.	Łączna długość wytyczonych ciągów pieszo-rowerowych, rowerowych lub dróg z uregulowanym ruchem rowerowym przeliczona na km ² miasta	Dane UM	Gęstość sieci rowerowej na terenie miasta Chełmna	31.12.
2.	Średnia dzienna liczba osób korzystających z komunikacji miejskiej (r/r)	Dane UM	Miara atrakcyjności sieci komunikacji miejskiej	31.12.
3.	Średnia liczba kierunków docelowych odjazdów połączeń międzymiastowych komunikacji zbiorowej (poza powiat chełmiński)	Dane UM, dane operatora Dworca Autobusowego w Chełmnie	Miara dostępności komunikacyjnej miasta Chełmna	31.12.

Załącznik nr 1
do Strategii Rozwoju Miasta Chełmna
na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku

DIAGNOZA

DLA POTRZEB STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ DO 2050 ROKU

CHEŁMNO 2023 r.

Spis treści

I.	DIAGNOZA.....	3
1.1.	UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO.....	3
1.2.	LUDNOŚĆ, PROCESY DEMOGRAFICZNE I KAPITAŁ SPOŁECZNY.....	6
1.3.	POLITYKA SPOŁECZNA.....	13
1.4.	EDUKACJA I WYCHOWANIE.....	18
1.5.	MOBILNOŚĆ I TRANSPORT PUBLICZNY.....	28
1.6.	ŚRODOWISKO NATURALNE I INFRASTRUKTURA.....	33
1.7.	GOSPODARKA I RYNEK PRACY.....	42
1.8.	PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE, W TYM MIESZKALNICTWO.....	56
1.9.	DZIEDZICTWO KULTUROWE I TURYSTYKA.....	58
1.10.	KULTURA WSPÓŁCZEŚNIE.....	66
1.11.	SPORT I REKREACJA.....	69
1.12.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	70
1.13.	FINANSE SAMORZĄDOWE.....	73
II.	WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY MIASTA CHEŁMNA.....	80
III.	ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ 2050 ROKU.....	82
IV.	ZAŁOŻENIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ 2050 ROKU.....	85
V.	ZAŁOŻENIA WDROŻENIOWE STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ 2050 ROKU.....	87

I. DIAGNOZA

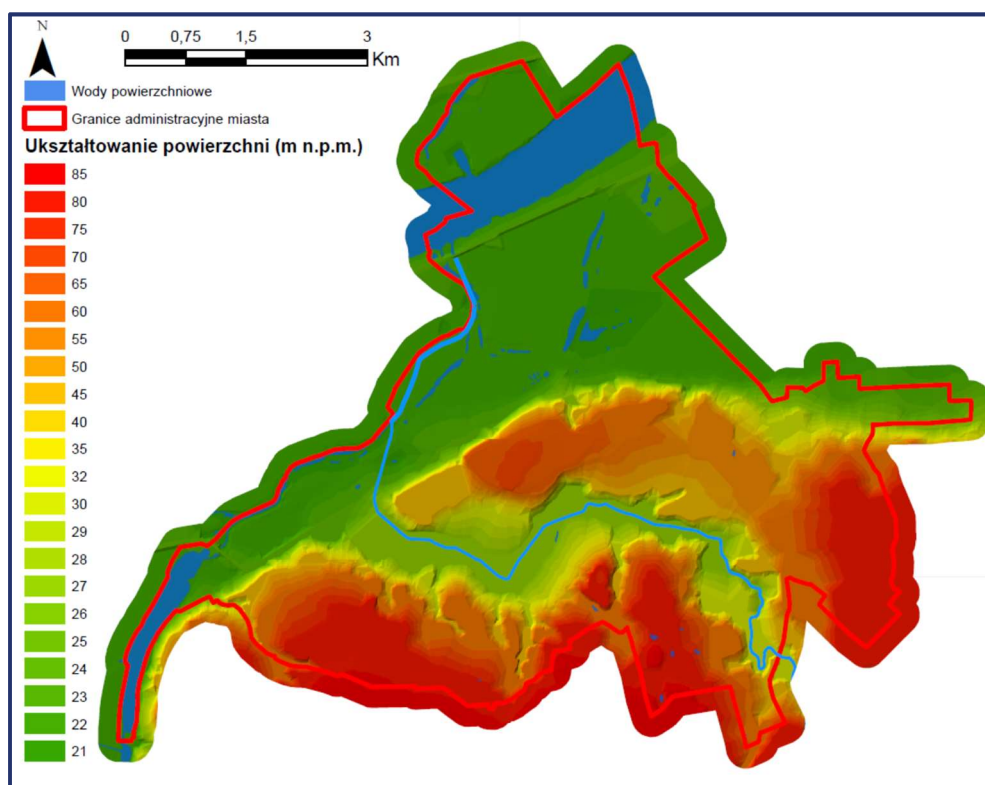
1.1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego

Położenie

Chełmno to miasto w północnej Polsce, stanowi gminę miejską, będącą siedzibą powiatu chełmińskiego, w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Geograficznie położone na terenie Nizy Polskiego, na skarpie wiślanej Wysoczyzny Chełmińskiej, nad Wisłą. Jest stolicą historycznej Ziemi Chełmińskiej i jednym z najstarszych miast w Polsce. Miasto Chełmno obejmuje obszar 13,86 km². Na terenie miasta przebiega granica pomiędzy makroregionami: Doliny Dolnej Wisły oraz Pojezierza Chełmińsko–Dobrzyńskiego. Teren Miasta charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Najwyższy punkt na terenie miasta wznosi się na 86 m n.p.m., zaś najniższym jest średni poziom Wisły 21,2 m n.p.m., co daje przewyższenie rzędu 65 m.

Miasto Chełmno znajduje się w zlewisku Morza Bałtyckiego, dorzeczu Wisły. Najważniejszymi elementami sieci hydrograficznej miasta są rzeki: Wisła i Fryba (zwana Browiną), jak również starorzecza wiślane zlokalizowane w Dolinie Wisły, w tym największe Jezioro Starogrodzkie.

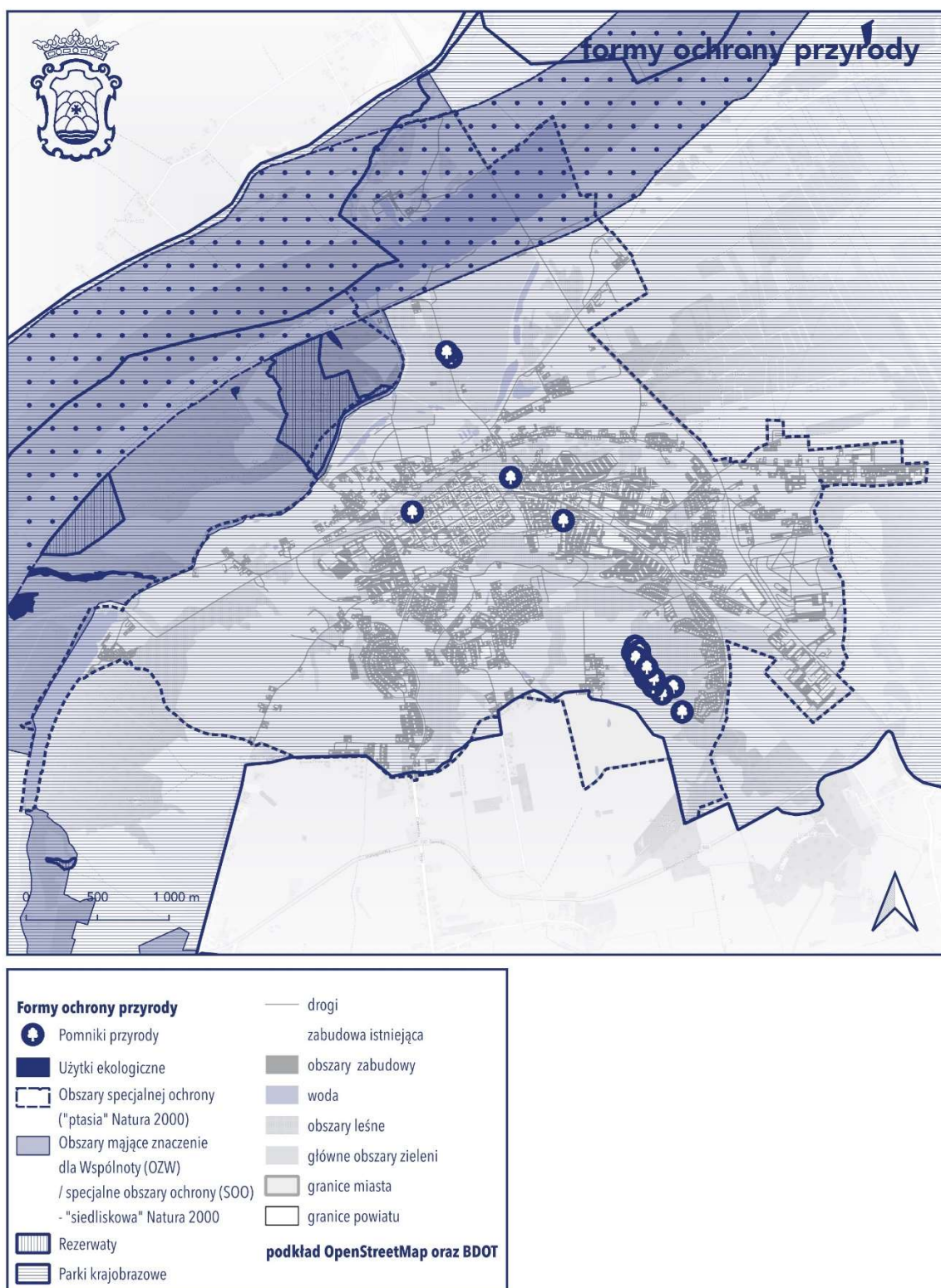
Rzeka Wisła położona jest marginalnie w stosunku do miasta, na jego północnych obrzeżach. Na terenie miasta ma szerokość około 500 – 600 m. Od dawnych czasów Wisła aktywnie działała w dolinie zmieniając jej kształt. Urozmaicony krajobraz doliny Wisły, znaczące walory krajobrazowe powiązanego środowiska kulturowego oraz przyrodniczego sprawiły, że obszar doliny Wisły został w 1993 roku objęty ochroną w formie Parku Krajobrazowego. Obszar ten od 2018 roku funkcjonuje pod nazwą Zespołu Parków Krajobrazowych Nad Dolną Wisłą.

Rysunek 1. Mapa hipsometryczna Chełmna

Źródło: Opracowanie Piotr Murawski na podstawie Mapy Topograficznej 1992, geoportal.gov.pl.

Gmina Miasto Chełmno w przeważającej części znajduje się w obszarze Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, stanowiącego część Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą. Położenie względem pozostałych form ochrony przyrody zaprezentowano na poniższej mapie.

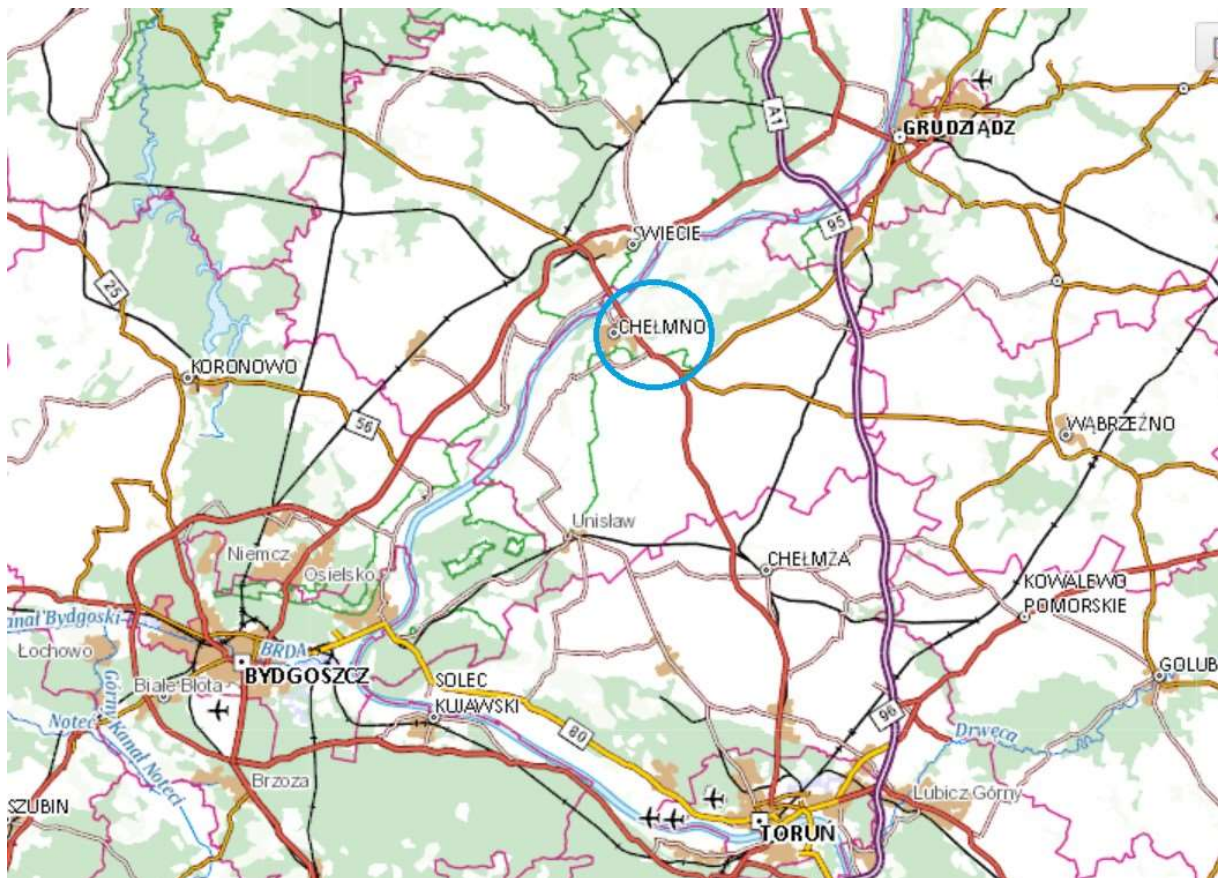

Rysunek 2. Przestrzenne rozmieszczenie form ochrony przyrody na terenie oraz w sąsiedztwie Miasta Chełmna
 Źródło: Opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie geoserwis.gdos.gov.pl.

Dostępność komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna Gminy Miasta Chełmna opiera się o układ dróg krajowych i wojewódzkich. Położenie względem istniejącego układu komunikacyjnego Chełmna należy opisać następującymi zmiennymi:

- położone przy drodze krajowej nr 91 Gdańsk-Toruń-Łódź-Częstochowa,
- 9 km od węzła drogi ekspresowej S5 Świecie Zachód (dowiązanie poprzez DK nr 91),
- 21 km od węzła autostrady A1 Lisewo (dowiązanie poprzez DK nr 91 oraz DW548),
- 7 km od drogi krajowej nr 55 Stolno-Nowy Dwór Gdański (S7),
- 9 km od drogi wojewódzkiej 240 w kierunku Chojnic, Słupska i Koszalina.

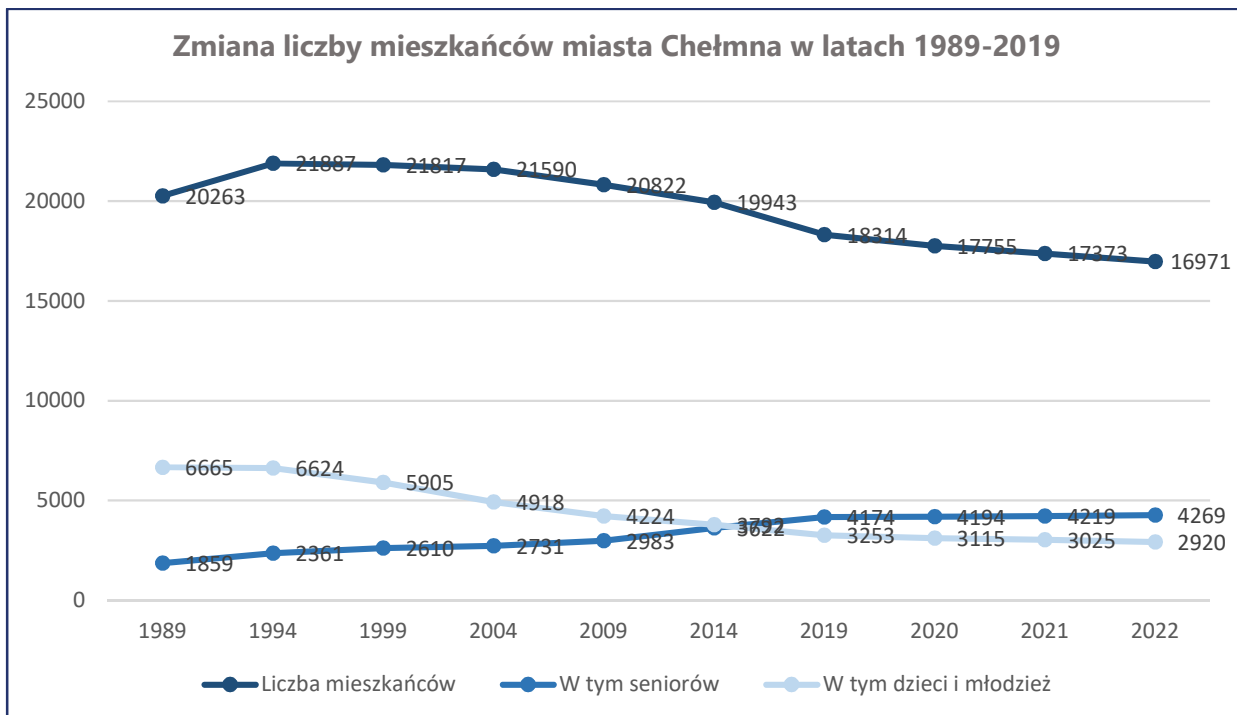

Rysunek 3. Położenie Chełmna względem sieci dróg krajowych i wojewódzkich
Źródło: geoportals.gov.pl.

Na terenie Gminy Miasta Chełmna historycznie kończyły bieg dwie linie kolejowe: nr 248 Kornatowo-Chełmno (otwarta w 1883 roku, zawieszono połączenia pasażerskie w 1991, a towarowe w 1993 roku, ostatecznie rozebrana w 2000 roku) oraz nr 246 Toruń Wschodni-Chełmno przez Unisław Pomorski (otwarta w 1912 r., zamknięte połączenia pasażerskie na odcinku Unisław Pomorski-Chełmno w 1969 r.). Obecnie najbliższe położone stacje kolei regionalnej znajdują się w: Terespolu Pomorskim gm. Świecie (położona 10,6 km od Rynku w Chełmnie), Unisławiu, gm. Unisław (położona 17,9 km od Rynku) oraz w Kornatowie gm. Lisewo (położona 20,6 km od Rynku). Najbliższa stacja obsługiwana przez połączenia kolejowe dalekobieżne znajduje się w Laskowicach Pomorskich gm. Jezewo 18,6 km od Rynku w Chełmnie.

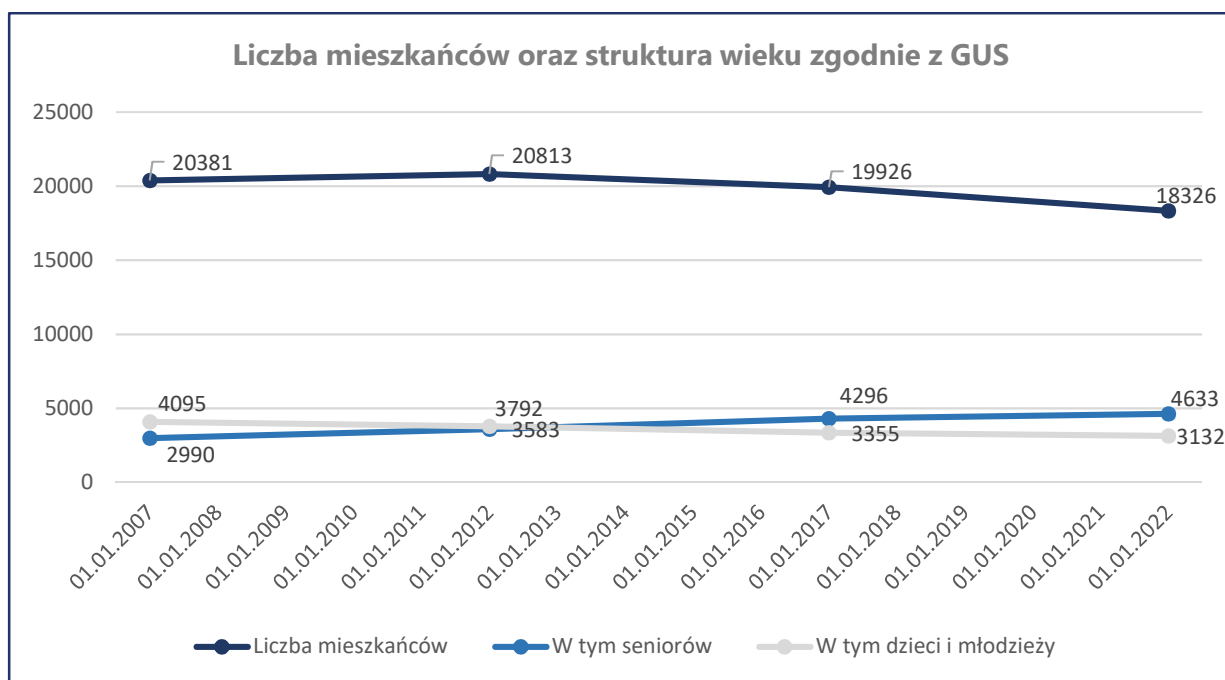
1.2. Ludność, procesy demograficzne i kapitał społeczny

Struktura społeczności miasta Chełmna przechodzi znaczące zmiany. Nieprzerwanie od 1994 roku następuje spadek liczby mieszkanki i mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców, zgodnie z ewidencją ludności (liczba osób posiadających meldunek stały lub czasowy) spadła z niemal 22 000, w szczytowym momencie, do 16 971 osób na dzień 31.12.2022 r. Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców znacząco zmienia się również struktura wiekowa. W 1989 r. mieszkańcy w wieku senioralnym (kobiety 60+, mężczyźni 65+) stanowili niespełna 9,2% ogólnej liczby mieszkańców, zaś na koniec 2022 r. seniorzy przekroczyli 25% ogólnej liczby mieszkańców Chełmna. Dzieci i młodzież do 18 roku życia w 1989 roku stanowili niemal 32,9% liczby mieszkańców. Na koniec 2022 roku najmłodsza grupa mieszkańców stanowiła niespełna 17,2% mieszkańców Chełmna. Zmianę liczby mieszkańców, zgodnie z danymi ewidencji ludności, obrazuje poniższy wykres.

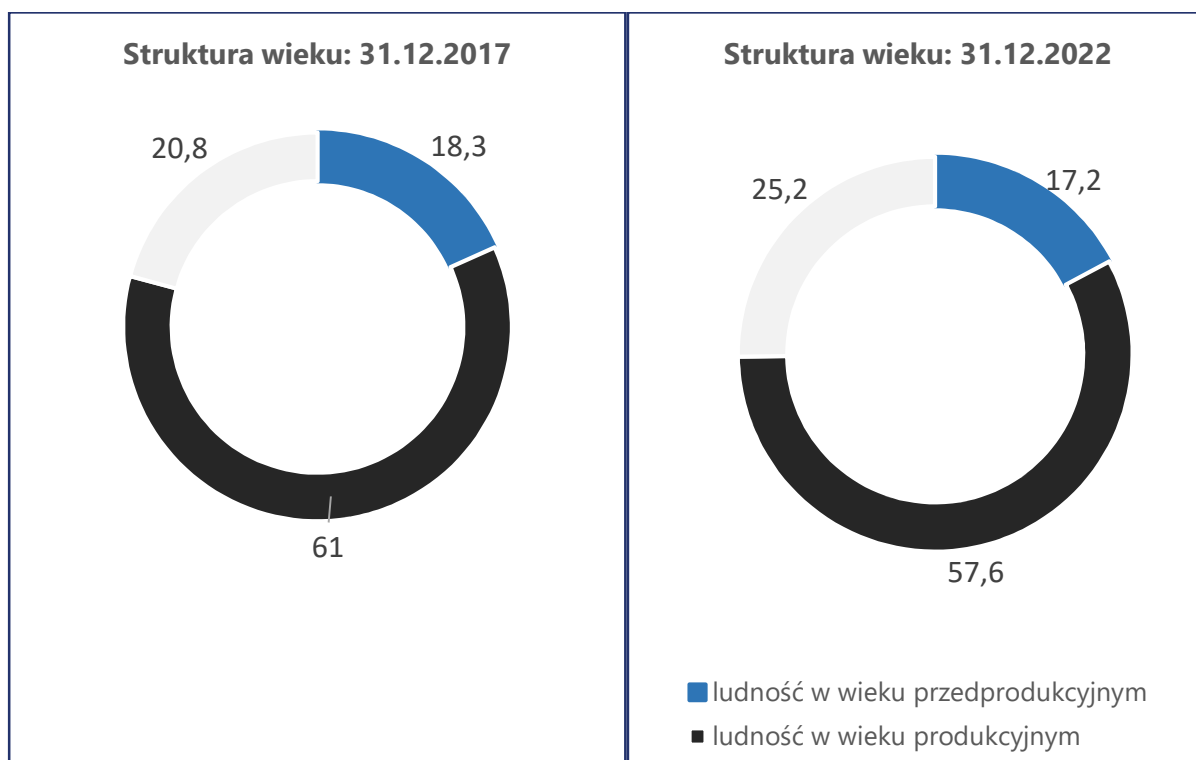
Wykres 1. Zmiany demograficzne społeczności miasta Chełmna w latach 1989-2022
Źródło: Liczba osób zameldowanych na pobyt stały lub czasowy, WSO, UM Chełmno.

Powyższe dane pochodzą z ewidencji ludności prowadzonej przez Urząd Miasta Chełmna i odnoszą się do meldunków stałych oraz czasowych zgłaszanych na terenie Gminy Miasta Chełmna. Odrębną metodykę szacowania liczby mieszkańców stosuje Główny Urząd Statystyczny. W związku z powyższym przygotowano analogiczne zestawienie danych dotyczących liczby mieszkańców Miasta Chełmna, zgodnie z danymi GUS, przedstawione poniżej.

Wykres 2. Liczba oraz struktura wieku mieszkańców Miasta Chełmna na podstawie danych GUS.
 Źródło: GUS, Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31 grudnia.

Dla zobrazowania zmiany struktury wieku mieszkanek i mieszkańców Miasta Chełmna, przygotowano dwa poniższe wykresy, prezentujące dane z 2017 oraz 2022 roku.

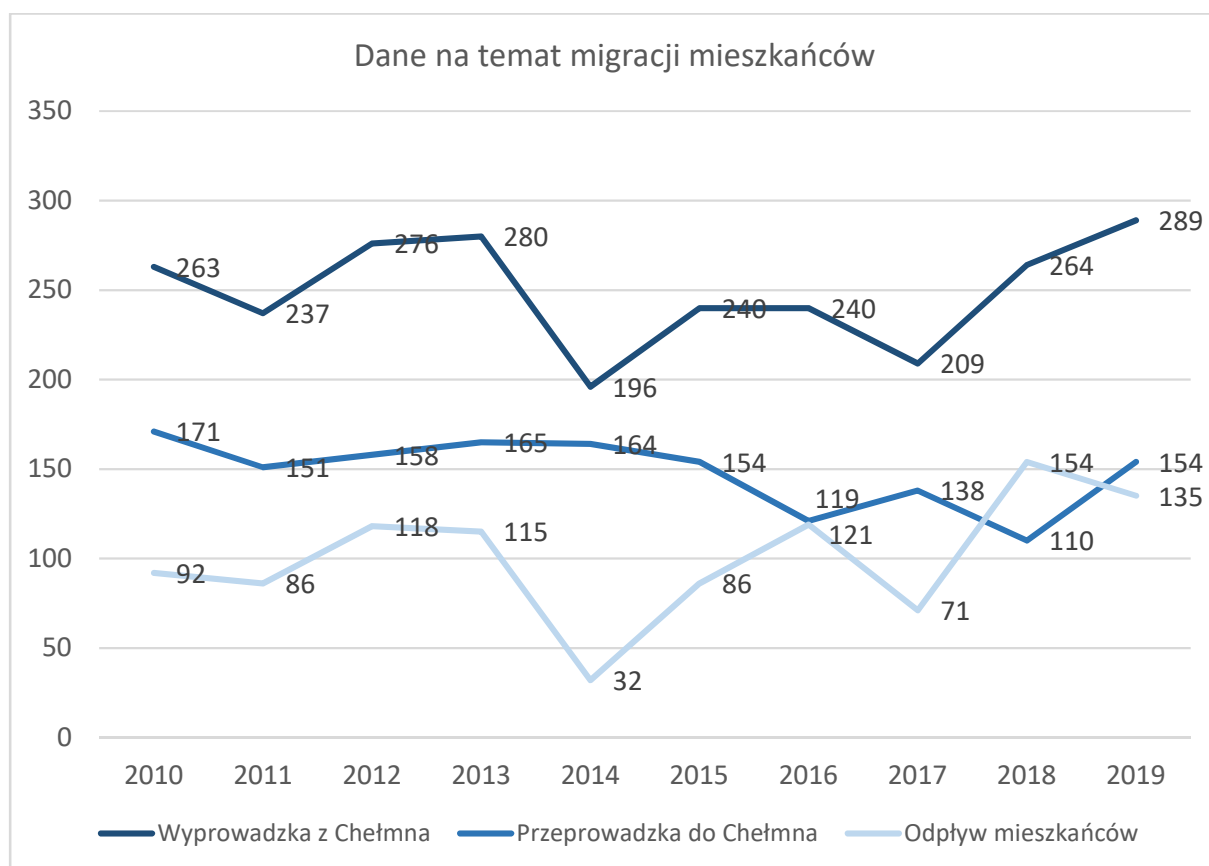

Wykres 3. Struktura wieku mieszkańców Chełmna
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ewidencji ludności.

Powyższe dane są rozbieżne w zakresie poszczególnych wartości liczbowych, jednakże prezentują spójne trendy. Miasto Chełmno wyludnia się – zmniejsza się ogólna liczba mieszkańców.

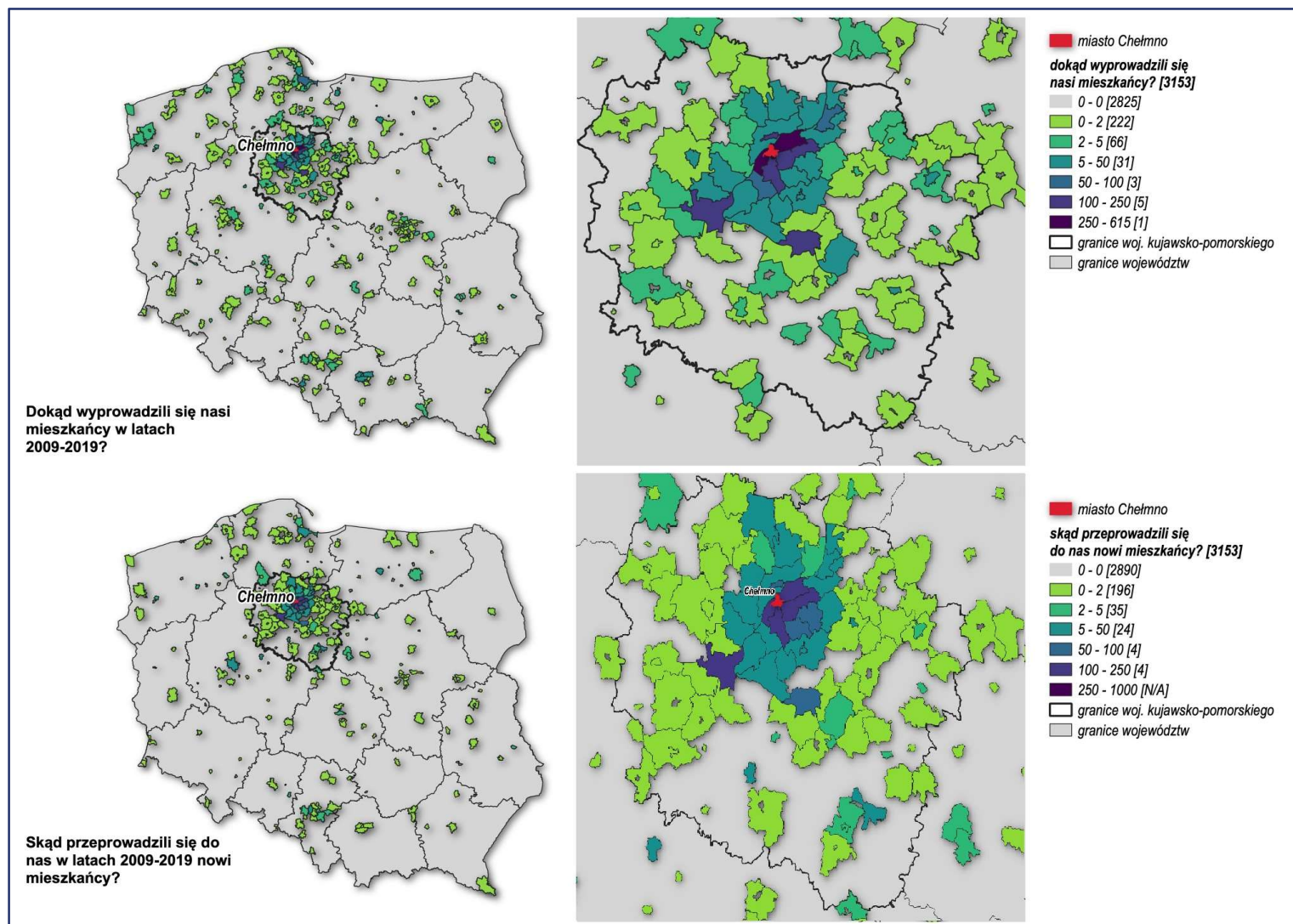
Dynamicznym przemianą ulega również struktura wieku mieszkańców. Tylko pomiędzy 2017 a 2022 rokiem udział seniorów wzrósł o niemal 5%. W tym samym czasie zmniejszeniu uległa zarówno liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież) – spadek o 1,1%, ale również osób w wieku produkcyjnym o 3,4 %.

Analizując uwarunkowania społeczne miasta, przygotowano zestawienie liczby nowych zameldowań na terenie miasta Chełmna oraz uwzględniając liczbę wymeldowań z terenu miasta Chełmna. Następnie przedstawiono różnicę pomiędzy tymi danymi. Kompletnie zestawienie prezentuje poniższy wykres. Dane za okres 2010-2019 (dotychczas GUS nie udostępnił danych o analogicznym poziomie szczegółowości dla lat 2020-2023), jednoznacznie wskazują tendencje związane z wyprowadzkami mieszkańców miasta Chełmna. Różnica pomiędzy wyprowadzkami z terenu miasta a osobami wprowadzającymi się do Chełmna wynoszą od 32 do nawet 154 osób rocznie.

Wykres 4. Zestawienie na temat migracji z i do miasta Chełmna w latach 2010-2019
Źródło: demografia.stat.gov.pl.

Migracje z terenu miasta Chełmna są jedną z dwóch podstawowych przyczyn związanych z niekorzystną sytuacją demograficzną oraz spadkiem liczby mieszkańców. Poniższy rysunek przedstawia rozkład przestrzenny głównych kierunków migracji mieszkańców miasta Chełmna, jak również kierunki z których napływają nowi mieszkańcy.

Rysunek 4. Rozkład przestrzenny migracji wewnętrznych z i do Miasta Chełmna w latach 2010-2019
 Źródło: Hanna Obracht-Prondzyńska.

Uzupełnienie powyższych statystyk stanowi poniższe zestawienie tabelaryczne prezentujące dziesięć najczęstszych kierunków migracji z i do miasta Chełmna.

Tabela 1. Najczęstsze kierunki wyprowadzek z terenu Gminy Miasta Chełmna w latach 2010-2019

L.p.	Kierunek wyprowadzek z Chełmna	L. O.	Kierunek przeprowadzek do Chełmna	L. O.
1	Gmina wiejska Chełmno	615	Gmina wiejska Chełmno	217
2	Miasto Bydgoszcz	211	Gmina Kijewo Królewskie	152
3	Gmina Stolno	201	Gmina Stolno	135
4	Gmina Kijewo Królewskie	197	Gmina i Miasto Świecie	122
5	Gmina i Miasto Świecie	181	Miasto Bydgoszcz	111
6	Miasto Toruń	149	Gmina Papowo Biskupie	66
7	Miasto Gdańska	76	Gmina Lisewo	58
8	Miasto Grudziądz	75	Miasto Toruń	57
9	Gmina Unisław	51	Gmina Unisław	45
10	Miasto Gdynia	48	Miasto Grudziądz	40

Źródło: opracowanie własne na podstawie demografia.stat.gov.pl.

Dodatkowo należy przywołać zestawienie przepływów ludności w latach 2019-2022, przygotowane na podstawie Bazy Demografia GUS (demografia.stat.gov.pl), agregującej dane na temat przepływów mieszkańców do poziomu województw. Zgodnie z poniższymi danymi dominują lokalne migracje w ramach województwa kujawsko-pomorskiego. Większe przepływy ludności obserwuje się ponadto względem województwa pomorskiego oraz wielkopolskiego.

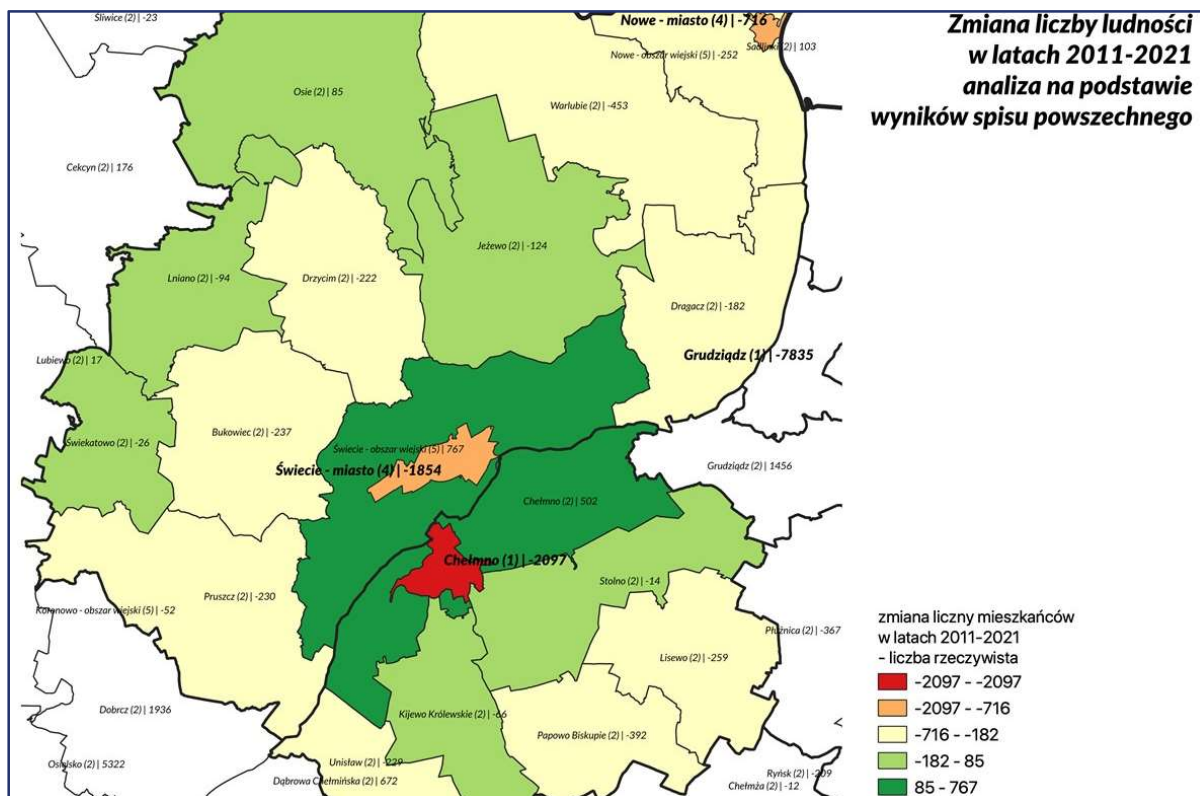
Tabela 1 Migracje wewnętrzne z i do Miasta Chełmna w latach 2019-2022

Region	2019			2020			2021			2022		
	Napływ	Odpyły	Różnica	Napływ	Odpływ	Różnica	Napływy	Odpływy	Różnica	Napływ	Odpływy	Różnica
Dolnośląskie	0	1	-1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Kujawsko-Pomorskie	133	219	-86	89	182	-93	90	164	-74	53	186	-133
Lubelskie	0	7	-7	0	0	0	0	1	-1	0	0	0
Lubuskie	0	2	-2	0	1	-1	0	1	-1	0	2	-2
Łódzkie	0	0	0	1	1	0	0	0	0	4	1	3
Mazowieckie	6	8	-2	0	9	-9	6	3	3	1	7	-6
Małopolskie	0	0	0	1	3	-2	2	0	2	0	0	0
Opolskie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	-1
Podkarpackie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Podlaskie	0	1	-1	1	1	0	1	0	1	1	2	-1
Pomorskie	4	31	-27	1	17	-16	5	19	-14	5	13	-8
Śląskie	2	2	0	0	3	-3	1	5	-4	1	0	1
Świętokrzyskie	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	-1
Warmińsko-Mazurskie	3	3	0	1	4	-3	0	6	-6	1	2	-1

Wielkopolskie	5	9	-4	6	11	-5	4	8	-4	2	14	-12
Zachodniopomorskie	1	6	-5	8	3	5	0	13	-13	2	5	-3
SUMA:	154	289	-135	109	236	-127	110	220	-110	70	234	-164

Źródło: opracowanie własne na podstawie demografia.stat.gov.pl.

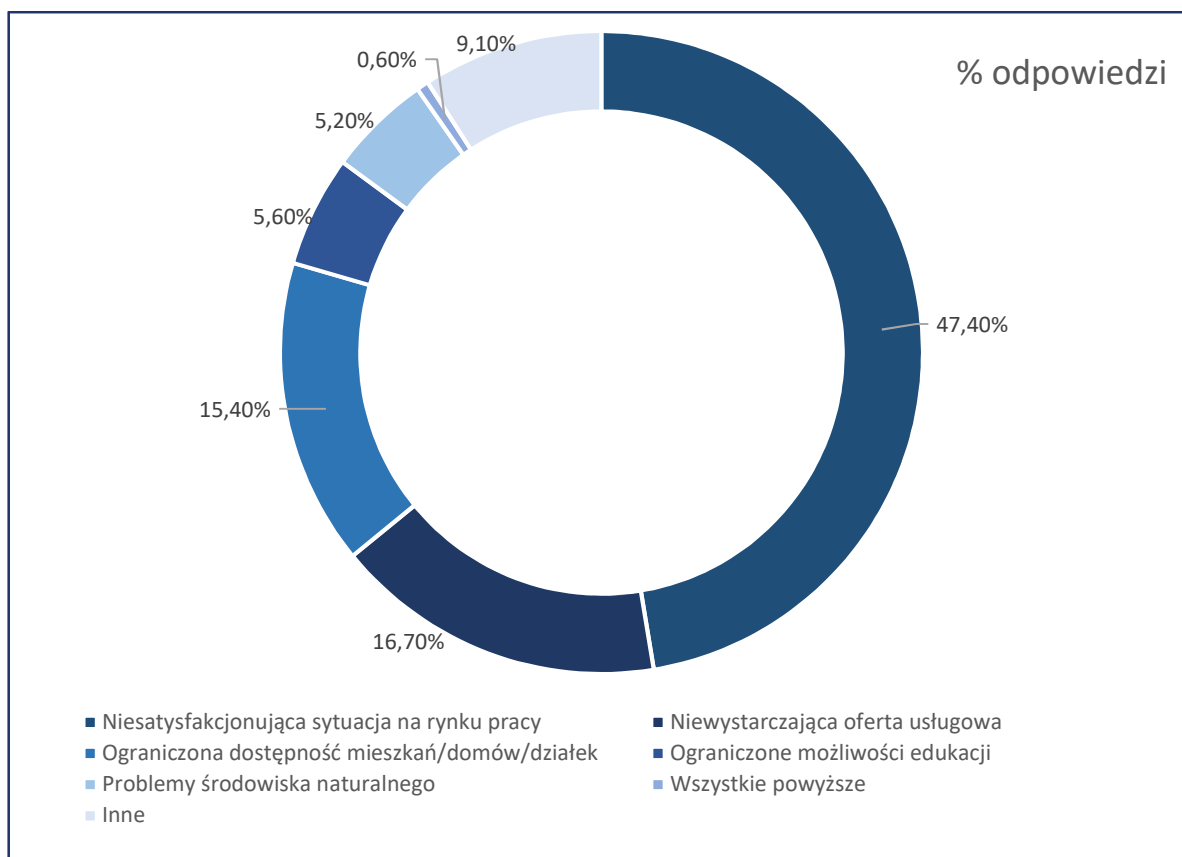
Zaprezentowane dane wskazują na dynamicznie zachodzące procesy suburbanizacji, zaś migracje jako jeden z głównych powodów depopulacji Miasta Chełmna. Zaznaczenia wymaga fakt, że dominującym kierunkiem migracji są gminy województwa kujawsko-pomorskiego. W latach 2010-2019 aż 615 osób wybrało jako miejsce migracji Gminę Wiejską Chełmno. Dla uzupełnienia obrazu suburbanizacji oraz migracji wewnętrznych z i do Miasta Chełmna, warto odnieść się dodatkowo do analizy zmiany liczby mieszkańców w sąsiadujących z Chełmnem gminach. Opierając się wyłącznie na spisie powszechnym (zestawienie danych za 2011 i 2021 rok) należy przyjąć, że Chełmno przez ostatnie 10 lat utraciło ponad 2000 mieszkańców. Cały powiat chełmiński wyludnił się w tym czasie o ponad 2500 mieszkańców. Nie jest to jednak wyłącznie ubytek liczby mieszkańców miasta. Spora część mieszkańców wyprowadzających się z Chełmna wybiera ościennie gminy, przede wszystkim Gminę Chełmno, ale również Gminę Stolno oraz Gminę Kijewo Królewskie. Ten przepływ wyraźnie widać, gdy zmapujemy zmiany liczby mieszkańców. Na tym tle bezpośrednie otoczenie Chełmna charakteryzuje się zdecydowanie bardziej pozytywnymi trendami niż pozostałe gminy powiatu chełmińskiego. Analogiczna sytuacja za rzeką Wisłą dotyczy obszaru wiejskiego Gminy Świecie, będącego najczęstszym miejscem wyprowadzek Świecianek i Świecian.

Rysunek 5. Przestrzenny rozkład zmiany liczby mieszkańców miast Chełmno i Świecie pomiędzy 2011 a 2021 rokiem. Źródło: Opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie danych GUS.

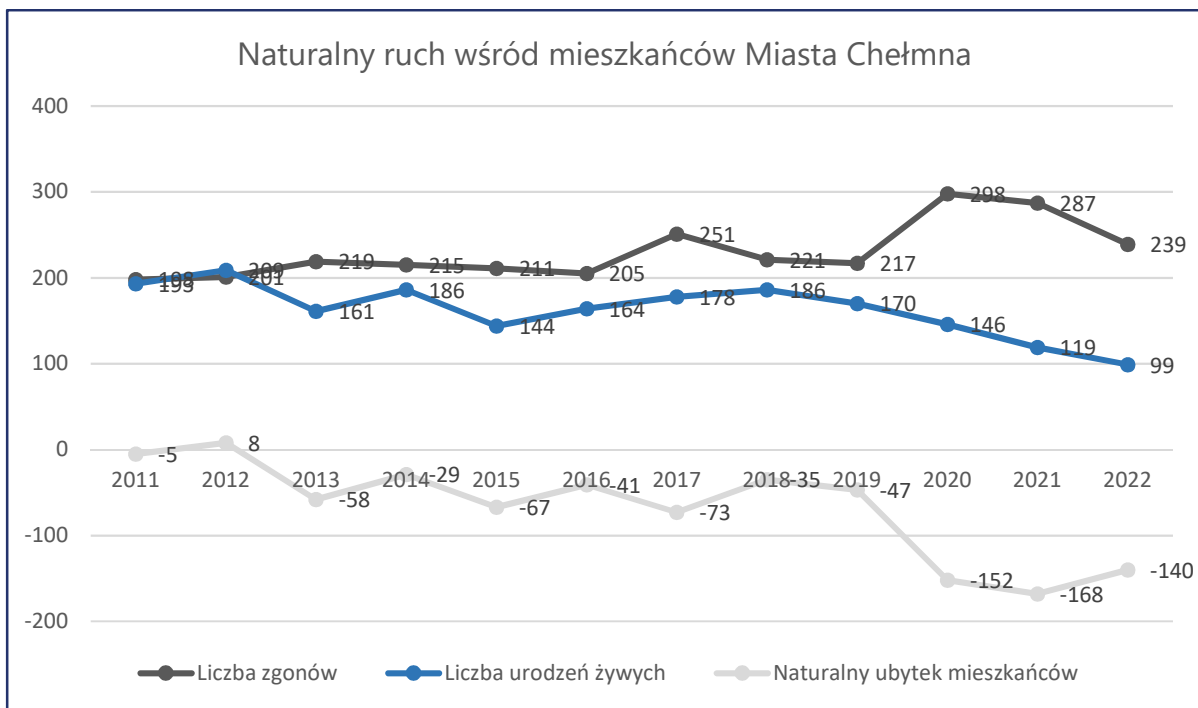
W przeprowadzonych w 2019 r. pod hasłem #MiastoŻyje badaniach społecznych na próbie 5% mieszkańców miasta Chełmna, jedno z zadanych pytań dotyczyło przyczyn wyprowadzek z Chełmna.

Dominującą odpowiedzią na pytanie była: *niesatysfakcjonująca sytuacja na rynku pracy*. Szczegółowe wyniki, pochodzące ze strony *miastozyje.chelmno.pl*, przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 5. Odpowiedź na pytanie "Co byłoby przyczyną wyprowadzki z Chelmska?"
 Źródło: opracowanie własne, *miastozyje.chelmno.pl*.

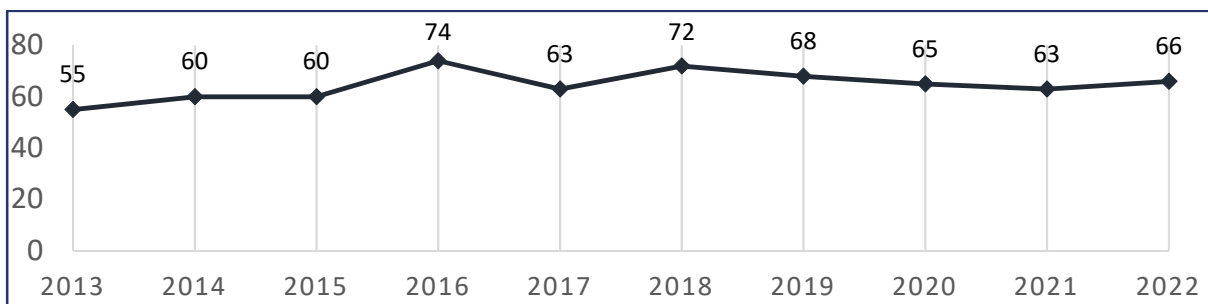
Drugim, kluczowym dla depopulacji miasta czynnikiem jest postępujące się starzenie społeczeństwa oraz ubytek naturalny ludności. Poniższy wykres prezentuje łącznie dane na temat liczby urodzeń żywych oraz liczby zgonów, zgodnie z danymi GUS. Ruch naturalny ludności został scharakteryzowany poprzez trzy wskaźniki: (1) liczby urodzeń żywych, (2) liczby zgonów oraz (3) różnicy ww. wskaźników, jako naturalny ubytek mieszkańców. W analizowanym czasie, wyłącznie w 2012 roku odnotowano nieznaczny naturalny wzrost liczby mieszkańców. W pozostałych latach wynik jest każdorazowo ujemny. Przyspieszenie procesu widoczne jest od 2020 roku, kiedy to rozwijająca się pandemia COVID-19 spowodowała wzrost śmiertelności o ponad 20%. Tak złe dane są zbieżne z sytuacją w całym kraju, gdzie od 2020 roku obserwowany jest radykalny spadek liczby urodzeń (w 2022 roku narodziło się najmniej dzieci od II Wojny Światowej), jak również wysokie wskaźniki śmiertelności.

Wykres 6. Ruch naturalny ludności Miasta Chełmna w latach 2011-2022
Źródło: GUS.

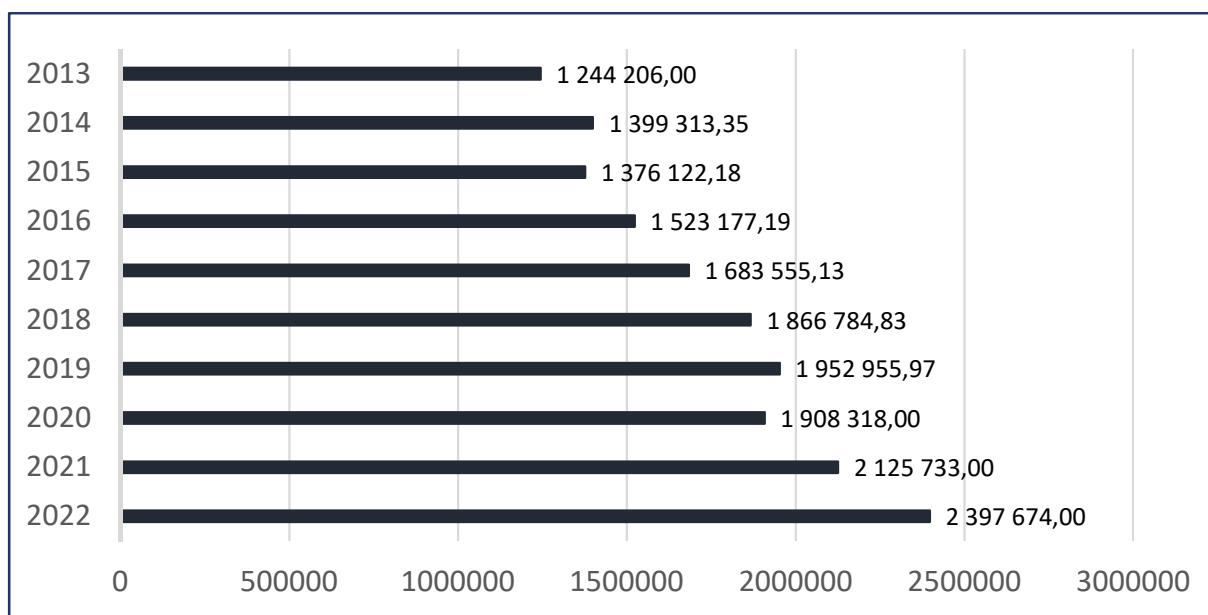
1.3. Polityka społeczna

W związku ze wzrostem liczby osób w wieku senioralnym obserwuje się wzrost liczby osób tracących samodzielność, wymagających wsparcia Gminy w codziennej egzystencji. Sytuację tę bardzo dobrze obrazuje wskaźnik dotyczący liczby osób oraz wysokości kosztów wynikających z umieszczenia mieszkańców miasta w domach pomocy społecznej (DPS), których pobyt jest finansowany lub współfinansowany przez Miasto Chełmno.

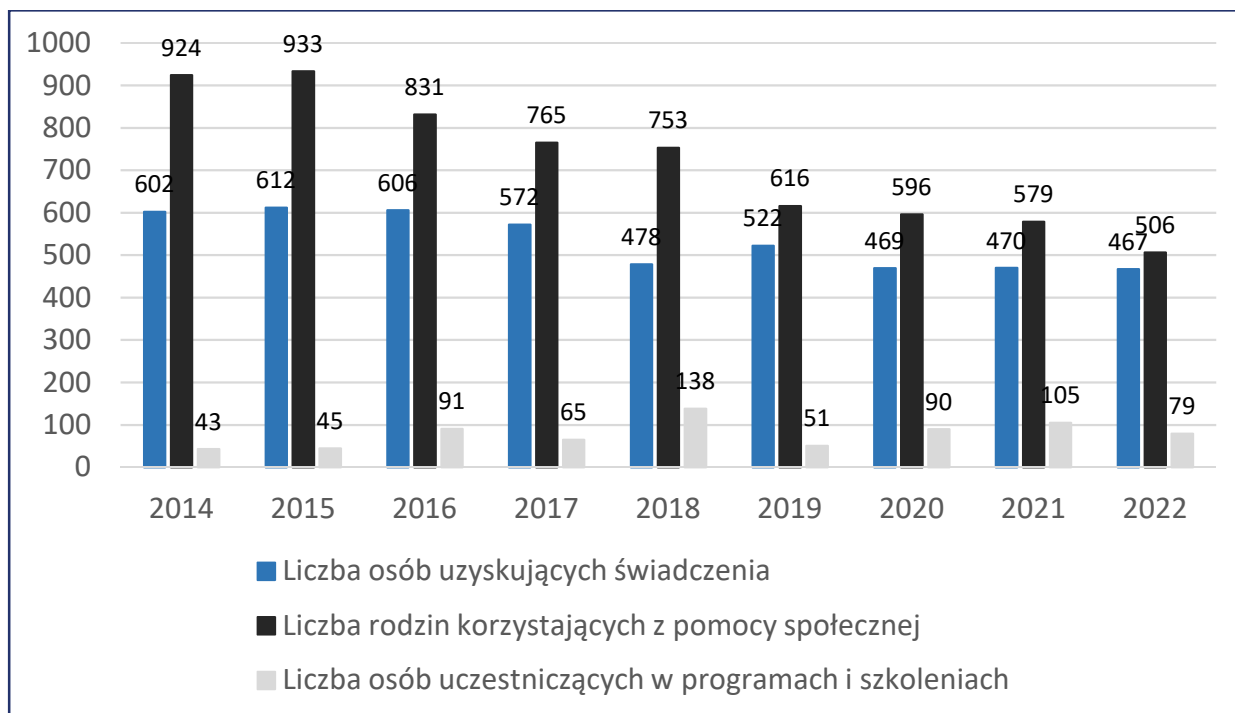
Wykres 7. Liczba osób w DPS, których pobyt jest finansowany/współfinansowany ze środków Miasta Chełmna
Źródło: dane MOPS Chełmno.

Wzrastająca liczba osób niesamodzielnych wymagających skierowania do DPS z finansowaniem lub współfinansowaniem ze środków Gminy, zgodnie z informacjami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmnie, wynikają z osamotnienia seniorów (migracja dzieci, często zagraniczna), niskich świadczeń emerytalnych niepozwalających na samodzielne opłacenie DPS, jak również porzucanie odpowiedzialności za członków rodziny na rzecz gminy.

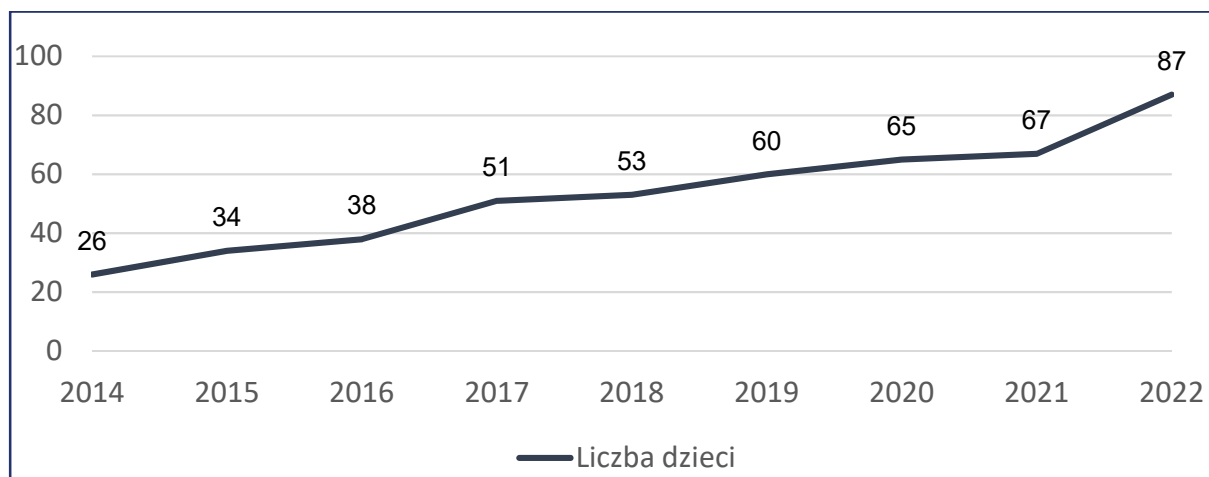
Wykres 8. Roczny koszt finansowanego/współfinansowanego ze środków Miasta Chełmna kosztów przebywania w DPS
 Źródło: dane MOPS Chełmno.

Zmiana struktury demograficznej społeczności Miasta Chełmna przekłada się również na zmianę struktury i specyfiki realizowanego wsparcia w ramach pomocy społecznej. Od 2015 roku sukcesywnie spada liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej coraz częściej dotyka różnorodnych form wsparcia projektowego, indywidualnie programowanego pod konkretnych beneficjentów. Liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, osób uzyskujących świadczenia oraz uczestniczących w programach i szkoleniach obrazuje wykres.

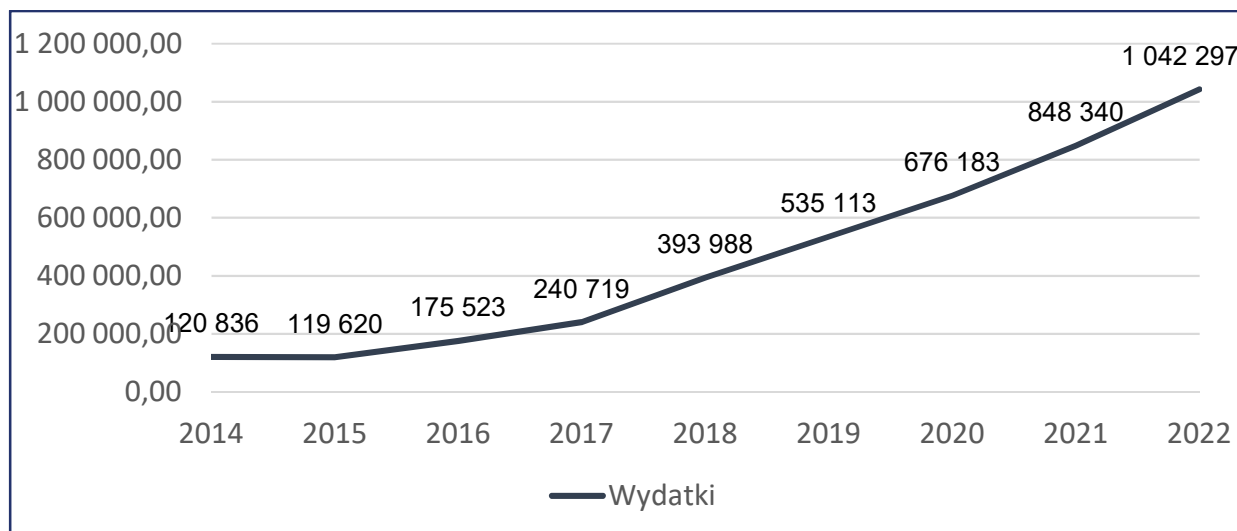
Wykres 9. Zestawienie liczby uczestników form pomocy społecznej w latach 2014-2022
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Chełmno.

Wśród wyzwań pomocy społecznej rośnie znaczenie objęcia opieką na podstawie pieczy zastępczej. Wskaźnik ten można uznać za obrazujący kondycję rodzin. Objęcie pieczą zastępczą najczęściej następuje w konsekwencji interwencji kryzysowej i konieczności zabezpieczenia opieki nad dzieckiem poza rodziną. Od 2014 roku obserwowany jest sukcesywny wzrost liczby dzieci objętych wsparciem instytucjonalnym w postaci opieki zastępczej. Szczegółowe dane obrazuje poniższy wykres.

Wykres 10. Informacja na temat liczby dzieci objętych wsparciem w ramach pieczy zastępczej w latach 2014-2022
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Chełmno.

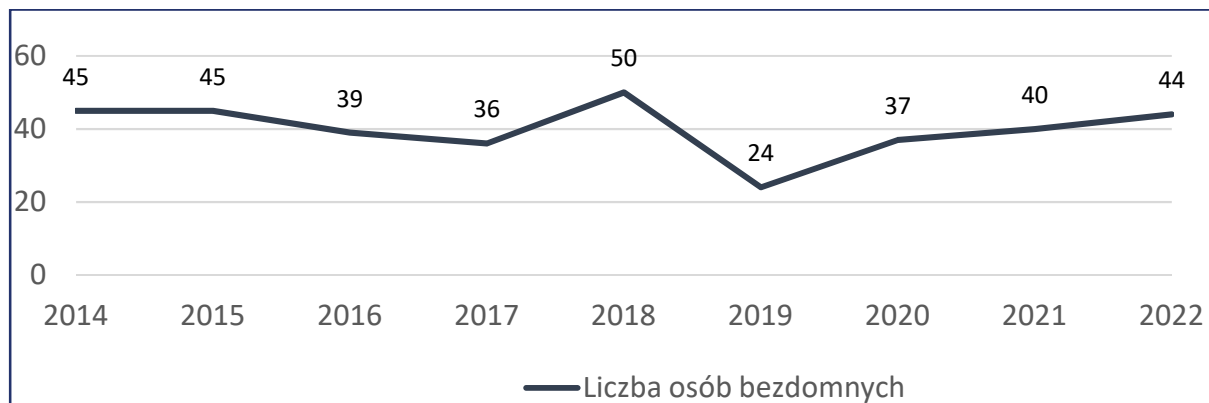
Niniejsza forma wsparcia stanowi jednoznacznie potrzebne narzędzie zapewnienia opieki nad najmłodszymi mieszkańcami Chełmna. Realizacja tego zadania finansowana jest ze środków własnych samorządu, dystrybuowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmnie. Finansowanie opieki zastępczej jest jednym z najszybciej rosnących kosztów realizacji form wsparcia w ramach opieki społecznej. Informacja na temat ponoszonych kosztów tego zadania została zaprezentowana na poniższym wykresie.

Wykres 11. Wysokość środków (w zł) wydatkowanych na finansowanie pieczy zastępczej
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Chełmno.

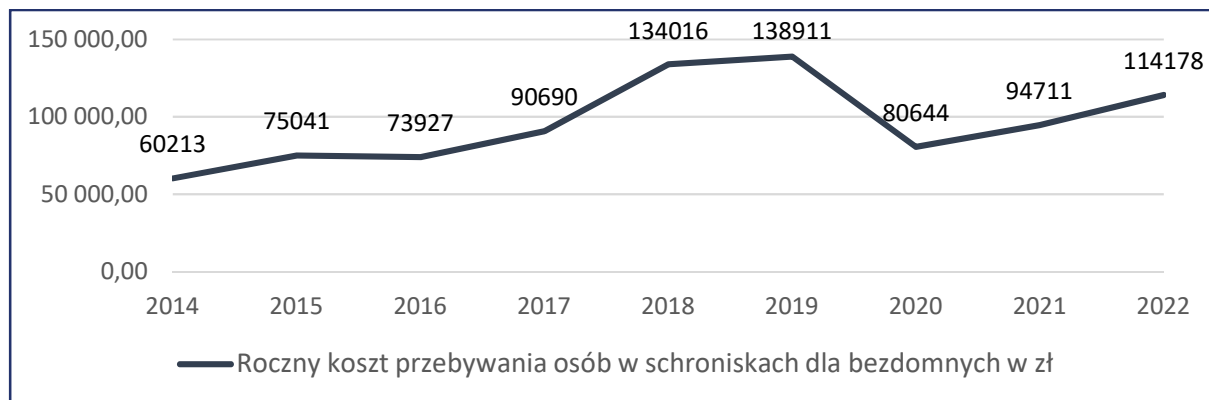
Wśród wyzwań z pogranicza pomocy społecznej oraz polityki mieszkaniowej konieczne jest zaprezentowanie informacji dotyczących skali zjawiska bezdomności wśród mieszkańców Chełmna. Dane zaprezentowano na poniższym wykresie. Znacząca różnica pomiędzy 2018 a 2019 rokiem wynika z ustawowej zmiany definicji bezdomności, zmiana ta przekładała się wyłącznie na teoretyczną

kwalifikację danej osoby. Od 2021 roku realizowany był pilotażowy projekt wychodzenia z kryzysu bezdomności, który od 2023 roku jest ustanowiony jako stały program miejski, wdrażany w oparciu o zasadę „najpierw mieszkanie”. Cztery lokale, stanowiące część gminnego zasobu mieszkaniowego, stanowią mieszkania aktywności społecznej, w których przy wsparciu opiekunów osoby w kryzysie bezdomności uczą się samodzielności, docelowo osiągając samodzielność.

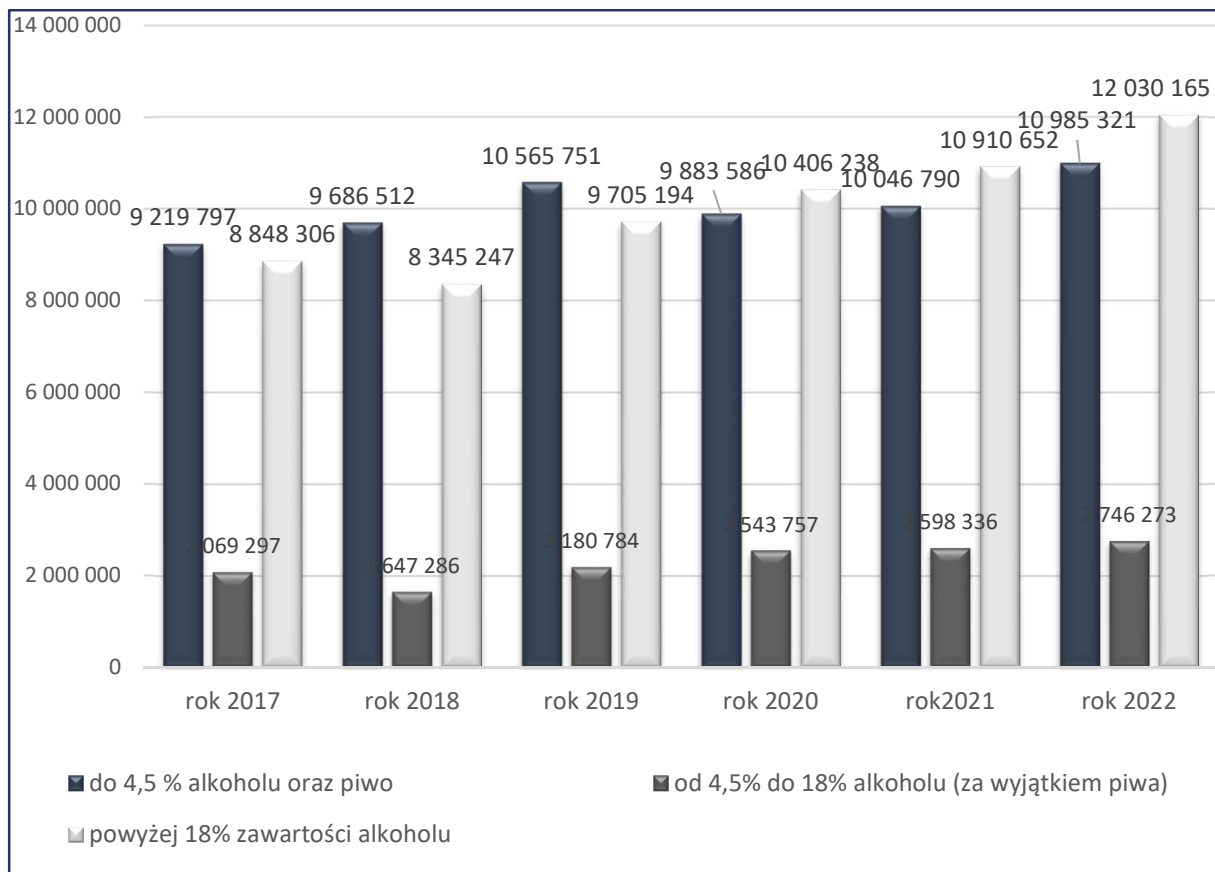
Wykres 12. Liczba osób bezdomnych z terenu Miasta Chełmna
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Chełmno.

Usamodzielnianie mieszkańców w kryzysie bezdomności jest ważnym zadaniem z punktu widzenia pomocy społecznej oraz ogólnego interesu społeczności Miasta. Jednostka samorządu terytorialnego ma obowiązek zapewnienia dachu nad głową osobom w kryzysie bezdomności w okresie zimowym. Powyższe zadanie realizowane jest poprzez udostępnienie schronisk dla bezdomnych, w których koszt pobytu jest finansowany ze środków własnych Gminy. Koszty ponoszone w wyniku zapewnienia schronienia dla osób w kryzysie bezdomności obrazuje niniejszy wykres.

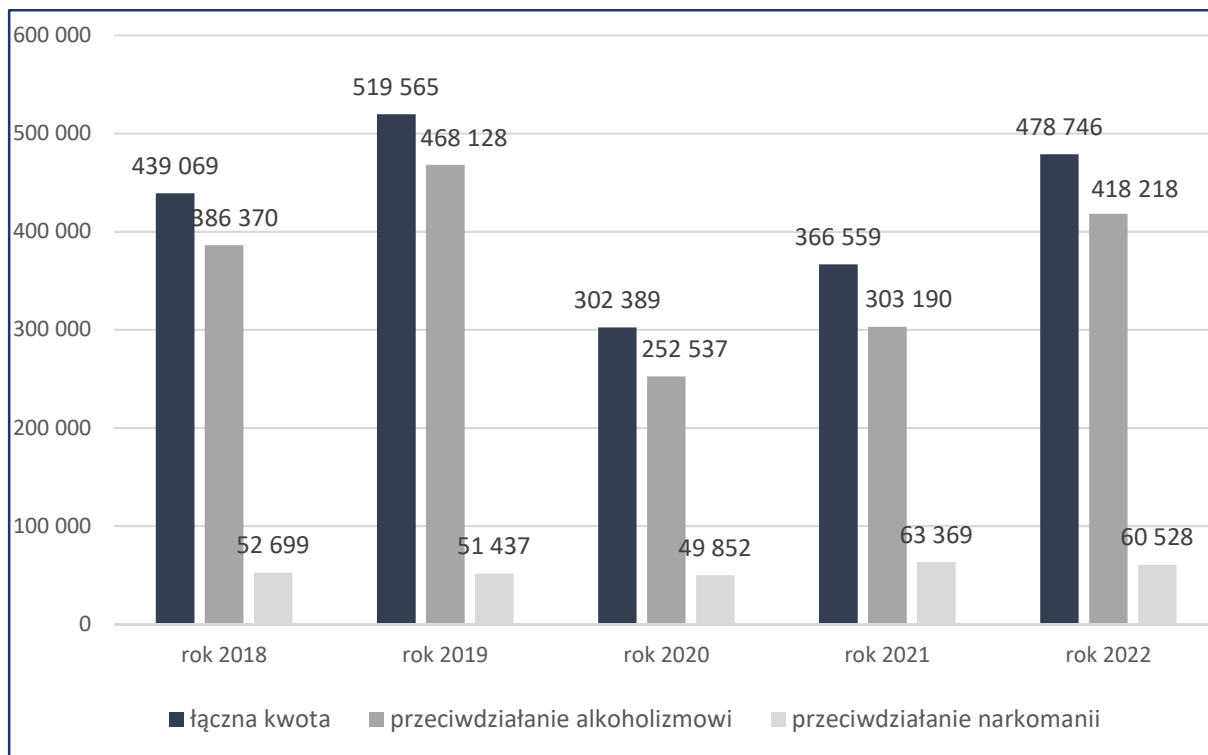
Wykres 13. Roczny koszt (w zł) pobytu osób bezdomnych w schroniskach.
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Chełmno.

Jednym z kluczowych wyzwań pomocy społecznej są działania związane z profilaktyką oraz przeciwdziałaniem uzależnieniom. W ciągu ostatnich 5 lat regularnie wzrastają przychody związane z udziałem w podatku ze sprzedaży alkoholu. Część tych środków nie pochodzi jednak od mieszkańców Chełmna, a ościennych gmin realizujących bieżące zakupy na terenie Chełmna. Strukturę wydatków na alkohol obrazuje poniższy wykres.

Wykres 14. Struktura środków wydatkowanych na alkohol w granicach Gminy Miasta Chełmna w latach 2017-2022
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WSO UM Chełmno.

Część środków pochodzących ze sprzedaży alkoholu trafia do budżetu Miasta. Środki te są wydatkowane na podstawie Miejskiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom. Program realizowany jest we współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmnie, Urzędu Miasta Chełmna oraz organizacji pozarządowych i służb mundurowych działających na terenie Miasta Chełmna. W latach 2020-2021 wydatkowanie środków na działania profilaktyczne zostało ograniczone, co wynikało z bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia uczestników wywołanego epidemią COVID-19 oraz wprowadzonymi środkami zaradczymi, m.in. ograniczającymi możliwość spotkania się, czy organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych czy społecznych. Od 2022 roku program profilaktyczny został przywrócony w pełnym zakresie. Szczegółowy podział środków wydatkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom obrazuje poniższym wykres. Należy zaznaczyć, że jednym z programów finansowanych z niniejszych środków jest program wychodzenia z kryzysu bezdomności – bezpośredniego następstwa problemu alkoholowego.

Wykres 15. Podział wydatkowania środków na przeciwdziałanie uzależnieniom w latach 2018-2022
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WSO UM Chełmno.

1.4. Edukacja i wychowanie

Oddziaływanie społeczności lokalnej na miejscową oświatę jest jednym z najistotniejszych aspektów działania samorządów terytorialnych. Władze samorządowe są organami prowadzącymi szkoły z określonymi w przepisach prawa kompetencjami i zadaniami.

Edukacja przedszkolna i opieka nad dziećmi do lat 3

Najmłodszym mieszkańcom Miasta opiekę zapewniają dwa żłobki „Bajka” i „Mis” prowadzone przez osoby fizyczne. Łącznie w jednostkach znajduje się 87 deklarowanych miejsc. Z opieki w żłobkach korzysta 52 dzieci, z tego 28 to mieszkańcy Chełmna.

W mieście funkcjonuje 5 przedszkoli, jedno samorządowe i 4 niepubliczne. Przy Szkole Podstawowej nr 4 utworzono oddział przedszkolny. Prowadzenie przedszkola specjalnego gmina powierzyła powiatowi. Przedszkola zapewniają miejsca wszystkim chętnym dzieciom.

Łączna liczba zameldowanych dzieci w wieku 3-6 lat (rocznik 2016-2019) to 558. Do przedszkoli uczęszcza łącznie 687 wychowanków (w tym dzieci 2,5 letnie oraz 107 to dzieci spoza Chełmna).

Miejskie Przedszkole „Tęczowy Zakątek” zlokalizowane jest w budynku przy ul. Klasztornej 12, gdzie znajduje się 7 sal dla dzieci. Ponadto 5 oddziałów mieści się w salach budynku Szkoły Podstawowej nr 2, i 1 oddział w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Chełmnie. Przedszkole posiada duży ogród z placem zabaw dla dzieci. Nie jest on jednak w pełni wyposażony. Niezbędny jest remont schodów, ścieżek i doposażenie w sprzęt do ćwiczeń i zabaw dla dzieci. Budynek i ogród przedszkola nie są przystosowane dla dzieci z niepełnosprawnościami. Barierami są schody bez podjazdów. Budynek przedszkola nie ma odpowiedniej liczby sal zabaw i zajęć, aby pomieścić wszystkie uczęszczające do placówki dzieci.

Tabela 2. Liczba dzieci w chełmińskich przedszkolach.

PRZEDSZKOLE	liczba wychowanków
Przedszkole Miejskie „Tęczowy Zakątek” ul. Klasztorna 12	279
Przedszkole Niepubliczne „PINOKIO” ul. Dworcowa 13	85
Przedszkole Niepubliczne „BRZDĄC” ul. Kościuszki 9	166
Przedszkole Niepubliczne „CALINECZKA” os. M. C. Skłodowskiej 10	50
Przedszkole Niepubliczne „BAJKA” ul. Danielewskiego 6	56
Oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej nr 4	25
Oddział przedszkolny przy SOSzW	26
Ogółem:	687

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych COPO, 30-09-2022 r.

Edukacja szkolna

Gmina jest organem prowadzącym dla trzech szkół podstawowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Filomatów Pomorskich (SP1),
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Stanisława Staszica (SP2),
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Wojska Polskiego (SP4),

zaś Powiat prowadzi szkołę podstawową w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, a Prowincja Zwiastowania Pańskiego Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego (Księża Pallotyni) Katolicką - Szkołę Podstawową Księży Pallotynów *Schola Culmensis Elementaris*.

Liczba uczniów w szkołach miejskich przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 3. Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych.

L.p.	Placówka	Liczba uczniów	W tym uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Filomatów Pomorskich ul. Kościuszki 11	337	19
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Stanisława Staszica ul. 22 Stycznia 4	505	25
3.	Szkoła Podstawowa nr 4 im. Wojska Polskiego os. M. C. Skłodowskiej 16	490	28
Łącznie		1332	72

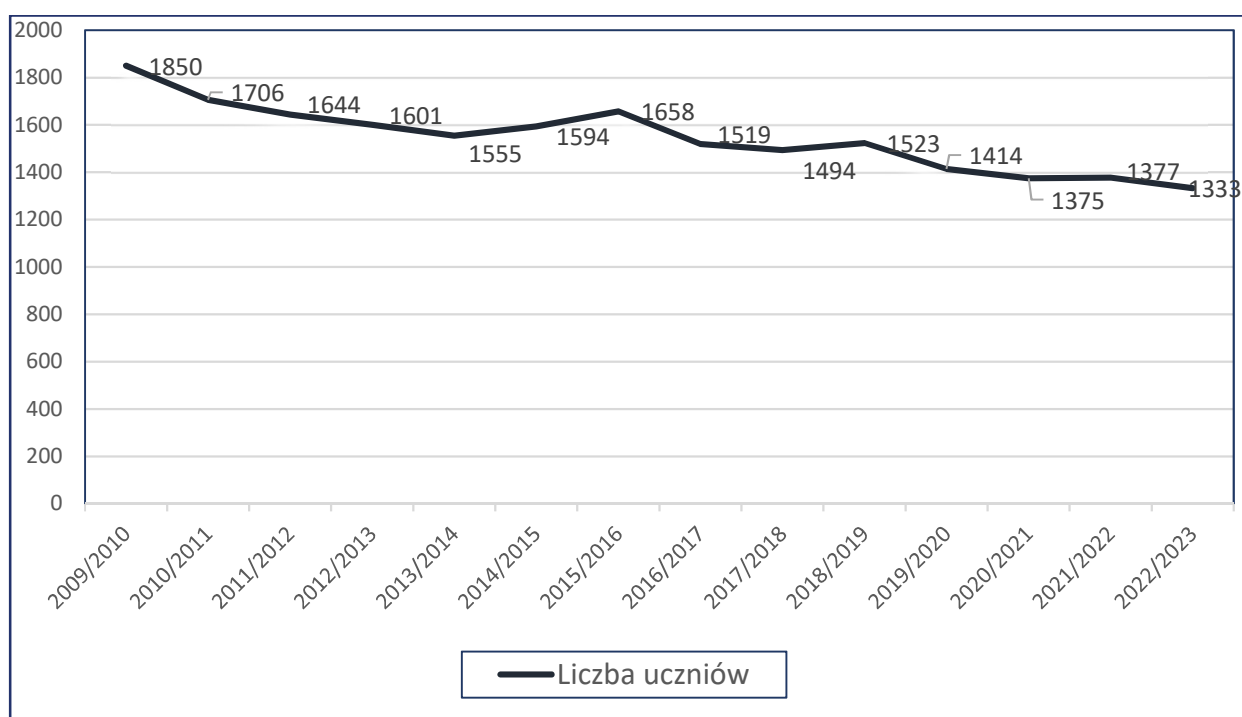
Źródło: Dane COPO w Chełmnie, 30.09.2022 r.

Ponadto w Szkole Podstawowej nr 4 prowadzone są klasy integracyjne.

Zmiany struktury społecznej miasta Chełmna przekładają się bezpośrednio na spadek liczby uczniów w chełmińskich szkołach podstawowych. Poniższy wykres prezentuje zmianę liczby uczniów w podległych miastu szkołach. Należy jednak zaznaczyć, że z dniem 30 czerwca 2019 roku zakończył naukę ostatni rocznik gimnazjów. Dotychczas Miasto Chełmno prowadziło dwa gimnazja. Szkoły zostały wygaszone w związku z przeprowadzoną reformą. Z zakończeniem pracy gimnazjów, jeden rocznik młodzieży przeszedł organizacyjnie do stopnia starosty powiatowego – szkół średnich.

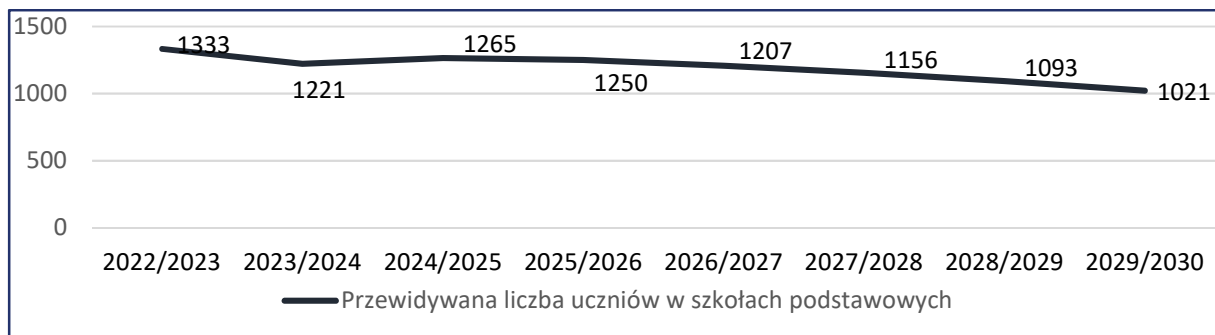
Pomiędzy 30.09.2009 a 30.09.2019 liczba uczniów spadła o 412, czyli ponad 22%. Od zakończenia funkcjonowania gimnazjów do 30.09.2022 r. liczba uczniów zmniejszyła się o kolejne 190 uczniów, czyli niemal 12,5%.

W perspektywie najbliższych lat przewiduje się dalszy spadek liczby uczniów w miejskich szkołach podstawowych. Trend ten obrazuje poniższy wykres.

Wykres 16. Zmiany liczby uczniów w szkołach miejskich
Źródło: Dane COPO w Chełmnie.

Dopełnieniem obrazu sytuacji jest prognoza liczby dzieci w chełmińskich szkołach podstawowych, przeprowadzona na podstawie danych z ewidencji urodzeń na terenie Miasta Chełmna. Zgodnie z niniejszą analizą w roku 2029/2030 liczba uczniów zbliży się do 1000.

Wykres 17. Prognoza liczby uczniów w chełmińskich szkołach podstawowych.
Źródło: opracowanie własne na podstawie ewidencji ludności oraz danych COPO

Powyższe dane prezentują informację na temat prognozowanej liczby dzieci w poszczególnych chełmińskich szkołach podstawowych, z uwzględnieniem danych z systemu ewidencji ludności prowadzonego przez Wydział Spraw Obywatelskich (tabela nr 4). Na podstawie ww. danych przeprowadzono predykcję planowanej liczby oddziałów w poszczególnych placówkach oświatowych (tabela nr 5). Powyższe dane obrazują zmiany, jakie zachodzą oraz zajdą w strukturze przestrzennej chełmińskich szkół podstawowych. Prognozowana liczba dzieci może ulec zmianie na skutek obserwowanego zwiększonego zainteresowania szkołami podstawowymi w Chełmnie ze strony osób zamieszkujących w strefie podmiejskiej (obszarze suburbanizacji).

Tabela 4. Prognozowana liczba uczniów chełmińskich szkół podstawowych na podstawie liczby dzieci zameldowanych w Chełmnie.

Rocznik	Liczba dzieci dane z WSO z dnia 22.03.2021	Rok szkolny	Łączna liczba uczniów w szkołach
2013	149	2020/2021	1364
2014	176	2021/2022	1377
2015	137	2022/2023	1332
2016	136	2023/2024	1198
2017	138	2024/2025	1242
2018	142	2025/2026	1226
2019	142	2026/2027	1195
2020	128	2027/2028	1150
2021	100	2029/2030	1088
2022	98	2029/2030	1016

Źródło: dane własne COPO oraz Urząd Miasta Chełmna.

Tabela 5. Prognozowana liczba oddziałów w chełmińskich szkołach podstawowych.

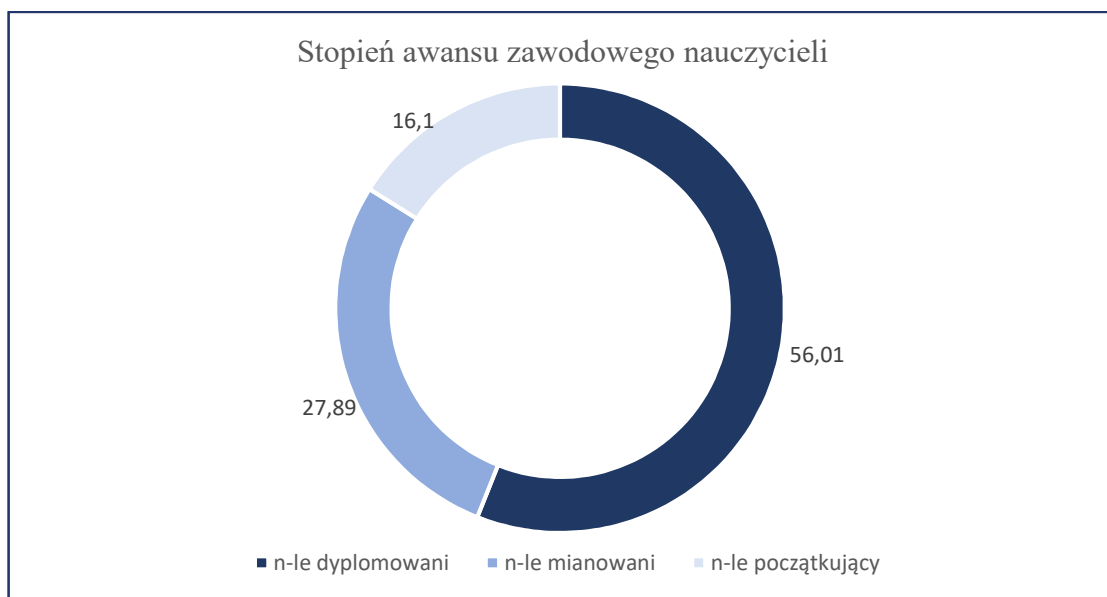
Rok szkolny	SP nr 1	SP nr 2	SP nr 4
2020/2021	16	25	27
2021/2022	16	25	27
2022/2023	16	24	24
2023/2024	17	21	20
2024/2025	19	21	20

2025/2026	20	21	19
2026/2027	21	20	18
2027/2028	20	19	17
2028/2029	20	18	17
2029/2030	20	17	16

Źródło: opracowanie COPO na podstawie danych WSO UM Chełmno.

Zatrudnienie

Łącznie w placówkach prowadzonych przez miasto zatrudnionych są 234 osoby, w tym 161 nauczycieli (152,67 etatu) i 73 pracowników administracji i obsługi (69,75 etatu). Większość nauczycieli i nauczycielek posiada kwalifikacje do nauczania dwóch i więcej przedmiotów.

Wykres 18. Wykres prezentujący stopień awansu zawodowego nauczycieli

Źródło: COPO w Chełmnie, 30.09.2022.

Uprawnienia emerytalne nauczycieli:

Tabela 6. Perspektywy odejść na emeryturę wśród nauczycieli chełmińskich szkół podstawowych.

SPECJALNOŚĆ, KWAFILIKACJE	PLANOWANY ROK PRZEJŚCIA NA EMERYTURĘ			
technika i informatyka				
historia, wos, edb			2025	
pedagog, logopeda			2025	
wychowanie fizyczne			2025 (2 osoby)	
matematyka		2024	2025	
religia				
nauczanie początkowe	2023 (2 osoby)		2025 (3 osoby)	2026
wychowanie przedszkole				
język polski			2025 (4 osoby)	2026

Źródło: dane własne COPO, 30-09-2022.

Baza lokalowa szkół

Baza dydaktyczna chełmińskich szkół podstawowych opiera się o 3 ww. szkoły, jednakże funkcjonujące w czterech lokalizacjach. Kompleksy SP nr 1 oraz SP nr 4 stanowią samodzielne, funkcjonalne przestrzenie edukacyjne z odpowiednią bazą rekreacyjną oraz sportową. SP nr 2, funkcjonuje w trudniejszych warunkach lokalowych, obejmujących dwa kompleksy szkolne: przy ul. 22 Stycznia 4 (współdzielony z Przedszkolem Miejskim Tęczowy Zakątek) oraz w kompleksie po Gimnazjum nr 1 przy ul. Szkolnej 6. Niniejsza sytuacja jest następstwem reformy systemu oświaty. O ile obiekty przy ul. Szkolnej oraz ul. 22 Stycznia stanowiły funkcjonalne przestrzenie dla sześciolletniej szkoły podstawowej oraz trzyletniego gimnazjum, o tyle żaden z obiektów nie stanowi funkcjonalnie wystarczającej infrastruktury dla licznej ośmioletniej szkoły podstawowej.

Szkola Podstawowa nr 1 posiada 15 sal lekcyjnych (z czego jedna przeznaczona dla grupy sześciolatków z przedszkola „Tęczowy zakątek”), w tym pracownie: biologiczną, chemiczną, historyczną, informatyczną, świetlicę, centrum multimedialne (biblioteka + czytelnia) i przestronną aulę szkolną. W szkole znajduje się również gabinet profilaktyki zdrowotnej. Zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się w sali gimnastycznej, na basenie, uczniowie korzystają z boiska do gry w siatkówkę i koszykówkę. W 2019 roku powstał plac zabaw i siłownia zewnętrzna. Przy szkole funkcjonuje kuchnia wraz ze stołówką wydająca dziennie ponad 550 obiadów (w tym dla Szkoły Podstawowej nr 2 i 4). Budynek szkoły nie jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami. Barrierami są schody oraz niedostosowane wejścia. W roku szkolnym 2022/23 szkoła prowadziła 16 oddziałów. Zajęcia prowadzone były do godz. 15:25, a pozalekcyjne do 16:20.

Szkola Podstawowa nr 2 obejmuje dwie lokalizacje. W budynkach przy ul. 22 Stycznia mieści się 15 sal lekcyjnych, w tym pracownia biologiczno-geograficzna i informatyczna, zaś 6 sal przeznaczonych jest do nauczania edukacji wczesnoszkolnej. W budynku znajduje się gabinet profilaktyki zdrowotnej oraz aula szkolna, w której odbywają się zajęcia z wychowania fizycznego. Trzy sale oraz budynek parterowy znajdujący się przy boisku zajmuje, na podstawie umowy użyczenia lokalu, Przedszkole Miejskie „Tęczowy Zakątek”.

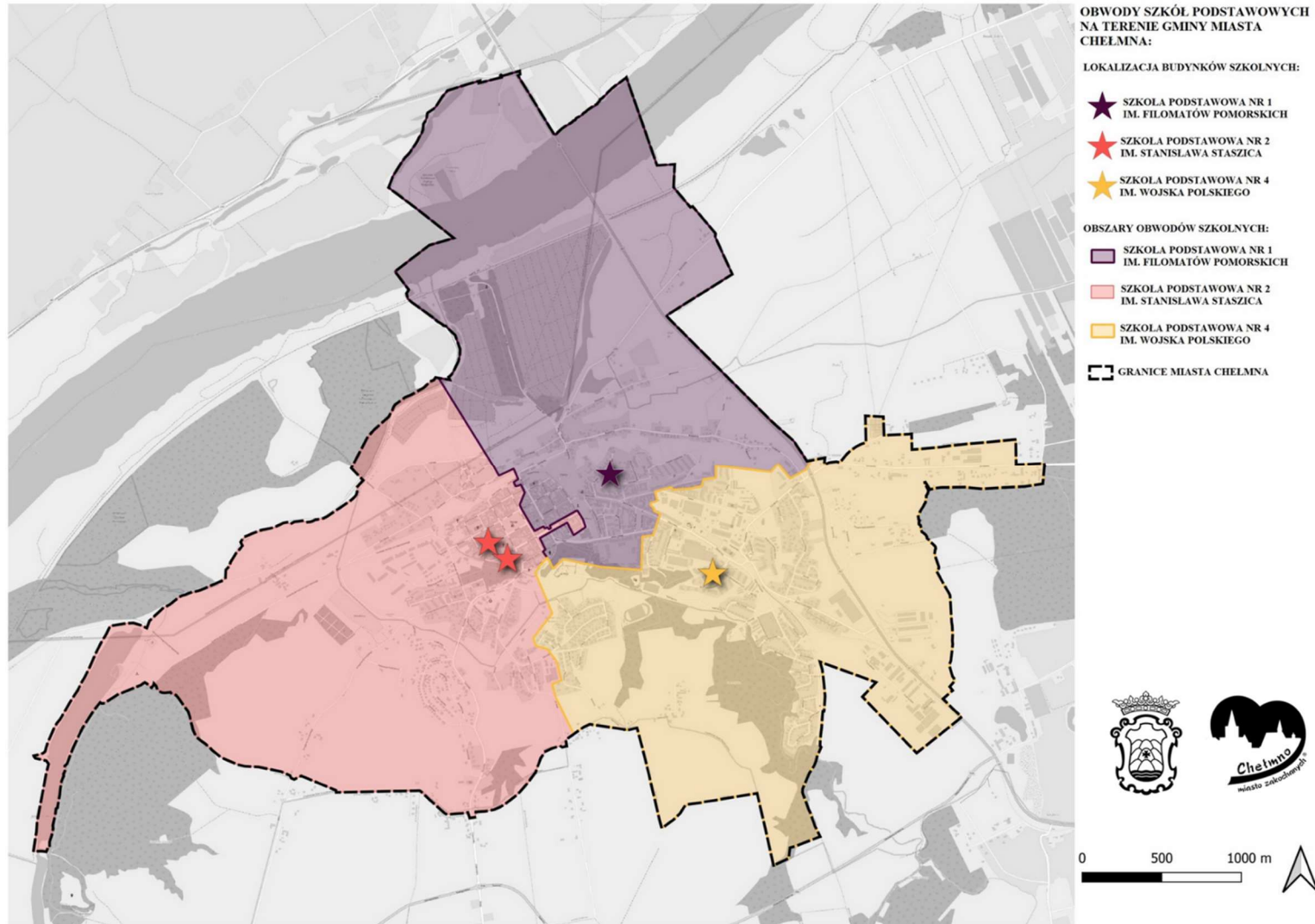
Budynek szkoły nie jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami. Barrierami są schody bez podjazdów oraz niedostosowane wejścia. Kaplica Św. Marcina, w której pierwotnie funkcjonowała biblioteka szkolna wraz ze świetlicą przekazana została w części w użytkowanie Przedszkolu Tęczowy Zakątek. Przy ul. 22 Stycznia 4 dzieci mają do dyspozycji plac zabaw oraz dwa boiska do piłki nożnej/koszykówki.

W budynku przy ul. Szkolnej 6 mieści się 14 sal: pracownia informatyczna, biologiczna, matematyczna, chemiczna, fizyczna, historyczna, techniczna i pracownie językowe. W budynku znajduje się również gabinet profilaktyki zdrowotnej, biblioteka, świetlica oraz aula szkolna i hala sportowa. Boisko, znajdujące się przy ulicy Szkolnej 6, częściowo przeznaczone jest do gier zespołowych. W roku szkolnym 2022/2023 szkoła prowadziła 24 oddziały zaś zajęcia odbywały się do 15:30, a pozalekcyjne do 17:00.

Szkola Podstawowa nr 4 posiada 23 sale lekcyjne, w tym pracownie: matematyczno-fizyczną, biologiczno-geograficzną, chemiczną, historyczną, dwie pracownie informatyczne, świetlicę, centrum multimedialne (biblioteka + czytelnia). Zajęcia z wychowania fizycznego odbywają się w sali gimnastycznej dla uczniów klas starszych oraz w małej sali dla uczniów klas młodszych, a także na basenie. Uczniowie korzystają z boiska do gry w siatkówkę i koszykówkę. W roku 2023 na boisku szkolnym powstał nowy plac zabaw. Przy szkole funkcjonuje stołówka, w której dziennie ok. 200 uczniów spożywa obiady. Budynek szkoły nie jest przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami.

Barierami są schody oraz niedostosowane wejścia. Załedwie jedno wejście do sali gimnastycznej posiada podjazd dla osób niepełnosprawnych. W szkole znajduje się również gabinet profilaktyki zdrowotnej, gabinet pedagoga oraz sale do zajęć grupowych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej (dwie sale) oraz gabinet logopedy.

W roku szkolnym 2022/23 szkoła prowadziła 24 oddziały oraz 1 oddział przedszkolny. Zajęcia prowadzone były do godz. 16:15 (nieliczne), a pozalekcyjne do godz. 18:00.

Rysunek 1 Lokalizacje oraz obwody chelmińskich szkół podstawowych
Źródło: opracowanie własne P. Murawski.

ORGANIZACJA SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

Powiat chełmiński jest organizatorem trzech szkół ponadpodstawowych funkcjonujących na terenie Chełmna oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie – miejscowość Grubno w gm. Stolno. Ponadto w Chełmnie swoją siedzibę ma Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy przy którym funkcjonuje szkoła branżowa przysposabiająca do pracy młodzież ze szczególnymi potrzebami. Ofertę edukacyjną szkół ponadpodstawowych uzupełnia Katolickie Liceum Ogólnokształcące prowadzone przez Księża Pallotynów oraz Szkoła Techniczna Bydgoskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego. Informacje na temat specyfiki poszczególnych szkół, jak również udział uczniów z Chełmna w łącznej liczbie korzystających z ww. placówek prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Organizacja szkół ponadpodstawowych w Chełmnie.

Szkoła	% uczniów z Chełmna	Specjalności
Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1 – „Liceum I Gimnazjum Chełmińskie”	47%	liceum ogólnokształcące
Zespół Szkół Nr 2 Im. Adama Mickiewicza	41%	TECHNIKUM: organizacji reklamy, logistyczne, informatyczne, ekonomiczne i reklamy. Szkoła Branżowa kształci w zawodzie sprzedawca, prowadzone są też klasy wielozawodowe.
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Zawodowego Im. Ignacego Łyskowskiego W Grubnie	22%	TECHNIKIUM: żywienia i usług gastronomicznych, hotelarstwa, rolnicze, mechatroniczne, grafiki i poligrafii cyfrowej, architektury krajobrazu. Szkoła Branżowa kształci w zawodach: kucharz, cukiernik, mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych, operator obrabiarek skrawajacych.
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	43%	Szkoła prowadzi zajęcia z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, przedszkole, szkołę podstawową, szkołę branżową, przysposabiającą do pracy oraz zespoły edukacyjno - terapeutyczne i zespoły rewalidacyjno - wychowawcze. Przy SOSzW działa internat.
Katolickie Liceum Ogólnokształcące Księża Pallotynów Collegium Culmense	44%	liceum ogólnokształcące
Szkoła Techniczna Bydgoskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego	40%	technikum logistyczne

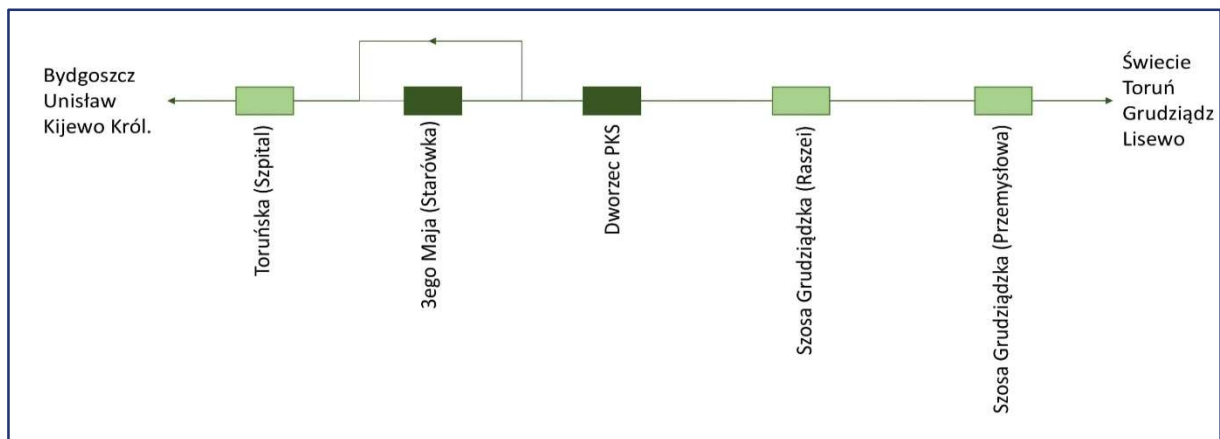
Tabela 8. Analiza SWAT funkcjonowania chełmińskiego systemu oświatowego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
→ Wielokierunkowo wykwalifikowana kadra – nauczyciele o wielu specjalizacjach, → Zaangażowanie nauczycieli w formy doskonalenia zawodowego wprowadzające nowoczesne metody nauczania, → Dostatecznie wyposażona baza dydaktyczna, → Realizacja projektów ze środków zewnętrznych pozyskanych na zajęcia pozalekcyjne, doposażenie i szkolenia nauczycieli, → Duże zaangażowanie rodziców dzieci młodszych w życie szkoły i przedszkola, → Różnorodność podejmowanych działań edukacyjno – wychowawczych w placówkach, → Organizacja imprez i uroczystości o zasięgu szkolnym i lokalnym, → Otwartość dyrekcji na inicjatywy podejmowane przez uczniów, nauczycieli, rodziców.	→ Brak nowoczesnych pomocy naukowych, → Opieka pozalekcyjna, niezapewniająca różnorodnych zajęć, → Brak terenów zieleni w otoczeniu budynków szkolnych (beton i sztuczna trawa), → Małe zaangażowanie rodziców uczniów klas starszych w życie szkoły, → Wypalenie zawodowe u niektórych nauczycieli, → Niedostosowane budynki szkół i przedszkola do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, → Niedostateczne funkcjonowanie edukacji włączającej, → Brak całotygodniowej opieki medycznej, → Brak opieki stomatologicznej → Niewystarczająca baza lokalowa przedszkola miejskiego
SZANSE	ZAGROŻENIA
→ Nowoczesne metody i narzędzia nauczania np. ok zeszyt, kodowanie na dywanie, Karty Grabowskiego, → Sukcesywne doposażanie w pomoce dydaktyczne i sprzęt audio, → Doskonalenie wszystkich podmiotów w szkole w zakresie oceniania kształtującego, → Poprawa przepływu informacji szkoła – rodzic.	→ Niż demograficzny, → Zmniejszenie liczby oddziałów powodujące konieczność uzupełnienia etatów przez nauczycieli, → Wzrastająca dysfunkcja rodzin, → Ubożenie środowiska, → Niewystarczające możliwości zapewnienia opieki psychologiczno – pedagogicznej, → Położenie budynków w strefie konserwatorskiej, → Niedostateczna subwencja i niestabilna polityka finansowania oświaty przez państwo.

Źródło: opracowanie zespołu roboczego ds. polityki rozwoju edukacji.

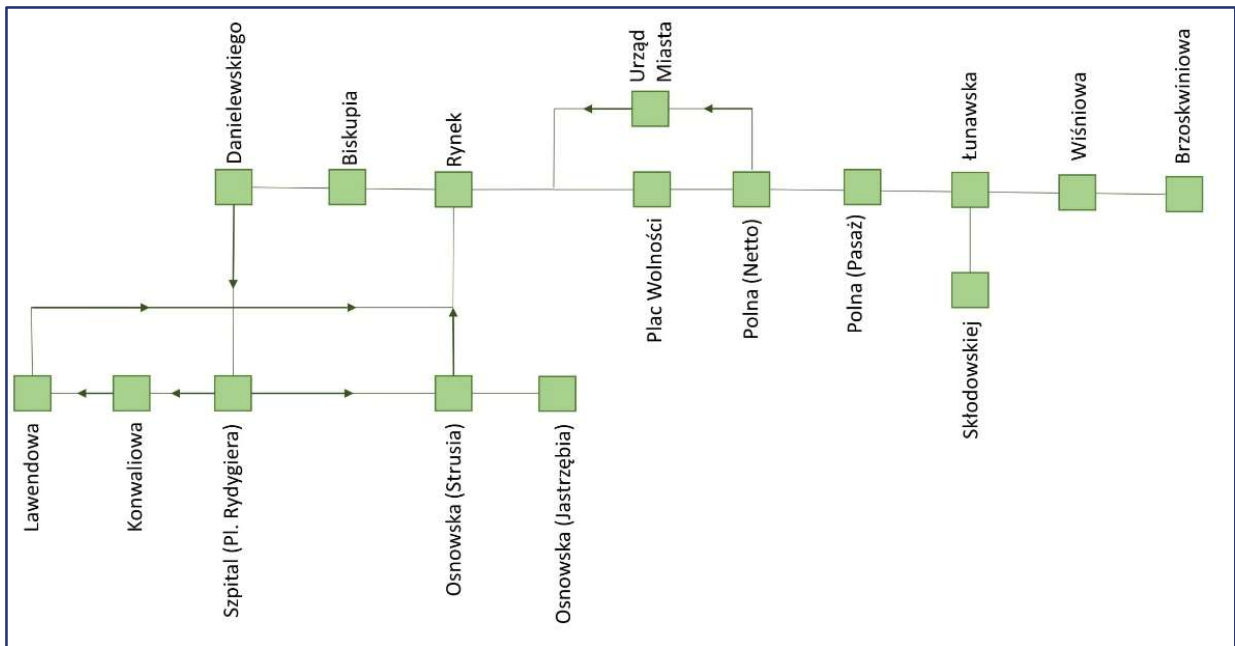
1.5. Mobilność i transport publiczny

Na terenie miasta Chełmna funkcjonujący transport publiczny opiera się na autobusowej komunikacji lokalnej i regionalnej. Transport regionalny korzysta z pięciu przystanków komunikacji publicznej zorganizowanych w przestrzeni Miasta. Główną funkcję dla integracji komunikacji lokalnej i ponadlokalnej pełni dworzec autobusowy położony przy ul. Dworcowej. Dworzec jest punktem, w którym bieg rozpoczynają autobusy jadące w kierunku Bydgoszczy, Unisławia oraz Kijewa Królewskiego, czyli linii przejeżdżających przez zespół staromiejski w Chełmnie. Na szczególną uwagę zasługuje przystanek położony przy Alei 3-ego Maja, w obrębie starówki. Przystanek ten stanowi punkt startu dla większości linii autobusowych realizowanych w kierunku Świecia, Torunia, Grudziądza oraz miejscowości powiatu chełmińskiego znajdujących się na wschód od miasta. Sieć komunikacji regionalnej uzupełniają 3 pary przystanków: Toruńska (Szpital), Szosa Grudziądzka (Raszei) oraz Szosa Grudziądzka (Przemysłowa). Przystanki położone są w układzie liniowym dawnej drogi wojewódzkiej nr 550: ul. Toruńska – Św. Ducha – 3-ego Maja – Świętojerska – Dworcowa – Szosa Grudziądzka. Układ przystanków przedstawia poniższy model (rysunek).

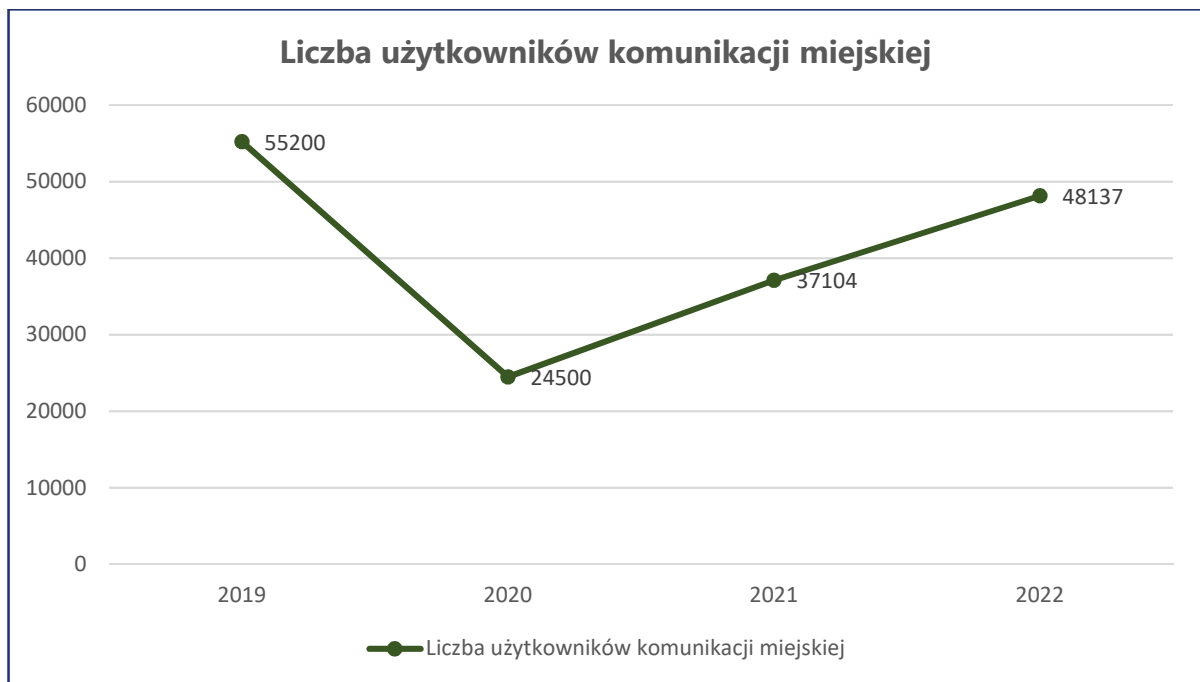
Rysunek 6. Układ przystanków komunikacji regionalnej w Chełmnie
Źródło: opracowanie własne, P. Murawski.

Ponadto na terenie miasta realizowane są przewozy komunikacji miejskiej realizowane z wykorzystaniem busów. Dzięki tej formie, komunikacja publiczna obsługuje również osiedla miejskie charakteryzujące się wąskimi ulicami. Pełną sieć komunikacji miejskiej, obowiązującą na koniec 2022 roku, przedstawia poniższy schemat komunikacji miejskiej. Do końca lutego 2021 r. komunikacja miejska opierała się na jednej wariantowej linii autobusowej: Rydygiera/Osnowska do Skłodowskiej/Brzaskwiniowej/. Od marca 2021 roku system komunikacji miejskiej został rozszerzony o Osiedle Kwiatowe: przystanki przy ul. Kwiatowej oraz Lawendowej, jak również na linii w kierunku Szpitala, bus zamiast na Placu Wolności zatrzymuje się przy ul. Dworcowej, przy budynku Urzędu Miasta Chełmna. Tym samym linia wariantowa ma przebieg: Lawendowa/Osnowska do Skłodowskiej/Brzaskwiniowej.

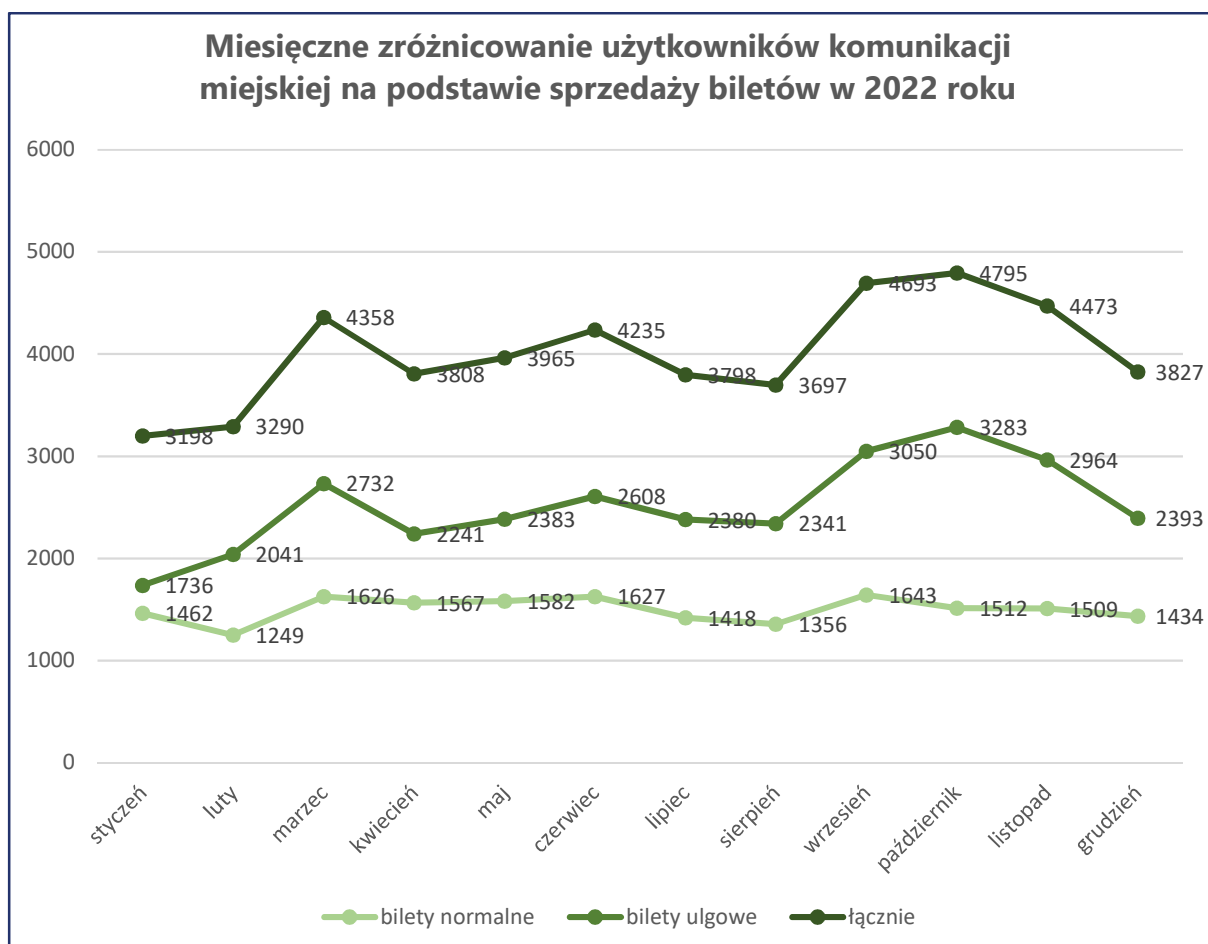

Rysunek 7. Model funkcjonowania komunikacji miejskiej, stan na 31.12.2022
 Źródło: opracowanie własne, P. Murawski.

W 2020 roku, w związku z epidemią COVID-19, zostały wdrożone drastyczne ograniczenia w funkcjonowaniu komunikacji zbiorowej, które przełożyły się na znaczący spadek liczby osób korzystających z komunikacji miejskiej. Od 2021 roku nastąpiła normalizacja siatki połączeń i obserwowany jest powrót użytkowników komunikacji miejskiej, zbliżający się do poziomu 50.000 użytkowników rocznie. Roczną liczbę użytkowników komunikacji miejskiej w latach 2019-2022 zaprezentowano na poniższym wykresie.

Wykres 19. Liczba użytkowników komunikacji miejskiej na terenie Miasta Chelmskiego
 Źródło: opracowanie własne, dane UM Chelmskiego).

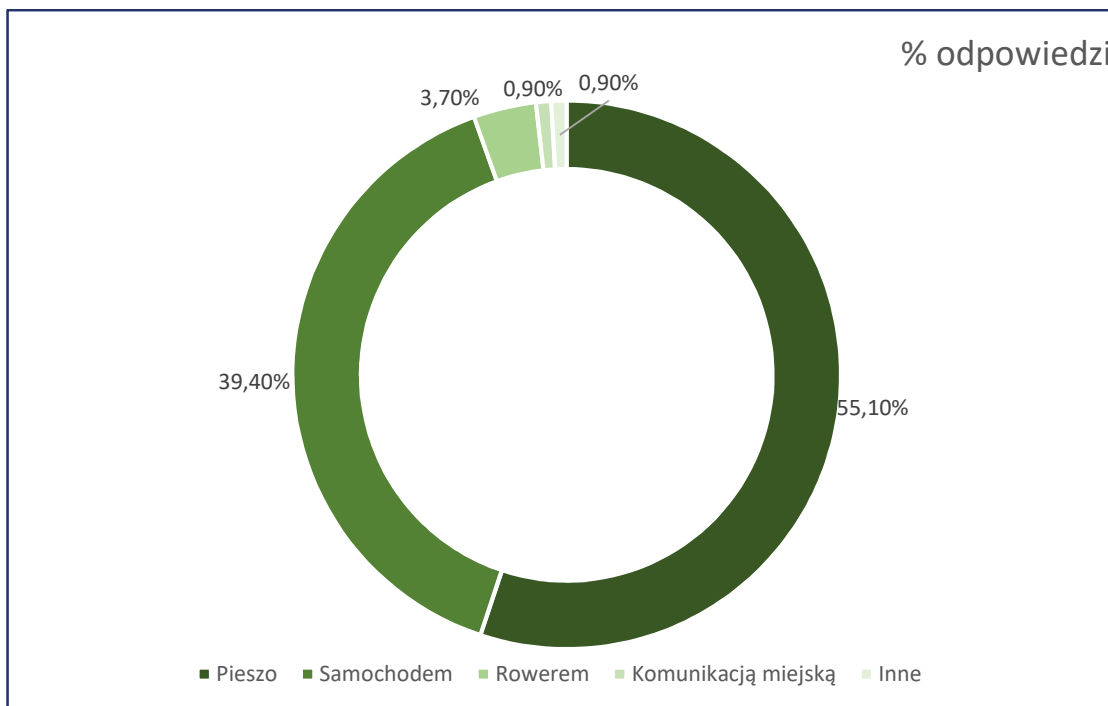
Wykres 1 Miesięczne zróżnicowanie liczby użytkowników komunikacji miejskiej w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne, dane UM Chełmno,

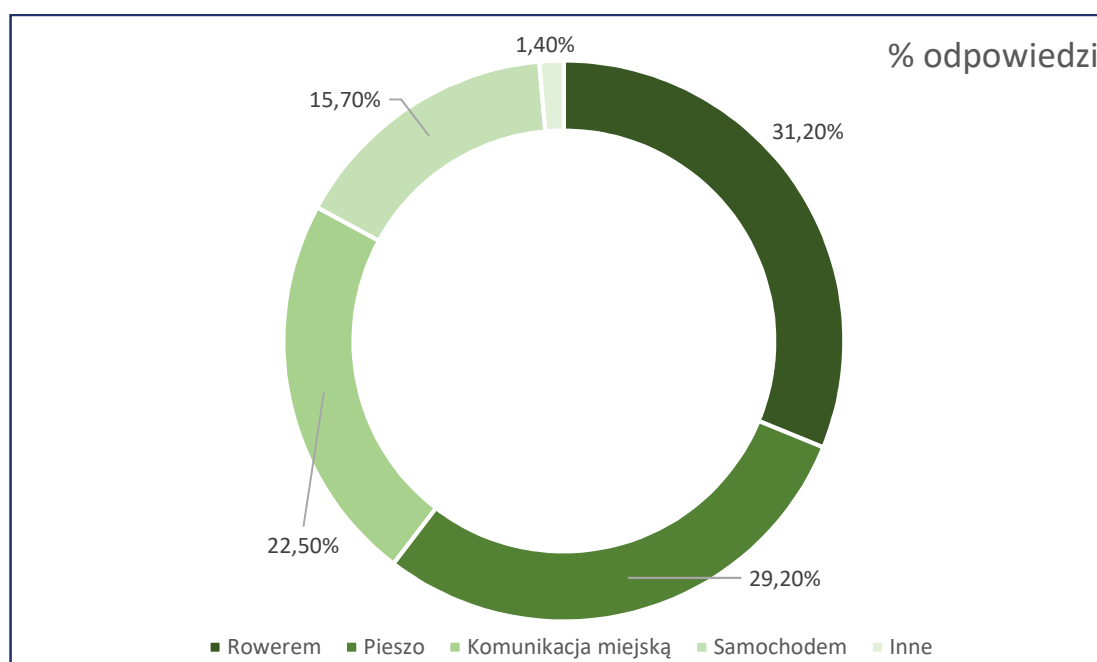
Przewidywany jest dalszy wzrost liczby użytkowników komunikacji miejskiej, jak również konieczność rozwoju sieci komunikacji, tak, aby poprawić dostępność komunikacyjną oraz czasową do usług dostępnych dla mieszkańców i mieszkanki miasta. Na powyższym wykresie zostały zaprezentowane dane dotyczące zróżnicowania liczby użytkowników komunikacji miejskiej w układzie miesięcznym. Dane obejmują 2022 rok, tym samym należy wziąć pod uwagę mniejszą liczbę przewozów w pierwszej połowie roku w związku z ograniczeniami wynikającymi z przeciwdziałaniem COVID-19. Jesienne potoki pasażerskie były już tożsame z przejazdami z okresu przed epidemią.

Komunikacja miejska w Chełmnie funkcjonuje przy wsparciu samorządu Miasta Chełmna, który partycypuje finansowo. Uprawnienia do przejazdu ulgowego posiadają osoby, które ukończyły 70 rok życia oraz osoby z I grupą inwalidztwa wraz ze wspólnie podróżującym opiekunem. Bilety ulgowe stanowią nawet 70% wszystkich biletów. Seniorzy stanowią zdecydowanie dominującą grupę użytkowników komunikacji miejskiej. Realne zapotrzebowanie na przejazdy, z uwzględnieniem obecnie funkcjonującej sieci transportu miejskiego, jak również obecnych godzin funkcjonowania przejazdów, należy oszacować na poziomie 5000 przewozów miesięcznie.

W ramach konsultacji społecznych przeprowadzonych w 2019 roku zapytano mieszkanki i mieszkańców miasta Chełmna w jaki sposób najczęściej poruszają się po mieście oraz w jaki sposób chcieliby regularnie poruszać się po mieście. Wyniki tego badania przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 20. Struktura odpowiedzi na pytanie: "W jaki sposób porusza się Pani/Pan najczęściej po mieście?"
 Źródło: UM Chełmno, miastozyje.chelmno.pl.

Wykres 21. Struktura odpowiedzi na pytanie: "W jaki sposób chciałaby/chciałby Pani/Pan poruszać się po mieście?"
 Źródło: UM Chełmno, miastozyje.chelmno.pl.

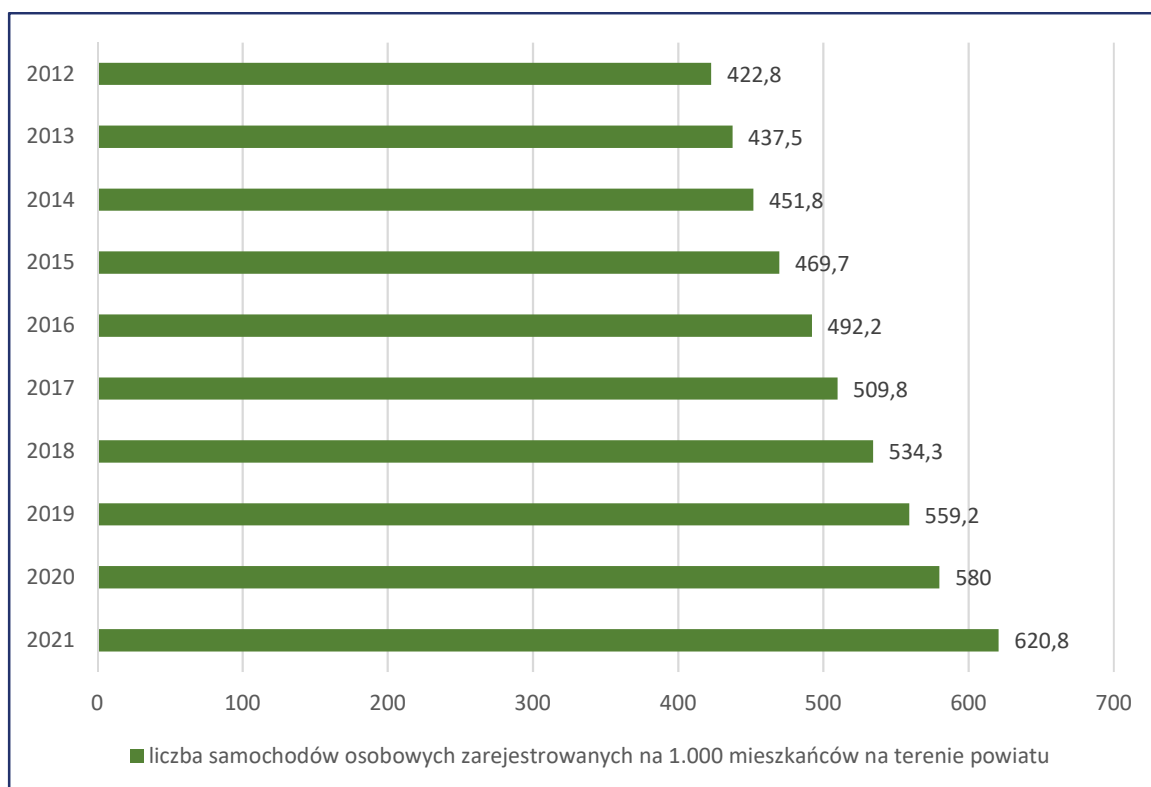
Zgodnie z zaprezentowanymi danymi, obecnie 55,1 % mieszkańców na co dzień porusza się pieszo po mieście, 39,4% użytkuje w bieżącym poruszaniu się po mieście własne auta, 3,7% rowerem i mniej niż 1% mieszkańców zadeklarowało regularne korzystanie z komunikacji miejskiej.

Oczekiwania mieszkańców są jednak odmienne, co przedstawił kolejny wykres, dotyczący preferencji transportowych mieszkańców. Najwięcej mieszkanki i mieszkańcy, bo aż 31,2% wskazało rower jako oczekiwany środek codziennej komunikacji, zaś 29,2% wskazało, że preferuje poruszanie

się pieszo. Z kolei 22,5% mieszkańców chciałoby korzystać z jest preferowanym środkiem komunikacji. Powyższe wyniki stanowią przesłankę do podjęcia tematu kształtowania zrównoważonej mobilności, jako jednego z priorytetów społeczności miasta Chełmna.

Obecny stan infrastruktury rowerowej w Chełmnie nie jest zadowalający. Podstawowy układ stanowi ścieżka (o zróżnicowanym charakterze) na osi wschód-zachód, zaczynająca się przy granicy z miejscowością Grubno (gm. Stolno) – dająca możliwość dojazdu do Wąbrzeźna przez Stolno oraz do Torunia przez Unisław – doprowadzona jest do ośrodka nad Jeziorem Starogrodzkim. Szlak ten częściowo stanowi ścieżkę pieszo-rowerową (od Grubna do ul. Planty Kolejowe), następnie przechodzi w wydzieloną ścieżkę rowerową w części ul. Dworcowej. Pozostała część ul. Dworcowej, jak również ul. Grudziądzka i Rynek to wspólna infrastruktura pieszych oraz rowerzystów. Wydzielono ścieżka rowerowa znajduje się również na ul. Biskupiej. Ścieżka pieszo-rowerowa znajduje się ponadto na ul. Jastrzębskiego od Ogrodowej do ww. ośrodka. Część ul. Jastrzębskiego pomiędzy Biskupią a Ogrodową przygotowana jest do zmiany organizacji ruchu zapewniającej bezpieczeństwo poruszających się rowerzystów. System ścieżek rowerowych składa się ponadto ze ścieżki pieszo-rowerowej łączącej ul. Planty Kolejowe z ul. Brzoskwiniową oraz fragmentu ścieżki w ul. Nad Groblą od Alei Prawa Chełmińskiego do granicy Miasta z m. Nowe Dobra, w ciągu drogi powiatowej. Kolejne działania dotyczące rozwoju infrastruktury są w przygotowaniu.

Obecnie jednak samochód osobowy jest częstym wyborem mieszkańców miasta i powiatu chełmińskiego. Zgodnie z danymi GUS, liczba aut na 1000 mieszkańców w powiecie chełmińskim stale rośnie, na koniec 2021 roku osiągając wskaźnik 620,8 aut na 1000 mieszkańców. Jest to niższy wynik niż średnia dla sąsiedniego powiatu świeckiego (701,9), województwa kujawsko-pomorskiego (680,4) oraz Polski (682,4). Dla porównania, wskaźnik liczby aut osobowych na 1000 mieszkańców w 2012 roku wynosił odpowiednio: powiat chełmiński 422,8, powiat świecki 495,0, województwo kujawsko-pomorskie 477,6, a ogólnopolski wskaźnik 486,4. Warto jednak wskazać, że liczba aut w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie chełmińskim jest najmniejsza wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. Niższe wartości wskaźnika w 2021 roku wystąpiły jeszcze w trzech powiatach grodzkich: Grudziądzu (512,3), Toruniu (601,6) oraz Włocławku (597,5). Dowodzi to również o większym znaczeniu form mobilności niezwiązanych z wykorzystaniem auta niż w pozostałej części regionu kujawsko-pomorskiego. Uwzględniając znaczenie mobilności oraz preferencje mieszkańców Miasta Chełmna w zakresie przemieszczania się po mieście, jest to jeden z obszarów możliwych przemian o strategicznym znaczeniu dla Miasta.

Wykres 22. Wzrost wskaźnika liczby samochodów osobowych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców powiatu chełmińskiego w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS).

1.6. Środowisko naturalne i infrastruktura

Ważnym elementem infrastrukturalnym, mającym bezpośredni wpływ na środowisko, jest energia, zarówno elektryczna, jak i paliwa wykorzystywane do ogrzewania poszczególnych budynków miejskich. Pomiędzy 2015 a 2020 rokiem liczba odbiorców (liczba zawartych indywidualnych umów na dostawę energii elektrycznej) na terenie Chełmna wzrosła o 13,9%. Zużycie energii wzrosło o 6,8 % osiągając wartość 12.867,1 MWh rocznie. W przeliczeniu na jednego mieszkańca zużycie energii elektrycznej wzrosło z 592,5 kWh w 2015 roku do 663,7 kWh rocznie w 2020 roku. Obserwując jednak dane dotyczące zużycia energii w przeliczeniu na 1 gospodarstwo domowe zauważalny jest spadek zużycia energii elektrycznej o ponad 6%. Wiąże się to jednak ze zmianą struktury społecznej oraz znacznie częstszym samodzielnym prowadzeniem gospodarstw domowych. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w 2020 roku było niższe od średniej krajowej dla miast wynoszącej 1752,5 kWh na gospodarstwo domowe rocznie.

Tabela 9. Zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe na terenie miasta Chełmna w latach 2015-2020.

Rok	Liczba odbiorców [gospodarstwa domowe]	Zużycie [MWh]	Zużycie na 1 gospodarstwa domowego [kWh]	Zużycie na 1 mieszkańca [kWh]
2015	6.820	12.042,7	1.765,8	592,5
2016	6.923	12.236,6	1.767,5	608,2
2017	7.744	12.677,8	1637,1	636,2

2018	7.649	13.129,5	1716,5	663,0
2019	7.592	12.285,6	1618,2	626,7
2020	7.771	12.867,1	1655,8	663,7
ZMIANA	+951	+824	-110	+71
	+13,9%	+6,8%	-6,2%	+12,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analogicznie do obserwowanego w kraju rozwoju mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii, na terenie miasta Chełmna znacząco wzrasta liczba małych instalacji fotowoltaicznych. Instalacje montowane są przede wszystkim na budynkach mieszkalnych jednorodzinnych, jednakże funkcjonują już instalacje na obiektach wielorodzinnych, jak również przemysłowych i usługowych. Gmina Miasto Chełmno dysponuje 3 własnymi instalacjami fotowoltaicznymi, dwiema funkcjonującymi w strukturach Zakładu Wodociągów i Kanalizacji (oczyszczalnia ścieków oraz odrębnie stacja uzdatniania wody), trzecia funkcjonuje w kompleksie Szkoły Podstawowej nr 1, wspierając ogrzewanie wody basenowej dla Basenu Wodnik. Zgodnie z danymi, we wrześniu 2022 roku na terenie miasta funkcjonowało 281 mikroinstalacji fotowoltaicznych o sumarycznej mocy przekraczającej 2,3 MW. Strukturę mocy ww. instalacji zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 10. Struktura mikroinstalacji fotowoltaicznych przyłączonych do sieci energetycznych na terenie Chełmna (stan na wrzesień 2022 r.)

Moc pojedynczej instalacji [kW]	Liczba instalacji [szt.]	Moc sumaryczna [kW]
Do 4,99	97	378,46
5,00-9,99	152	1.190,76
10,00-14,99	3	33,99
15,00-19,99	6	105,86
20,00-24,99	4	81,62
25,00-50,00	13	524,205
SUMA	281	2.314,895

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ENERGA-OPERATOR S.A.

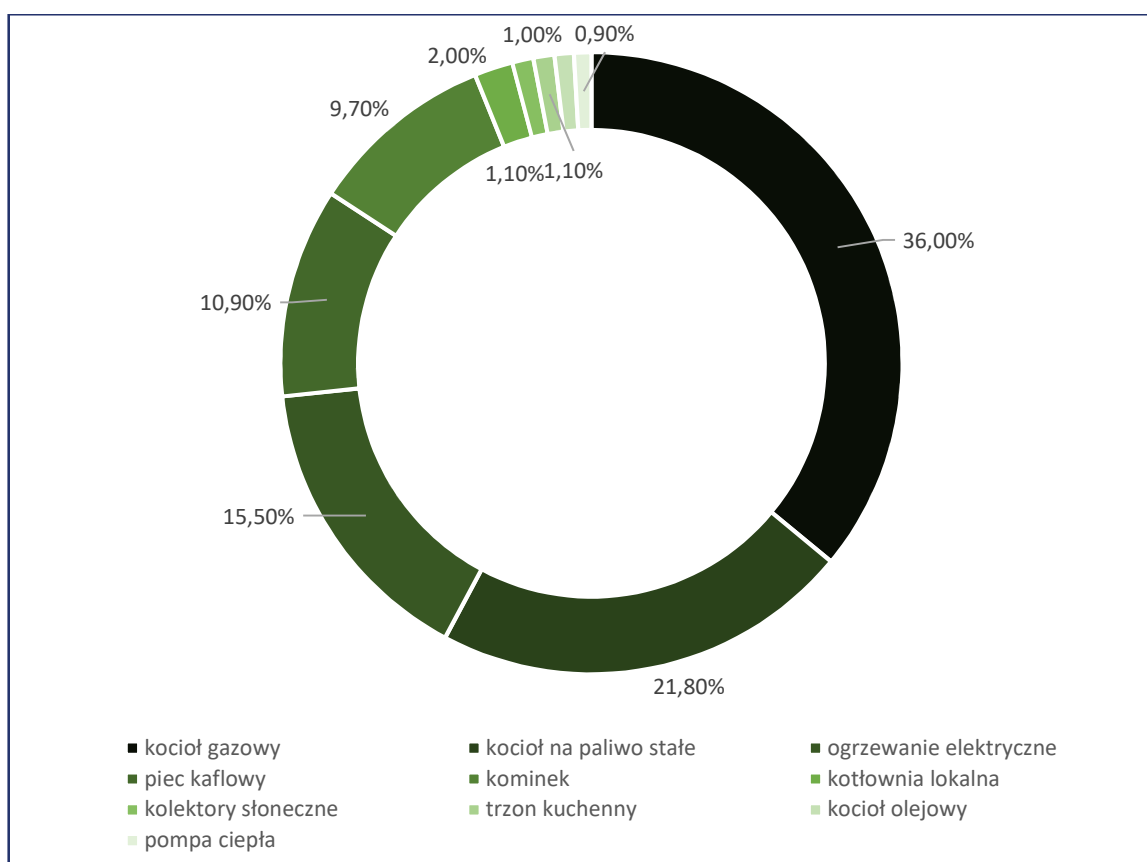
Ponadto na terenie miasta Chełmna zrealizowana została duża instalacja fotowoltaiczna o mocy 2,5 MW, położona przy ul. Nad Groblą o mocy przyłączeniowej 2,5 MW, oddana do użytku w styczniu 2023 roku. Do końca roku 2023 planowano realizację farmy fotowoltaicznej tuż przy granicy miasta Chełmna (Nowe Dobra, gmina wiejska Chełmno) o mocy do 13,5 MW. W przygotowaniu jest inwestycja o mocy do 2 MW zaplanowana w obrębie jednego z chełmińskich zakładów przemysłowych.

Rozwój potencjału energetyki odnawialnej jest znaczącym potencjałem miasta Chełmna, posiadającym doskonałe uwarunkowania do rozwoju energetyki słonecznej. Uwzględniając znaczący potencjał w tym zakresie, w przyjętym w lutym 2022 roku projekcie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasto Chełmna uwzględniono tereny pod rozwój miejskiej farmy fotowoltaicznej, zapewniającej zapotrzebowanie na energię elektryczną dla miejskich instytucji.

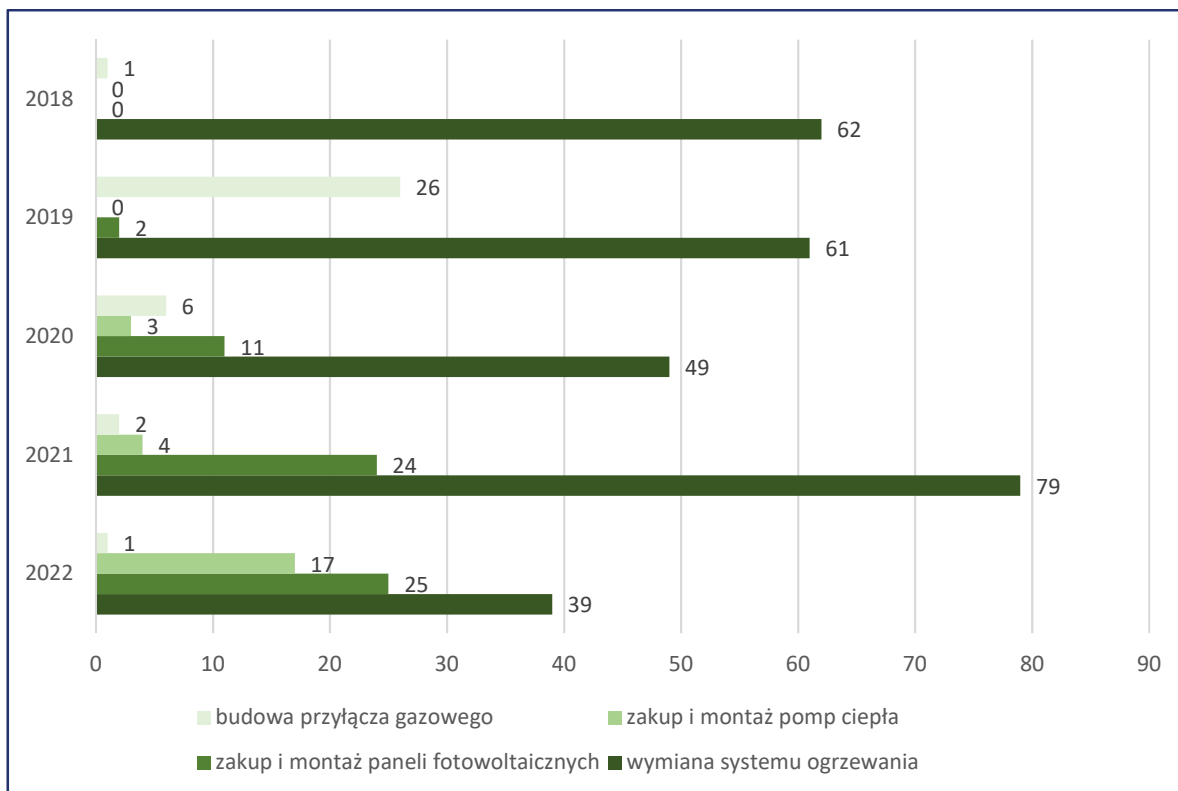
Zgodnie z danymi zadeklarowanymi przez właścicieli nieruchomości na terenie miasta Chełmna w ramach Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB), zgodnie ze stanem na 30.09.2022 r. najczęstszym rodzajem kotłów służących do ogrzewania były kotły gazowe – 36,0%. Na drugim miejscu zostały wskazane kotły na paliwo stałe - 21,8%, następnie ogrzewanie elektryczne na poziomie 15,5%. Znaczący udział w ogrzewaniu miejskich budynków mają instalacje o bardzo małej sprawności: piece

kaflowe 10,9% oraz tzw. trzon kuchenny 1,1%. Te dwie formy występują głównie w obszarze najstarszej zabudowy – zespołu staromiejskiego, kamienicach zarówno komunalnych, jak i prywatnych.

W ostatnich latach obserwuje się przyrost ekologicznych form ogrzewania obiektów, jak również ogrzewania ciepłej wody użytkowej: pomp ciepła – 0,9% oraz kolektorów słonecznych - 1,1%. Wyraźna zmiana preferencji w zakresie wymiany oraz pierwszego montażu źródła ogrzewania jest zauważalna od lutego 2022 roku oraz w wyniku następstw inwazji Rosji na Ukrainę, i w konsekwencji znaczącej niestabilności cen energii, w tym paliwa gazowego. Zmiany zostały zaobserwowane m.in. w zakresie wnioskowanych dotacji na działania z zakresu efektywności energetycznej i zmniejszonego zainteresowania realizacją instalacji gazowych. Dane na temat zróżnicowania źródeł ogrzewania, jak również struktury udzielanych dotacji proekologicznych obrazują dwa poniższe wykresy.

Wykres 23. Struktura rodzajowa kotłów stosowanych na terenie miasta Chełmna
 Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji złożonych do bazy CEEB, stan na 13.09.2022 r..

Wykres 24. Liczby udzielonych dotacji inwestycyjnych na działania prośrodowiskowe w latach 2018-2022
Źródło: dane własne, UM Chełmno.

W latach 2018-2022 udzielono łącznie dotacje celowe z budżetu Gminy Miasto Chełmno w wysokości 1.124.142,92 zł, na inwestycje takie jak: zmiana systemu ogrzewania, montaż kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych, instalacja pompy ciepła, budowa przyłącza gazowego, jak również wspierano możliwości realizacji zamierzeń takich jak: budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowa przyłączy kanalizacyjnych na terenie nieruchomości zlokalizowanych na terenie miasta Chełmna. W 2022 roku nastąpiło wyraźne załamanie liczby wniosków dotyczących wymiany systemów ogrzewania (w tym zakresie najczęściej występowały wnioski dotyczące wymiany ogrzewania na gazowe). Działanie to jest również związane z rozwojem sieci gazowniczej na terenie miasta Chełmna.

Zgodnie z danymi GUS łączna długość sieci gazowej na terenie Chełmna w latach 2015-2021 wzrosła o niemal 20%, przekraczając 50,5 km długości. Wraz ze wzrostem długości sieci gazowej na terenie miasta, znacząco wzrosła również liczba czynnych przyłączy, która pomiędzy 2015 a 2021 rokiem wzrosła o 156 sztuk. Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli. W najbliższym czasie przewiduje się dalszy wzrost liczby przyłączy gazowych szczególnie w obrębie Os. Dworzyska oraz tzw. Osiedla Działki Miejskie (przy Motocrossie), co ma związek z najnowszymi inwestycjami w zakresie ułożenia sieci gazowej w tych miejscach.

Tabela 11. Przyrost długości czynnej sieci gazowej na terenie Chełmna w latach 2015-2021

Rok	Długość [m]	Liczba przyłączy (sztuki)
2015	42.356	1350
2016	42.453	1351
2017	42.453	1356
2018	42.453	1373

2019	48.089	1461
2020	50.829	1480
2021	50.653	1506

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

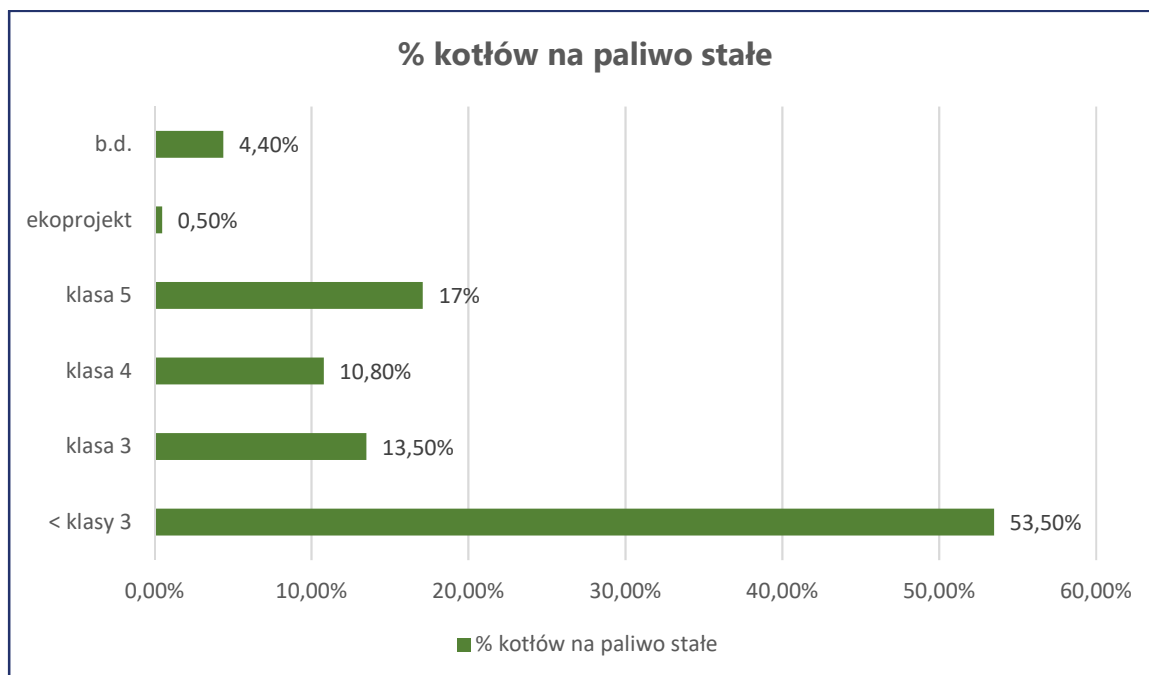
Zgodnie z danymi PGNiG Sp. z o.o. za 2021 rok, na terenie miasta Chełmna zużyte zostało 70.715,4 MWh gazu ziemnego. Paliwo to zostało w 56% zużyte w 4234 gospodarstwach domowych (część budynków wielorodzinnych składała wspólne oświadczenia do CEEB, zaś dane PGNiG są sprowadzone do danych indywidualnych), w 25,1% przez przemysł, a w 18,8% przez handel i usługi.

Wykres 25. Struktura zużycia gazu ziemnego na terenie miasta Chełmna w 2021 r.

Sektor	Liczba odbiorców [szt.]	Zużycie [MWh]	Udział
Gospodarstwa domowe	4.234	39.632,2	56%
Przemysł	35	17.784,2	25,1%
Handel i usługi	162	13.299,0	18,8%
SUMA	4.431	70.715,4	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGNiG Sp. z o.o.

Kluczowym wyzwaniem dla miasta jest uporządkowanie emisji z kotłów na paliwo stałe, które mają bezpośredni wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w Chełmnie. Zgodnie z danymi CEEB, ponad 50% kotłów na paliwo stałe posiada niską – poniżej 3 – klasę, czyli tzw. „kopciuchy”. Ponadto niemal 5% mieszkańców w deklaracji wskazało brak danych na temat klasy kotła. Istnieje więc duże prawdopodobieństwo, że kotły te również są niskiej klasy. Kotły o dobrej sprawności i efektywności – klasy 5 oraz ekoprojekt stanowią łącznie 17,5% kotłów na paliwo stałe w Chełmnie. Wynika to również z faktu, że w przypadku wymiany źródła ogrzewania większość mieszkańców decyduje się na kompleksową wymianę źródła ogrzewania, wraz ze zmianą paliwa – najczęściej na wspomniane gazowe lub rzadziej elektryczne.

Wykres 26. Struktura rodzajowa kotłów na paliwo stałe stosowanych na terenie miasta Chełmna

Źródło: opracowanie na podstawie deklaracji złożonych do bazy CEEB, stan na 13.09.2022 r.

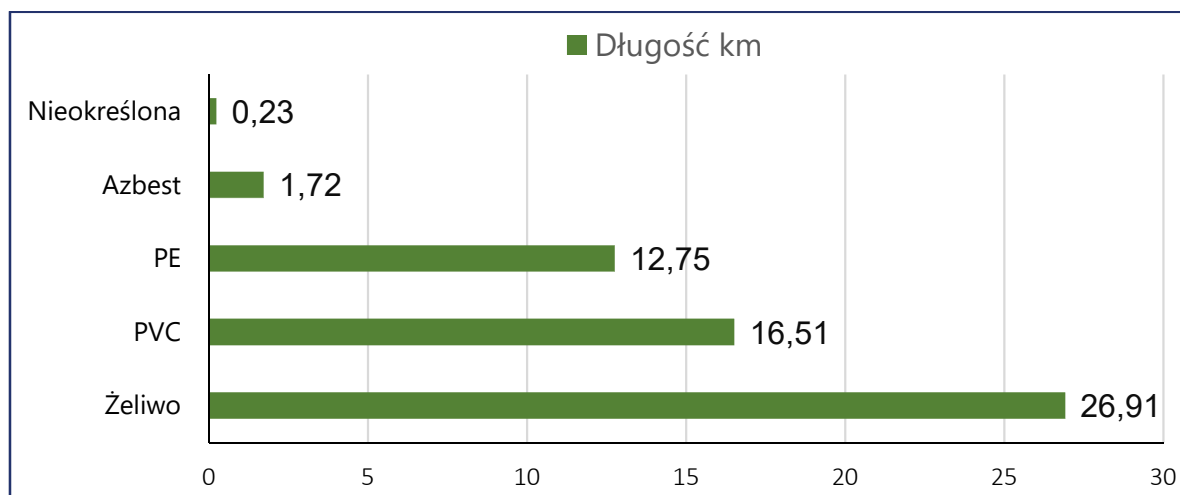
Bardzo ważnymi elementami infrastruktury komunalnej, związanej ze środowiskiem życia mieszkańców są wodociągi oraz kanalizacja. Obszar ten jest w kompetencjach Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Chełmnie (ZWiK). Zgodnie z danymi Zakładu długość sieci wodociągowej na koniec 2022 roku wyniosła 58,12 km, łączna długość przyłączy do sieci 31,31 km, a łączna liczba przyłączy 1776.

Tabela 12. Zmiany skali sieci wodociągowej w latach 2019-2022

Sieć wodociągowa	2019	2020	2021	2022
Łączna długość	56,34 km	57,89 km	58,04 km	58,12 km
Łączna długość przyłączy	30,58 km	30,66 km	31,31 km	31,31 km
Łączna liczba przyłączy	1757	1753	1776	1776

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZWiK Chełmno.

Sieć wodociągowa Miasta Chełmna nie jest jednorodna. W miarę postępu prac zespół ZWiK inwentaryzuje i uzupełnia informacje na temat stanu oraz materiału wykonania poszczególnych fragmentów sieci wodociągowej. Obecnie najdłuższa sieć jest wykonana z żeliwa 26,91 km, następnie z PVC – 16,51 km oraz PE – 12,75 km. Niestety wśród materiałów, z których wykonana jest sieć wodociągowa funkcjonuje nadal azbest, z którego wykonane jest 1,72 km sieci wodociągowej. Zestawienie materiałów obrazuje poniższy wykres.

Wykres 27. Zestawienie długości sieci wodociągowej w podziale na materiał wykonania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZWiK.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2022 roku wyniosła 83,55 km. Długość przykanalików, stanowiących dowiązanie do sieci kanalizacyjnej wyniosła 27,71 km. Łączna liczba przykanalików osiągnęła liczbę 2104. Powyższe dane świadczą o kontynuowanym rozwoju sieci kanalizacyjnej. W okresie ostatnich czterech lat została zrealizowana nowa sieć kanalizacyjna w rejonie ulicy Wrzosowej oraz Bliskiej, jak również przebudowano sieć przy ul. Łabędziej, która daje możliwość realizacji nowych inwestycji w zakresie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Rozwój sieci kanalizacyjnej stanowi znaczące wyzwanie dla dalszego rozwoju miasta Chełmna. Jest to podstawowa

infrastruktura, umożliwiająca rozwój zabudowy. Sieć kanalizacyjna na terenie miasta Chełmna składa się z trzech rodzajów: (1) kanalizacji sanitarnej – wyłącznie odbierającej ścieki sanitarne z zabudowań, (2) kanalizacji ogólnospławnej – łączącej ścieki sanitarne z wodą opadowymi. Obie powyższe sieci odprowadzane są do Oczyszczalni Ścieków w Chełmnie. Trzecią sieć stanowi kanalizacja deszczowa, która poprzez system separatorów, odprowadza wody opadowe do środowiska. Zestawienie długości sieci kanalizacyjnej przedstawia poniższa tabela. Zaprezentowane mapy obrazują system sieci kanalizacyjnej.

Tabela 13. Zmiany skali sieci kanalizacyjnej w latach 2019-2022.

Sieć kanalizacyjna	2019	2020	2021	2022
Łączna długość	82,07 km	81,80 km	83,34 km	83,55 km
Łączna długość przykanalików	26,93 km	27,05 km	27,35 km	27,71 km
Łączna liczba przykanalików	2042	2049	2081	2104

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZWIK Chełmno.

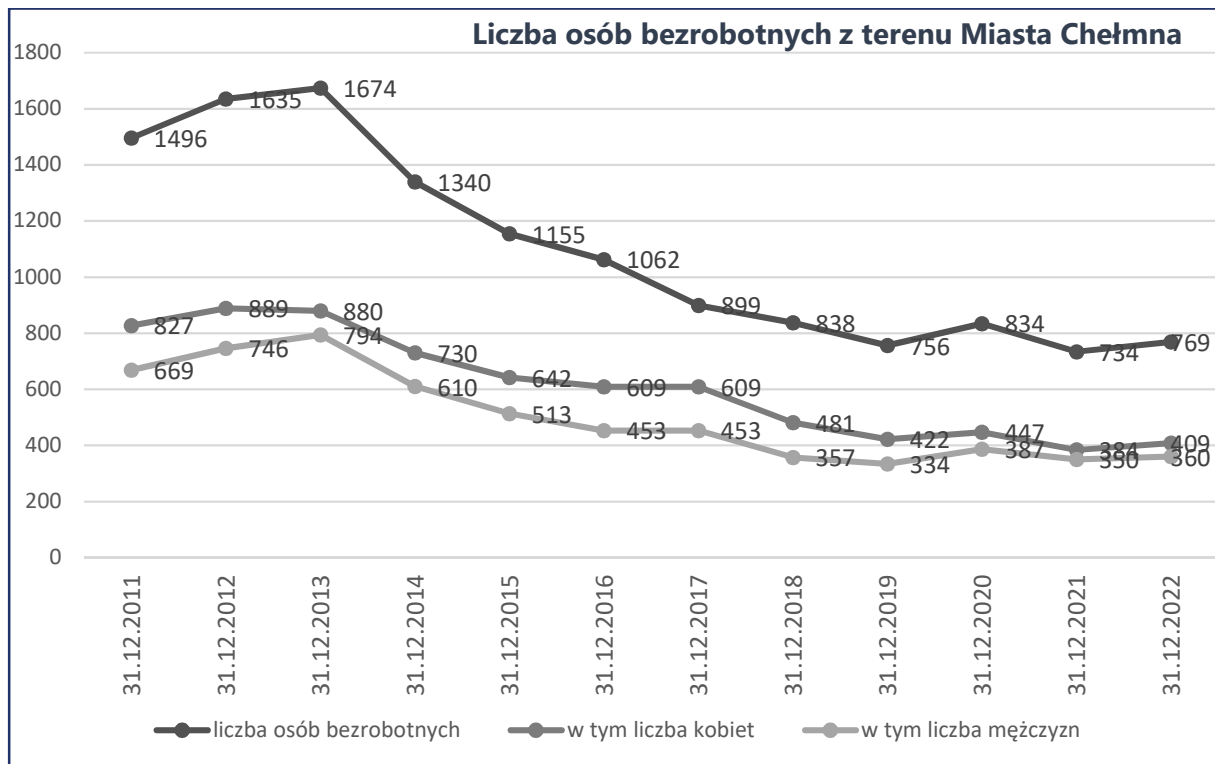
*Rysunek 8. Rozkład przestrzenny sieci sanitarnej i sieci ogólnospławnej na terenie Chelmna
Źródło: ZWiK Chelmno.*

Rysunek 9. Rozkład przestrzenny sieci ogólnospławnej i deszczowej na terenie Chelmna
Źródło: ZWiK Chelmno.

1.7. Gospodarka i rynek pracy

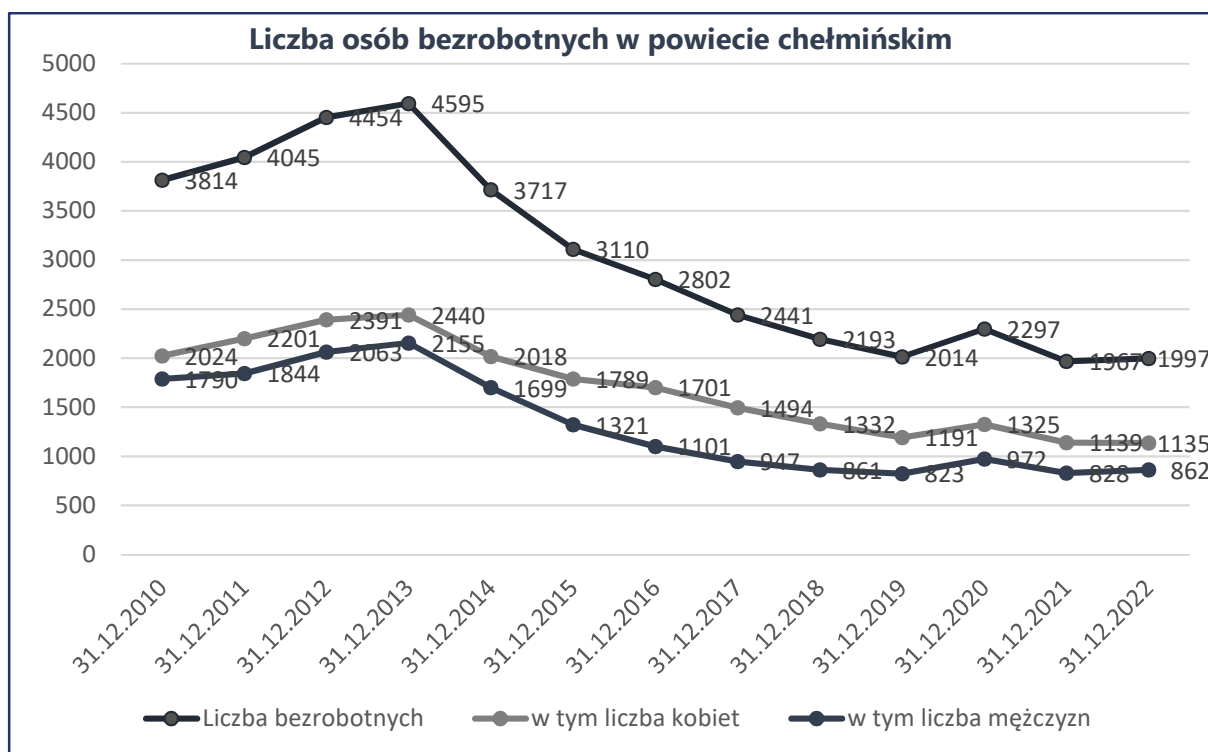
Przystępując do analizy rynku pracy na terenie miasta Chełmna uwzględniono statystyki pochodzące z Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie, dotyczące liczby bezrobotnych zamieszkujących miasto Chełmno. Liczba bezrobotnych została zestawiona wraz z podziałem na mieszkanki i mieszkańców w okresie od 2011 do 2022 roku, każdorazowo przyjmując stan na dzień 31 grudnia. Sytuacja na rynku pracy diametralnie zmieniła się w ciągu ostatniej dekady. Po szczycie bezrobocia w 2013 roku następuje sukcesywny spadek. Od 2018 roku liczba osób bezrobotnych utrzymuje się na stałym poziomie około 800 osób.

Wykres 28. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Miasta Chełmna
Źródło: Dane PUP w Chełmnie.

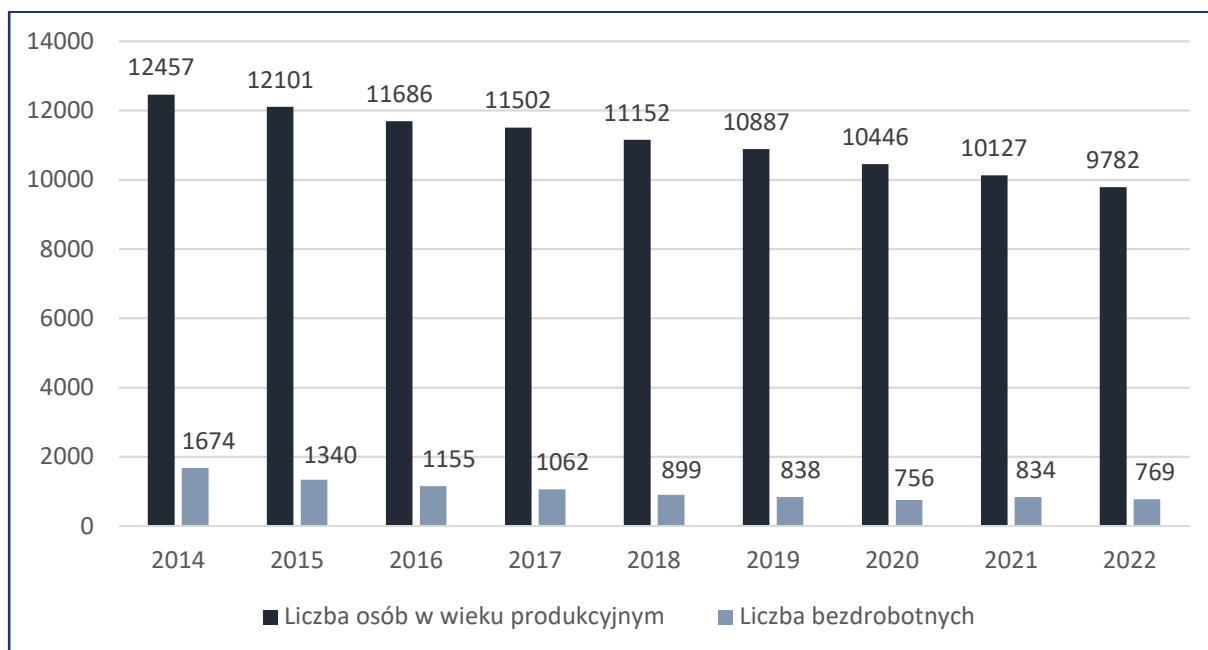
Lokalny rynek pracy obsługuje nie tylko mieszkańców i mieszkanki Chełmna. Bezpośrednio z chełmińskiego rynku pracy korzystają również mieszkańcy całego powiatu chełmińskiego oraz świeckiego. Szczegółowe statystyki, wraz z podziałem na mieszkanki i mieszkańców, zaprezentowano na poniższym wykresie. Uwagę zwraca zmiana trendu w 2020 roku, która wynika z okresu epidemii COVID-19, która przełożyła się na kondycję rynku pracy. Jest to sytuacja niezależna od uwarunkowań lokalnych.

Kluczowym wyzwaniem lokalnego rynku pracy jest aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych. Utrzymujący się, stały pułap liczby osób bezrobotnych na lokalnym rynku pracy, ujawnia, że ta grupa jest najliczniejsza. Wyzwanie to dotyczy zarówno Miasta Chełmna, jak również całego powiatu chełmińskiego, gdzie od 2018 roku utrzymuje się stała liczba - około 2000 osób - poszukujących zatrudnienia.

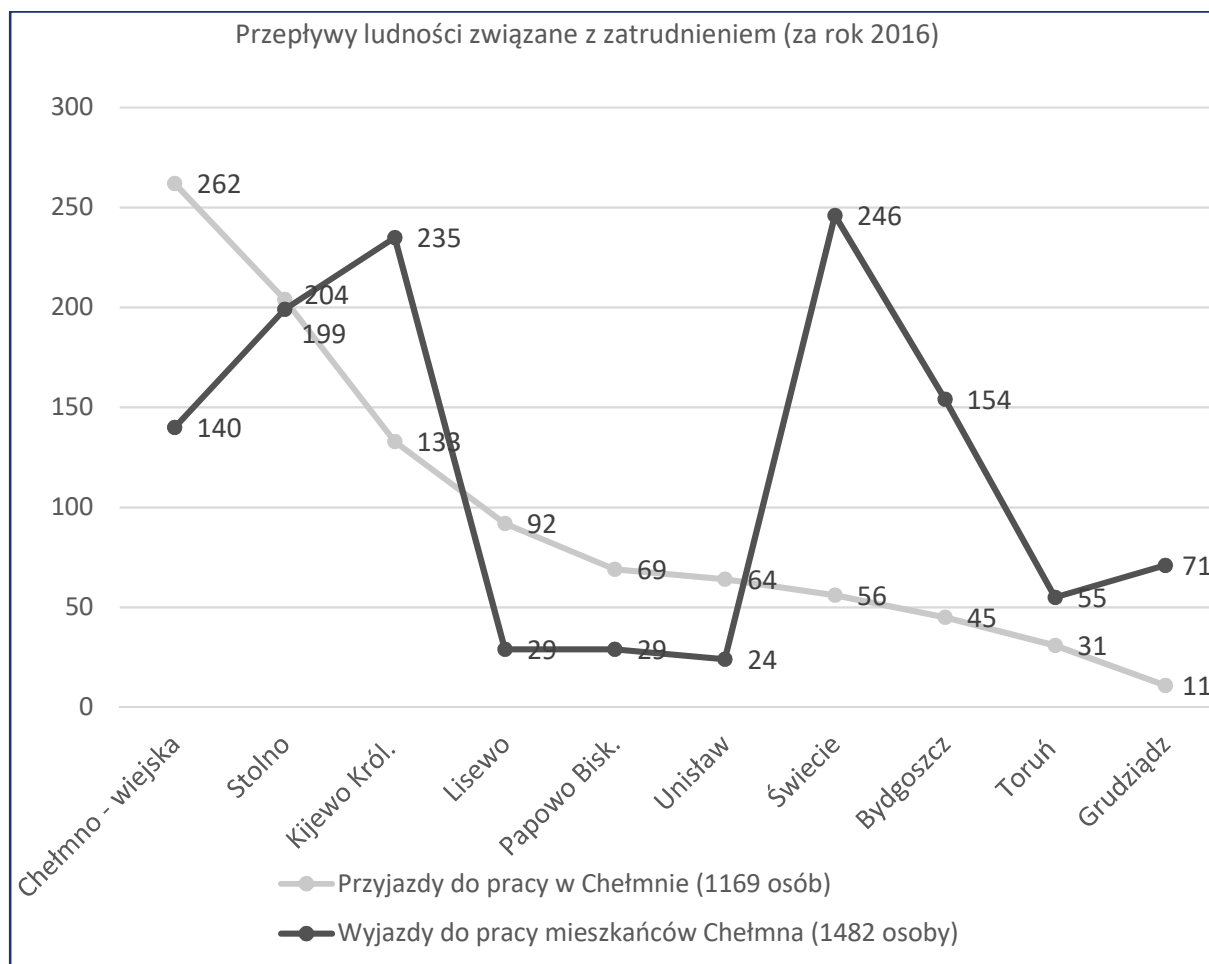
Wykres 29. Liczba bezrobotnych z terenu powiatu chełmińskiego
Źródło: PUP Chełmno,

Uzupełnieniem danych w niniejszym zakresie jest porównanie liczby osób bezrobotnych z ogólną liczbą mieszkanek i mieszkańców w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-60, mężczyźni w wieku 18-65 lat), które zaprezentowano na poniższym wykresie. Pomimo znaczącego spadku liczby osób w wieku produkcyjnym pomiędzy 2014 a 2022 rokiem (spadek o 2675 osób, około 21 %), liczba osób bezrobotnych spadła o 905 osób, co stanowi zmianę o 54%.

Wykres 30. Zestawienie liczby osób bezrobotnych względem liczby osób w wieku produkcyjnym na terenie miasta Chełmna
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP oraz WSO UM Chełmno.

Korzystając z danych GUS (2016) poddano analizie codzienne przemieszczanie się związane z zatrudnieniem. Poniższy wykres prezentuje miejsca zamieszkania osób pracujących na terenie miasta Chełmna (1169 osób, zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2016 r.) oraz miejsce zatrudnienia mieszkanek i mieszkańców miasta Chełmna pracujących poza Chełmnem (1482 osoby, zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2016 r.). Poniższe dane jednoznacznie wskazują, że przeważa liczba mieszkańców miasta pracujących poza miejscem zamieszkania, nad liczbą osób zamieszkujących poza Chełmnem, ale pracujących na terenie miasta. Na koniec 2016 roku różnica ta wynosiła 313 osób.

Wykres 31. Zestawienie codziennych przepływów związanych z pracą pomiędzy Miastem Chełmnem a gminami regionu
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS 2016.

Zgodnie z zaprezentowanymi danymi, najczęstszym miejscem pracy mieszkanek i mieszkańców Chełmna (poza miastem Chełmnem) jest sąsiednia gmina Świecie, w której zatrudnienie znajdowało aż 246 mieszkańców. Najliczniej jako miejsca pracy wybierane są kolejno gminy sąsiednie: Kijewo Królewskie oraz Stolno. Każdorazowo fakt ten związany jest z usytuowaniem dużych zakładów produkcyjnych na terenie ww. gmin, tj. Adriana S.A. w Kosowiznie, gm. Kijewo Królewskie oraz Stiegelmeier Sp. z o.o. w Grubnie, gm. Stolno. Na czwartej pozycji znajduje się miasto Bydgoszcz z liczbą 154 osób dojeżdżających do pracy, następnie gmina wiejska Chełmno oraz miasto Grudziądz.

Do pracy na terenie miasta Chełmna najczęściej dojeżdżają mieszkańcy gminy wiejskiej Chełmno - 262 osoby, następnie kolejnych dwóch gmin graniczących z terenem miasta: gminy Stolno (199 osób) oraz Kijewo Królewskie (133). Jest to strefa zbieżna z omawianą w niniejszej diagnozie strefą suburbanizacji Miasta Chełmna, obejmującą trzy przyległe gminy wiejskie powiatu chełmińskiego: Chełmno, Kijewo Królewskie oraz Stolno. Sześć pierwszych pozycji zajmuje sześć

gmin wiejskich współtworzących wraz z miastem powiat chełmiński. Poza gminami powiatu, na terenie miasta Chełmna zatrudnienie znajdują mieszkańcy gminy Świecie (56 osób), następnie miast: Bydgoszcz, Toruń oraz Grudziądz. Raport GUS w 2016 roku jest najświeższą analizą codziennych przepływów związanych z zatrudnieniem. Przewidywalny termin kolejnego opracowania to 2026 rok.

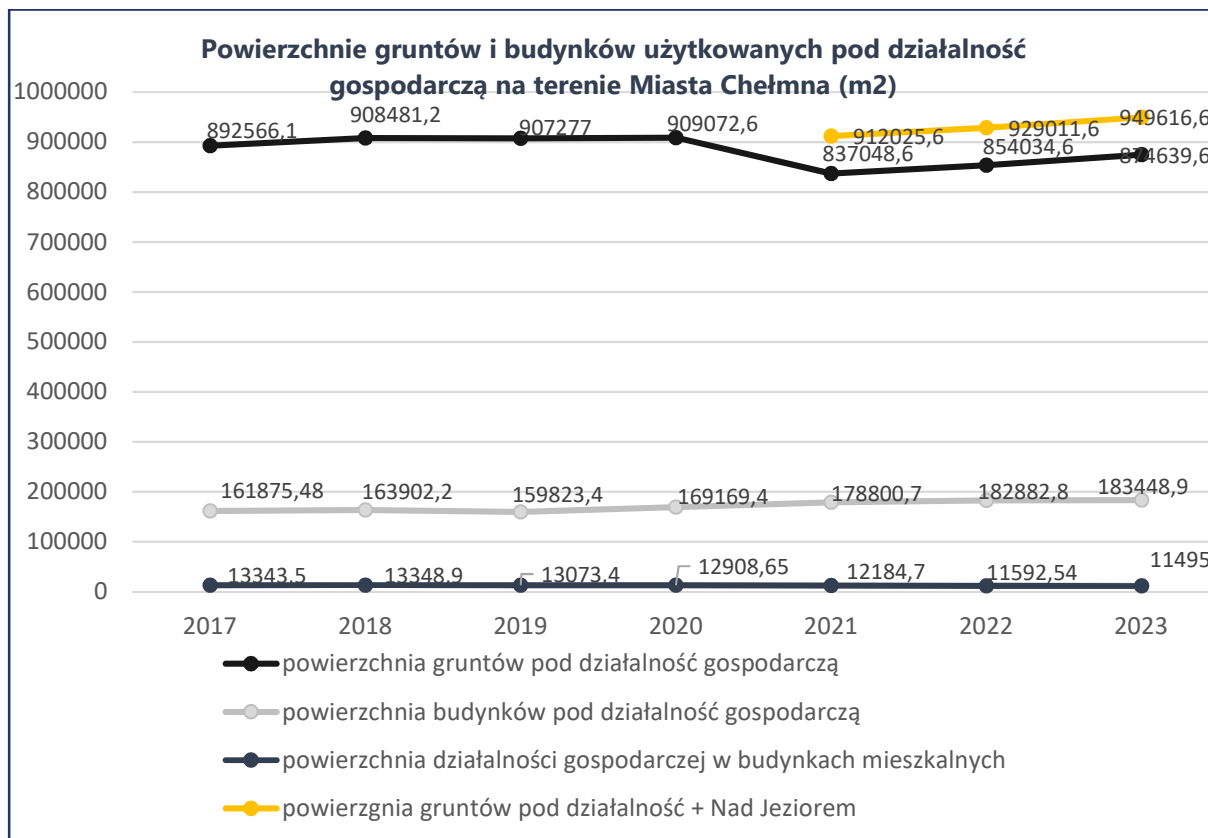
Na podstawie danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz danych Urzędu Miasta Chełmna przeanalizowano liczbę funkcjonujących podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta Chełmna. Dane zaprezentowano na poniższym wykresie. Ciemniejszą linią oznaczono liczbę aktywnych podmiotów gospodarczych z głównym miejscem rejestracji na terenie Miasta Chełmna, zaś linia jaśniejsza oznacza łączną liczbę podmiotów zarejestrowanych (w tym zawieszonych, wyrejestrowanych oraz posiadających główną siedzibę poza terenem Miasta Chełmna).

Wykres 32. Raport gminny o aktywnych przedsiębiorcach działających na terenie miasta Chełmna
Źródło: opracowanie UM Chełmno na podstawie Raportu CEIDG.

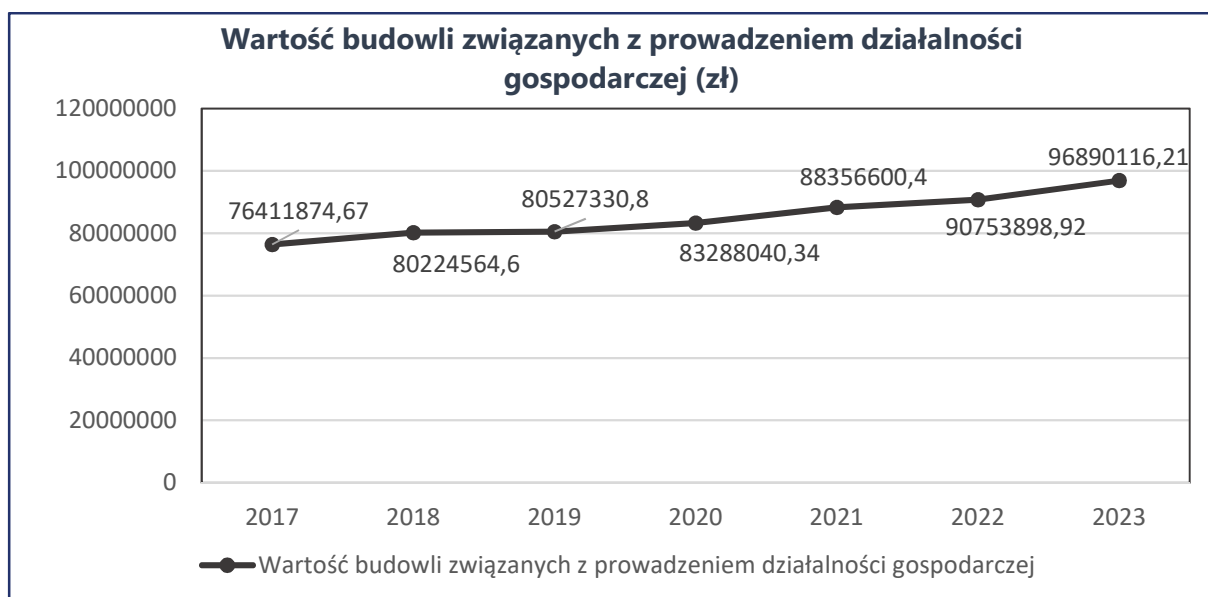
W celu analizy skali rozwoju chełmińskiej przedsiębiorczości przytoczone zostały również dane dotyczące powierzchni gruntów oraz budynków użytkowanych pod działalność gospodarczą na terenie Miasta Chełmna. Dane pochodzą z systemu Wydziału Finansowego Urzędu Miasta Chełmna oraz opierają się o sprawozdawczość z systemu podatku od nieruchomości. Na poniższym wykresie wskazano łączną powierzchnię gruntów przeznaczoną pod działalność gospodarczą. W niniejszych danych zaobserwować można jedną kluczową zmianę, stanowiącą istotną różnicę dla interpretacji. Od dnia 1.01.2021 r. nastąpiła zmiana podmiotu zajmującego się administracją kompleksu rekreacyjnego Nad Jeziorem Starogrodzkim. Dotychczasowym podmiotem był Chełmiński Dom Kultury. Nowym podmiotem jest Zakład Aktywności Zawodowej z siedzibą w Drzonowie. Podmiot ten prowadzi działalność w zakresie aktywizacji i rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Zmiana podmiotu przełożyła się jednak na zmianę kwalifikacji gruntów z tych służących prowadzeniu działalności gospodarczej na grunty służące aktywizacji zawodowej. W zestawieniu wyodrębniono niniejsze dane, tak, aby przedstawić pełen obraz gruntów terenów służących działalności zawodowej. Pomiędzy 2017 a 2023 rokiem (dane na dzień 30.03. każdego kolejnego roku) powierzchnia gruntów uległa zwiększeniu o 6,4%. Łączna powierzchnia budynków służących działalności gospodarczej wzrosła w tym czasie aż o 13,3% osiągając wartość ponad 18,3 ha. W tym czasie uległa zmniejszeniu

prześciern pod działalność gospodarczą zlokalizowana w budynkach mieszkalnych (zabudowa mieszana mieszkaniowo-usługowa). Zmiana o 13,8% wynika z kilku kwestii. W kilku przypadkach na skutek rozwoju firmy, całe kamienice zostały przeznaczone na budynki usługowe (z dotychczas mieszanych), ale również od czasu pandemii COVID-19 zaobserwowany jest większy odpływ usług z użytkowych parterów kamienic na Starówce oraz przy ul. Dworcowej. Ponadto otwarcie pod koniec 2019 roku galerii handlowej Pasaż Chełmiński przy ul. Polnej doprowadziło do wzrostu konkurencji zewnętrznych firm względem lokalnej przedsiębiorczości.

Wykres 33. Zmiany powierzchni gruntów i budynków użytkowanych pod działalność gospodarczą
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFn UM Chełmno.

Drugi wskaźnik, opracowany na podstawie danych z zasobu własnego UM Chełmno, obrazującym rozwój podmiotów gospodarczych na terenie Chełmna, przedstawia wartości budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, wyrażony w złotych. Pomiędzy 2017 a 2023 rokiem nastąpił znaczący wzrost wartości ww. wskaźnika o niemal 26,8%. Przewiduje się przekroczenie wartości 100 milionów złotych w 2023 roku.

Wykres 34. Zmiana wartości budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFn UM Chełmno.

W okresie 2020-2021 Gmina Miasto Chełmno była uczestnikiem programu RegioGMINA, w ramach której zostały opracowane założenia Lokalnego Programu Rozwoju Gospodarczego. Poniżej przytoczono część treści dotyczącej zawartych w Programie analiz.

Analiza sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MSP) na terenie Chełmna

W Chełmnie w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było **1 796** podmiotów gospodarki narodowej, z czego **1 247** stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 94 nowe podmioty, a 64 podmioty zostały wyrejestrowane. W latach 2009-2020 najczęściej (174) podmiotów zarejestrowano w roku 2011, a najmniej (94) w roku 2020. W tym samym okresie najczęściej (168) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, zaś najmniej (64) podmiotów wyrejestrowano w 2020 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Chełmnie najczęściej (127) stanowią spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (1 714) jest mikro-przedsiębiorstw, czyli zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,1% (19) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 20,2% (363) podmiotów, a 78,7% (1 414) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Chełmnie najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (26,2%) oraz *Budownictwo* (16,0%).

Według danych na dzień 31.12.2020 r. w Chełmnie funkcjonowało 1 796 podmiotów, z czego:

- 1 714 mikroprzedsiębiorstwa,
- 61 małych przedsiębiorstw,
- 18 średnich przedsiębiorstw,
- 3 duże przedsiębiorstwa (zatrudniające powyżej 250 pracowników).

Wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Chełmna funkcjonują następujące formy prawne:

- 6 spółdzielni,

- 74 spółki handlowe ogółem,
 - 8 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego,
 - 58 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością,
 - 8 spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością, z udziałem kapitału zagranicznego,
 - 127 spółek cywilnych,
- Pozostałe to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2020 r. najczęstszym profilem działalności gospodarczej były:

- Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 327,
- Budownictwo – 199,
- Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 142 podmioty,
- Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 105,
- Przetwórstwo przemysłowe – 105,
- Pozostała działalność – 72,
- Transport i gospodarka magazynowa – 71,
- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 52,
- Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 41,
- Informacja i komunikacja – 32,
- Edukacja – 28,
- Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – 25,
- Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – 16,
- Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 15,
- Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 13,
- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją – 2,
- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek., gaz, parę wodną do układów klimatyzacyjnych – 2.

Sektor MSP w Chełmnie rozwija się bardzo powoli. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w roku 2020, względem roku 2015, wzrosła zaledwie o 54 nowe podmioty. Na tle gmin województwa wyróżnia się liczba spółek cywilnych jako form prawnych prowadzonych działalności. Co interesujące – na terenie miasta znajdują się 3 podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 250 pracowników.

Tabela 14. Podstawowe wskaźniki finansowe gminy na tle województwa i grupy podobnych gmin (2018)

2018	W złotych	Jako % średniej w grupie podobnych gmin	Jako % średniej w województwie
Dochody gminy na 1 mieszkańca	3884,87	80,9	75,1
Dochody własne gminy na 1 mieszkańca	1692,71	100,3	70,5
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	3910,74	76,7	73,2
Zobowiązania gminy na 1 mieszkańca	192,66	17,9	146,8

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

W 2018 r. w gminie zarejestrowanych było 1735 przedsiębiorstw zgodnie z bazą danych REGON. W grudniu 2018 r. w gminie było 504 płatników składek ZUS oraz 1017 podatników osiągających przychody z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Liczbę przedsiębiorstw – podatników i płatników składek przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2 Liczba przedsiębiorstw według rodzaju rejestru (2018)

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa
Podatki (podatnicy)	584	392	35	6	433
ZUS (płatnicy składek)	101	314	69	17	400
REGON		1654	64	17	1735

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

Liczba podmiotów różni się w zależności od źródła informacji. Dane w bazie REGON zawierają największą liczbę podmiotów, jednak znajdują się tam również informacje, które mogą nie być w pełni aktualne (np. nie uwzględniają przedsiębiorstw, które zawiesiły swoją działalność). Liczba podatników różni się od liczby płatników składek, przede wszystkim w grupie przedsiębiorców prowadzących działalność na własny rachunek – część z tych osób łączy tę działalność z pracą etatową, w związku z tym nie są płatnikami składek. Występują również różnice w liczbie przedsiębiorstw w zależności od wielkości. Klasyfikacja przedsiębiorstw w przypadku danych ZUS jest określona na podstawie liczby osób ubezpieczonych (tj. takich, za które przedsiębiorstwo opłaca składki na ubezpieczenia społeczne). W przypadku danych podatkowych, klasyfikacja wynika z deklaracji przedsiębiorców przekazanych do urzędów skarbowych. Informacja o płatnikach składek w przedsiębiorstwach mikro, małych i średnich (tj. płacących składki za od 1 do 249 osób) wg. wybranych sekcji PKD przedstawia tabela.

Tabela 15. Liczba płatników składek według sekcji PKD (2018).

	Liczba płatników w gminie	% ogółu płatników składek w gminie	% płatników w danym sektorze w województwie
Przemysł (C-F)	230	45,6	1,0
Usługi (G-S)	696	138,1	1,1
Wybrane sekcje PKD (według największej liczby płatników)			
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	252	50,0	1,2
Budownictwo (F)	120	23,8	1,0
Przetwórstwo przemysłowe (C)	103	20,4	1,1
Pozostała działalność usługowa (S)	64	12,7	1,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	60	11,9	0,7
Sekcje zdominowane przez podmioty publiczne			
Administracja (O)	8	1,6	2,1
Edukacja (P)	24	4,8	0,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	113	22,4	1,3
Kultura (R)	24	3,0	1,2

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

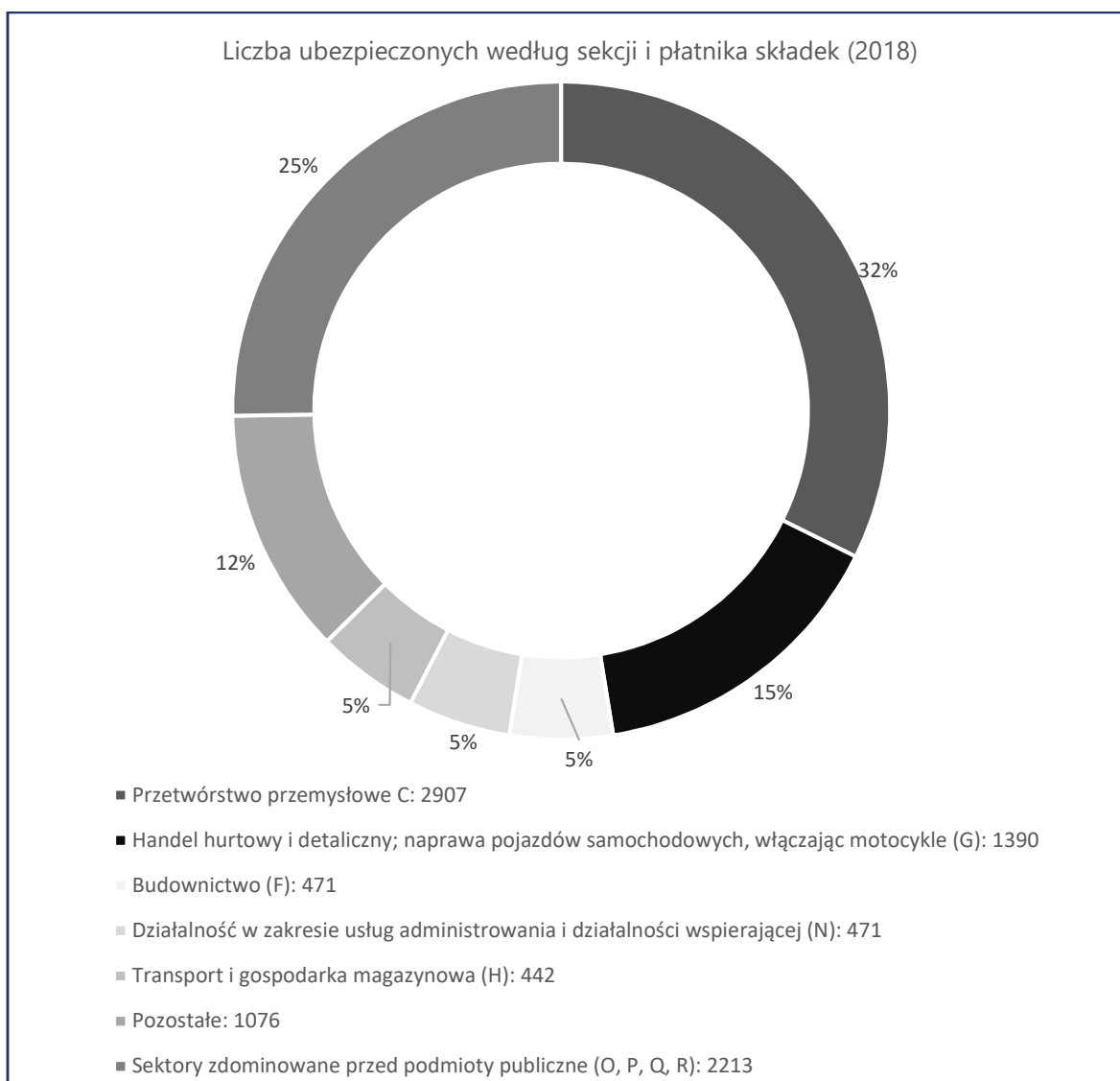
Wśród płatników składek, którzy opłacali składki za nie więcej niż 250 osób było łącznie 5906 osób ubezpieczonych w ZUS, co stanowiło 49,5% osób w wieku produkcyjnym w gminie, w tym:

- W **usługach** ubezpieczonych było 3273 osób, to jest **27,4%** osób w wieku produkcyjnym,
- W **przemysle** ubezpieczonych było 3484 osób, to jest **29,2%** osób w wieku produkcyjnym,
- W sekcjach zdominowanych przez **podmioty publiczne** było ubezpieczonych łącznie 2213 osób, w tym 831 osób w administracji, 641 osób w sektorze opieki zdrowotnej, 655 osób w sektorze edukacji oraz 86 osób w sektorze kultury, było to łącznie **18,5%** osób w wieku produkcyjnym w gminie,
- Wśród osób ubezpieczonych było 4582 kobiet i 5038 mężczyzn,
- Najwięcej ubezpieczonych było w wieku 35-44 lat – 2517 osób i 25-34 lat – 2413 osób.

Tabela 16. Liczba ubezpieczonych w zależności od płatnika składek.

2018	Liczba osób	liczba osób na 1 płatnika składek	% zatrudnionych w grupie płatników do 249 ubezpieczonych
Samozatrudnieni nie płacący składek za inne osoby	506	5,0	8,6
Ubezpieczeni u płatników składek płacących składki za 1-9 osób	1300	4,1	22,0
Ubezpieczeni u płatników składek płacących składki za 10-49 osób	1966	28,5	33,3
Ubezpieczeni u płatników składek płacących składki za 50-249 osób	2134	125,5	36,1

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

Wykres 35. Liczba ubezpieczonych według sekcji i płatnika składek

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

Przeciętna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w Chełmnie w grudniu 2018 r. wynosiła 2731 zł. Przeciętna podstawa wymiaru składek u mężczyzn jest wyższa niż u kobiet, co sugeruje lukę płacową. Najwyższe podstawy wymiaru składek spośród głównych zidentyfikowanych sektorów według zatrudnienia odnotowane są w sekcji Budownictwo (F). Podstawy wymiaru składek w sektorze MŚP są najwyższe wśród płatników zatrudniających 50-249 osób.

Tabele poniżej prezentują informacje dotyczące średnich podstaw wymiaru składek w złotych, w porównaniu do średnich dla danego typu gminy oraz w porównaniu do średnich podstaw wymiaru w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 17. Średnie podstawy wymiaru składek według wielkości, płci oraz wybranych sekcji zatrudnienia w złotych (2018)

	Ogółem	Samozatr.	1-9 ubezp.	10-49 ubezp.	50-249 ubezp.
Ogółem	2731	1931	2030	2768	3473
Kobiety	2608	2032	1907	2677	3441
Mężczyźni	2878	1868	2162	2854	3503
W sekcjach z największą liczbą płatników w gminie					
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	2548	1629	1705	2320	3269
Budownictwo (F)	2946	1353	1560	2121	4723
Przetwórstwo przemysłowe (C)	2789	630	2106	2645	3289
Pozostała działalność usługowa (S)	1932	1802	1608	2128	2465
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	2932	2442	2052	3267	5266

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

Tabela 18. Średnie podstawy wymiaru składek według wielkości, płci oraz wybranych sekcji zatrudnienia w porównaniu do średniej w danym typie gminy (2018)

	Ogółem	Samozatr.	1-9 ubezp.	10-49 ubezp.	50-249 ubezp.
Ogółem	98,8	109,3	96,5	103,4	106,8
Kobiety	100,2	116,7	91,9	101,7	114,2
Mężczyźni	100,2	104,6	101,3	105,0	101,2
W sekcjach z największą liczbą płatników w gminie					
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	104,1	88,0	94,0	100,0	104,1
Budownictwo (F)	101,6	84,4	79,1	82,7	121,7
Przetwórstwo przemysłowe (C)	104,3	137,7	109,8	111,1	103,6
Pozostała działalność usługowa (S)	89,7	117,4	97,5	97,9	107,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	101,5	143,2	86,7	106,0	135,3

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS.

Tabela 19. Średnie podstawy wymiaru składek według wielkości, płci oraz wybranych sekcji zatrudnienia w porównaniu do średniej w województwie kujawsko-pomorskim (2018)

	Ogółem	Samozatr.	1-9 ubezpz.	10-49 ubezpz.	50-249 ubezpz.
Ogółem	97,4	107,5	96,2	100,9	103,0
Kobiety	98,8	115,7	92,3	99,6	110,4
Mężczyźni	99,6	102,5	100,7	102,1	97,3
W sekcjach z największą liczbą płatników w gminie					
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	104,4	88,6	91,7	96,8	100,8
Budownictwo (F)	102,8	81,5	79,3	81,3	121,3
Przetwórstwo przemysłowe (C)	107,1	0,1	104,9	109,1	101,8
Pozostała działalność usługowa (S)	79,1	102,4	90,3	93,7	91,7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	101,4	135,9	88,0	108,4	131,3

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Przedsiębiorstwa płacące podatki w gminie

Opisane poniżej informacje obejmują przedsiębiorców i przedsiębiorstwa opłacające podatki dochodowe od osób fizycznych: według stawki podatkowej (formularz PIT 36), w tym również tych, którzy zadeklarowali opłacanie podatku liniowego (PIT 36L). Kolejną grupą są przedsiębiorcy, którzy opłacają podatki ryczałtowe (na formularzach PIT 28A i PIT28B), jak również osoby prawne, płacące podatek dochodowy CIT. Forma opłacania podatku zależy od formy prowadzonej działalności, a także wielkości przedsiębiorstwa. W Chełmnie według danych podatkowych funkcjonuje 433 przedsiębiorstw, w tej grupie 35 to przedsiębiorstwa małe, a 6 przedsiębiorstwa średnie. W grupie przedsiębiorstw mikro dominuje rozliczanie w formie podatku PIT (877,1%). W przypadku małych przedsiębiorstw 42,9% rozlicza się w ramach podatku CIT, a 40,0% korzysta z rozliczenia się w formie podatku liniowego (PIT-36L). Przedsiębiorstwa średnie są płatnikami podatku CIT.

Tabela 20. Liczba przedsiębiorstw – podatników w 2018 r. w Chełmnie.

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	327	187	6	0	520
PIT 36L	108	68	14	0	190
PIT 28A	142	52	0	0	194
PIT 28B	7	0	0	0	7
CIT	0	85	15	6	106
Łącznie	584	392	35	6	1017

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Przychody i dochody podatników prowadzących działalność gospodarczą w gminie

Łącznie przychody przedsiębiorstw (bez osób prowadzących działalność na własny rachunek) rozliczających się w gminie wynosiły w 2018 roku: 937 476 668 zł. Zestawienie przychodów według wielkości przedsiębiorstw i sposobu rozliczania podatku przedstawia tabela 12.

Tabela 21. Przychody przedsiębiorstw - podatników w 2018 r. w gminie

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	42 930 660	91 793 213	15 962 534	0	150 686 407
PIT 36L	350 557 000	147 550 000	94 888 000	0	592 995 000
PIT 28A	7 683 953	6 673 901	0	0	14 357 854
PIT 28B	311 448	0	0	0	311 448
CIT	0	23 012 040	59 196 724	498 400 256	580 609 020
Łącznie	401 483 061	269 029 154	170 047 258	498 400 256	1 338 959 729
% dochodów przedsiębiorstw według klasy wielkości	6,8	16,3	10,1	66,8	100,0

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Dochody przedsiębiorstw (bez osób prowadzących działalność na własny rachunek) w Mieście Chełmno łącznie wyniosły 53 558 476 zł, co stanowiło 5,7% ogółu przychodów.

Tabela 22. Dochody przedsiębiorstw – podatników (przychody pomniejszone o uzyskania przychodów) w 2018 r. w gminie Miasta Chełmna

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	10 593 690	5 668 089	773 203	0	17 034 982
PIT 36L	53 714 000	13 935 000	16 834 100	0	84 483 100
PIT 28A	7 208 386	6 317 160	0	0	13 525 546
CIT	0	-250 360	853 936	9 427 348	10 030 924
Łącznie	71 516 076	25 669 889	18 461 239	9 427 348	125 074 552
Jako % przychodu	17,8	9,5	10,9	1,9	9,3
% dochodów przedsiębiorstw według klasy wielkości	57,2	20,5	14,8	7,5	100,0

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Przeciętne przychody na jednego podatnika w zależności od wielkości przedsiębiorstwa oraz sposobu rozliczania się przedstawiają kolejne tabele.

Tabela 23. Przeciętne przychody przypadające na jednego podatnika w 2018 r. w gminie

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	131 286,42	490 872,80	2 660 422,33	0,00	289 781,55
PIT 36L	3 245 898,15	2 169 852,94	6 777 714,29	0,00	3 121 026,32
PIT 28A	54 112,35	128 344,25	0,00	0,00	74 009,56
PIT 28B	44 492,57	0,00	0,00	0,00	44 492,57
CIT	0,00	270 729,88	3 946 448,27	83 066 709,33	5 477 443,58
Łącznie	687 470,99	686 298,86	4 858 493,09	83 066 709,33	1 316 577,90

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Tabela 24. Przeciętne przychody przypadające na jednego podatnika w porównaniu do średniej w danym typie gminy

	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	98,4	88,3	192,1	0,0	107,7
PIT 36L	197,4	102,7	99,4	0,0	131,7
PIT 28A	102,1	64,5	0,0	0,0	91,7
PIT 28B	106,0	0,0	0,0	0,0	112,0
CIT	0,0	36,9	49,0	335,1	128,3
Łącznie	225,5	77,5	73,2	375,3	152,7

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Tabela 25. Przeciętne przychody przypadające na jednego podatnika w porównaniu do średniej w woj. kujawsko-pomorskim

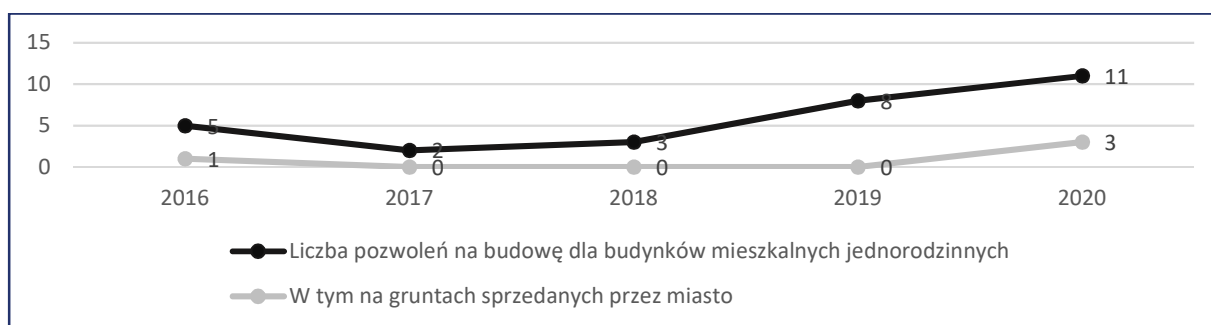
	samodzielna działalność	mikro	małe	średnie	Razem
PIT 36	572,3	112,2	155,7	0,0	131,1
PIT 36L	250,0	112,8	105,1	0,0	149,8
PIT 28A	93,2	62,3	0,0	0,0	84,4
PIT 28B	46,7	0,0	0,0	0,0	38,6
CIT	0,0	27,5	44,1	134,0	92,0
Łącznie	222,4	78,2	69,4	146,5	91,3

Źródło: Obliczenia SGH w ramach projektu RegioGMINA na podstawie danych GUS, ZUS oraz KAS).

Obszar rozwoju gospodarczego stanowi jeden z kluczowych obszarów interwencji w zakresie kształtowania kierunków rozwoju Miasta Chełmna. W celu uzyskania pełnego obrazu przeprowadzono badania ankietowe wśród lokalnych przedsiębiorców dotyczące planów, możliwości oraz barier rozwoju na które natrafiają. Od 2021 roku lokalni przedsiębiorcy są w bieżącym kontakcie z Burmistrzem Miasta Chełmna za sprawą powołanej do życia Chełmińskiej Rady Biznesu (ChRB) oraz ukonstytuowanego Prezydium ChRB, spotykającym się regularnie oraz opiniującym, kluczowe z punktu widzenia Miasta, projekty.

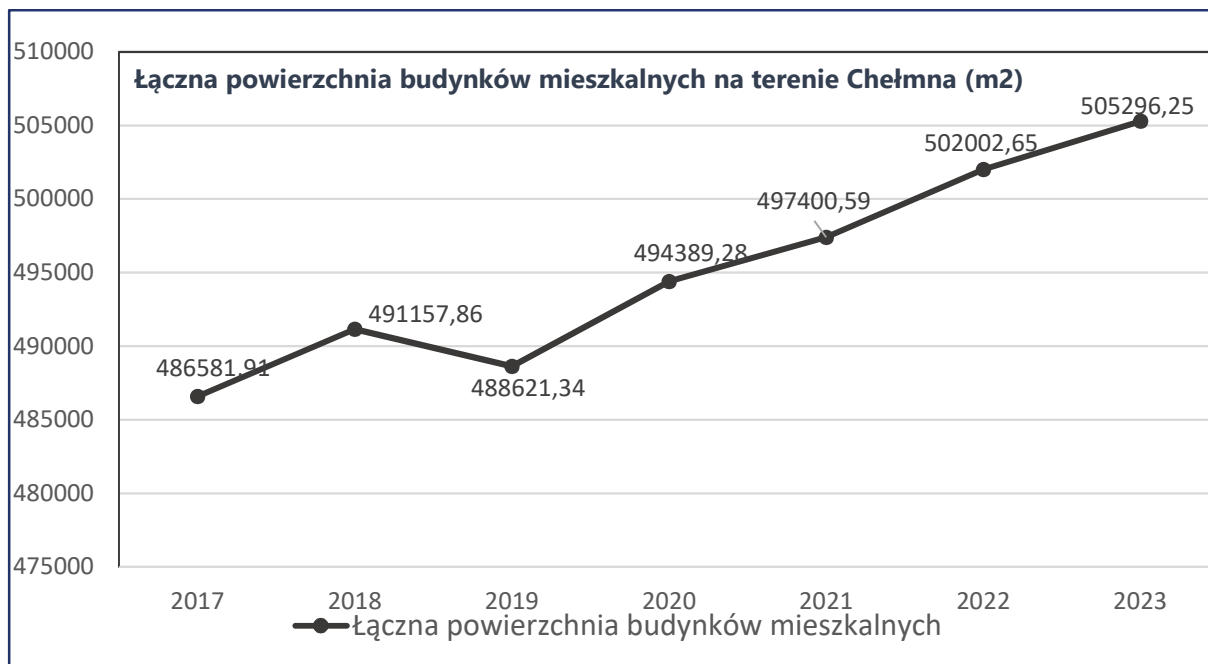
1.8. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne, w tym mieszkalnictwo

Politykę rozwoju przestrzennego miasta Chełmna realizuje Referat Gospodarowania Nieruchomościami Urzędu Miasta Chełmna. W związku z ograniczonym dotychczas rozwojem budownictwa mieszkaniowego w Chełmnie, spowodowanym niedoborami infrastrukturalnymi w zakresie wodociągów i kanalizacji uniemożliwiającymi budowę nowych obiektów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, jak również niedostępnością gruntów pod rozwój budownictwa wielorodzinnego, doszło do niekorzystnej sytuacji na rynku nieruchomości i nieznacznego ruchu w zakresie realizacji nowych inwestycji. Sytuację tę obrazują poniższe dane pochodzące z bazy danych Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, obrazujące liczbę wydanych pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych w granicach Miasta Chełmna.

Wykres 36. Liczba pozwoleń na budowę domów mieszkalnych jednorodzinnych za dany rok kalendarzowy
Źródło: Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.

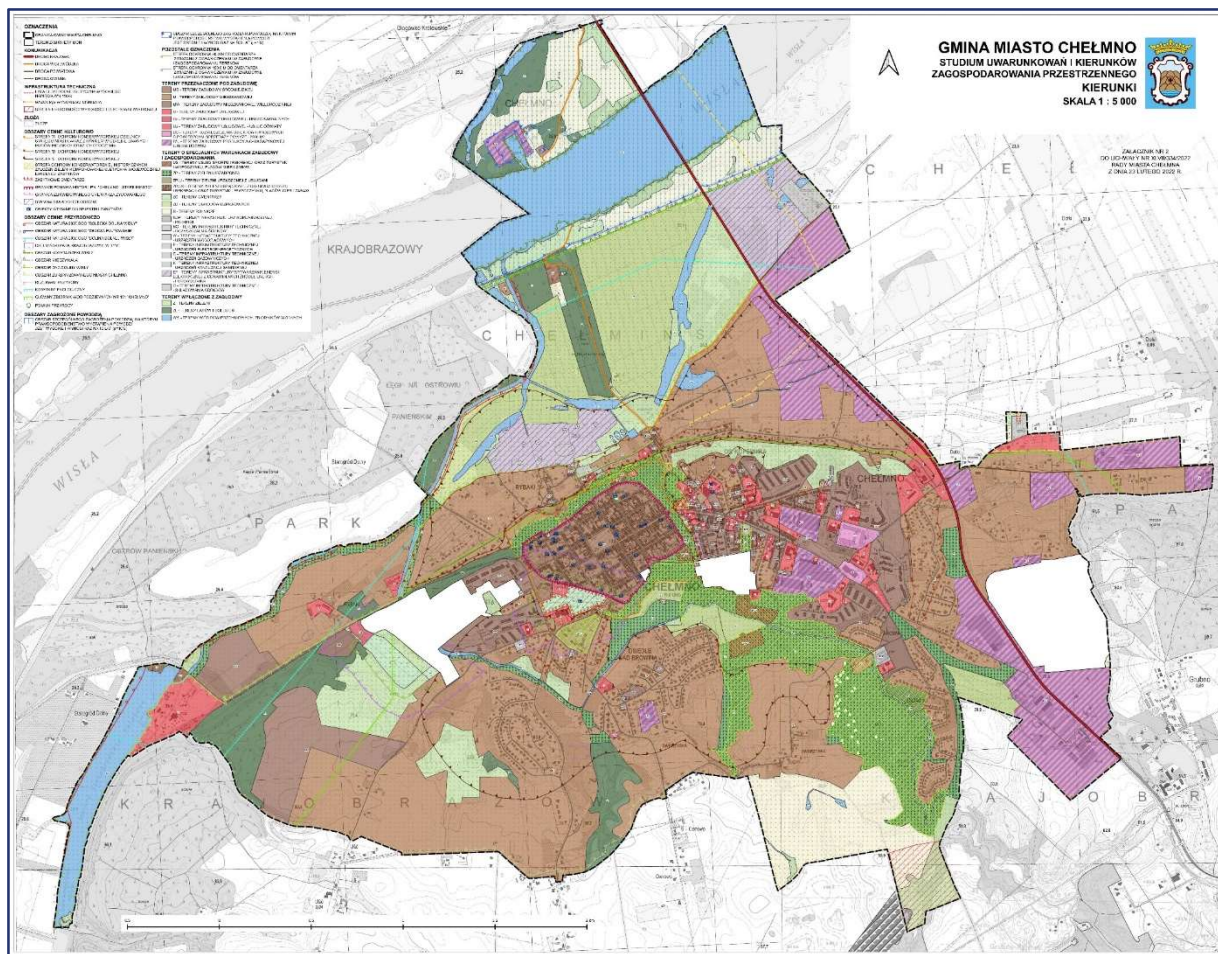
W związku z powyższym zostały podjęte prace nad pobudzeniem rynku nieruchomości w Chełmnie i zwiększeniem planu sprzedaży nieruchomości gminnych. Dzięki niniejszemu działaniu zaktywizowano dawne nieużytki gospodarcze na terenie Chełmna. Zgodnie z obecnym stanem na niniejszych działkach powstają domy mieszkalne jednorodzinne, budynek przedszkola niepublicznego, Osiedle Wiklinowe (10 mieszkań), budynek wielorodzinny pod adresem Biskupia 25 (20 mieszkań), jak budynki wielorodzinne na działkach przy ul. Danielewskiego oraz ul. Podgórnej. Zwiększenie intensywności procesów na rynku nieruchomości widoczne jest w danych dotyczących łącznej powierzchni budynków mieszkalnych na terenie Chełmna (powierzchnia w m²). Wzrost powierzchni mieszkalnej pomiędzy 2017 a 2023 rokiem wyniósł ponad 3,8%. Spadek powierzchni pomiędzy 2018 a 2019 rokiem wiązał się z większą liczbą pustostanów.

Wykres 2 Łączna powierzchnia budynków mieszkalnych zgodnie z deklaracjami podatku od nieruchomości
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WFn UM Chełmno).

Obecnie, rozwój przestrzenny miasta przebiega na podstawie kierunków określonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Chełmna, przyjętym uchwałą nr XLVII/334/2022 Rady Miasta Chełmna z dnia 23 lutego 2022 roku w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Niniejszy dokument znacząco zmienił zasady kształtowania polityki przestrzennej Miasta Chełmna. Wśród kluczowych zmian należy wyartykułować szczególnie:

- Wyznaczenie terenów służących rozwojowi budownictwa wielorodzinnego, w tym kameralnego, wprowadzenie niniejszego przeznaczenia m.in. w sąsiedztwie ul. Gorczyckiego, Łunawskiej i Polnej oraz Jastrzębskiego. Obszary te stanowią rezerwę pod rozwój budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego zarówno deweloperskiego, jak również form społecznego budownictwa czynszowego.
- Zwiększenie powierzchni terenów przeznaczonych pod rozwój funkcji przemysłowej oraz magazynowej, w sąsiedztwie drogi krajowej nr 91 oraz ul. Przemysłowej.
- Wprowadzenie możliwości realizacji miejskiej farmy fotowoltaicznej na gruntach w sąsiedztwie infrastruktury zarządzanej przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji – otoczenie Oczyszczalni Ścieków oraz Stacji Ujęcia Wód,
- Utrwalenie i uzupełnienie sieci zielonych powiązań w ramach Miasta Chełmna.

Rysunek 10. Poglądowy rysunek dotyczący kierunków rozwoju przestrzennego Miasta Chełmna
 Źródło: Uchwała nr XLVII/334/2022 RM Chełmna.

Polityka przestrzenna Miasta Chełmna realizowana jest ponadto na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących 83% terenu miasta i regulujących warunki zagospodarowania przestrzennego poszczególnych nieruchomości na terenie Miasta. Procedowane są zmiany kolejnych planów miejscowych w oparciu o przyjęte ww. studium uwarunkowań, co ma przyczynić się do dalszej stymulacji rozwoju zabudowy w granicach Miasta Chełmna, dążąc do wyhamowania negatywnego zjawiska procesu suburbanizacji i migracji mieszkańców na tereny wiejskie.

1.9. Dziedzictwo kulturowe i turystyka

Chełmno jest jednym z najstarszych miast a pisemna wzmianka w dokumentach po łacinie Culmen pochodzi z 1065 roku. Z jego początkami związane są miejscowości położone na południe od obecnego miasta tj.: wczesnośredniowieczna osada rzemieślniczo-handlowa na górze św. Wawrzyńca w Kałdusie z VIII/IX w. – XIII w. (4 km) oraz miejscowość Starogród z XIII w. (7 km), siedziba pierwszej komturii krzyżackiej zw. chełmińską.

Ze względu na wysokiej klasy walory architektoniczne Chełmno nazywane jest „polskim Carcassonne” oraz „małym Krakowem”, natomiast za sprawą relikwii Świętego Walentego, przechowywanej od stuleci w kościele farnym pw. Wniebowzięcia NMP, i odnowionego po 200 latach kultu św. Walentego oraz corocznie obchodzonych 14 lutego „Walentynek Chełmińskich” (od 14.02.2002 roku), znane jest również jako „miasto zakochanych” i „miasto miłości”.

W bogatej historii miasta znajduje się wiele ciekawych i ważnych wydarzeń. Chełmno to miasto, które odegrało ważną rolę w historii Polski i Zakonu Krzyżackiego, planującego tu stolicę swojego państwa. Największy okres swojej świetności Chełmno przeżywało w XIII i XIV wieku.

Słynny przywilej lokacyjny, tzw. Prawo Chełmińskie, nadany przez Zakon Krzyżacki 28 grudnia 1233 r., stał się aż do XVIII wieku wzorcem prawnym i architektonicznym do lokowania 225 miast (m.in. Warszawy, Gdańska, Torunia czy Królewca) oraz 1364 wsi i wielu osad na terenie dawnego państwa zakonnego (m.in. Pomorza, Warmii, Mazur czy Litwy i Rosji), a także Królestwa Polskiego (m.in. Wielkopolski, Mazowsza czy Małopolski). Dokument zawierał m.in. elementy prawa magdeburskiego, flamandzkiego, polskiego, węgierskiego czy lubeckiego.

Średniowieczny rozwój Chełmna w jego obecnej lokalizacji rozpoczął się ok. połowy XIII wieku. Miasto postrzegano w czasach państwa krzyżackiego i ówczesnej Polski „wzorcowym średniowiecznym miastem”, zaś obecnie to najlepiej zachowane średniowieczne miasto w Polsce z zachowanym szachownicowym układem ulic, murami miejskimi i kościołami.

Chełmno to również miasto hanzeatyckie. Udział Chełmna w Hanzie zapoczątkowali już w XIII wieku kupcy chełmińscy, którzy wykorzystując położenie miasta nad Wisłą, zaczęli aktywnie uczestniczyć w handlu na morzu nawiązując kontakty z miastami dolnoniemieckimi oraz z Flandrii. Nadane kupcom chełmińskim w 1286 r. i 1298 r. przywileje przyczyniły się do rozwoju chełmińskiego rzemiosła i handlu. O wysokiej randze Chełmna świadczą również fakty, że do 1458 roku działał w mieście Chełmnie Sąd Wyższy Prawa Chełmińskiego, a w latach 1454-1772 Chełmno (będąc w granicach Królestwa Polskiego) było stolicą Województwa Chełmińskiego, utworzonego w granicach Ziemi Chełmińskiej (obejmującego również Ziemię Michałowską i Ziemię Lubawską).

W okresie od 1772-1920 Chełmno znajdowało się pod zaborem pruskim, w tym w latach 1807-1815 w granicach Księstwa Warszawskiego. W XIX w. Chełmno stanowiło jeden z głównych ośrodków polskości na Pomorzu.

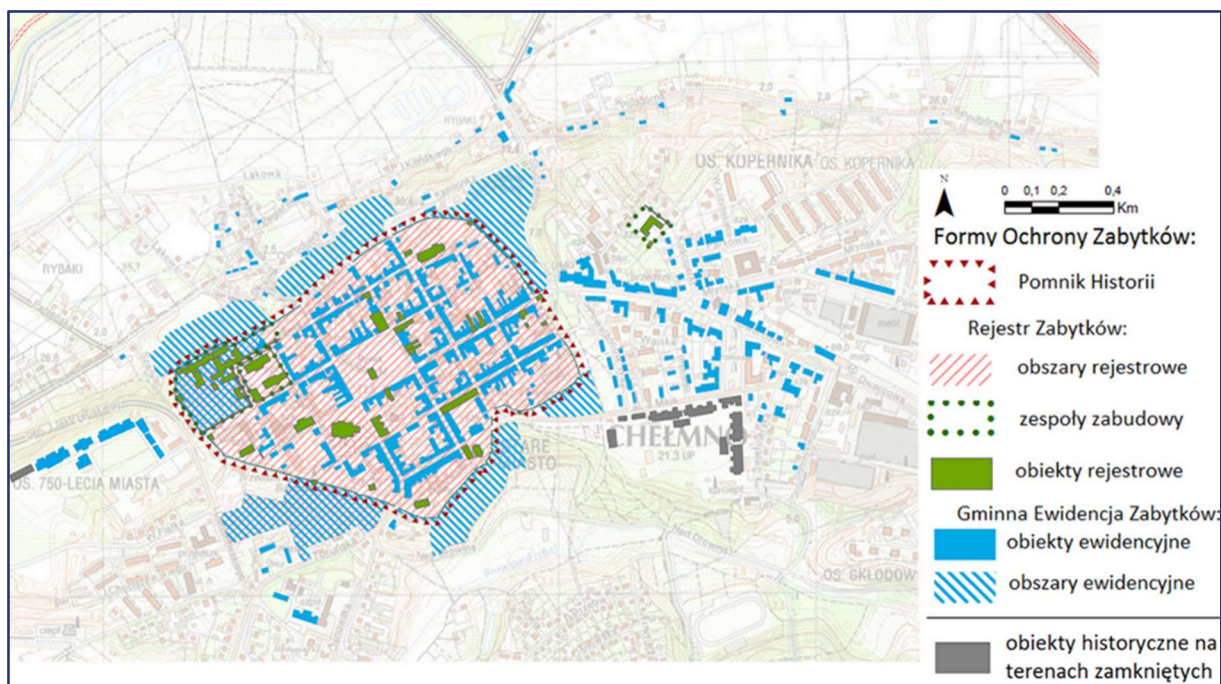
Świadectwem średniowiecznego rozwoju i świetności Chełmna jest Stare Miasto, którego wartość zaakcentował wpis w 2005 roku na Listę Pomników Historii Prezydenta RP. Na terenie średniowiecznego Starego Miasta Chełmna zachował się do dziś całościowy układ urbanistyczny z XIII w., który stanowił w średniowieczu wzorzec miejski we wschodniej części Europy.

W obrębie starówki Chełmna z zachowanych do dziś zabytków najważniejszymi są obiekty sztuki zarówno sakralnej jak i świeckiej. Należą do nich: średniowieczne mury obronne o długości 2 270 m z XIII/XIV w. z dwiema bramami (Bramą Grudziądzką i Bramą Merseburską) i 23 basztami - będące jednym z najwspanialszych przykładów architektury obronnej w Europie; oraz sześć gotyckich kościołów z XIII i XIV wieku. W centrum Starego Miasta znajduje się jeden z największych rynków średniowiecznych w Polsce, z głównym zabytkiem: gotycko-renesansowym ratuszem, przy którym znajduje się kopia średniowiecznej miary długości tzw. "prętem chełmińskim" liczącym 4,35 m.

Chełmno posiada również wyjątkową panoramą, którą tworzą wieże chełmińskich kościołów, mury obronne i dachy zabudowań miejskich. Dominująca panorama ponad doliną Wisły, stała się charakterystycznym symbolem miasta, a dzięki położeniu Chełmna można podziwiać ją ze wszystkich stron świata.

W 2008 roku miasto otrzymało za Chełmno – miasto zakochanych® certyfikat Polskiej Organizacji Turystycznej „Najlepszy produkt turystyczny Polski i certyfikat „Najlepszy produkt turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”. Chełmno znajdujące się na Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego, Szlaku Kopernikowskim, czy też w Związku Hanzeatyckim to również miejsce,

które w konkursie ogłoszonym przez redakcję National Geographic Polska uznane zostało w 2015 roku za jeden z 7 Nowych Cudów Polski.

Rysunek 11. Identyfikacja istniejących form ochrony zabytków miasta Chełmna

Źródło: opracowanie Piotr Murawski na podstawie Programu Ochrony Zabytków miasta Chełmna na lata 2007-10.

Najważniejsze zabytki i atrakcje Chełmna:

Układ urbanistyczny miasta

Zachowana część miasta w obrębie murów obronnych z szachownicowym układem ulic, to przykład średniowiecznego układu urbanistycznego miasta, które powstało na tzw. surowym korzeniu. Obowiązującą miarą przy jego zakładaniu był „pręt chełmiński” długości 4,35 m (jego kopia obecnie umieszczona jest przy ratuszu). Centrum miasta stanowi rynek o wymiarach 111 x 156 m, w którego centrum znajduje się budynek ratusza.

Gotycko-renesansowy ratusz, Muzeum Ziemi Chełmińskiej, Rynek 28

Pierwotnie obiekt gotycki z ok. 1298 r. (elementy gotyckie widoczne są w jego północnej części), przebudowany w latach 1567 – 1596, w stylu późnego renesansu, a następnie wzbogacony o smukłą wieżę i zegar. Na jego zachodniej ścianie znajduje się kopia średniowiecznego wzorca miary długości tzw. pręt chełmiński. Od średniowiecza do 1975 r. siedziba władz miejskich, a od 1983 r. - Muzeum Ziemi Chełmińskiej. W Muzeum Ziemi Chełmińskiej prezentowane są ekspozycje stałe: „Dzieje Chełmna”, galeria obrazów Antoniego Piotrowicza (1869-1923) – chełmińskiego artysty malarza oraz liczne wystawy czasowe w Sali Mieszkańskiej. W ratuszu mieści się również biuro Chełmińskiej Informacji Turystycznej.

Kościół archidiecezjalny pw. Wniebowzięcia NMP - farny, ul. Franciszkańska

Kościół farny pw. Wniebowzięcia NMP w Chełmnie to jeden z sześciu zachowanych w Chełmnie gotyckich kościołów. Kościół należy do najstarszych i największych kościołów na Pomorzu Wschodnim. Zbudowany w latach 1280-1320 r. jako orientowany, gotycki, trójnawowy, halowy z dwiema różnej wysokości wieżami. W 1519 r. podniesiony został do rangi kolegiaty, a od 1649 r. stał się głównym miejscem Sanktuarium Maryjnego. Wyposażenie wewnątrz jest gotyckie i barokowe. Cenna jest przechowywana tu relikwia, patrona zakochanych, Świętego Walentego. Kościół jest obecnie

głównym miejscem kultywowanego w Chełmnie od średniowiecza - kultu św. Walentego. Stało się to przyczynkiem do stworzenia produktu turystycznego pn. Chełmno – miasto zakochanych.

Kościół pofranciszkański pw. św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja, ul. Biskupia

Zbudowany na przełomie XIII/XIV w. dla sprowadzonych do Chełmna ok. 1255 r. Franciszkanów. W 1806 roku stał się kasatą zakonu, zaś od 1859 jest kościołem gimnazjalnym. Charakteryzuje się gotycką, trójnawową, pseudobazylikową formą o dł. 52 m z wysmukłą sygnaturką od południa. Posiada neogotyckie wyposażenie wewnątrz: ołtarz, chór, ambona oraz witraż ze sceną Zwiastowania NMP. Dawniej przechowywano tu relikwie bł. Jana z Łobdowa. W grudniu 2006 r. podczas prowadzonych w prezbiterium prac konserwatorskich odkryto cenne średniowieczne polichromie.

Dawny cystersko-benedyktynski zespół klasztorny, ul. Dominikańska 40

Powstał XIII/XIV w., rozbudowany XIX/XX w.; ok. 1266 r. zamieszkały przez Cysterki, zaś ok. 1429-1438 przejęty został przez Benedyktynki, a następnie od 1822 r. prowadzony do dziś przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo. Obiekt jest siedzibą Zgromadzenia Prowincji Chełmińsko-Poznańskiej. Zespół współtworzą klasztor z Wieżą Mestwina z XIII w., Brama Merseburska z kaplicą, skarbiec, gotyckie podziemia, dawna apteka klasztorna, teren ogrodu klasztornego oraz dwukondygnacyjny gotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, zbudowany w latach 1290-1330 z kryptą ksieni Magdaleny Mortęskiej – reformatorki polskich benedyktynek w 1605 roku.

Kościół poddominikański pw. św. Piotra i św. Pawła, ul. Wodna

Powstał na przełomie XIII/XIV w. jako gotycki, trójnawowy o układzie bazylikowym. Do 1829 r. kościół dominikański, zaś w latach 1836-1945 ewangelicki. Na wyposażenie wewnątrz składają się polichromie XIV/XV w.; płyta nagrobna z XIV w. pierwszego biskupa chełmińskiego Heidenryka, który w 1253 roku koronował pierwszego króla Litwy – Mendoga; ołtarz główny, stalle i ambona – barokowo-rokokowe z II poł. XVIII w. oraz liczne obrazy i obiekty sakralne, przeniesione z innych kaplic i kościołów. Ostatnia renowacja wewnątrz została wykonana 2014 roku.

Kościół pw. Świętego Ducha, ul. Wałowa/ul. Toruńska

Zbudowany w latach 1280-1290 r., ceglany, salowy o drewnianym sklepieniu kolebkowym. Pierwotnie był to kościół szpitalny. Od 1694 należał do Zgromadzenia Sióstr św. Wincentego à Paulo, a w XIX wieku zamieniony na magazyn wojskowy. W 1995 r. przeprowadzono ostatnią renowację kościoła.

Kaplica pw. św. Marcina, ul. 22 Stycznia (przy murach obronnych)

Jest to najmłodszy kościół gotycki Chełmna pochodzący z ok. poł. XIV wieku. Jest to orientowana budowla ceglana, salowa, zbudowana na rzucie prostokąta. Ostatnią renowację w obiekcie przeprowadzono w 2014 roku.

Mury obronne

Ceglane mury obronne, które powstawały od połowy XIII wieku do połowy XIV wieku w miejscu pierwotnych umocnień drewniano-ziemnych. Do dziś mury zachowane są w ciągu niemal pełnego obwodu o długości ok. 2,270 m, z 2 bramami: Bramą Merseburską (obecnie kaplica w klasztorze) i Bramą Grudziądzką oraz 23 basztami, w tym: Prochową, Dominikańską i Panieńską. Ta ostatnia baszta jest miejscem prezentacji średniowiecznego oręża Bractwa Rycerskiego „Chorągiew Ziemi Chełmińskiej”.

Brama Grudziądzka (zwana dawniej Grubińską), ul. Grudziądzka

To jedna z siedmiu bram w murach miejskich, której nie rozebrano w XIX wieku. Zbudowana pod koniec XIII w., powiększona o przedbramie w XIV w., a około 1620 roku nadbudowano nad nią kaplicę zwaną "Na Bramce". W niszy muszlowej od strony wschodniej umieszczono rzeźbę Matki Bożej Bolesnej Chełmińskiej. Kaplicę wieńczy szczyt manierystyczny warsztatu niderlandzko-gdańskiego.

Baszta Prochowa, ul. 22 Stycznia

Zbudowana na przełomie XIII i XIV w., w XV w. zamurowana, podwyższona i przeznaczona na arsenał. Obecnie mieści się tu dział archeologiczny i etnograficzny Muzeum Ziemi Chełmińskiej. Z basztą związana jest legenda o duchu Bernarda Szumborskiego.

Dawna „Akademia Chełmińska”, ul. Szkolna 6

W 1386 r. Zakon Krzyżacki podjął pierwsze starania o założenie Uniwersytetu tzw. Studium Generale w Chełmnie. W 1473 r. powstało jednak Studium Particulare prowadzone przez Braci Wspólnego Życia z Zwolle w Niderlandach. Prawdopodobnie w latach 1488-1491 do Studium uczęszczał Mikołaj Kopernik przed wyjazdem na studia w Krakowie. Akademia Chełmińska była najwyższym zakładem naukowym w Prusach Królewskich, określanym pierwotnie jako filia uniwersytetu w Bolonii, a wykładali w niej profesorowie z różnych znanych europejskich ośrodków naukowych, w tym z Uniwersytetu Jagiellońskiego z Krakowa. W latach 1692 r.- 1694 r. rektorem Akademii Chełmińskiej był Grzegorz Gerwazy Gorczycki. W latach 1756 - 1779 Akademia uzyskała rangę 31. kolonii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. W 1794 r. krakowscy profesorowie otrzymali od władz pruskich zakaz nauczania i nakaz opuszczenia Chełmna. Do ostatecznego zamknięcia Akademii doszło w 1818 roku.

Pozostałe zabytkowe obiekty

- Baszta Dominikańska
- Gotycko-renesansowa kamienica Cywińskich, Rynek
- Późnobarokowa kamienica przy ul. Grudziądzkiej 36
- Dawne „Gimnazjum Chełmińskie”, ul. Dominikańska 35
- Kościół Garnizonowy pw. Matki Boskiej Częstochowskiej
- Koszary Korpusu Kadetów, ul. 22 Stycznia
- Pomnik i dawna klinika dra Ludwika Rydygiera
- Kaplica „Studzienka”
- Spichlerze
- Budynek Urzędu Miasta
- Wieża ciśnień, ul. Dominikańska

Dziedzictwo niematerialne Chełmna

Chełmno – miasto zakochanych®: „Walentynki Chełmińskie” i Szlak Zakochanych/ Ławeczki dla zakochanych” i inne atrakcje

Do ważnych atrakcji Chełmna, obok średniowiecznych zabytków i układu urbanistycznego miasta, należą też aktywności związane ze zlokalizowaną na terenie miasta relikwią św. Walentego. Z tego względu w mieście organizowane są jedyne w Polsce, tak huczne, obchody Dnia Świętego Walentego tzw. „Walentynki Chełmińskie”. Stąd to właśnie Chełmno nazywane jest „miastem zakochanych®” czy „miastem miłości®”.

14 lutego podczas „Walentynek Chełmińskich” w kościele farnym można uczestniczyć w mszy. Ponadto organizowane są happeningi, wystawy, zabawy, koncerty, przedstawienia teatralne, akcje charytatywne, jarmarki itp.

Ważnym elementem promocji Chełmna jako „miasta zakochanych” jest zastrzeżenie przez Urząd Miasta Chełmna w Urzędzie Patentowym RP ww. haseł promocyjnych oraz otrzymanie przez miasto w 2008 roku za produkt „Chełmno – miasto zakochanych®” certyfikatu Polskiej Organizacji Turystycznej „Najlepszy Produkt Turystyczny Polski” i certyfikatu „Najlepszy Produkt Turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego”. Marka oraz logo Chełmno - miasto zakochanych®. Hasło promocyjne: Chełmno - miasto zakochanych® Zobacz, Zapamiętaj, Zakochaj się!

Perspektywy - 9 Hills Festival

Festiwal zainaugurowano w 2016 roku i odbywa się corocznie w połowie sierpnia jako trzydniowe spotkanie ze sztuką w murach średniowiecznego Chełmna. Festiwal łączy w sobie różnorodne formy sztuki – Sztukę Przeszłości, Sztukę Miłości, Sztukę Przestrzeni, Sztukę Ruchu, Sztukę Życia, Sztukę Widzenia, Sztukę Radości, Sztukę Słyszenia i Sztukę Fantazji. W programie znajdują się wydarzenia z dziedziny teatru, filmu, muzyki, fotografii, historii, fantastyki, street artu i tańca. Wydarzenie jest wynikiem współpracy mieszkańców i mieszkańek, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz samorządowców, którzy co roku w połowie sierpnia otwierają bramy swojego miasta (kościółów, piwnic i własnych podwórek). Festiwal otrzymał Certyfikat Internautów w konkursie Polskiej Organizacji Turystycznej „Najlepszy produkt turystyczny Polski” w 2019 roku oraz certyfikat „Najlepszy produkt turystyczny Województwa Kujawsko-Pomorskiego” w 2018 roku.

Cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe

Wibracje Letniego Przesilenia

Wibracje Letniego Przesilenia to wyjątkowe wydarzenie plenerowe otwierające 23 czerwca sezon letni w Chełmnie. Wydarzenie odbywa się w kilku miejscach na terenie miasta. W Ośrodku Wypoczynkowym nad Jeziorem Starogrodzkim, świętowany jest tradycyjny obrzęd Sobótki. Natomiast odbywające się następnego dnia na chełmińskim rynku koncerty gwiazd polskiej muzyki stanowią uzupełnienie tego widowiska. Wydarzenie określane jest przez mieszkańców miasta jako „Dni Chełmna”.

Chełmiński Jarmark Jaszczurczy i Międzynarodowe Spotkania z Folklorem

Chełmiński Jarmark Jaszczurczy i Międzynarodowe Spotkania z Folklorem to impreza o charakterze folklorystycznym, realizowana od 1999 roku. Jej cele i założenia to integracja pokoleń, propagowanie różnorodnych dziedzin twórczości oraz ginących zawodów, popularyzacja folkloru i promocja miasta. Istotną częścią przedsięwzięcia są prezentacje zespołów pieśni i tańca z różnych regionów Polski i zaproszonych grup zagranicznych. Każdego roku uczestniczy w niej średnio 90 – 120 wystawców prezentujących sztukę ludową, kuchnię staropolską, wyroby regionalne i kolekcjonerstwo. Każdego roku Jarmarkowi towarzyszą „Międzynarodowe Spotkania z Folklorem”, podczas których na scenie prezentują się zespoły folklorystyczne z całego świata. Organizatorem jest Chełmiński Dom Kultury i stowarzyszenia kultury ludowej działające w Chełmnie.

Cykliczne imprezy kulturalne Chełmna

- Ogólnopolski Konkurs Kolęd i Pastorałek (styczeń)
- „Walentynki Chełmińskie” z towarzyszącym Festiwalem Piosenki Miłosnej i Jarmarkiem
- św. Walentego, Warsztaty Sztuki Kulinarnej „Alchemia i Amory w Kuchni” (14 lutego)

- Jarmark Wielkanocny
- „Spacerki po Chełmnie” (maj-wrzesień/październik)
- „Chełmińskie Wieczory Organowe” (maj-sierpień)
- Turniej Rycerski Bractw Zaprzyjaźnionych o „Złotą Jaszczurkę” (maj)
- Wibracje Letniego Przesilenia (23-25 czerwca) (czerwiec/lipiec)
- Odpust Chełmiński (lipiec)
- Światowy Festiwal Folkloru „Fathers’ Village” (lipiec i sierpień)
- „Międzynarodowe Spotkania z Folklorem” (lipiec)
- „Jarmark Jaszczurczy” (lipiec)
- Ogólnopolskie Warsztaty Plenerowe Studentów Architektury (lipiec)
- Secret Garden (lipiec)
- Perspektywy – 9 Hills Festival (sierpień)
- Bye, Bye Holiday (sierpień)
- Chełmińskie Konfrontacje Zespołów Mażoretkowych (wrzesień)
- Chełmińskie Spotkania Klubów Seniora - Złoty Jesienny Liść (październik)
- Ogólnopolski Turniej Chórów o Kryształowe Serce Chełmińskiej Jesieni (październik)
- Chełmiński Jarmark Świąteczny (grudzień)

Pozostałe istotne elementy kulturowe miasta

Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej Chełmińskiej - jedno z najstarszych sanktuariów maryjnych na Pomorzu

Początki kultu Matki Bożej Bolesnej Chełmińskiej w Chełmnie sięgają okresu średniowiecza. W nawiązaniu do legendy, w pobliżu Bramy Grudziądzkiej, umieszczono wizerunek Matki Bożej, a następnie wzniesiono kaplicę zw. „Studzienka”. Około 1620 roku nadbudowano nad Bramą Grudziądzką kaplicę zwaną przez mieszkańców „Na Bramce”, a w niszy od strony wschodniej umieszczono rzeźbę Matki Bożej Bolesnej Chełmińskiej. Obraz z pierwotnym wizerunkiem przedstawiającym Matkę Bożą Bolesną Chełmińską, pochodzący z przełomu XIII i XIV wieku, stał się obiektem pielgrzymek. W 1649 roku przeniesiono go do Fary, która obecnie jest głównym miejscem chełmińskiego sanktuarium. W 1717 roku papież Klemens XI nadał odpusty związane ze świętem Nawiedzenia NMP przypadające na 2 lipca. Do dziś jest to dzień licznych pielgrzymek do Chełmna. W ten dzień odbywa się na rynku słynny **Odpust Chełmiński**.

Legendsy Chełmińskie

W Chełmnie będącym jednym z najstarszych miast w Polsce zachowało się, obok średniowiecznych zabytków, wiele legend i tradycji przekazywanych często ustnie. Wiele z nich zostało spisanych w różnych publikacjach, wydawanych na przestrzeni wielu wieków i są one związane z historią miasta, jego zabytkami czy też mieszkańcami. Tradycję opowiadania legend i historyjek z Chełmna kultywują chełmińscy przewodnicy PTTK oraz bractwa rycerskie i stowarzyszenia kulturalne. Najbardziej znane z nich to: Legenda o księciu Kulmusie – założycielu Chełmna; Legenda o dzielnych wojowniczkach z Chełmna, które uratowały miasto przed napadem księcia Świętopełka; Legenda o odważnej dziewczynie; Legenda o Duchu Bernarda Szumborskiego; Jak oblężone Chełmno broniło się przed Szwedami; Legenda „O kulach armatnich w murach“; Dlaczego obraz Matki Boskiej

w Chełmnie jest poza kościołem?; Legenda o cudownym źródle i uzdrowieniu ślepego pastuszka (legenda opowiada o początkach kultu matki Bożej Bolesnej Chełmińskiej); legendy o tematyce miłosnej; Legenda o św. Walentym; „Legenda o kochankach z Chełmna“ z czasów, kiedy Chełmno było w Lidze hanzeatyckiej (średniowiecznym Związku Hanzeatyckim); Legenda o kamieniu przy ul. Rynek 6; Historia miłosna siostrzenicy Mikołaja Kopernika, która uciekła za głosem serca z chełmińskiego klasztoru; historia kochanków z góry św. Wawrzyńca w Kałdusie (wczesnośredniowiecznym Chełmnie); Historia miłosna Hieronima Derdowskiego - znanego kaszubskiego pisarza. Żywe są też legendy dotyczące wież chełmińskich kościołów jak np.: „Dlaczego przy farze chełmińskiej jedna wieża jest nie wykończona?“ czy też Legendy o wieży kościoła klasztorowego pw. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty oraz kościoła pofranciszkańskiego pw. św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja. W przekazach funkcjonuje też „Legenda o włoskich budowniczych chełmińskiego ratusza“ z czasów jego rozbudowy w XVI wieku czy też o dzielnych Wojowniczkach z Chełmna, które uratowały miasto przed napadem księcia Świętopępka.

Żakinada – jedyna taka tradycja w Polsce

Maturzyści chełmińskich szkół średnich każdego roku kultywują starą chełmińską tradycję świętowania tzw. Żakinady*. Tradycja ta sięga czasów funkcjonowania w Chełmnie Akademii Chełmińskiej, której to Żacy hucznie świętowali zakończenie swojej nauki na uniwersytecie. Chełmińscy maturzyści, jak dawniej Żacy, w dniu swojej Studniówki przebierają się w zabawne stroje i wyruszają na ulice miasta w barwnej paradzie obwieszczając mieszkańcom czas studniówek i zabawy.

Tradycją stała się również wizyta u Burmistrza Miasta, od którego maturzyści – Żacy otrzymują tego dnia klucz do bram miasta, co stanowi symboliczną zgodę na świętowanie na ulicach miasta.

Chełmno i Europejski Szlak Gotyku Ceglanego

Chełmno to miasto wzorzec dla innych miast i dlatego na tle innych miast regionu i Polski wyróżnia się wyjątkowymi zabytkami gotyckimi, świadczącymi o jego bogactwie i znaczeniu w okresie średniowiecza, dlatego w 2011 roku dołączyło do „Europejskiego Szlak Gotyku Ceglanego (EuRoB)“.

Chełmno w Hanzie

Udział Chełmna w Hanzie zapoczątkowali już w XIII wieku kupcy chełmińscy, którzy wykorzystując położenie miasta nad Wisłą, zaczęli aktywnie uczestniczyć w handlu na morzu. W latach 1361-1373 Chełmno przewodniczyło właściwie przedstawicielom miast pruskich na zjazdach hanzeatyckich. Na forum ogólnym przedstawicielem przez 13 lat był burmistrz Chełmna Ertman von Herdecke. W roku 1980 odnowiono tradycje hanzeatycką. Hanza Nowożytna, zwana inaczej Nową Hanżą jest międzynarodowym dobrowolnym związkiem miast, do którego należy ponad 200 miast z 16 państw europejskich i koncentruje się na współpracy miast w dziedzinie kulturalnej, socjalnej i edukacyjnej.

Ważne postacie związane z miastem

Mikołaj Kopernik i jego związki z Chełmniem – Szlak Kopernikowski

Szlak Kopernikowski jest to szlak prezentujący miejsca i obiekty związane z Mikołajem Kopernikiem. Chełmno posiada oczywiste związki i tradycje związane z Kopernikiem, dlatego władze miasta Chełmna w 2022 roku włączyły się w inicjatywę.

Profesor dr Ludwik Rydygier

Światowej sławy chirurg polski, wielki patriota, chełmnianin, absolwent Królewskiego Katolickiego Gimnazjum Chełmińskiego w Chełmnie, żył w latach 1850-1920. Chełmiński okres

działalności profesora dra L. Rydygiera (czas nauki, prowadzenie własnej Prywatnej Kliniki chirurgicznej), zanim objął kierownictwo katedry chirurgii w Krakowie a następnie we Lwowie, wywarł ogromny wpływ na rozwój chirurgii w dziejach ludzkości. Na terenie Chełmna znajdziemy kilka miejsc związanych z prof. dr L. Rydygierem: Wystawa w Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie; Pomnik prof. L. Rydygiera w Parku Pamięci i Tolerancji im. dr Rydygiera; gmach dawnego „Gimnazjum Chełmińskiego“ z XIX w. (przy ul. Dominikańskiej 35), którego absolwentem jest L. Rydygier; budynek dawnej kliniki dra Ludwika Rydygiera, ul. Dworcowa 9 w Chełmnie (w 1880 r. przeprowadził w niej pierwszą na świecie operację żołądka oraz wiele innych z różnych dziedzin medycyny i równie nowatorskich); dawny cystersko-benedyktynski zespół klasztorny, ul. Dominikańska 40 z apteką z czasów Rydygiera.

Atrakcje Chełmna nawiązujące do średniowiecza i promujące średniowieczne tradycje

Do średniowiecznego charakteru Chełmna nawiązują, oprócz zabytków, dodatkowo Park Miniatur Zamków Krzyżackich w Parku Pamięci i Tolerancji im. dra L. Rydygiera w okolicy Bramy Grudziądzkiej oraz Średniowieczna Osada Rycerska przy ul. Kościelnej i na jej terenie Izba Tortur.

1.10. Kultura współcześnie

Obecną ofertę kulturalną Gminy Miasta Chełmna współtworzą trzy instytucje kultury: Chełmiński Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna im. Walentego Fiałka oraz Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie. Współdziałania instytucji kultury uzupełniają działania Urzędu Miasta Chełmna oraz chełmińskich organizacji pozarządowych. W celu diagnozy organizacji kultury na terenie Chełmna przeprowadzono analizę SWOT z udziałem przedstawicielek i przedstawicieli każdej z powyższych grup i instytucji. Wyniki analizy prezentuje poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Historyczne znaczenie Chełmna, Ziemi Chełmińskiej i prawa chełmińskiego • Architektura (układ urbanistyczny, mury obronne, świątynie gotyckie, gotycko-renesansowy ratusz), Pomnik Historii Prezydenta RP • Produkt turystyczny miasta: „Chełmno-miasto zakochanych®”, rozpoznawalność marki • Rozpoznawalne wydarzenia kulturalne: Walentynki Chełmińskie, Perspektywy – 9 Hills Festival, Jarmark Jaszczurczy • Położenie miasta – Wisła, Jezioro Starogrodzkie, Dolina Rzeki Wisły, dziewięć wzgórz, inne walory przyrodnicze • Lokalizacja – centrum woj. kujawsko-pomorskiego, bliska odległość do większych miast (Bydgoszcz, Toruń, Grudziądz), autostrada A1 • Znaczna część terenów zielonych, w tym samodzielnie ukwiecanych, zieleń w centrum miasta • Zaangażowanie mieszkańców w życie miasta, w tym włączanie się ich w działania kulturalne, sportowe i promocyjne • Zaangażowanie osób, organizacji i instytucji	• Niewykorzystany potencjał historycznego znaczenia miasta i Ziemi Chełmińskiej • Architektura: bardzo duże potrzeby finansowe na renowacje i utrzymanie zabytków • Niewykorzystanie potencjałów części zabytkowych miejsc • Niewykorzystany potencjał Góry św. Wawrzyńca (punkt historyczny, działania etnograficzne) • Brak nowoczesnej infrastruktury instytucji kultury (zbyt małe dofinansowanie) • Niewystarczająca dostępność architektoniczna instytucji kultury i oferty kulturalnej • Niezagospodarowane tereny wzdłuż Wisły • Zły stan amfiteatru miejskiego niepozwalający na realizację wydarzeń kulturalnych • Niewystarczająca infrastruktura gwarantująca komfortowe i bezpieczne dotarcie nad Jezioro Starogrodzkie • Brak badań społecznych dot. oczekiwań i potrzeb mieszkańców z zakresu oferty kulturalnej, ale także form, którymi mieszkańcy dowiadują się o organizowanych wydarzeniach • Potencjał marki miasta uwidaczniający się przede

zajmujących się osobami z niepełnosprawnościami w społeczne życie miasta • Silna tożsamość lokalna, związek z miastem • Przytulność miasta, <i>slow city</i>, lokalność • Mnogość miejsc nieodkrytych przed turystami – m.in. podwórka, wnętrza kamienic jako potencjał rozwojowy • Umiejętność wykorzystywania przestrzeni zabytkowych na realizację działań kulturalnych, w tym współpraca z parafiami • Możliwość centralnego rozgrywania się wydarzeń (umożliwia to duży rynek) • Instytucje kultury z tradycjami, prowadzące zróżnicowaną działalność kulturalną (Chełmiński Dom Kultury, Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie, Miejska Biblioteka Publiczna im. Walentego Fiałka w Chełmnie) • Różnorodna oferta kulturalna • Intensywnie działające na terenie miasta instytucje pozarządowe, w tym NGO z tradycjami • Obecność wyremontowanej kamienicy G36 jako przestrzeni dla NGO i rozwijania potencjałów społeczności lokalnej • Obecność w mieście Kinoteatru Rondo – repertuar, edukacja kulturalna, filmowa, zaplecze dla prób zespołów, realizacja wydarzeń • Obecność w mieście Szkoły Muzycznej jako miejsca edukacji kulturalnej, miejsca potencjalnej współpracy z uczniami w przestrzeni miasta • Rozwinięte działania z zakresu kultury ludowej, teatru, tradycji regionu • Liczne zespoły amatorskie (np. Zespół Pieśni i Tańca Pomorze, Chełmińska Orkiestra Dęta) • Aktywne środowisko seniorskie (UTW) • Umiejętność balansowania między formami kultury współczesnej i tradycyjnej • Kształcenie na poziomie podstawowym, średnim i zawodowym – obecność w mieście młodych ludzi, często z pomysłami na działania • Współpraca z miastami partnerskim • Produkty lokalne i produkty z okolic miasta	wszystkim w czasie Walentynek Chełmińskich, jednak niewystarczająco w pozostałej ofercie kulturalnej miasta • Niewystarczająca liczba działań prowadzonych w przestrzeni – edukacyjnych, osiedlowych, skupionych poza starym miastem • Niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami kultury i szkołami • Brak spójnej strategii komunikacji z mieszkańcami i promocji wydarzeń • Niewystarczająca promocja wydarzeń poza granicami miasta (wysokie koszty) • Brak stanowiska wspierającego instytucje w przygotowywaniu wniosków o dofinansowania • Niewystarczające zsieciovanie współpracy instytucji orz instytucji z NGO • Roszczeniowość części uczestników, brak wzorów uczestnictwa w kulturze (radni miasta, środowisko nauczycielskie)
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Wpisanie miasta na listę UNESCO • Wykorzystanie potencjału niezagospodarowanych dotychczas terenów miasta (Góra św. Wawrzyńca) • Realizacja szerokiej promocji miasta nastawionej na promocję historii – układu urbanistycznego, prawa chełmińskiego	• Młodzież wyjeżdżająca z miasta po zakończeniu nauki w szkole średniej i niewracająca na miejsce • Mały przyrost demograficzny (starzejące się społeczeństwo miasta) • Większa atrakcyjność oferty kulturalnej pobliskich większych miast, oferta bardziej zróżnicowana

• Realizacja „festiwalu architektów”, wykłady, prelekcje, instalacje, plenerowe warsztaty, zwróconych w kierunku potencjału architektury i układu miasta • Rozbudowa Ogólnopolskich Plenerów Studentów Architektury – wydarzenia około warsztatowe, • Wykorzystanie potencjału grup teatralnych miasta i Kościoła św. Ducha jako miejskiego teatru nieinstytucjonalnego, <i>offowego</i> (Teatr Agraftka, Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych Manowce jako teatru ludycznego) • Wykorzystanie potencjału historii miasta – lokalności, regionalności, ujęć antropologicznych – regionalne jarmarki, ziołolecznictwo, przybliżające też dawną obrzędowość ziemi chełmińskiej • Rozbudowa promocji głównych wydarzeń kulturalnych miasta – reklamy sponsorowane, broszury i plakaty na terenie innych miast • Wykorzystanie tematu ukwiecania miasta we współpracy z mieszkańcami (konkursu na najpiękniejsze ogrody, balkony), sadzonki od miasta, ukwiecanie miasta wspólnie z dziećmi, NGO, instytucjami, przy okazji działania proekologiczne, możliwość realizacji przestrzennych zielonych instalacji • Nawiązanie współpracy ze środowiskiem akademickim w zakresie: a) obszernego badania potrzeb i oczekiwań kulturalnych mieszkańców b) badania kanałów komunikacji wykorzystywanych przez mieszkańców c) realizacji odtwarzania historycznych zabytków na kamienicach we współpracy z Zakładem Konserwacji Zabytków UMK • Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne, m.in. poprzez stworzenie stanowiska wspierającego instytucje w pozyskiwaniu środków • Rosnący entuzjizm mieszkańców i otwartość na nowe formy uczestnictwa w kulturze szansą na wykorzystanie głosu mieszkańców w planowaniu oferty • Realizacja osiedlowych działań ChDK i biblioteki • Rozwój współpracy z biznesem – wspólne przedsięwzięcia, sponsoring wydarzeń • Zwiększanie się bazy hotelowo-restauracyjnej, współpraca w zakresie promocji wydarzeń i oferty kulturalnej (stojaczki z informacjami w restauracjach, broszury w hotelach)	• Specyfika uczestnictwa w kulturze „przy okazji” zakupów, która towarzyszy korzystaniu z oferty kulturalnej innych miast, • Rosnące problemy z transportem regionalnym i powiatowym, co wpływa na ograniczoną liczbę uczestników zajęć/wydarzeń z najbliższej okolicy • Niska świadomość mieszkańców najbliższych większych miast o potencjale miasta – kulturalnym i historycznym • Omijanie miasta na ścieżce zwiedzania, oferowanych przez biura podróży (utrata potencjalnych uczestników wydarzeń) • Po okresie pandemicznym – trudności w nawiązaniu partnerstwa z przedsiębiorcami • Po okresie pandemicznym – konieczność odbudowania np. u dzieci wypracowanych nawyków (biblioteka) • Trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych • Rosnące potrzeby finansowe infrastruktury instytucji, sprzętów, transportu

• Powstawanie nowych ogródków miejskich, pozytywnie wpływających na spędzanie czasu w przestrzeni miasta • Zwiększenie znaczenia innych wydarzeń miejskich, np. Noc Muzeów, Secret Garden, Śniadania na deptaku • Zaangażowanie artystów życie kulturalne miasta • Stworzenie Chełmińskiego Centrum Wolontariatu (kulturalno-społeczno-sportowego, międzypokoleniowego) • Wykorzystanie w szkołach na potrzeby edukacji kulturalnej potencjału ChDK i lokalnych organizacji pozarządowych • Wzmocnienie współpracy międzynarodowej w zakresie m.in. realizacji wspólnych inicjatyw kulturalnych i sportowych	

Źródło: opracowanie zespołu roboczego ds. polityki rozwoju kultury.

1.11. Sport i rekreacja

W Chełmnie funkcjonuje, w odniesieniu do liczby mieszkańców, znaczna liczba klubów sportowych. Od wielu lat Gmina Miasto Chełmno przyznaje dotację i wspiera:

- Klub Sportowy Chełminianka (piłka nożna) – roczne szkolenie ok. 150 dzieci i młodzieży,
- Chełmiński Klub Karate Kyokushin (karate) - ok. 80 dzieci i młodzieży,
- Uczniowski Klub Sportowy Culmen (siatkówka i siatkówka plażowa) - ok. 100 dzieci i młodzieży,
- LUKS Chełmno (tenis stołowy) - ok. 50 dzieci i młodzieży,
- Młodzieżowy Chełmiński Klub Koszykówki (koszykówka) - ok. 60 dzieci i młodzieży,
- Miejski Ludowy Klub Sportowy Nadwiślanin (lekkoatletyka) - ok. 100 dzieci i młodzieży,
- Uczniowski Klub Sportowy Nadwiślanin/Sokół (kajakarstwo) - ok. 10 dzieci i młodzieży,
- Klub Motorowy Wisła (motocross, enduro, cross country) - ok. 10 dzieci i młodzieży,
- Chełmiński Klub Bokserski (pięściarstwo) - ok. 30 dzieci i młodzieży,
- Stowarzyszenie Sportów Wodnych Dragon (łódzie smocze) - obecnie tylko sport w kat. seniorów.

Większość dyscyplin jest wyposażonych w bazę sportową, ale niektóre mierzą się z dużymi trudnościami lokalowymi (m.in. kajakarstwo), co rodzi potrzeby rozbudowy bazy sportowej.

W mieście organizowane są rozgrywki dla amatorów, nad którymi główną pieczę sprawuje Ognisko Miejskie TKKF (Chełmińska Liga Koszykówki – ok. 75 uczestników, Chełmińska Liga Siatkówki – ok. 50 uczestników, Chełmińska Liga Tenisa Stołowego – ok. 50 uczestników), a także Chełmińska Liga Piłki Nożnej Halowej (ok. 100 uczestników), Grand Prix Kręgielni Grawitacja w kręgle (ok. 20 uczestników), Chełmińska Liga Darta (ok. 70 uczestników) i Grand Prix Burmistrza Chełmna w bałkę (ok. 100 uczestników).

Rocznie przy szkoleniu dzieci i młodzieży, szkoleniu w kategorii senior oraz w amatorskich rozgrywkach cyklicznych bierze udział nawet ok. 800 uczestników. Pomimo spadku liczby mieszkańców, liczba aktywnie uczestniczących w ofercie sportowej pozostaje niezmienna.

Gmina Miasta Chełmna przyznaje dotacje na sport dzieci młodzieży, rozwój sportu w kategorii senior, organizację imprez sportowych, oraz sport i rekreację.

Od kilku lat przyznawane są również stypendia sportowe dla zawodników uzyskujących wysokie wyniki sportowe. Dotychczas stypendia uzyskali zawodnicy następujących dyscyplin: lekkoatletyka, tenis stołowy, pięściarstwo, motocross, cross country i siatkówka. To właśnie przedstawiciele tych dyscyplin sportowych uzyskują sukcesy na arenach ogólnopolskich.

Gmina Miasta Chełmna w wyczerpującym zakresie organizuje zawody szkolne dla szkół podstawowych zgodnie z kalendarzem Szkolnego Związku Sportowego. Są to zawody we wszystkich dyscyplinach sportowych (z wyjątkiem narciarstwa biegowego) w ramach Igrzysk Dzieci (klasy do 6) oraz Igrzysk Młodzieży Szkolnej (klasy 7-8). Wyzwaniem stanowi niestawianie się wszystkich szkół na zawody szkolne.

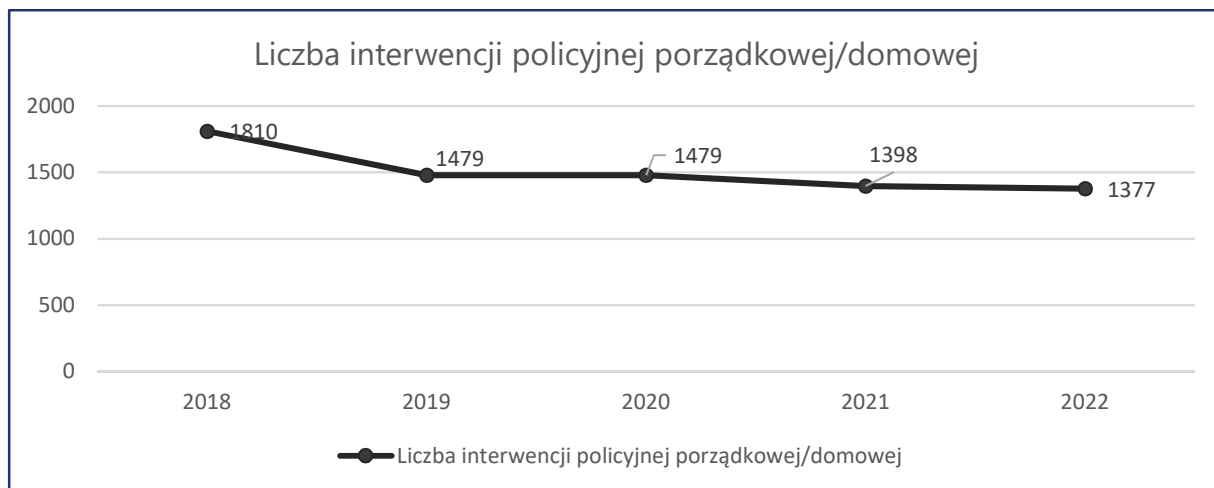
Cykliczne imprezy sportowe w Chełmnie

- Bieg Zakochanych Par (luty)
- Halowy Turniej Tenisa Ziemnego o Puchar Burmistrza (marzec)
- Ogólnopolskie Biegi Uliczne Memoriał Jana Schmeltera (kwiecień)
- Chełmińskie Regaty Łodzi Smocznych (maj)
- Mistrzostwa Polski w cross country (kwiecień/czerwiec)
- Mistrzostwa Strefy Północnej w motocrossie (kwiecień/czerwiec)
- Triathlon Mondial dla Amatorów (czerwiec)
- „MCHKK Streetball Challenge” w koszykówce ulicznej (sierpień)
- Nocne bieganie starówką Chełmna
- Memoriał Lecha Sławatyckiego w kajakarstwie (wrzesień)
- Półmaraton Mondial Chełmno-Świecie (wrzesień)
- Puchar Ziemi Chełmińskiej w cross country (październik)
- Mikołajkowy Turniej Minisiatkówki (grudzień)
- Turniej im. Zastempowskiego w koszykówce (grudzień)

W celu zapewnienia promocji działań sportowych, jak również bieżących informacji na temat wydarzeń oraz sukcesów środowiska sportowego, zostały stworzone strona internetowa sportowechelmno.pl oraz kanał na portalu facebook również o nazwie Sportowe Chełmno.

1.12. Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Miasto Chełmno stanowi siedzibę powiatowych jednostek: Komendy Powiatowej Policji w Chełmnie (KPP), Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Chełmnie, Zespołu Opieki Zdrowotnej w Chełmnie, jak również jednostek stanowiących organizacje pozarządowe: Ochotniczej Straży Pożarnej w Chełmnie oraz Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Chełmnie. Działania w zakresie bezpieczeństwa, na terenie Gminy Miasta Chełmna prowadzi również Straż Miejska w Chełmnie, stanowiąca jednostkę powołaną i finansowaną przez samorząd Miasta Chełmna. W celu oceny sytuacji bezpieczeństwa publicznego posłużono się danymi pochodzącymi z Komendy Powiatowej Policji w Chełmnie, a informacje na temat zmienności różnego rodzaju zdarzeń prezentują poniższe wykresy.

Wykres 37. Liczba interwencji policyjnej porządkowej/domowej w latach 2018-2022 na terenie Miasta Chełmna
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Chełmnie.

Jak wynika z powyższych danych, pomiędzy 2018 a 2022 rokiem znacząco zmniejszyła się liczba interwencji policyjnych porządkowych/domowych. W 2018 roku wykonano 1810 interwencji, zaś w 2022 roku 1377. O niemal 24% zmalała więc liczba interwencji względem 2018 roku. Tendencja spadkowa utrzymuje się. Nie zaobserwowano również wzrostu w okresie pandemicznym COVID-19.

Odmienne kształtują się dane dotyczące liczby kolizji i wypadków drogowych, dla których rok 2021 był rekordowy. Wówczas odnotowano 240 kolizji oraz 4 wypadki drogowe, co było jednoznacznym rekordem w analizowanym okresie czasu. Okres 2022 roku przyniósł jednak trend spadkowy tego negatywnego zjawiska, jak również powrót do poziomu zbliżonego z okresem 2018-2020. Na statystyki na terenie Miasta Chełmna znaczący wpływ ma przebieg drogi krajowej nr 91 oraz szczególnie niebezpiecznego skrzyżowania z ul. Nad Groblą. Droga ta jest obecnie w trakcie przebudowy, wraz z zapewnieniem poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym budową ronda na skrzyżowaniu DK nr 91 z ul. Nad Groblą stanowiącą część przebiegu DW 245.

Ostatnie lata to również wzmożone działania dotyczące poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym na terenie Gminy Miasta Chełmna. Podejmowane są działania dotyczące poprawy bezpieczeństwa pieszych oraz rowerzystów, w tym doświetlenia przejść dla pieszych, montaż progów zwalniających, wytyczenie ścieżek rowerowych oraz projekty dotyczące poprawy bezpieczeństwa ruchu, jak i modernizacje kolejnych ulic wraz z uwzględnieniem zmiany organizacji ruchu w sposób spowalniający prędkość na terenie miasta.

Wśród przygotowanych postępowań inwestycyjnych, których celem jest poprawa bezpieczeństwa użytkowników ruchu należy wymienić:

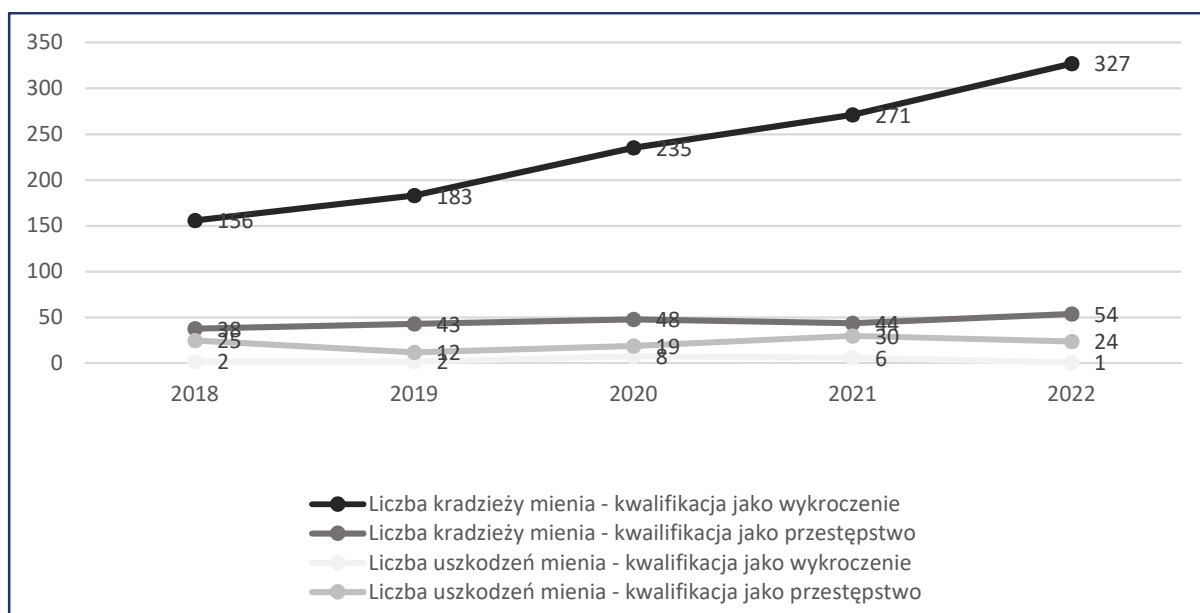
- Projekt przebudowy DW 245, z uwzględnieniem realizacji ronda na skrzyżowaniu ulic: Nad Groblą, Powiśle oraz Kamionka,
- Projekt przebudowy ulicy Polnej oraz Łunawskiej (na odcinku od Szosy Grudziądzkiej do DK nr 91) wraz z budową dwóch rond, na skrzyżowaniu ul. Łunawskiej z Szosą Grudziądzką oraz wjazdem na Os. Raszei oraz na skrzyżowaniu ul. Polnej z wjazdami do Pasażu Chełmińskiego oraz drogi wewnętrznej na Os. Marszałka Piłsudskiego,
- Poprawa bezpieczeństwa pieszych w obrębie przejść dla pieszych: ul. Toruńska przy Cmentarzu Parafialnym, ul. Dworcowa przy ul. Słowackiego, ul. Planty Kolejowe (połączenie ze ścieżką prowadzącą do ul. Brzoskwiniowej),

- Poprawa bezpieczeństwa pieszych w ciągu ul. Gorczyckiego poprzez budowę chodnika od rzeki Browiny do granic administracyjnych Miasta, wraz z budową nowej nawierzchni drogi i oświetleniem,
- Poprawa bezpieczeństwa pieszych w ciągu ul. Łąkowej poprzez budowę ścieżki pieszorowerowej od ul. Kilińskiego do ul. Panieńskiej, wraz z budową nowej nawierzchni drogi oraz oświetleniem,
- Rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego o brakujące punkty oświetleniowe rozproszone w przestrzeni Miasta.

Wykres 38. Liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie Miasta Chełmna w latach 2018-2022
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KPP w Chełmnie.

Kontynuacja poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego stanowi niewątpliwie jedno z wyzwań rozwojowych Gminy Miasta Chełmna, zarówno w zakresie dalszej poprawy bezpieczeństwa pieszych oraz rowerzystów, jak również rozwiązań służących poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym w obrębie skrzyżowań.

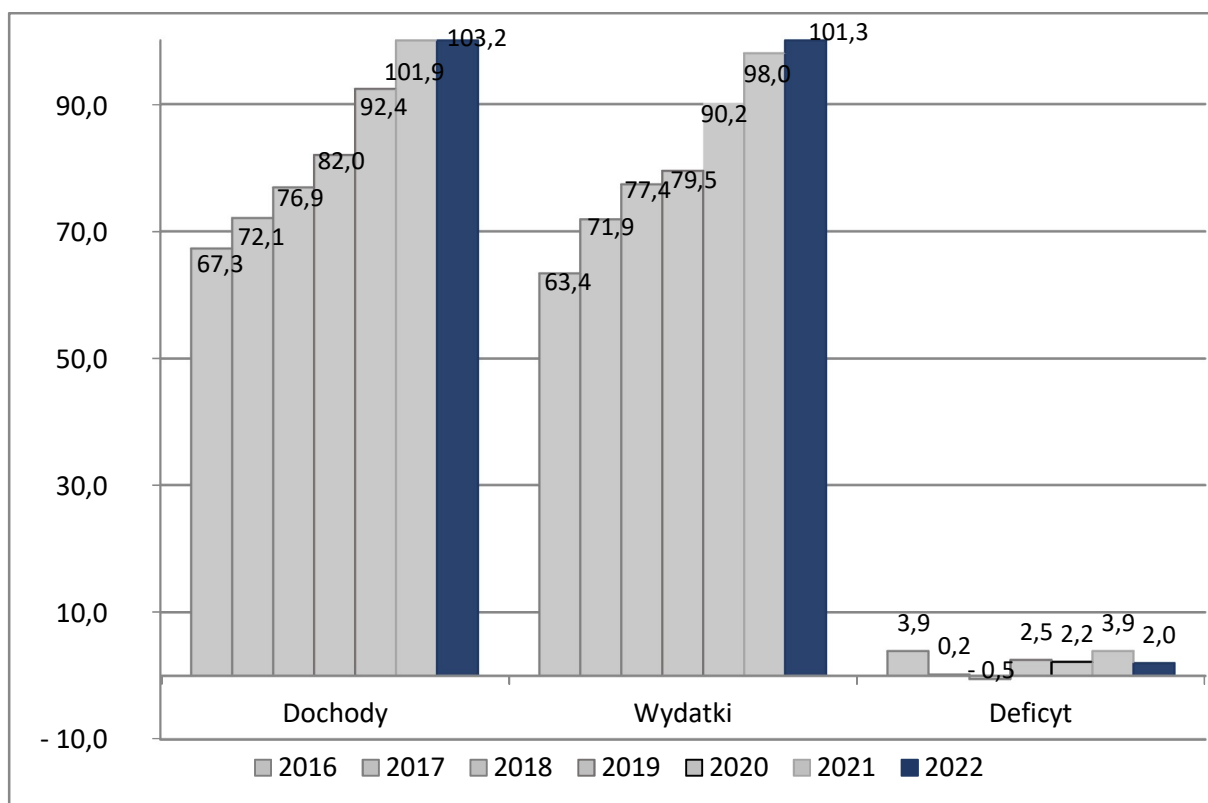

Wykres 39. Liczba wykroczeń i przestępstw względem mienia w latach 2018-2022
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Chełmnie).

Wśród danych pozyskanych od KPP w Chełmnie na szczególną uwagę zasługują kwestie dotyczące kradzieży oraz uszkodzeń mienia, kwalifikowanych odrębnie jako wykroczenia lub przestępstwa. Zgodnie z przepisami Kodeksu Wykroczeń, granicę kwalifikacji pomiędzy wykroczeniem a przestępstwem stanowi wartość szkody w wysokości 500 zł. Straty poniżej tej kwoty są kwalifikowane jako wykroczenia, zaś powyżej kwoty 500 zł stanowią przestępstwo. Wśród zaprezentowanych danych największą zmianę zaobserwowano w liczbie kradzieży mienia zakwalifikowanych jako wykroczenie. Liczba takich zdarzeń wzrosła do 2022 roku o niemal 110% względem 2018 roku. Liczba kradzieży kwalifikowanych jako przestępstwo również wzrosła o ponad 42% względem 2018 roku. W przypadku uszkodzeń mienia dane utrzymują się na podobnym poziomie. Zaprezentowane dane świadczą o poprawie systemu wykrywania zdarzeń (monitoring miejski oraz monitoring wewnętrzny w placówkach handlowych), zmniejszonej tolerancji względem takich zdarzeń oraz regularne zgłaszanie przez mieszkańców oraz przedsiębiorców kradzieży mienia. Dane te mogą również dowodzić zwiększającej się skali wykroczeń i przestępstw, wynikających z gorszej kondycji finansowej społeczeństwa. Poprawa sytuacji bezpieczeństwa publicznego na terenie Miasta Chełmna stanowi więc znaczące wyzwanie rozwojowe służące poprawie jakości życia mieszkańców Miasta Chełmna. Niniejsze działania są jednak rozproszone i dotyczą zarówno działań z zakresu prewencji, jak również planowanych działań i projektów infrastrukturalnych oraz społecznych.

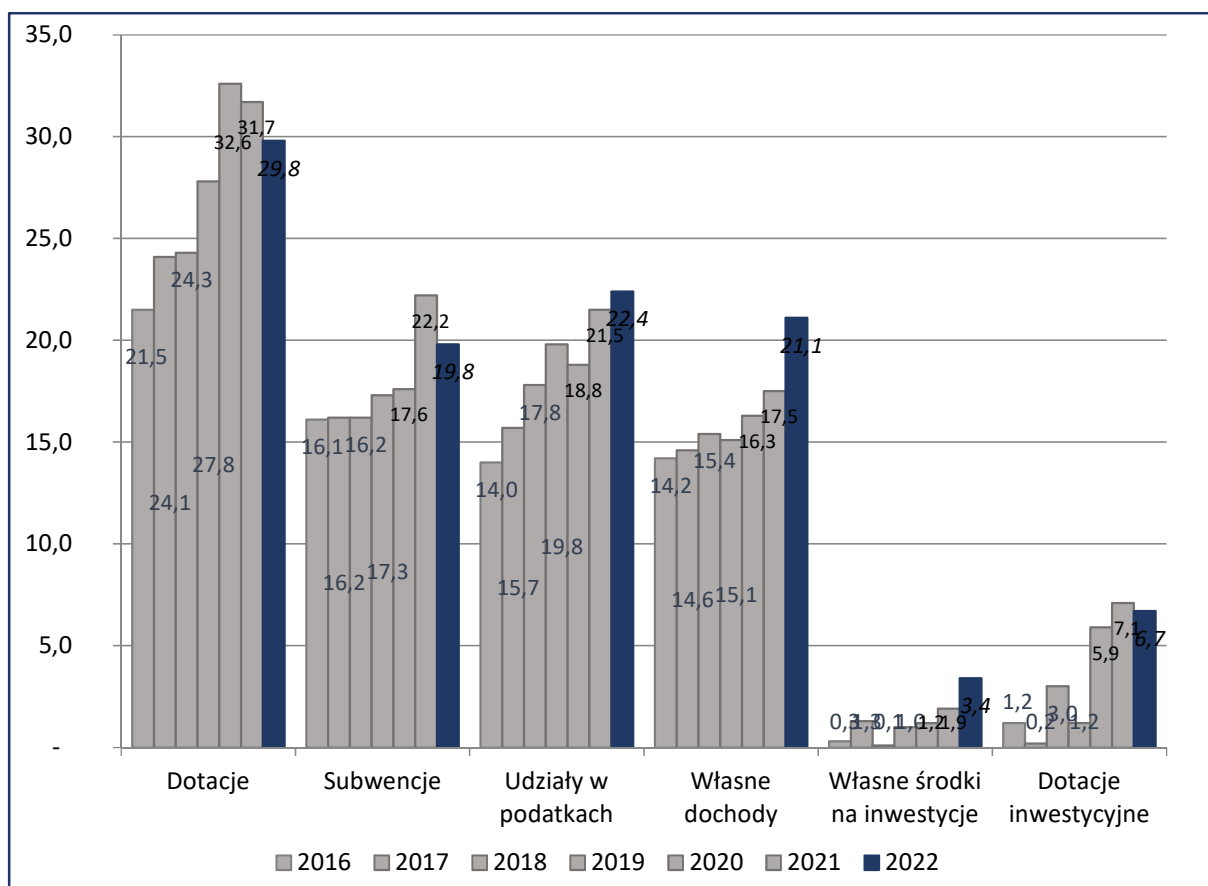
1.13. Finanse samorządowe

Gmina Miasto Chełmno stanowi samodzielną gminę miejską, o nieznacznej powierzchni niespełna 14 km². Uwzględniając nieznaczny potencjał przestrzenny, możliwości kształtowania źródeł dochodów są ograniczone, co wynika również z potencjału gospodarczego Miasta. Budżet Miasta Chełmna po stronie dochodów w 2021 roku po raz pierwszy przekroczył pułap 100 milionów złotych. W zakresie wydatków ten pułap został po raz pierwszy przekroczony w 2022 roku. Przewiduje się, że w 2023 roku zarówno dochody, jak i wydatki zostaną utrzymane na poziomie powyżej 100 milionów złotych. Od 2019 roku utrzymuje się również nadwyżkę budżetową, czyli większy udział dochodów nad wydatkami, co wynika przede wszystkim ze zwiększonych subwencji oraz udziału w dochodach podatkowych wypłacanych w końcowej części roku.

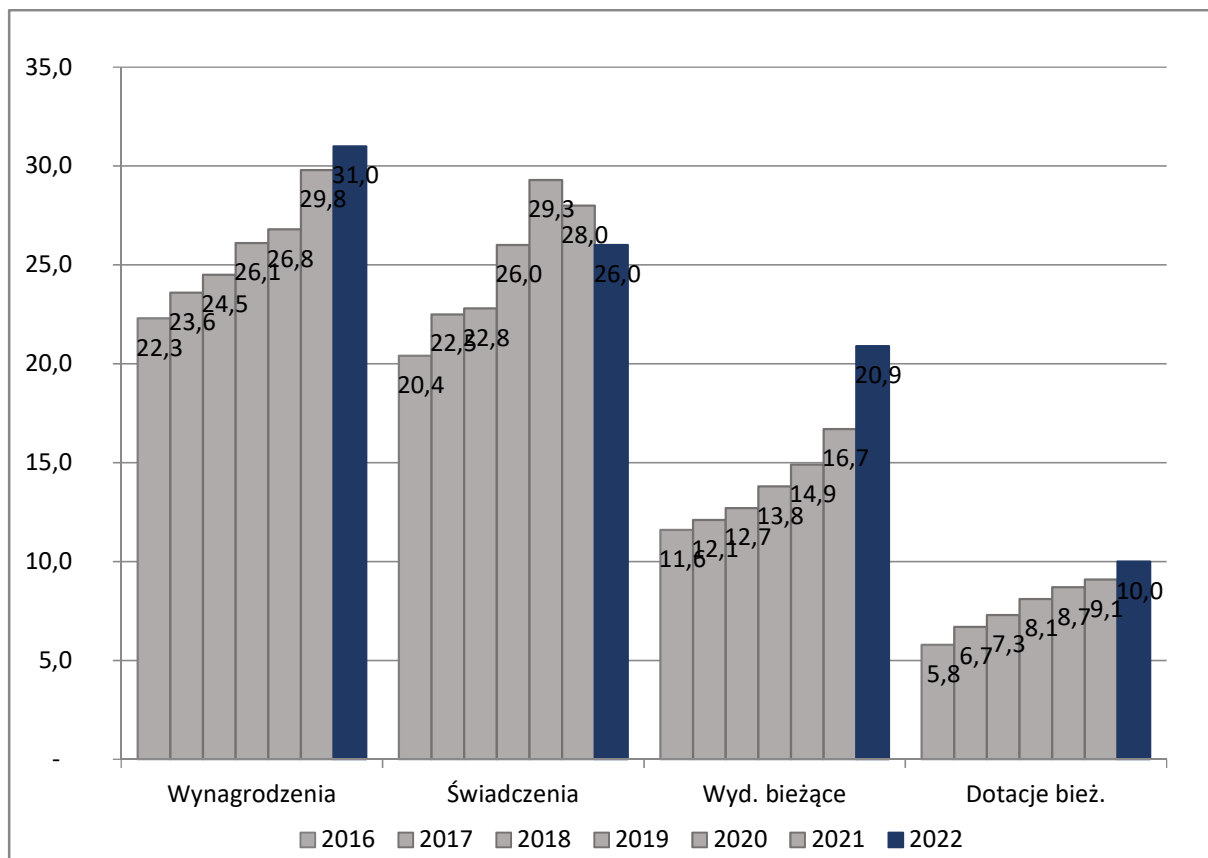
Wykres 40. Wykonanie budżety Gminy Miasta Chełmna w latach 2016-2022
 Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

Na wykresie zaprezentowano zestawienie dynamiki dochodów Gminy Miasta Chełmna w okresie 2016-2022. W części dotyczącej: dotacji, subwencji oraz udziałów w podatkach, wielkość przyznawanej dla Miasta Chełmna alokacji zależy od regulacji na szczeblu rządowym. Znaczącą zmianą dla budżetu Miasta jest przemieszczenie programu „Rodzina 500+” z administracji samorządowej do Zakładu Usług Społecznych, co nastąpiło z dniem 1 lipca 2022 r. Skokowy wzrost dochodów własnych Gminy Miasta Chełmna w 2022 roku był związany ze zwiększonymi wpływami wynikającymi z realizacji planu sprzedażowego nieruchomości komunalnych. Jako kluczowe należy wskazać utrzymujący się od 2020 roku znaczący udział dotacji inwestycyjnych służących realizacji nowych zamierzeń inwestycyjnych na terenie Miasta. Dofinansowania uzyskane w okresie 2020-2021 wyniosły 19,7 miliona złotych i utrzymują się na poziomie powyżej 5 milionów złotych rocznie.

Wykres 41. Dynamika dochodów Gminy Miasta Chełmna w latach 2016-2022.
Źródło: opracowanie Skarbnika Miasta Włodzimierza Zalewskiego.

Na wykresie zobrazowano dynamikę wydatków bieżących Gminy Miasta Chełmna w latach 2016-2022, zgodnie z zaprezentowanymi danymi, w zakresie wynagrodzeń oraz dotacji bieżących następuje równomierny wzrost poziomu wydatków. Znaczące zmiany zaszły w zakresie świadczeń, co wynika przede wszystkim ze wspomnianych zmian dotyczących operatora środków krajowych. W 2022 roku nastąpił znaczący wzrost wydatków bieżących ogólnych Miasta Chełmna, co wynika przede wszystkim ze znaczącego wzrostu cen energii elektrycznej, gazowej, jak również wzrostu cen towarów i usług. Znaczący cen kosztów energii jest jednym z kluczowych wyzwań dla finansów zarówno Miasta Chełmna, jak i odbiorców indywidualnych. W tym zakresie poczyniono szereg inwestycji, których celem jest zredukowanie zapotrzebowania na energię. Wśród kluczowych należy wymienić wymianę systemu oświetlenia ulicznego i parkowego, wymianę systemu oświetlenia wewnętrznego w budynkach oświatowych chełmińskich szkół podstawowych oraz Urzędu Miasta Chełmna, wymianę okien w halach sportowych oraz na basenie, wykonanie trzech instalacji fotowoltaicznych: w kompleksie SP1, stacji uzdatniania wód oraz oczyszczalni ścieków.

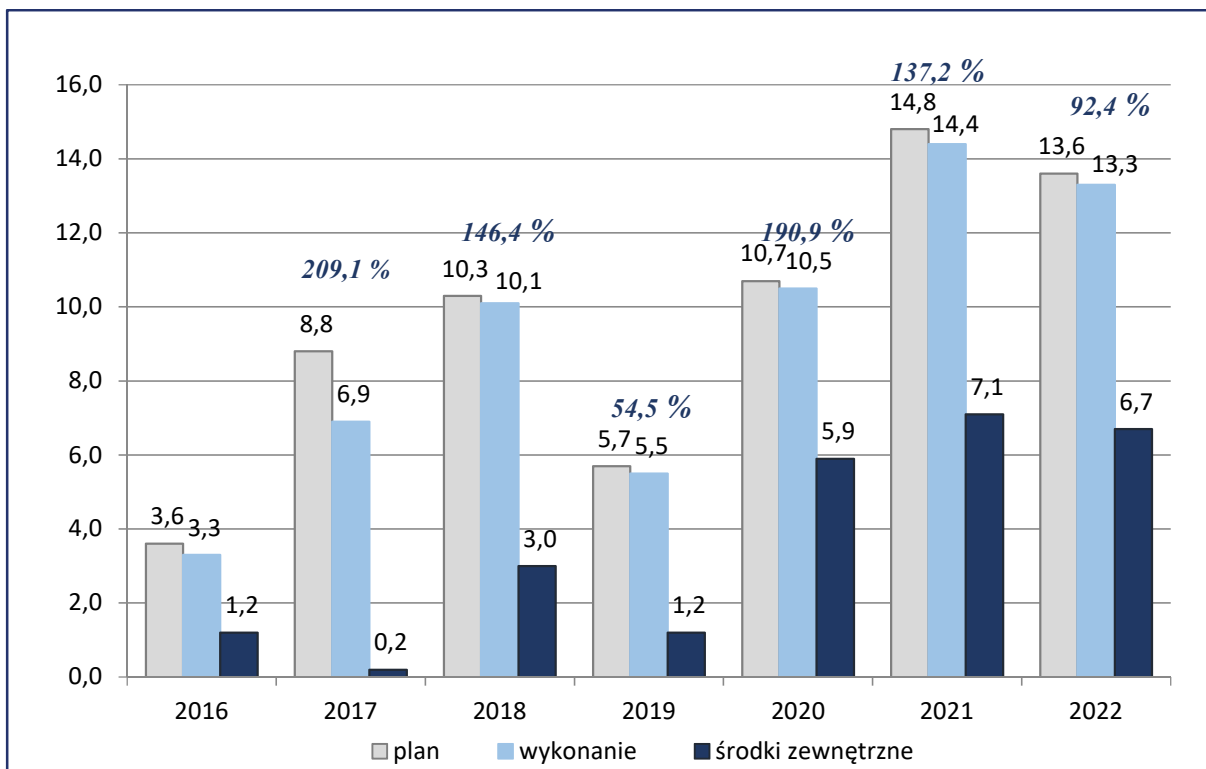

Wykres 42. Dynamika wydatków bieżących Gminy Miasta Chełmna w latach 2016-2022

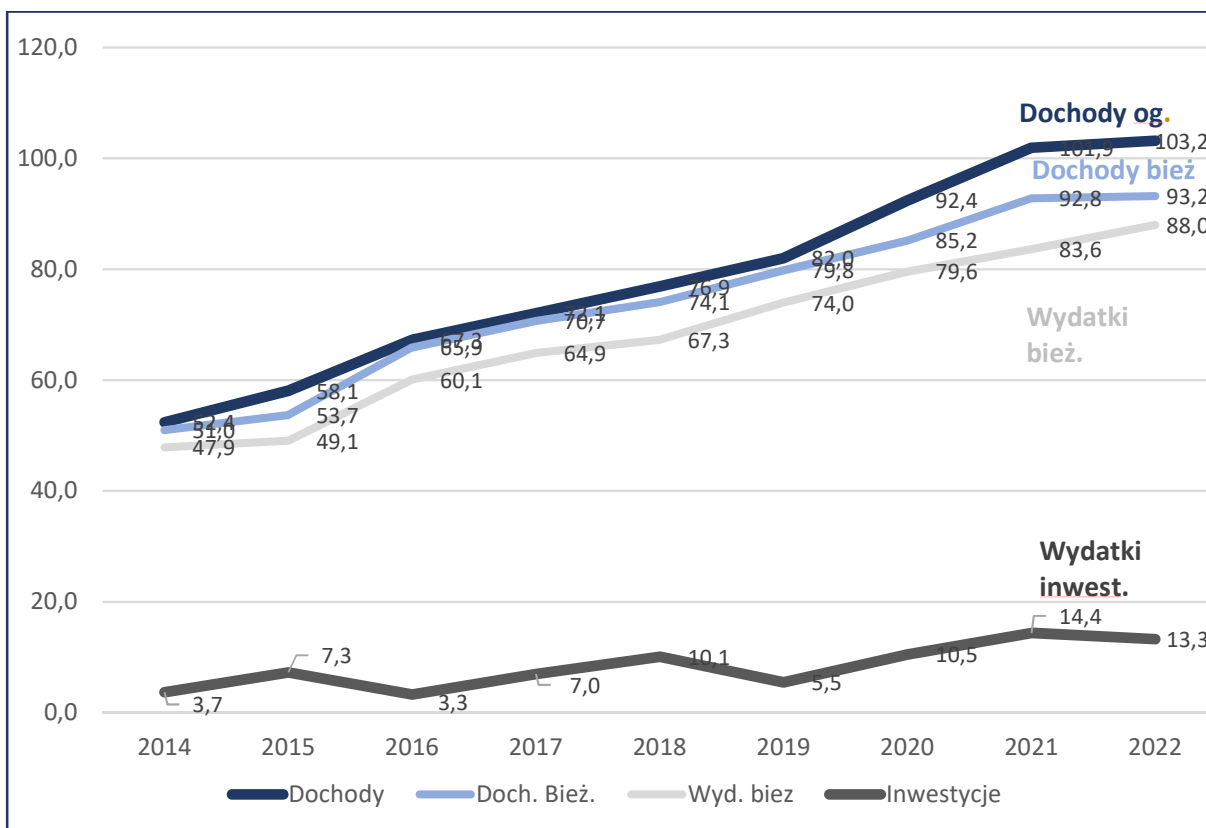
Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

Ważnym z punktu widzenia rozwoju Miasta Chełmna elementem budżetu są inwestycje. W 2018 roku oraz w latach 2020-2022 na realizację inwestycji przeznaczonych było powyżej 10% budżetu wydatkowego Gminy Miasta Chełmna. Przy czym rekordowy był rok 2021, kiedy osiągnięto pułap 14,4%. W latach 2020-2022 udział środków zewnętrznych w finansowaniu inwestycji wyniósł między 49 a 56%. Zwiększanie pułapu środków zewnętrznych w finansowaniu rozwoju, w tym realizacji inwestycji stanowi jedno z kluczowych wyzwań administracji Urzędu Miasta Chełmna, Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sp. z o.o. oraz pozostałych jednostek Gminy Miasta Chełmna.

Lata 2020-2022 to również okres znaczących trudności w realizacji inwestycji, jak również bieżącym funkcjonowaniu samorządów, związany z dwiema trudnościami: epidemią COVID-19, a od 24.02.2022 roku również z konsekwencjami rosyjskiej agresji zbrojnej w Ukrainie. Powyższe zdarzenia miały znaczący wpływ na płynność realizowanych procesów inwestycyjnych, zarówno w zakresie dostępności materiałów, jak również stanu zdrowia pracowników, a tym samym efektywności pracy urzędu. Przełożyło się to na zmiany w harmonogramach realizowanych zamierzeń inwestycyjnych, czego konsekwencją są różnice pomiędzy planem realizacji inwestycji, a ostatecznym ich wykonaniem. Wszystkie zamierzenia inwestycyjne zostały jednakże zrealizowane. Dynamika wydatków inwestycyjnych Gminy Miasta Chełmna została zaprezentowana na kolejnych wykresach.

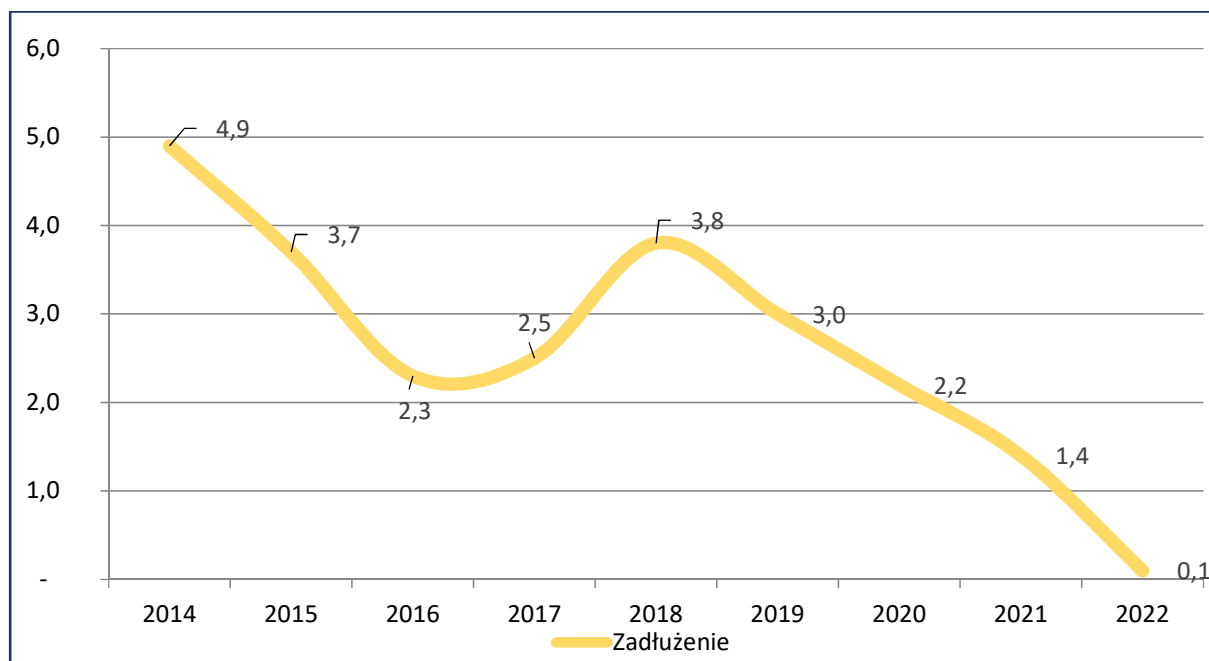

Wykres 43. Dynamika wydatków inwestycyjnych Gminy Miasta Chełmna w latach 2016-2022
 Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

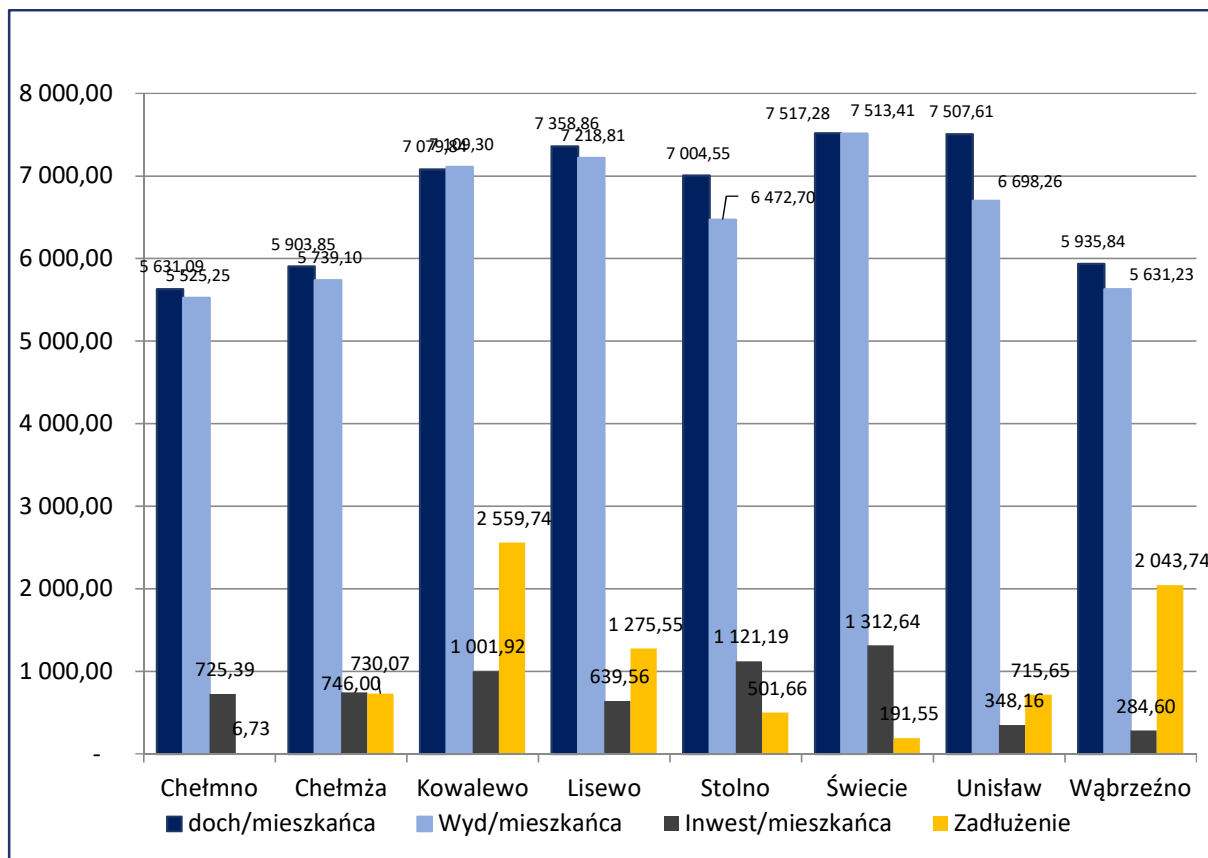
Wykres 44. Nadwyżka bieżąca (operacyjna) budżetu Gminy Miasta Chełmna w latach 2014-2022
 Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

Ważnym wskaźnikiem dotyczącym kondycji finansów publicznych samorządu jest zadłużenie. Od 2018 roku zadłużenie Gminy Miasta Chełmna sukcesywnie spada z poziomu 3,8 mln złotych do obecnego poziomu 0,1 mln złotych. W związku ze znaczącym wzrostem oprocentowania w 2022 roku związanym z kilkukrotnymi podwyżkami stóp procentowych, realne obniżenie zadłużenia stanowiło kluczowe wyzwanie dla samorządu Miasta Chełmna. Obecne zadłużenie, przewidziane do spłaty w 2023 roku pochodzi z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zostało zaciągnięte na inwestycję służącą poprawie dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej.

Wykres 45. Wysokość zadłużenia budżetu Gminy Miasta Chełmna w latach 2014-2022
 Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

W celu zobrazowania kondycji finansów Gminy Miasta Chełmna zaprezentowano również zestawienie porównujące kluczowe części składowe (dochody na mieszkańca, wydatki na mieszkańca, inwestycje na mieszkańca oraz zadłużenie w przeliczeniu na mieszkańca) budżetu w przeliczeniu na liczbę mieszkańców danej gminy zgodnie z danymi GUS na koniec danego roku. Niniejsze zestawienie pokazuje nieprzeciętnie niskie zadłużenie budżetu Miasta Chełmna. Zarówno dochody, jak i wydatki w przeliczeniu na mieszkańca są najniższe względem porównywanych gmin, jednakże zbliżone do tych osiągniętych przez Gminę Miasto Chełmża oraz Gminę Miasto Wąbrzeźno, które stanowią dobre odniesienie ze względu na zbliżone uwarunkowania przestrzenne. Pomimo mniejszych dochodów na mieszkańca, jak również najmniejszego zadłużenia, Gmina Miasto Chełmno plasuje się w centralnej części stawki w zakresie realizacji inwestycji, przeznaczając w przeliczeniu na mieszkańca więcej środków niż Gmina Miasto Wąbrzeźno, ale również Gmina Unisław i Gmina Lisewo. Powyższe dowodzi gospodarności w prowadzeniu budżetu Gminy Miasta Chełmna, jak również skuteczności w pozyskiwaniu środków na finansowanie rozwoju Miasta.

Wykres 46. Porównanie wybranych gmin w zakresie kształtowania budżetów za rok 2022
 Źródło: opracowanie Skarbnik Miasta Włodzimierz Zalewski.

Widoczne jest niskie obciążenie odsetkami w 2022 r. w Chełmnie, dzięki przyspieszeniu spłaty w 2022 r. kredytu o wysokim oprocentowaniu. W gminach o wysokim zadłużeniu obsługa długu stanowi poważne obciążenie gminnych budżetów. Przykładowo zadłużenie Kowalewa Pomorskiego w 2022 roku stanowiło 36 % dochodów, Wąbrzeźna 34 % dochodów, Lisewa 17% dochodów, Chełmży 12% dochodów, natomiast zadłużenie Gminy Miasta Chełmna stanowiło raptem 0,1% dochodów 2022 r. Przy tak niepewnej sytuacji gospodarczej i znacznej obecnej inflacji w ostatnich miesiącach, niskie zadłużenie pozwala przetrwać trudny czas bez konieczności rezygnacji z realizacji inwestycji w latach następnych, pozwala też wygospodarować środki na wkład własny dla projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych.

Limit wskaźnika spłaty zadłużenia dzięki nadwyżce skumulowanej i niskiemu zadłużeniu jest wyjątkowo wysoki w ostatnich latach 2020-2023. Kolejne lata, z uwagi na zmniejszenie się dochodów z PIT w związku z regulacjami na szczeblu centralnym, jak i niepewne wpływy z innych źródeł dochodów, przy jednoczesnym wzroście wydatków bieżących w sposób skokowy zmniejszają możliwości spłaty nowych zobowiązań. Bez ustalenia nowych, stałych i stabilnych zasad finansowania samorządów, prognozowanie budżetów gmin skazane jest na wyjątkowo duże ryzyko. Podstawową zasadą finansową jest szacowanie dochodów na podstawie realnej wiedzy i określanie wydatków z uwzględnieniem możliwych zagrożeń.

II. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miasta Chełmna

Gmina Miasto Chełmno jest samodzielną gminą miejską, o nieznacznym potencjalnie terenowym, ograniczonym dodatkowo uwarunkowaniami przyrodniczymi, wynikającymi z położenia na granicy Wysoczyzny Chełmińskiej oraz dolin rzecznych: Doliny Dolnej Wisły oraz Doliny Browiny/Fryby. Urozmaicona rzeźba terenu przekłada się na nieprzeciętne walory krajobrazowe, objęte ochroną w ramach Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, stanowiącego część Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą. Wyjątkowe uwarunkowania przyrodnicze wpłynęły również na znaczącą koncentrację zachowanych elementów dziedzictwa kulturowego, z których kluczowym jest zachowany Zespół Staromiejski składający się z niemal 600 obiektów zabytkowych, objęty ochroną na podstawie wpisu do rejestru zabytków, jak i nadanemu statusowi Pomnika Historii Prezydenta RP.

Miasto Chełmno od połowy lat 90-tych dotknięte jest zjawiskiem depopulacji, wynikającego zarówno z migracji lokalnych do strefy suburbanizacji (szczególnie na teren gmin wiejskich powiatu chełmińskiego: Chełmno, Kijewo Królewskie oraz Stolno), migracji krajowych (głównie ośrodki metropolitalnej: Bydgoszcz, Toruń, Trójmiasto, Poznań), jak i migracji zagranicznych.

Znaczącym wyzwaniem jest również postępujący proces starzenia się społeczeństwa, czego dowodem jest przekroczenie pułapu 25% osób w wieku poprodukcyjnym pod koniec 2022 r. Powyższe w znaczący sposób wpływa na sposób funkcjonowania systemu oświatowego (zmniejszająca się liczba dzieci oraz młodzieży), jak również zakresu realizacji działań w systemie pomocy społecznej (zwiększenie wyzwań dotyczących opieki nad seniorami, w tym form opieki wytchnieniowej).

Spółeczność Miasta Chełmna charakteryzuje się umiarkowaną aktywnością zawodową. Na koniec 2022 roku niemal 800 osób z terenu Miasta Chełmna pozostawało zarejestrowanych w Powiatowy Urzędzie Pracy, poszukując zatrudnienia. Jednocześnie lokalni przedsiębiorcy wskazują jako podstawowe wyzwanie rozwojowe brak pracowników gotowych do podjęcia zatrudnienia.

Kluczowym ogniwem rynku pracy jest lokalny przemysł skupiony wokół branży meblarskiej. Aż 3 podmioty z niniejszego sektora stanowią duże przedsiębiorstwa zatrudniające ponad 250 osób. Jednocześnie rośnie znaczenie turystyki jako elementu lokalnego sektora gospodarczego (gastronomia, hotelarstwo). Znaczący potencjał rozwoju, wynikający z dostępności specjalistycznej kadry, wykazują sektory usług społecznych oraz logistyki i bezpieczeństwa.

Mieszkańki i Mieszkańcy Chełmna zdecydowanie określili się za zrównoważoną mobilnością, opartą na trzech sposobach przemieszczania się po mieście: pieszo, rowerem oraz komunikacją miejską. Jednocześnie największe potrzeby, które zgłosili dotyczą dalszego rozwoju sieci komunikacji miejskiej na terenie miasta, zarówno w zakresie rozwoju sieci przejazdów, poprawy funkcjonalności przejazdów (szczególnie w zakresie wydłużenia godzin kursowania). Zwrócono również uwagę na potrzebę dalszego sukcesywnego poprawiania systemu przestrzeni pieszych i rowerowych umożliwiających bezpieczne i komfortowe przemieszczania się.

Kluczowym wyzwaniem rozwojowym są powiązania komunikacyjne Chełmna z ośrodkami regionalnymi: Bydgoszczą, Świeciem, Grudziądem oraz Toruniem, jak również możliwość korzystania z ogólnokrajowej sieci komunikacyjnej – przede wszystkim dostępność do linii kolejowej – szczególnie przystanków węzłowych jak: Laskowice Pomorskie, Bydgoszcz Wschód czy Toruń Główny. Dostępność do ww. przystanków jest uwarunkowana sprawnie funkcjonującą komunikacją regionalną, co od 2020 roku jest znaczącym problemem w mniejszych ośrodkach kraju.

Miasto Chełmno stało się miejscem znaczącego rozwoju potencjału odnawialnych źródeł energii – fotowoltaiki. Na koniec 2022, zainstalowane w formie małych instalacji towarzyszących zabudowie mieszkaniowej produkowały 2,5 MW mocy. Równolegle, w ramach inicjatywy prywatnej, powstała przy ul. Nad Groblą farma fotowoltaiczna o mocy przyłączeniowej 2,5 MW. W toku procedowania są inwestycje towarzyszące lokalnej przedsiębiorczości dotyczące montażu instalacji służących celom własnym. Potencjał rozwoju energetyki solarnej jest znaczący. Gmina Miasto Chełmno posiada obecnie 5 własnych instalacji fotowoltaicznych, każda o mocy do 50 kW. W 2023 roku zrealizowano w tym zakresie inwestycje w kompleksie Nad Jeziorem oraz w kompleksie Szkoły Podstawowej nr 4. Ponadto podjęte są działania służące dalszemu rozwojowi ww. rodzaju energetyki, zwiększając wykorzystanie OZE do zaspokojenia potrzeb energetycznych miasta.

Miasto Chełmno charakteryzuje się trudną sytuacją w zakresie stanu powietrza atmosferycznego, wynikającego głównie ze słabej jakości indywidualnych źródeł ogrzewania budynków. Kluczowe wyzwanie stanowi systematyczna poprawa efektywności energetycznej budynków, zarówno komunalnych, jak i prywatnych, jak również wymiana źródeł ogrzewania.

Obecna kondycja społeczno-gospodarcza Chełmna sprawiła, że Gmina Miasto Chełmno została zakwalifikowana jako jedno z miast średniej wielkości tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Szczegółowy raport w tej sprawie opracował Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk pod kierunkiem Prof. Przemysława Śleszyńskiego. Według analizy za lata 2004-2014 Chełmno zostało zakwalifikowane do grupy miast „stagnujących”. Odświeżona analiza obejmująca lata 2008-2018, sklasyfikowała Chełmno wśród miast powiększających swój dystans rozwojowy – „miasto kryzysowe”. Niniejsza kwalifikacja stanowi ocenę kondycji społeczno-gospodarczej Chełmna we wskazanych okresach czasu. Powyższe dowodzi również skomplikowanych uwarunkowań rozwoju Chełmna, jednakże może stanowić również mobilizację do podejmowania nowych wyzwań rozwojowych.

Od 2019 roku zostały podjęte znaczące działania zmierzające do zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej Chełmna. Jednym z kluczowych działań jest rozwój mieszkalnictwa, którego efekty są obecnie obserwowane w przestrzeni Chełmna. W 2023 roku zakończono realizację Osiedla Wiklinowego (10 mieszkań). Dobiega końca budowa budynku wielorodzinnego pod adresem Biskupia 25 (20 mieszkań). Trwa budowa budynku komunalnego przy ul. Rycerskiej, gdzie znajdują się 44 mieszkania. W przygotowaniu są kolejne inwestycje mieszkaniowe, zarówno komercyjne, komunalne jak i spółdzielcze, które są możliwe dzięki powołaniu w 2021 roku spółki komunalnej: Chełmińskiej Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sp. z o.o. Utrzymanie dynamiki rozwoju mieszkalnictwa jest jednym z istotnych wyzwań rozwojowych Chełmna.

Gmina Miasto Chełmno posiada nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjęte uchwałą Rady Miasta Chełmna z dnia 23 lutego 2022 roku, które przedstawia wizję przestrzennego rozwoju Miasta Chełmna z perspektywą wieloletnią. Niniejszy dokument zabezpieczył grunty pod rozwój budownictwa jednorodzinnego, wielorodzinnego (prywatnego, ale również spółdzielczego i komunalnego), wytyczył tereny pod rozwój przedsiębiorczości, jak również rozwój energetyki odnawialnej. Ponadto wytyczył tereny tworzące sieć terenów zieleni, stanowiących ważny element ekosystemu Gminy Miasta Chełmna. Uwzględniając powyższe proponuje się kontynuację prac nad Strategią w obszarach: sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

Zapewnieniem dalszego rozwoju Chełmna jest sukcesywne aktywowanie potencjału gospodarczego, zdiagnozowanego w formie czterech lokalnych specjalizacji. Logistyka, turystyka, lokalny przemysł i przedsiębiorczość oraz usługi społeczne, to cztery filary umożliwiające rozwój gospodarczy Chełmna. Na szczególną uwagę zasługuje temat rozwoju usług społecznych oraz

gospodarczego wymiaru turystyki, dla których zaangażowanie samorządu jest kluczowe dla dalszego rozwoju. Obszary te są również powiązane z aktywowaniem nowych terenów rozwojowych, przede wszystkim dawnej jednostki wojskowej przy ul. Biskupiej oraz kompleksu nad Jeziorem Starogrodzkim.

Kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkanki i mieszkańców Miasta Chełmna jest dalszy rozwój oferty usługowej, w tym w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Oferta kulturalna miasta współtworzona jest obecnie przez trzy samorządowe instytucje kultury: Muzeum Ziemi Chełmińskiej w Chełmnie, Miejską Bibliotekę Publiczną im. Walentego Fiałka w Chełmnie oraz Chełmiński Dom Kultury oraz chełmińskie organizacje pozarządowe i Urząd Miasta Chełmna. Oferta sportowa organizowana jest przez szereg stowarzyszeń oraz klubów sportowych, przy finansowym, organizacyjnym, infrastrukturalnym oraz promocyjnym udziale samorządu oraz Urzędu Miasta Chełmna. Niniejsze obszary działania są kluczowe dla dalszego rozwoju społeczeństwa Miasta Chełmna, dlatego sugeruje się wypracowanie stałych zasad współpracy oraz wspólne nakreślenie wizji przyszłości.

Uwzględniając powyższe proponuje się kontynuację prac nad Strategią w obszarach: sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej.

III. Założenia programowe Strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku

Wizja: Chełmno miastem dobrej jakości życia wszystkich mieszkanki i mieszkańców – to proponowany nadrzędny cel strategiczny rozwoju miasta Chełmna. Chełmno jest miastem odpornym na kryzysy oraz zmiany klimatu. Ponadto Chełmno jest miastem szczęśliwym, w którym mieszkanki i mieszkańcy czują się bezpiecznie, spokojnie, pewnie, mają zaufanie do władz samorządowych, czują się szczęśliwi. Chełmno staje się miastem kompaktowym, z dostępem do szerokiego wachlarza usług i infrastruktury społecznej, w którym poruszanie się nie wymaga własnego auta, a poruszanie się pieszo, rowerem lub komunikacją miejską jest wygodne i bezpieczne. Chełmno można określić miastem kreatywnym, które dbając o rozwój mieszkanki i mieszkańców rozwija siebie jako społeczność samorządną.

Atrakcyjność miasta przejawia się w dobrej jakości życia, która odnosi się do każdego aspektu życia mieszkanki i mieszkańców Chełmna. Podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia dobrej jakości życia obecnych mieszkanki i mieszkańców miasta Chełmna, tworzenia komfortowych warunków osiedleńczych na terenie Chełmna nowych osób, jak również zapewnienie dobrej jakości życia dla przyszłych pokoleń Chełmna.

Proponuje się opracowanie Strategii Rozwoju Miasta Chełmna uwzględniając trzy bloki tematyczne, dla każdego wskazując roboczy cel strategiczny, jak również wskazując polityki jako obszary, na których warto skupić uwagę i działania:

Sfera społeczna – dotycząca kondycji społecznej, w tym demografii, pomocy społecznej, edukacji, ale również obszarów kluczowych dla dobrej jakości życia jak: sport i kultura fizyczna, edukacja oraz kultura. W tym obszarze proponuje się działania wpisujące się w koncepcję miasta

zintegrowanego, oferującego warunki życia oraz sprzyjającego rozwojowi całej społeczności Miasta Chełmna.

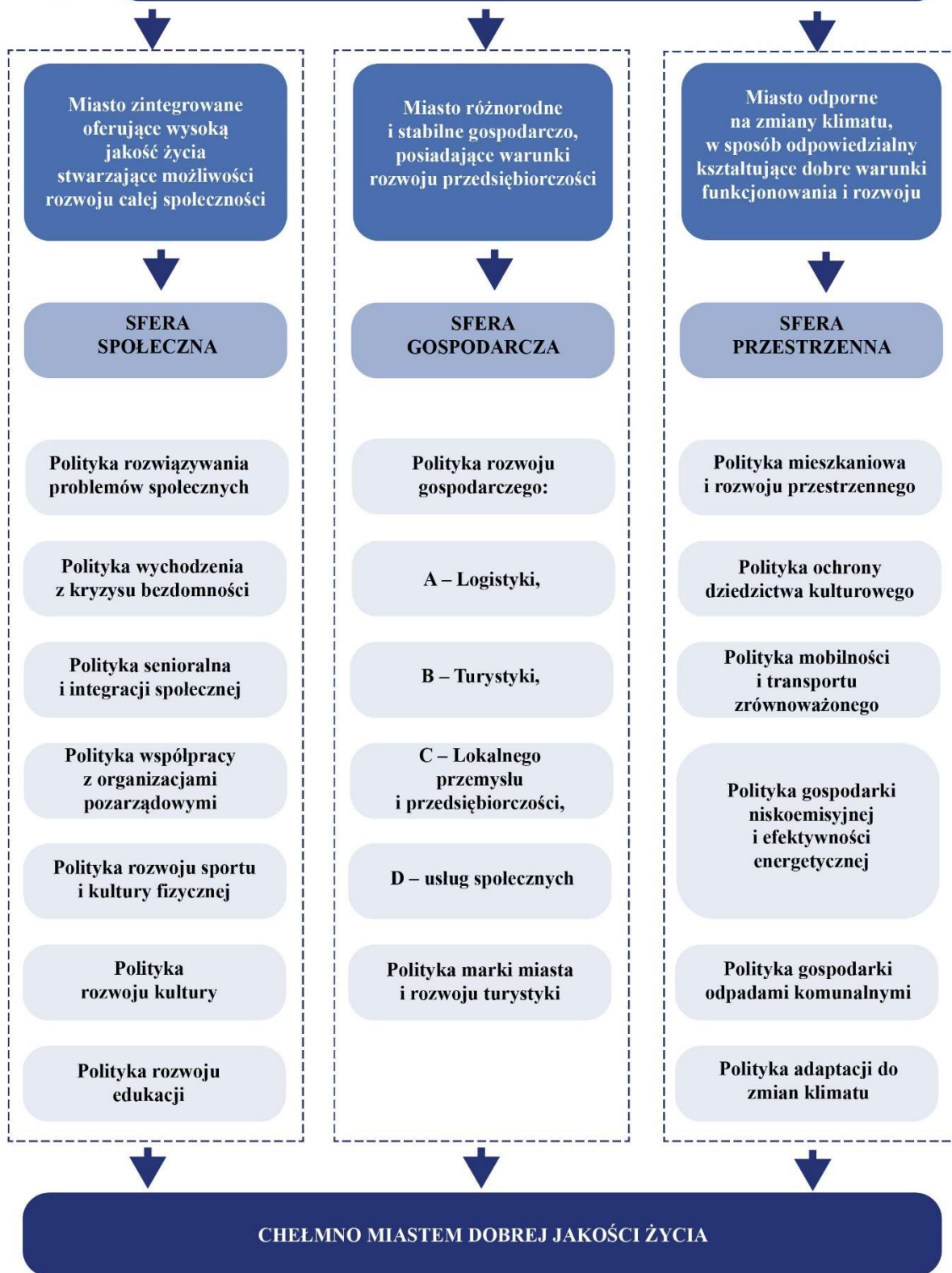
Sfera gospodarcza – dotycząca kondycji lokalnej gospodarki, w tym lokalnego rynku pracy oraz warunków prowadzenia biznesu. W tym obszarze proponuje się kontynuację prac w oparciu o kierunki określone w ramach Lokalnego Programu Rozwoju Gospodarczego i wypracowanych założeń polityki rozwoju gospodarczego Miasta Chełmna opierającej się na 4 filarach: 1/ logistyka, 2/ turystyka, 3/ lokalny przemysł i przedsiębiorczość, 4/ turystyka. Ponadto w tej sferze kluczowe jest rozwinięcie marki miasta oraz rozwoju turystyki jako dziedziny gospodarki.

Sfera przestrzenna – dotycząca funkcjonalno-przestrzennych uwarunkowań miasta, w tym infrastruktury komunalnej oraz środowiska Chełmna. Nadrzędnym celem tego obszaru jest kreowanie miasta odpornego na zmiany klimatu, przy jednoczesnym odpowiedzialnym kształtowaniu dobrych i zdrowych warunków funkcjonowania i rozwoju całej społeczności samorządowej Gminy Miasta Chełmna. Wśród kluczowych obszarów podejmowanych w ramach tej sfery znajdują się polityka mieszkaniowa i rozwój przestrzenny miasta, polityka ochrony dziedzictwa kulturowego, polityka mobilności i transportu zrównoważonego, polityka gospodarki niskoemisyjnej i efektywności energetycznej, polityka gospodarki odpadami komunalnymi oraz polityka adaptacji do zmian klimatu.

Szczegółowy podział powyższej treści obrazuje poniższy schemat.

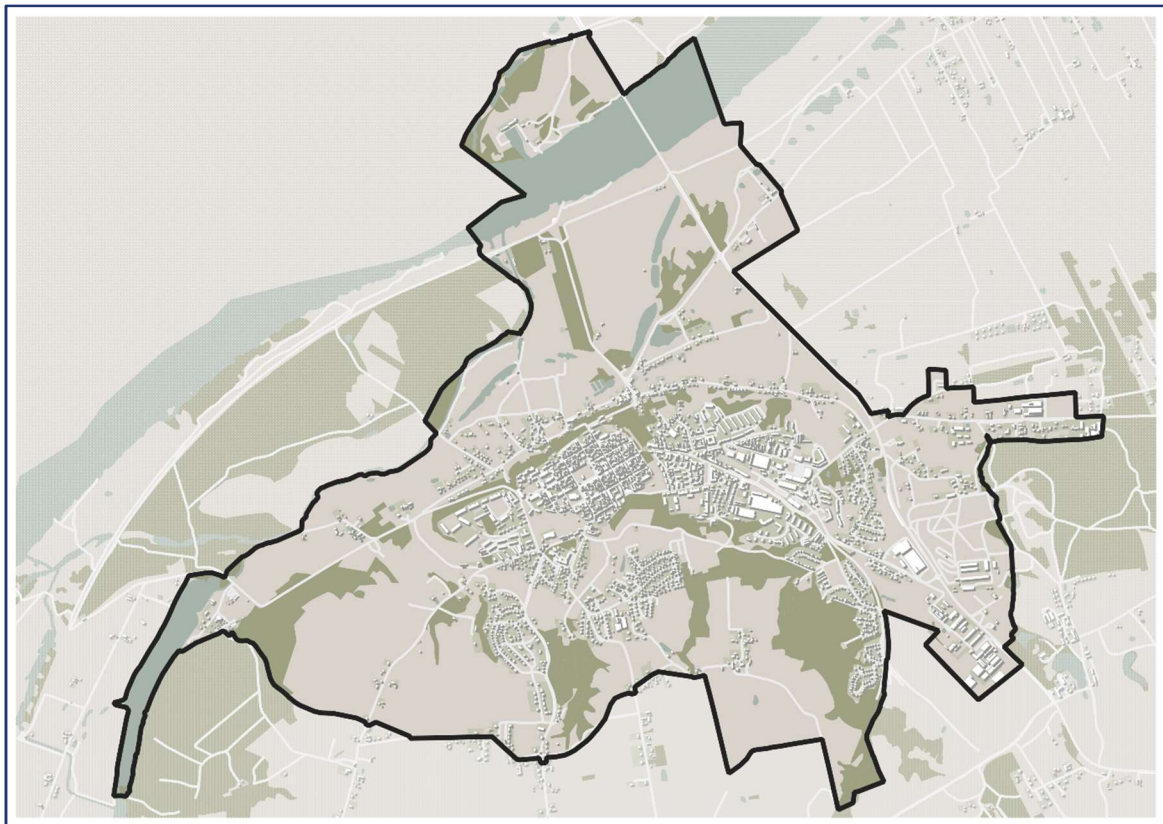
**CHELMNO JEST MIASTEM O WIELU POTENCJAŁACH,
STOJĄCYM PRZED LICZNYMI WYZWANIAMAMI**

Rysunek 12. Założenia programowe Strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 r.
Źródło: opracowanie Piotr Murawski na podstawie prac Zespołu ds. opracowania strategii

IV. Założenia funkcjonalno-przestrzenne Strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku

Niniejsza mapa prezentuje obecne zagospodarowanie przestrzenne Gminy Miasta Chełmna, na podstawie Bazy danych o obiektach topograficznych (BDOT, geoportal.gov.pl). Kluczowe jest porównanie obecnej sytuacji przestrzennej z planowanymi kierunkami rozwoju przestrzennego określonymi w przyjętej Uchwale Nr XLVII/334/2022 Rady Miasta Chełmna w sprawie uchwalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Porównanie dwóch rysunków map umożliwi programowanie rozwoju funkcjonalnego oraz przestrzennego Gminy Miasta Chełmna. Serce układu funkcjonalnego Chełmna jest Zespół Staromiejski, stanowiący centralną część organizmu miejskiego. Obecnie gospodarczy środek ciężkości w zakresie usług handlu przemieścił się w kierunku wschodnim, w okolice ul. Polnej, Łunawskiej oraz Dojazdowej, w rejonie których funkcjonują kompleksy handlowe, szczególnie Pasaż Chełmiński. Obszary te stanowią dwa usługowe centra Chełmna, różniące się jednak swoją specyfiką. Zespół Staromiejski charakteryzuje się dużą liczbą małych punktów usługowych i handlowych o dużym zróżnicowaniu, jak również postępującej profesjonalizacji w zakresie obsługi ruchu turystycznego i z nim związanych nowych usług gastronomicznych i hotelarskich. Pasaż Chełmiński oraz wspomniany obszar ul. Polnej, Łunawskiej i Dojazdowej to współczesne formy usługowe – sklepy wielkopowierzchniowe, głównie marek globalnych i ogólnopolskich. Są to dwa główne punkty skupiające ruch przyjazdowy do Chełmna.

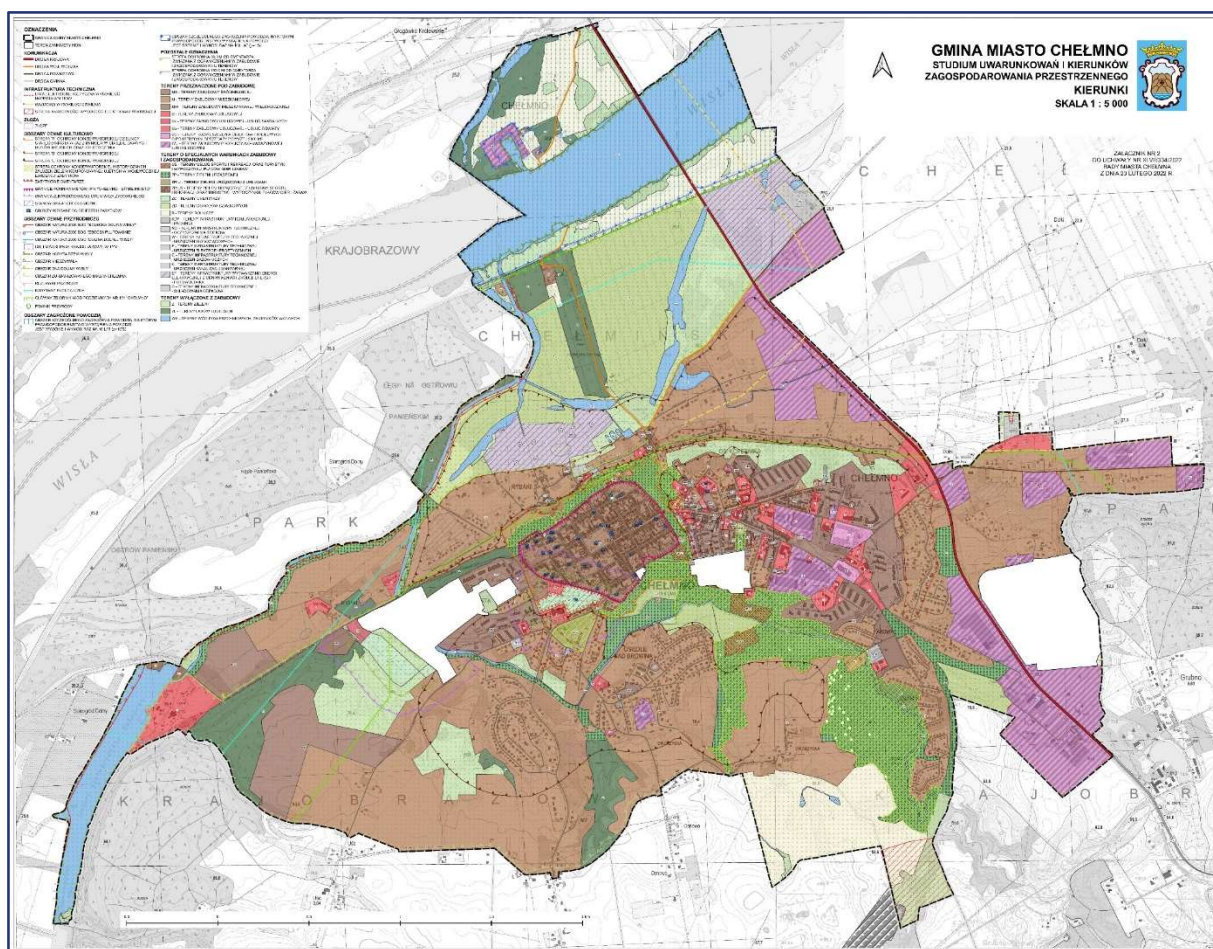
Rysunek 13. Mapa prezentująca zagospodarowanie miasta Chełmna

Źródło: Opracowanie Hanna Obracht-Prondzyńska na podstawie BDOT geoportal.gov.pl.

Mapa prezentująca kierunki rozwoju Gminy Miasta Chełmna stanowi podstawę dalszego kreowania rozwoju przestrzennego Chełmna. Kolorem brązowym oznaczone zostały tereny przeznaczone pod rozwój budownictwa mieszkaniowego (jasny brąz niskiej intensywności – zabudowa jednorodzinna, bliźniacza, szeregowa oraz kameralna wielorodzinna; ciemny brąz wyższej intensywności – zabudowa wielorodzinna), której towarzyszyć mogą usługi nieuciążliwe. Określa to kierunki rozwoju mieszkalnictwa poprzez dalsze uzupełnianie istniejącej zabudowy, jak poprzez kształtowanie nowej zabudowy w obrębie Osiedla Wybudowanie, Osiedla Dworzyska, terenów położonych przy ul. Gorczyckiego oraz Wrzosowej i Bliskiej. Określone kierunki proponują również wprowadzenie nowej zabudowy w sąsiedztwie ul. Jastrzębskiego.

Tereny kluczowe dla rozwoju przedsiębiorczości zaproponowano wzdłuż drogi krajowej nr 91, zarówno w zakresie uzupełnienia niezagospodarowanych działek w sąsiedztwie ulic: Przemysłowej, Magazynowej, Budowlanej i Składowej, jak również umożliwienia realizacji nowych przedsięwzięć przy DK nr 91 w sąsiedztwie ul. Stromej i Wiklinowej. Mniejsze tereny inwestycyjne wyznaczono ponadto przy ul. Nad Groblą oraz Łunawskiej.

Ważnym elementem proponowanych kierunków rozwoju Miasta Chełmna jest kontynuacja rozwoju odnawialnych źródeł energii w oparciu o fotowoltaiki. W tym celu wyznaczono grunty przy ul. Nad Groblą (sąsiedztwo oczyszczalni ścieków) oraz Powiśle i Łąkowej (sąsiedztwo stacji uzdatniania wody).

Rysunek 14. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Chełmna
 Źródło: Uchwała Nr r XLVII/334/2022 Rady Miasta Chełmna.

V. Założenia wdrożeniowe Strategii Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku

Strategia Rozwoju Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku, stanowi dokument programujący rozwój Gminy Miasta Chełmna w perspektywie 2050 roku, ze szczególnym uwzględnieniem:

- Udziału Gminy Miasta Chełmna, jako współzałożyciela Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Torunia, stanowiącego element wdrożeniowy polityki terytorialnej w programie operacyjnym Funduszy Europejskich dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027.
- Udziału Gminy Miasta Chełmna w konkursach organizowanych w ramach programów operacyjnych funduszy europejskich na szczeblu regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem Funduszy Europejskiej dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 oraz późniejszych programów operacyjnych.
- Udziału Gminy Miasta Chełmna w konkursach organizowanych w ramach programów operacyjnych funduszy europejskich na szczeblu centralnym, w tym Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 oraz późniejszych programów.
- Udziału Gminy Miasta Chełmna w stałych programach krajowych, w tym Programie Inwestycji Strategicznych, jak również innych projektach infrastrukturalnych.
- Udziału Gminy Miasta Chełmna w stałych programach krajowych dotyczących rozwoju mieszkalnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem Funduszu Dopłat oraz Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa, umożliwiających realizację działań dotyczących rozwoju zasobu komunalnego Gminy Miasta Chełmna, jak również rozwoju społecznego budownictwa czynszowego w oparciu o spółkę komunalną Chełmińską Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową Sp. z o.o.
- Udziału środków własnych Gminy Miasta Chełmna w finansowaniu zamierzeń inwestycyjnych oraz działań kluczowych w zakresie wydatków bieżących, służących osiągnięciu celów założonych w niniejszym dokumencie.
- Kształtowania długoterminowej polityki rozwoju oraz zrównoważonego funkcjonowania Gminy Miasta Chełmna, uwzględniających ramy oraz zasady współpracy międzyinstytucjonalnej, zasady finansowania rozwoju lokalnego oraz zasady koordynacji współpracy pomiędzy sektorami współtworzącymi wspólnotę samorządową Gminy Miasta Chełmna.

Zgodnie z zapisami przepisów odrębnych zakłada się realizację corocznej ewaluacji i monitoringu poziomu wdrażania niniejszej Strategii Rozwoju Gminy Miasta Chełmna w formie Raportu o Stanie Miasta Chełmna, prezentowanego na sesji Rady Miasta Chełmna. Celem monitoringu jest ewaluacja przyjętych założeń Strategii i skuteczności ich wdrażania. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wskaźniki zaprojektowane dla potrzeb pomiaru wdrażania poszczególnych polityk rozwoju wskazanych w Strategii Rozwoju Gminy Miasta Chełmna na lata 2023-2030 z perspektywą 2050 roku, bazujących na aktualizowanych danych zaprezentowanych w niniejszym dokumencie w odniesieniu do diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Miasta Chełmna, sporządzonej zgodnie ze stanem wiedzy na dzień 31 grudnia 2022 r. Opracowanie Raportu o Stanie Miasta Chełmna, spoczywa na Burmistrzu Miasta Chełmna, który prezentuje niniejszy dokument Radzie Miasta Chełmna.

Wykaz wykresów

WYKRES 1. ZMIANY DEMOGRAFICZNE SPOŁECZNOŚCI MIASTA CHEŁMNA W LATACH 1989-2022	6
WYKRES 2. LICZBA ORAZ STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW MIASTA CHEŁMNA NA PODSTAWIE DANYCH GUS.....	7
WYKRES 3. STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW CHEŁMNA.....	7
WYKRES 4. ZESTAWIENIE NA TEMAT MIGRACJI Z I DO MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2010-2019	8
WYKRES 5. ODPOWIEŹ NA PYTANIE "CO BYŁOBY PRZYCZYNĄ WYPROWADZKI Z CHEŁMNA?"	12
WYKRES 6. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI MIASTA CHEŁMNA W LARACH 2011-2022	13
WYKRES 7. LICZBA OSÓB W DPS, KTÓRYCH POBYT JEST FINANSOWANY/WSPÓLFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW MIASTA CHEŁMNA	13
WYKRES 8. ROCZNY KOSZT FINANSOWANEGO/WSPÓLFINANSOWANEGO ZE ŚRODKÓW MIASTA CHEŁMNA KOSZTÓW PRZEBYWANIA W DPS	14
WYKRES 9. ZESTAWIENIE LICZBY UCZESTNIKÓW FORM POMOCY SPOŁECZNEJ W LATACH 2014-2022	14
WYKRES 10. INFORMACJA NA TEMAT LICZBY DZIECI OBJĘTYCH WSPARCIEM W RAMACH PIECZY ZASTĘPCZEJ W LATACH 2014-2022	15
WYKRES 11. WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW (W ZŁ) WYDATKOWANYCH NA FINANSOWANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	15
WYKRES 12. LICZBA OSÓB BEZDOMNYCH Z TERENU MIASTA CHEŁMNA	16
WYKRES 13. ROCZNY KOSZT (W ZŁ) POBYTU OSÓB BEZDOMNYCH W SCHRONISKACH.....	16
WYKRES 14. STRUKTURA ŚRODKÓW WYDATKOWANYCH NA ALKOHOL W GRANICACH GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2017-2022.....	17
WYKRES 15. PODZIAŁ WYDATKOWANIA ŚRODKÓW NA PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM W LATACH 2018-2022	18
WYKRES 16. ZMIANY LICZBY UCZNIÓW W SZKOŁACH MIEJSKICH.....	20
WYKRES 17. PROGNOZA LICZBY UCZNIÓW W CHEŁMIŃSKICH SZKOŁACH PODSTAWOWYCH.	21
WYKRES 18. WYKRES PREZENTUJĄCY STOPIEŃ AWANSU ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI	22
WYKRES 19. LICZBA UŻYTKOWNIKÓW KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA	29
WYKRES 20. STRUKTURA ODPOWIEDZI NA PYTANIE: "W JAKI SPOSÓB PORUSZA SIĘ PANI/PAN NAJCZĘŚCIEJ PO MIEŚCIE?"	31
WYKRES 21. STRUKTURA ODPOWIEDZI NA PYTANIE: "W JAKI SPOSÓB CHCIAŁABY/CHCIAŁBY PANI/PAN PORUSZAĆ SIĘ PO MIEŚCIE?.....	31
WYKRES 22. WZROST WSKAŹNIKA LICZBY SAMOCHODÓW OSOBOWYCH ZAREJESTROWANYCH NA 1000 MIESZKAŃCÓW POWIATU CHEŁMIŃSKIEGO W LATACH 2015-2020	33
WYKRES 23. STRUKTURA RODZAJOWA KOTŁÓW STOSOWANYCH NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA	35
WYKRES 24. LICZBY UDZIELONYCH DOTACJI INWESTYCYJNYCH NA DZIAŁANIA PROŚRODOWISKOWE W LATACH 2018-2022.....	36
WYKRES 25. STRUKTURA ZUŻYCIA GAZU ZIEMNEGO NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA W 2021 R.	37
WYKRES 26. STRUKTURA RODZAJOWA KOTŁÓW NA PALIWO STAŁE STOSOWANYCH NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA	37
WYKRES 27. ZESTAWIENIE DŁUGOŚCI SIECI WODOCIĄGOWEJ W PODZIALE NA MATERIAŁ WYKONANIA	38
WYKRES 28. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH Z TERENU GMINY MIASTA CHEŁMNA.....	42
WYKRES 29. LICZBA BEZROBOTNYCH Z TERENU POWIATU CHEŁMIŃSKIEGO.....	43
WYKRES 30. ZESTAWIENIE LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH WZGLĘDEM LICZBY OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA.....	43

WYKRES 31. ZESTAWIENIE CODZIENNYCH PRZEPIŹYWÓW ZWIĄZANYCH Z PRACĄ POMIĘDZY MIASTEM CHEŁMNEM A GMINAMI REGIONU	44
WYKRES 32. RAPORT GMINNY O AKTYWNYCH PRZEDSIĘBIORCACH DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA	45
WYKRES 33. ZMIANY POWIERZCHNI GRUNTÓW I BUDYNKÓW UŻYTKOWANYCH POD DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ	46
WYKRES 34. ZMIANA WARTOŚCI BUDOWLI ZWIĄZANYCH Z PROWADZENIEM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	47
WYKRES 35. LICZBA UBEZPIECZONYCH WEDŁUG SEKCJI I PŁATNIKA SKŁADEK.....	51
WYKRES 36. LICZBA POZWOŁEŃ NA BUDOWĘ DOMÓW MIESZKALNYCH JEDNORODZINNYCH ZA DANY ROK KALENDARZOWY.....	56
WYKRES 37. LICZBA INTERWENCJI POLICYJNEJ PORZĄDKOWEJ/DOMOWEJ W LATACH 2018-2022 NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA	71
WYKRES 38. LICZBA KOLIZJI I WYPADKÓW DROGOWYCH NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2018-2022	72
WYKRES 39. LICZBA WYKROCZEŃ I PRZESTĘPSTW WZGLĘDEM MIENIA W LATACH 2018-2022 73	
WYKRES 40. WYKONANIE BUDŻETY GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2016-2022.....	74
WYKRES 41. DYNAMIKA DOCHODÓW GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2016-2022.	75
WYKRES 42. DYNAMIKA WYDATKÓW BIEŻĄCYCH GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2016-2022	76
WYKRES 43. DYNAMIKA WYDATKÓW INWESTYCYJNYCH GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2016-2022	77
WYKRES 44. NADWYŻKA BIEŻĄCA (OPERACYJNA) BUDŻETU GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2014-2022	77
WYKRES 45. WYSOKOŚĆ ZADŁUŻENIA BUDŻETU GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2014-2022	78
WYKRES 46. PORÓWNIANIE WYBRANYCH GMIN W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA BUDŻETÓW ZA ROK 2022	79
WYKAZ TABEL	
TABELA 1. NAJCZĘSTSZE KIERUNKI WYPROWADZEK Z TERENU GMINY MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2010-2019	10
TABELA 2. LICZBA DZIECI W CHEŁMIŃSKICH PRZEDSZKOLACH.	19
TABELA 3. LICZBA UCZNIÓW W POSZCZEGÓLNYCH SZKOŁACH PODSTAWOWYCH.....	19
TABELA 4. PROGNOZOWANA LICZBA UCZNIÓW CHEŁMIŃSKICH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH NA PODSTAWIE LICZBY DZIECI ZAMELDOWANYCH W CHEŁMNIE.	21
TABELA 5. PROGNOZOWANA LICZBA ODDZIAŁÓW W CHEŁMIŃSKICH SZKOŁACH PODSTAWOWYCH.	21
TABELA 6. PERSPEKTYWY ODEJŚĆ NA EMERYTURĘ WŚRÓD NAUCZYCIELI CHEŁMIŃSKICH SZKÓŁ PODSTAWOWYCH.	22
TABELA 7. ORGANIZACJA SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH W CHEŁMNIE.....	26
TABELA 8. ANALIZA SWAT FUNKCJONOWANIA CHEŁMIŃSKIEGO SYSTEMU OŚWIATOWEGO.	27
TABELA 9. ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ PRZEZ GOSPODARSTWA DOMOWE NA TERENIE MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2015-2020.....	33
TABELA 10. STRUKTURA MIKROINSTALACJI FOTOWOLTAICZNYCH PRZYŁĄCZONYCH DO SIECI ENERGETYCZNYCH NA TERENIE CHEŁMNA (STAN NA WRZESIEŃ 2022 R.).....	34
TABELA 11. PRZYROST DŁUGOŚCI CZYNNEJ SIECI GAZOWEJ NA TERENIE CHEŁMNA W LATACH 2015-2021	36
TABELA 12. ZMIANY SKALI SIECI WODOCIĄGOWEJ W LATACH 2019-2022	38
TABELA 13. ZMIANY SKALI SIECI KANALIZACYJNEJ W LATACH 2019-2022.	39
TABELA 14. PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE GMINY NA TLE WOJEWÓDZTWA I GRUPY PODOBNYCH GMIN (2018).....	48
TABELA 15. LICZBA PŁATNIKÓW SKŁADEK WEDŁUG SEKCJI PKD (2018).	50
TABELA 16. LICZBA UBEZPIECZONYCH W ZALEŻNOŚCI OD PŁATNIKA SKŁADEK.	51

TABELA 17. ŚREDNIE PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK WEDŁUG WIELKOŚCI, PŁCI ORAZ WYBRANYCH SEKCJI ZATRUDNIENIA W ZŁOTYCH (2018).....	52
TABELA 18. ŚREDNIE PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK WEDŁUG WIELKOŚCI, PŁCI ORAZ WYBRANYCH SEKCJI ZATRUDNIENIA W PORÓWNANIU DO ŚREDNIEJ W DANYM TYPIE GMINY (2018)	52
TABELA 19. ŚREDNIE PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK WEDŁUG WIELKOŚCI, PŁCI ORAZ WYBRANYCH SEKCJI ZATRUDNIENIA W PORÓWNANIU DO ŚREDNIEJ W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM (2018).....	53
TABELA 20. LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW – PODATNIKÓW W 2018 R. W CHEŁMNIE.	53
TABELA 21. PRZYCHODY PRZEDSIĘBIORSTW - PODATNIKÓW W 2018 R. W GMINIE	54
TABELA 22. DOCHODY PRZEDSIĘBIORSTW – PODATNIKÓW (PRZYCHODY POMNIEJSZONO UZYSKANIA PRZYCHODÓW) W 2018 R. W GMINIE MIASTA CHEŁMNA.....	54
TABELA 23. PRZECIĘTNE PRZYCHODY PRZYPADAJĄCE NA JEDNEGO PODATNIKA W 2018 R. W GMINIE	55
TABELA 24. PRZECIĘTNE PRZYCHODY PRZYPADAJĄCE NA JEDNEGO PODATNIKA W PORÓWNANIU DO ŚREDNIEJ W DANYM TYPIE GMINY	55
TABELA 25. PRZECIĘTNE PRZYCHODY PRZYPADAJĄCE NA JEDNEGO PODATNIKA W PORÓWNANIU DO ŚREDNIEJ W WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIM	55

Wykaz rysunków

RYSunEK 1. MAPA HIPSOMETRYCZNA CHEŁMNA	3
RYSunEK 2. PRZESTRZENNE ROZMIESZCZENIE FORM OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE ORAZ W SĄSIEDZTWIE MIASTA CHEŁMNA.....	4
RYSunEK 3. POŁOŻENIE CHEŁMNA WZGLĘDEM SIECI DRÓG KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH	5
RYSunEK 4. ROZKŁAD PRZESTRZENNY MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH Z I DO MIASTA CHEŁMNA W LATACH 2010-2019	9
RYSunEK 5. PRZESTRZENNY ROZKŁAD ZMIANY LICZBY MIESZKAŃCÓW MIAST CHEŁMNO I ŚWIECIE POMIĘDZY 2011 A 2021 ROKIEM.	11
RYSunEK 6. UKŁAD PRZYSTANKÓW KOMUNIKACJI REGIONALNEJ W CHEŁMNIE.....	28
RYSunEK 7. MODEL FUNKCJONOWANIA KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ, STAN NA 31.12.2022	29
RYSunEK 8. ROZKŁAD PRZESTRZENNY SIECI SANITARNEJ I SIECI OGÓLNOŚPIAWNEJ NA TERENIE CHEŁMNA	40
RYSunEK 9. ROZKŁAD PRZESTRZENNY SIECI OGÓLNOŚPIAWNEJ I DESZCZOWEJ NA TERENIE CHEŁMNA	41
RYSunEK 10. POGLĄDOWY RYSUNEK DOTYCZĄCY KIERUNKÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO MIASTA CHEŁMNA.....	58
RYSunEK 11. IDENTYFIKACJA ISTNIEJĄCYCH FORM OCHRONY ZABYTKÓW MIASTA CHEŁMNA	60
RYSunEK 12. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE STRATEGII ROZWOJU MIASTA CHEŁMNA NA LATA 2023-2030 Z PERSPEKTYWĄ 2050 R.	84
RYSunEK 13. MAPA PREZENTUJĄCA ZAGOSPODAROWANIE MIASTA CHEŁMNA	85
RYSunEK 14. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MIASTA CHEŁMNA.	86